Димитър П Ефтимов

ЦЕНТР[illegible] АРХИВ
фонд № 1959К опис 1 а. е. № 26

НБКМ ☆ БИА
Фонд № 52
Арх. ед.
л.

61

КРАТКА ИСТОРИЯ на МАКЕДОНИЯ

а. е. 26

Варна,
1948 г.

132

ЦЕНТРАЛЕН [illegible]
фонд № 1959К

1

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

НБКМ ☆
Фонд № 525
Арх. ед. ....
Л. ....

1

МАКЕДОНИЯ ПРЕДИ ДВАДЕСЕТ И ШЕСТ ВЕКА

МОГЪЩАТА МАКЕДОНСКА ДЪРЖАВА ВЪВ ВРЕМЕТО НА ФИЛИП II И АЛЕКСАНДЪР ВЕЛИКИ

Македония е страна, която от векове цели е пълнила страниците на световната история със своето име. Било е време, когато много от сегашните държави в Европа и на Балканите не са съществували, а в това време името на древна Македония се е разнасяло по целия свят.

С името МАКЕДОНИЯ ИЛИ МАКЕДОНИДА в най-старо време е била означавана само областта между реките Лудия/днешна Мъгленица/ и Акси/днешни Вардарр,~~ко~~ От тук наверно, от страия град Едеса, по-късно Егее /днешен Воден/, който е бил столица на царството, македонската мощ почна да се шири ю всички посоки, за да стигне при Филип II най- цветущото свое развитие на Полуострова.

По-късно столицата била преместена в Пела, преди това с Илирийско име Буномос/сегашно село Алаклисе или Постол, на изток от днешно Ениджe-Вардар/, а Егее остана свещен град, където сред шума на буйните потоци и пенливите водопади, погребвали македонските царе. Старият историк Страбон, който живял във времето на Христа, разделя Македония на планинска и или Горна и равна или Долна.

Най-старата история на Македония е покрита с дълбока тъмнина. Горно-македонските племена линкести, орести и др. били от Илирийски произход и са се установили по своите места още при първото нахлуване на Илирико-пеонците към 13 век п.н.е. Същинските македонци изглежда били погърчени илири.

Според старите иторици Херодот и Тукидит, първият македонски цар, към 7 век п.н.е. Пердика, за когото сведенията идват от преданието. В Хронологията на македонските царе се изброяват над 36 македонски династии, широката, обаче публика каточели познава само Александър Велики и от части неговият баща-Цар, Филип II и от тях според нея почва летоброенето на македонската история. А истината е съвсем друга. Много събития и много царе, свързани едни с други, поизлизащи едни от други, се нижат в македонската история непрекъснато. Именно в тая непрекъснатост постепенно постепенно се изгражда могъществото на македонската държава. Александър Велики не бихме могли да си го мислим без Филипа II нито последния без техния предшественик Ал. I, наречен още Филени/от 498 до 454 пр. н.е./ Александър I не бихме могли да си го представим и не би бил възможен без Пердика II /454-413 пр. н.е./, през царуването на, който македонската държава получи голяма политическа и икономическа мощ.

Ние тук нямаме намерение да се спираме подробно върху всички периоди от македонската история, а ще се спрем само върху царуването на Филипа II и Ал. Македонски, чиято епоха е много характерна и поучителна за нас. Тя е свързана още с ония събития, които по нанатък нас ще ни интересуват повече.

2. ФИЛИП II-ри

С заемането на македонския престол от Филипа II в човешката история влиза един от най- сележитите държавници, дипломати и водачи на народна войска. Делото на неговия гениален син, който по-късно се понесе като светкавица през античния свят, стигна Инд и замисли да претопява човешки раси в своята огромна империя, и изглеждало и до днес като същинско чудо, ако не се свърже с огромното наследство, оставено от бащата в държавническа мъдрост, в почти свръхестествена работоспособност, в смелост и ързина на действието, с умението да се води един въоръжен народ към победи, изкустно провирайки се през опасните лаберинти на древната дипломатическа хитрост на гръцки и персийски дипломати. Може без преувеличение

1) Александър

да се каже, че ако е дума за начина и средствата, чрез които неговия син Александър е осъществил своите изумителни завоювания, те са в голямата си част организирани от неговия баща. Така тия двама мъже, които изхождаха от никому неизвестни за тогава македонски племена, се изправят в историята един до друг не само поради кръвната си връзка на баща и син, но и чрез гигантското по своите размери и значение за цивилизацията дело, което те и двамата завещаха на човешкия род.

Още след завръщането си от заложничество в Тива към около 364 г. пр. н.е. Филип получи от брата си Пердика III, княжество, където тутакси се заел да организира малка войска за неговите вътрешни нужди. След смърта на Пердика II, още 23 годишен, Фирип поел да води държавата, като настойник на братовия си син Аминта. В това време Македония била застрашена от опустошителните нашествия на Илири от запад и Пеонци от север, разяждана от трима опасни претенденти за власт, единият от които бил спечелил приятелството на тракийския цар Котис. Изправен срещу тая необикновенна трудност Филип още от първия час проявил дарбата да взема бързи решения и да ги превежда смело, без колебания. В много кратко време той успял да се справи с своите врагове и напълно да ги обезвреди за държавата си.

След като успя по тоя начин да се задържи на повърхността на събитията и да запази едно относително равновесие, Филип мина към по-решителни ходове. Още в първите му стъпки очертават вече предвидливия дипломат смел и даровит държавник и изкусен стратег.

Осигурил спокоиствието на гръцката граница, той пратил в Атина писмо, в което предложил на гърците мир, дори и съюз. Едва тогава той събрал бойците си и тръгнал най-напред на север, помел пътьом Пионските племена и стоварил всичката си мощ срещу Илирите. Илирийския цар Бардилис бил победен и отстъпил всички завладени земи и Охридското езеро било определено за нова западна граница на Македония. Това станало в 358 г. пр. н.е., което значи, че всички тия събития 23 годишния цар Фирип сумял да се справи само в една година. По-късно с победата в Анфибол-важна гръцка търговска колония в източна македония/ 356/ и завладяването им от Филипа последния здраво се закрепил на Беломорските брегове и с това осигурил едно правилно и икономическо развитие на своята страна. След тая победа, пише Плутарх, Филип получил три радостни известия: пълководецът му Парменион съобщил за нов голям удар над Илирите, царският кон спечелил състезанието в Олимпийските игри и царицата Олимпияда родила син-бъдащият Александър Велики. При град Пегаси/сегашен Волос/ обаче, Филип претърпял поражение и бил принуден пред превъзходящия го непреятел да отстъпи. По тоя случай Филип, когато противниците му говорили, че той избягал с войската, е казал: "Аз не избягах, ами се отдръпнах като овен, за да нанеса по-силен удар", което, наистина, сторил: в 352 година той наново навлязал в Тесалия и нанесъл съкрушително поражение на неприятеля. По пътя към окръгляване на своите завоювания Филип

Филип е настигнал Атина, която, нежелаейки да я разсипе, е сключил в 346 г мир наречен Филократов мир. Всички гръцки пълномощници, които присъствували при сключване на проговорите за сключване на този мир/Есхил, Демостен и др. останали поразени от високото образование и дипломатическата похватност на македонския цар. С този мир Филип фактически е станал пълен господар на съюзените гръцки републики. В 338 г. пр. н.е. той свика в Коринт конгр от представители на всички гръцки държави без Спарта, в който уредил бъдащето положение на Елада. Тук се озаконил новия съюз на гръцките градове, който се нарекъл Коринтски съюз-или Коринтска федерация.

За да затвърди още повече икономическата мощ и стопанската независимост и същевременно да даде първи израз за политическо единство на населенията от своята държава, Филип почна да сече златни монети. Наводнявайки с златни монети пазарите по цялото Средиземно море, в който държави се ширели хиляди персийски монети "Дарейни", Филип несъмнено повдигнал и политическото значение на Македония сред тогавашния гръцки свят.

Ние тук описваме събитията в една епоха, когато робовладелчеството представлявало основата на тогавашния живот. Народите тогава току що бяха изкочили от патриархално-родовия строй, който вече се разлагаше. Но сега вече робовладението получава нова форма. Партиархално- родовата форма на робството отстъпва на експлоатацията на робския труд за промишлени цели. Разбира се, тогава робството в сравнение с изминатата патриархално родова форма, представляваще все пак по-висша обществено-икономическа формация. Робството в онова време представляваше прогресивен елемент в историята. То създаде тогава възможността за широко разделение на труда между земеделието и промишлеността, а благодарение на него и за разцвета на древно- гръцкия свят. "Без робството нямаше да има гръцка държава, гръцко изкуство и наука" /Маркс-Енгелс, съчинения том 14 стр. 185/. Жестоката експлоатация на стотици хиляди роби беше почвата, върху която разцъвтя културата на робовладелческото общество. Развитието на това обществото беше резултат на социалната революция от 7 и 6 векове, ~~[illegible]~~ която унищожи остатаците на родовия строй.

Интересно е, че тази социална революция, каточели не бе обхванала Македония във времето на Филипа Македонски, Защо? Защото във врмемето на Филип II в Македония робовлоделчеството не било познато. Селското население в своето подобляещо число било свободно и обикновенно историческите изводи наричат македонците "свободни люде". Има, наистина, едно свидетелствуване на римския писател Арион от по-късно време за някакви лични повиности на македонското население. По изглежда думата тук е за държавни повиности, като съграждане на крепости, прокарване на пътища и др, което съвсем не означава, че мнозинството от македонското население се намирало в някаква зависимост от едрите земевладелци. Все пак това още съвсем не значи, че в Македония никога не познавала крепостното състоя

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

НБКМ ☆ БИА
Фонд № 525
Арх. ед. ....
л ....

яние. Известно е, че крепостните се ползували само от наследственото право за обработване земята, като част от добива получавал чифликчията, който си оставал собственик на земята. В онова време крепостното земевладение било твърде разпространено, защото войните тогава били обикновенно явление, а при завладяването на една област, победителите ставали собственици на земята, като завареното население обръщали го в крепостно. Собствено казано, положението на завладяното население не се изменяло съществено, защото и без това то е било в крепостно състояние, то е сменявало само господарите, но не и положението си. Но ако може да има някакво съмнение за дълбоката старина на робството в Македония по липса на достоверни исторически известия, то със сигурност е известно, че от Филипа II насетне не могло да става дума и за следи от крепостно състояние в македонската държава. Филип е създал редовна народна македонска войска с задължителна военна служба за македо те селяни, което не би било възможно при каквато и да е форма на крепостн завладяване. Може да е имало някакви трудови повиности /тегоби/ за обща пол но такива повиности съществуват и сега и в най- демократичните дори държави. Никъде историческите изводи не говорят за робство в стара Македония, поне в оная негова форма, каквото го е имали класическия гръцки свят, сиреч като една от разните форми на стопанския живот. Победените от македонските войски населения бивали продавани в робство. Филип, например, продал населението на гр. Олинт-но нямаме сведения, че те са приемали и използували като роби в собствената си държава. А това е едно от различията, които делят Македония от гръцкия свят и с това се опровергава твърдението на някои историци, че македонският монархически държавен строй бил просто копие от гръцкото царство от Омирово време, когато уж македонци и гърци образували един народ. Очевидно тук забравя се, че гърците познават робството още от Омирово време и значи би трябвало да го пренесат и македонците в своята нова родина край Вардара. За пред Филипово време ние нямаме някакви извествия за политическото положение на македонския народ. Филип извърши коренни реформи в всички области на живота в македонската държава каквито във всеки случай не е имало преди него.

Македонският народ бил по природа военолюбив и храбър, заставен бил от самото местоположение на своята държава да живее в непрекъснати и жестоки битки с войнствените като него Илири и Траки и тия си борчески качества македонецът е запазил до край. В старо време бивал отбелезван върху облеклото всеки, който не е още убил нито един враг, а на трапезата стоял не лежишком, както е бил обичая, а седнал оня, който не е убивал глиган свободно, без ловджийска мрежа. Тоя буен юнашки живот обяснява до известна степен и склоността на старите македонци към виното. Угощенията са се при-

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ
Фонд № 5
Арх. ед.
л

дружавали с песни и военни танци, Един от играчите поставя оръжието си и се сражава с него с впрегнати волове. Това вършат в ритъм според такта на флейта. Разбойник напада орачът и откарва воловете. По някога обратно-орачът успява да върже ръцете на разбойника отзад, впряга го до воловете и го кара да оре."-така гръцкия философ Ксенофон описва тоя македонски битов танц наречен "Кариея", с който македонецът представлява кражба на вол, изобразена в игра.

Същите игри в Македония са запазани и до днес. Особено края след време на революционите борби те бяха на голяма мода. Играеха ги обикновенно четниците. Разбира се, тия игри бяха изпълнени с по друго съдържание-хайдушко с комитско и революционно съдържание.

Македонците имали домашни богове, на които всяка година в определено време им поднасяли жертви. Всяко едно семейство имало такъв бог. Нещо подобно представлява днес македонската служба, наречена от Сърбите слава, когато всяко семейство има светец и един път в годината през този ден се извършват големи тържества. В него ден всички роднини се канят вечерта срещу праздника, дава се обед на другия ден на самия праздник, както и вечерта, на "Патерицата" викат гости.

В политическо отношение Македония била организирана като военна демокрация или по точно-като силно централизирана военна народна монархия. Царят, който водел цялата политика на държавата бил същевременно главнокомандващ на войската, съдия и жрец. Но монархическата власт, макар да не е била ограничена от законите и традицията, царът не се разпореждал със своите поданици като източен сатрап, защото старите македонци макар и да били, наистина, непоколебими монархисти, като никой народ от онова време, но те притежавали едновременно склоност към свободата и не понасали никакво линчо унижение. Пред своя цар македонецът само свалял шлема и това е бил единствения външен знак на уважение към владетеля. Но тъкмо тия прости войнишки отношения между поданици и цар направили възможно превръщането на македонската монархия в една народна институция с огромно значение за цалото развитие на тогавашния свят. В сравнение с разгащената демокрация на атинските плутократи ето какво казва Демостен, най-върлият враг на македонците: "На една страна македонския цар като единствен владетел, пред никого не отговорен, едновременно пълководец и финансов министер, явява се навсякъде бързо с войската си, използува всеки благоприятен случай и всяко годишно време. На друга страна- атинския демос/народ/ непостоянен като морски вятър, който винаги се бави и отлага, взема решение, узнава всякога късно за някои успехи на противника, решава да се опълчи против него; но не може никога да го изпревари и винаги бива изненадан."

При Филипа II придворните боляри получили нова титла. Те се нарекли "Хетайли" или "другари" на царя. В духът на това другарство е бил създаден от Филипа **военен съвет**, който имал и съдебна власт. Макар да е правякъл всички племенни князе в управлението и около своя двор, самите племена той не ги унищожил, а запазил чрез тях старите връзки и традиции с народа. Една от големите реформи на Филипа II е била да унищожи съсловния дележ в държавата и да установи едно своеобразно типично македонско и пълно демократизиране. Съчетано това с общата военна повиност, която легнала с еднаква тяжест върху всички обществени слоеве, това политическо обединение на народа добивало особен израз и дало богат плод. Самото понятие народ се изяснило в съзнанието на всички македонци. Внушителната маса на войската утвърдила вярата им в силата на държавата, връзката между провинцийте - и стари и нови, добивала видим израз, събудила се задремалата гордост на македонеца и неговия буен партриотизъм бил вече готов за най-големи жертви. Озрен по този начин от благородното самочувствие за собствена значимост в своята държава и в света изобщо, освободен от убийствен гнет на крепостното робство, успокоен за участта на своя дом със здравата вяра на селяк, който оре собствената си, а не на феодалях земя, най-сетне сам свидетел и творец на изумителни победи, подготвен и воден от един мъдар и вд новен пълководец, който с той наравно с него и в пирщества и в незгодите на похода и в опасностите на боя, македонският войник се свързвал с личността на своя вожд в едноневиждано в онова време единство, което е именно новият съдбоносен елемент в живота на тогавашния свят. Исторически погледнато, всичко това било същинска революция в тогавашните понятия за цар, народ и войска.

Филип, както видяхме, пръв в световната история организира постоянн редовна войска с висок народностен дух и я подготвил систематично за едн ясно определена конкретна задача: държавното обеденение на македонския народ и пълното негово господство над класическа Елада и Балканския полуостров. Такава войска не притежавала в онова време нито една държава.

Срещу тази голяма морална, военна и политическа мощ на македонската държава стояла най-напред класическа Гърция, която постигнала към IV в.н.е. изумителни културни завоювания, но политически била напълно фалирала. Отчуждеността между древните независими градове-държави се задълбочила и войните между тях продължавали с още по-голямо ожесточение. Цветущи полета, лозя и маслинови градини, се превръщали в пустини.

НБКМ ☆ БИА
Фонд № 525
Арх. ед.
л.

Гръцките градове били робовладелчески държави, в които стопанския живот се крепел главно на робския труд. Като освобождавала пълноправните и по състоятелни граждани на републиката/тогавашната буржоазия/от грижи за всекидневното препитание, широкото използуване на робския труд давало възможност да се развият до невиждани размери философията, науката, изкуствата и цялата класическа култура въобще, но то в същото време подкопавало из основи жизнените сили на гръцкото общество. Свободният труд на селяните и на гражданите, градските занаятчии и дребните промишленици изгубил вече всяка цена и нямал място в живота, като бил предпочитан и широкоприлаган главно ефтиния труд на роби. Робите нахлували на големи маси в фабричните и занаятчийски работилници, в зеленчуковите и овощни градини, в хлебородните полета и дори победоносните войни вместо да докарат подобрение на живота, усложнявали още повече вътрешната криза чрез нови притоци на роби в стопанския и производственния живот. Разорени и обеднели свободните селяни и занаятчии се спускали в градовоте, където тяхната дрипава тълпа от сутрин до вечер пълнела улиците и политическите събрания по площадите и по пазарищата, тъй като те гладни и пролетализирани нямали вече възможност да придобиват със собствен труд своята прехрана. Тогава те започнали да търгуват с едничкото състояние, което им оставало още като на "свободни граждани" на Елада, с политическото право на глас в управлението на държавата. Така е стигнал гръцкия народ до пълно корумпиране, а държавата до истинско разточителство. Огромни средства са се пръхосвали за безплатни обеди и театрални зрелища вместо да се използуват в заздравяване на държававата и за повдигане съпротивителната мощ на Гърция срещу растящата опасност от към Македония.

От горната картина ясно се вижда, че прекалената елинска култура, философия, наука и изкуство, в същност задоволявала културните нужди само на една шепа аристократи, които живеели за сметка на демоса и робите. Това е то класовата същност на всяка една власт, която се опира върху частната собственост на средствата за призводство и върху експлоатацията на човека от човека. Същото виждаме днеска ние да става в сегашна капиталистическа Европа където новите капиталисти и архонти не могат да се нахвалят със своята философия, наука и изкуство и с своята техника, достигнали изумителни успехи, без да държат сметка, че това е ставало и става само върху гърба на много милиони роби на труда. Фил. II се е издигнал високо над тогавашния антикен мир в полит. търговско отношение и е създал наистина една могаща мак. държава.

Сега трудно ли е да заключим, като имаме предвид всичко извършено от Филипа Македонски, че мечът, с който Ал. Велики завладял несбятните простори на Азия, бе в същност изкован от неговия баща?

Цар Филип за жалост ~~най-сетне~~ не може да доживее, за да види и се радва на големите победи свои и тия на своя велик наследник. Той бише убит

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ
Фонд № 525
Арх. ед.
л.

от засада от подкупени агенти на съседните на Македония държави. и умря едва 39 годишен.

АЛЕКСАНДЪР Македонски.

Александър ~~Велики~~ Македонски се родил през 256 г. Това събитие минало незабелязано за тогавашния свят, макар и да било голяма радост за царското семейство. 10 години Александър прекарал, според обичайте на македонския царски двор, под грижите на неговата кърмачка Ланика; пръв негов възпитател бил Леонид. Филип II едва ли е имал време да се ~~жижи~~ грижи за възпитанието на своя син, но затова пък Олимпияда-майката на Александър, полагала неимоверно големи грижи за възпитанието на своята любима рожба. Почетта, която Александър запазил към своята майка до последни дни на своя живот и голямата му привързаност към нея, показва несъмнено, че тя Олимпияда, го е взела под свое влияние още от най-крехката му възраст.

Малкият принц расъл упорит и своенравен. Още през ранното си детинство е проявил всичко ония качества, които очертават неговият образ и по-късно като зрял мъж: сприжавост, която стига понякога до буйни пристъпи на гнев-в такива случаи Александър преставал да се владее; настойчивост, много близка до непреклонна упорство и необикновенно до безразъдство-безстрашие. Разказът за Тесалийския кон Буцефал е много характерен, за да обрисува личността на Александър от към тая страна. Тоя разказ е много пъти преразказван, но ние ще го предадем, защото, както казахме, е доста характерен. Разказът се състои в следното: предложили на Филипа да купи въпросния кон - Буцефал. Конят обаче, бил толкова свиреп, че хвърлял всеки, който дръзнел да го ~~язди~~ възседне-и така се оказало невъзможно да бъде обязден. И покупката на коня по тези причини била развалена. Младият Александър, който присъствувал лично в тоя момент, като видял, че коня, хубавия красив кон Буцефал, ще бъде върнат назад, извикал: "Богове! какъвт хубав кон изгубват от страх и поради неумение да го ездат!" Филип замълчал, но когато момчето повторило, той го смъмрил: "Защо упрекваш старите, за неща, които ти сам не можеш да извършиш." "Ако позволите- отвърнал малкия княз, ще се кача на него" Филип и присъствуващите придворни посрещнали с весе смях тази самоувереност на малкия. Те се съгласили, ако момчето успее коня да стане негов, а парите да ги плати Филип. В противен случаи Александър да плати от собствените си средства. Разбира се, придворните и царя взели тая работа за весела шега. Но сред общото изумление на всички Александър безстрашно хванал Буцефала за юздата и най-напред обърнал главата му към слънцето; той вече забелязал, че конят се плаше от собствената си сянка. Като потърчал с него докато си свали плаща си и все още

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

НБКМ ☆ БИА
Фонд № 398
Арх. ед.
л

гладейки животното по гривата, Александър светкавично се метнал на него. В първият миг Буцефал не мръднал, втешен от неочакваната дързост на смелия ездач, но после внезапно се изправил и почнал да бие свирепо с крака, за да хвърли от себе си ездача. Александър, обаче, бил се вкопчил за гърба му и с див вик подгонил животното из равнината. Всички замръзнали на местата си пред сигурната гибел на царския син. Но колко смаяни и изненадани останали, когато след известно време видели да се връща благополучно и с укротено животно младия принц. При тази гледка Филип просълзен, посрещнал сина си с думите: "Търси си друго царство-Македония е тясна за тебе!"

Когато Александър станал на 13 години баща му решил да обърне голямо внимание върху неговото възпитание. За тая цел той ангажирал като възпитател на сина си известния гръцки философ Аристотел.

Аристотел положил големи усилия, за да направи от Александър достое владетел на своя храбър народ. Като Аристотилева заслуга трябва да се смята събуждането у Александра на големи научни интереси и особено интереса му към естествените науки. По-късно, през време на Азиятските войни, по нарочна заповед от царя били събрани големи естествено- научни колекции и се извъ шили подробни изследвания на новите земи. Прочутият морски поход на Неарха, край чреговете на Индийския океан и в Персийския залив, били толкова военн отколкото географско-и иследователска експедиция, организирана, така да се рече, по-най-модерен начин, дори с бази, с хранителни припаси по пустинния б бряг. Така събраните материали, сведения и описи били от неоценимо значение за по-късното развитие на науката.

Убийството на Филип в Егее предизвика радост и вълнение у гърците. Било свикано тържествено събрание на Атинския съвет, където Демостен хвърлил траурните дрехи и се облякал в бели такива в знак на голямата радост. Никой не се опасявал от малолетния наследник, когото Демостен нарекал "Маргит" т.е. "глупчо", който не ще посмее носа си да покаже от Пела, където ще гадае съдбините си по червата и дробовете на жертвените животни. Всички били пияни от радост. Само мъдрият Фетион останал докрай далеч от тая обща радост: "Не е благородно да се радваме за смъртта на един враг" казал той; силата, която се би с нас се е намалила само с един мъж."

Александър между това бил точно и своевременно осведомен и осведомяван за всичко каквото ставало в неговата съседка Гърция, събирайки точни сведения за нейната стопанска, икономическа и военна сила. Един прекрасен ден със силата на мълния той връхлетял върху нея. Първият удар ~~той~~ нанесал на Тесалия, която била съкрушена. Дошъл ред на същинска Гърция. Преди да успеят да създадът съпротивително движение в Гърция, Александър преминал Термоп-

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ
Фонд № 525
Арх. ед.
л

лите и установил лагеря около Тива. Атина, като видяла огромната военна мощ, изпраща посолство до Александър и го моли за прошка и мир. Александър, който не можал да не вземе предвид културните ценности на Атина, средище тогава на световната цивилизация, приел предложението. Той не е водел политика на чувства, а стоял на такова място всред хаоса и събитията, от където най добре се виждал пълният разгром на елинския свят и неизбежното неосъществяване на македонското величие. Повече жертви са били очевидно ненужни и нямало защо новия ред да се изгражда върху развалините на най-знатното училище на Елинската духовна култура.

В Коринт Александър свиква отново всегръцкия конгрес. От всички крайща на Елада се стекли политически деятели-философи и художници, лично да видят царя ~~юноша~~ възпитаникът на Аристотел и ако могат да разменят някоя и друга дума с него. Само един философ-Диоген Синопски останал в своята бъчва в покрайнините на града. Александър не можал да се стърпи да не посети тоя чудак. Той лично се оптил към него. Диоген спокойно се печял пр своята бъчва на слънце. "Здравей Диогене!"- обърнал се Александър към философа. Не би ли желал да ти бъда с нещо полезен?". Не ми закривай слънцето!"-отговорил философа, с което искал да каже, че само с това може да бъде полезен Александър. "Ей богу,-после говорил Александър пред своята свита- ако не бях Александър, бих желал да бъда Диоген".

Александър бързал да се върне от Гърция, защото смъртта на Фили предизвика в много области опити за отцепване на ново завладените зем и такива за вътрешни бунтове. Александър с голяма бързина се справи със северните съседи и с вълненията в държавата. При Анфибол, където бил приготвил войската за поход, прехвърлил моста и за десет дни прекосил земята на Траките и стигнал Хемус/Стара планина/. От там скоро се намерил в земята на Гетите край Дунава, които въпреки голямата им съпротива, били поразени.

Станалите събития и пълния разгром на гетите оказало такова силно въздействие върху околните племена, че незабавно келтите от горния Ист /Дунав/ и самите трибали, които юнашки се били, пратили богати подаръци на македонския цар с предложение за мир, дори за съюз.

В това време в Гърция назрели нови събития. Дългото отсъствие н Александър дало повод да се разнесат фантастични слухове „за неговото у тво". Явил се даже вестител, който заявил, че със собствените си очи видял цялата македонска войска заобиколена от трибалите и как Александър паднал уб Демостен представил пред целия народ тоя пратеник на съдбата. Настъпило голямо вълнение в Гърция. Избухнали големи бунтове в Тива и другаде. Извес ята за тия събития стигнали до Александър, който току що прогонил илир от Пелион и без да губи ни секунда потеглил на юг и за 13 дни бил пре

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

НБКМ
Фонд № 525
Арх. ед.
л

Тива. Градът бил превзет с пристъп. По улиците почнало страшно и нечувано клане. Загинали само в тоя бой над 6,000 тиванци, Но това бяха само първите и най-малките жертви. Александър свикал Коринтския съвет и му възложил сам да реши съдбата на непокорния град. Присъдата била ужасна: Съветът решил градът да се срине из основи; всички живи тиванци-мъже, жени и деца да бъдат продадени в робство, а жените да се поделят между съюзниците на Александър. По свой почин Александър заповядал да се пощади къщата на знаменития поет Пиндар и живота и свободата на неговите потомци. Същата милост проявил и към някои други защитници на града.

Всички тия събития станали в 335 година сиреч само една година след убийството на Филипа.

Зимата 335 година почнали са приготовленията за Азиятския поход Явна бе завсички опасността, на която се излагаше безстрашния македонски вожд, предприемайки този рискован поход. Приятелите му придумвали Александър да се ожени преди похода, та да очакват поне наследник на трона. Александър, обаче, отхвърлил това предложение.-"Недостойно е- казал той-да се мисли за сватба и брачни тържества, когато цяла Азия се готви против нас Той дори разпределил своите имоти между прятелите и близките си, както и всички доходи, които лично му принадлежили. Когато всичко раздал Александ пълководецът Пердика го запитал-какво остава за себе си, Александър отговорил-"Надежда!" Пердика тутакси върнал своя дял на царя като казал: "Позволи и нам, които се бием с теб, да споделим твоята надежда". Този пример на Пердика последвали и всички останали военачалници и велможи.

Походът бил готов. Въпреки голямото превъзходство в хора, персите били бити още в първата среща. Те почнали войната с непростимата грешка, че оставили Дарданелите свободни. При тяхното огромно превъзходство в флота те лесно биха направили минаването на войските на Александър невозможно. При рекичката Граник /днес с. Коджа-чай/, която се влива в Мряморно море Дарий претърпял съкрушителен удар.

Вратите за Азия бяха вече отворени. Градове и области падали едно след друго. Отстъпвайки ги, персите винаги предавали власта на местната аристокрация. Александър определил, обаче, че той ще изпълни програмата на Исократа, като освободи Мало-азиятските градове, а това значело да свали от властта аристокрацията и въстанови демократическия ред, сиреч да проведе политика обратна на оная, която Македония осъществявала в същинска Гърция. Въпреки всичкия романтизъм Александър останал до край реален политик и на нуждите на момента и тържеството на победата. Никой не се стеснявал в Азия да играе демократическа карта. Същото станало и в Ефес Още с приближаването на македонските войски в града избухнал демократи-

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ
Фонд № 525
Арх. ед.
л.

чески бунт. И там до тогава била на власт аристократическата партия, водена от Сирфакс. Вграда се били приютили Мамнон с победените от Граник гръцки наемници, както и много македонски бежанци от стари аристократически семейства враждебно настроени към властта на Александър. Въстаниците убили с камъни реакционера Сирфакс и неговите приятели, а Мимнон с приятелите и наемниците, както и бежанците, избягали в Милет. Демократите отворили вратите на града за войските на Александър. Александър възстановил в Ефест старото демократическо устройства, а, за да спечели разположението на жреците, ползуващи се с огромно влияние пред масите, наредил щото данъцтие, който се плащали до тогава на персийския цар, да се внесат в касата на стария храм на Артемида Ефеска.

След завладяването на Милет Александър и там възстановил демократическо управление.

Битката при Иса окончателно решила съдбата на Персийската държава. Накъдето и да се явява Александър внасяше смут, страх и трепет в редовете на неприятелските войски. Неговата сила се криеше не само в неговите лични способности, в непобедимия дух на неговата армия, но и в приемуществото на неговото оръжие, на легендарната македонска конница, конницата на Хепаилите и прочутата негова Фаланга. Възседнали на едри, мощни коне, отглеждани из прекрасните ливади край Вардар, хетерите на Филипа и Александър образували първата дисциплинирана коница в човешката история.

Пристигайки в Иса, Дарии с голямо учудване разбрал, че Александър бил там малко време преди него. Огромната му войска спряла и обърнала фронт към юг. Пред боя Александър минал на кон в пълно снаряжение пред линията на цялата своя войска, за да ободри с огнената си реч и прекрасната си фигура. Настъпило голямо оживление в армията. Въздухът затърмял от мощни и възторжени приведствия. Битката при Иса била спечелена от Александър. Според Арион, историк от времето на Александър, там паднали на над 100,000 перси, между които 10,000 отбрани коница. Лично за Дарии при Иса се създала голяма семейна трагедия: заедно с лагера македонските войски са пленили и цялото семейство на "великия цар": майка му, сестра му, жена му Сатира, двете му дъщери-Барсина и Дрипитида, забравени при страшната суматоха и паника. След тая победа лесно паднали Финикия, Тир и Египет, където Александър бил провъзгласен за син на Амона. Малко по-късно след големи жертви и усилия Александър стигнал р. Инд. Значи целият тогашен свят от Нил до Ганк и Индия и от Средиземно море до Индийския океан бил принуден да коленичи пред сина на Амона. Така мечтата на Александър: "Границите, които боговете са поставили на стария свят, трябва да станат граници на македонската държава", бе най-сетне осъществена. Оставаше едно още: от този разнороден свят, смешение на езици, раси и племена да създаде

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ
Фонд № 525
Арх. ед.
л

един нов свят с един ум, с една душа, с една воля. Александър и при тази грандиозна задача не отстъпил. Той здраво се запретнал да реорганизира новата империя. Почнало онова смешение на езици и обичаи, което не помни историята. Македонците почнали да приказват на персийски език и да усвояват персийски обичаи. Персийки и персийци започнали да изучават и тяхните обичаи. Женитбите между персийци и македонци, които били горещо препорчвани, дори и заповядвани от Александър, станали нещо обикновенно. Сам Александър дал личен пример като се оженил едновременно за две чужденки персийки. Така Александър смело пристъпил към осъществяване своята грандиозна и интернационална задача. Да спои в едно две велики култури, гръцката и източната в един единствен държавен организъм, където да се претопяти да изчезнат всички племенни и народностни различия. Отношението и философията на неговия учител Аристотел, че робите и варварите, които по същество и по природа били едни и същи и като такива не могат да стават предмет на сливане с благородната раса, от тази Аристотилова философия у Александра нищо не останало. Ролята, която историята бе възложила на гениалния син на Македония беше го отдалечила твърде много от възгледите настарата фдеалистическа философия настарите философи като Аристотел които той бе надхвърлил и надраснал с цяла глава.

Със своя интернационализъм Александър отишъл до там, че започнал да не прави никаква разлика между свое и чуждо, между своя собствена народ и другите народи, да въвежда в царския двор наравно с македонския и Персийския церемониял, да въвежда персийските обичаи между своите; той извърши набор сред персийската младеж, която да обучи на македонското военно изкуство и да я приобщи към македонския дух. Той взел да се облича и да се носи по персийски, но за жалост взел да устройва оргий и пиянствва също по персийски. Именно във време на едно такова пияно състояние той е вършел ужастни безумства. В такъв един момент той посегнал и убил най-верния и предан свои приятел Крид Клит. Обявил като съучастник з заговор стария свой пълководец още от времето на Филипа Парменион и неговият син Началник на македонската кавалерия, Филота. В заговор бил заловен и Хормолои и съден. Така заговорите почнали един след други да се движат и живота на Александър бил поставен в голяма опасност. Отдалечавайки се от народните обичаи, той неусетно се отдалечил от най-верните си приятели и сратници. От друга страна, македонските войски горели от желание да се върнат в своето отечество, което Александър съвсем не мислел да позволи. Така недоволството се засилило и сред армията. Интересни са обвиненията които Хрмолои, принуден да признае целия заговор срещу царя-от една страна и отговора, който дал на тия обвинения самия Александър.

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

ИБКМ ☆ БАН
Фонд № 525
Арх. ед.
л.

В съда Хермолаи признал, че организирал заговор срещу царя, за да премахне Александъра тъй като му било невъзможно нему-свободния човек да понася азиятския деспотизъм на Александър. Говорил надълго за гибелта на Фелота Пармениона и Клита, за растящото предпочитане, което Александър оказал на персите, за персийското му царско облекло, за новия му азиятски живот и за пропастта изобщо, която царя създал между себе си и добрите стари негови сбратници. Тия именно причини накарали Хермолея да вдигне ръка за да освободи най-сетне и себе си и своя народ.

Срещу тези обвинения Александър, според старите истррици, отговорил: "Аз дойдох в Азия не за да изкореня народите, и половината от света да обърна в пустиня, а за да не отегчавам самите победени с моята победа. Тъкмо за това те служат днес редом с нас и проливат кръвта си за нашата власт; иначе те биха възстанали. Не е трайно онова владение, което се установява с меч, а само признателността засстореното благодеяние е вечна. Ако ние искаме да задържим Азия, а не сами да минем през нея, трябва да покажем на персите всичката дължима милост. Обвинявате ме още, че пренасям персийски обичаи и нрави в Македония. У много народи аз намирам неща, на които не е срамно да подражавам. Не е възможно да се управлява такава държава без взаимна размяна на всичка блага."

Разбира се, всички тия разногласия, заговори, тревиги, десетгодищните непрекъснати походи и напрежения и най-сетне смърта на любимия му приятел Аман Хефестиян, която го потопила в дълбок траур, не могли да не засегнат и не повлияят върху здравето на Александра, да не подронят неговото продупчено от безброй рани тяло и да не се отразят върху неговия дух. Сред самите приготовления за погребениети на Амина Хефестиян, за специалната клада, висока 60. м. цяла от злато, сребро и пурпур, ~~коствуваща~~ се изразходвали 12,000 таланта т.е. над 1 милиярд лева сегашни пари-царят внезапно заболял и на 13 юни 323 г. пр. н.е. след дени живот от непълни 33 гидина почина, заобиколен от многобройната свита и оплакван от цялата войска.

С това се свършии самата картонена империя на Александър Македонски, създадена не върху основите на здрави икономически преобразования а само чрез силата на оръжието и реформите. Всяка една стара обществено-икономическа формация не се преобразява с реформи, а чрез с истинска социална революция, за която Александър не беше подготвен, нито обществено икономическите условия бяха достигнали до този стадии.

И все пак Александър със своите хоходи, войни и завоювания разкъсвайки верига след верига старите деспотични режими в Азия, разнасяйки елинската култура и образованост из целия тогавашен свят, изигра прогресивна роля в историята на общочовешкия напредък.

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ
НБКМ Б. И.
Фонд № 525
Арх. ед.........
л.........

II

ИМЕТО НА МАКЕДОНИЯ -НАРОДНОСТТА НА СТАРОТО Й СЛАВЯНСКО ~~ПЛЕМЕ~~ население

Името на Македония е толкова старо, колкото името на самите македонци-стар индоевропейски народ, който се е настанил много рано в хълмистата земя на Горни Халиакмон ~~Халисимон~~/Бистрица/. За основател на македонското царство се смята Пердика I около 700 години преди нашата ера.

Какво означава името Македония, незнаем положително, макар да е писмано доста много по тоя въпрос. Мнозина мислят, че то произлиза от името на стария глеватар на македонската държава МАКЕДОН, както твърди историкът Срабон, но забравя, че при името Македония последните слове-ОНИЯ са приставка и не влизат в предполагаемия корен МАКЕДОН. Името Македония е ос нало да съществува и след изчезването на македонския народ и то се ширело във връзка с спомените за старото македонско царство и във връзка с църк ната власт. В IV и V векове преди нашата ера една диоцеза /област/ под името Македония обхващала Македония във времето на македонските царе и отивала на юг чак до остров Крит. В средните векове, от VII век насам, Тракия захваща да се нарича Македония. С името Македония бива наречена и отвъддунавска България, между Днепър и Днестър, в днешна Бесарабия, гдето били преселени тракийци пленици, наречени македонци.

В първата половина на VIII век е извършено голямо преселническо движение на славяните на юг от Дунава. В Македония се заселили толкова много славяни, че захванали да я наричат Славиния, населението и Славини, което продължило до X век. Има документи, от които се вижда, че Македония се наричала ДОЛНАЯ ЗЕМ ОХРИДСКОН. Кририл Печенович в книгата си "Огледалой" пише "на Язиким българском Долния мисии". Когато проникването на албанците към запад и северна Македония било заселено с албанци, някои македонски области почнали да с наричат арнаутлук, Албанска или арнаутска земя.

~~[illegible] МАКЕДОНИЯ~~

[illegible] население

Местоположение -Македония заема централно положение на Балканс полуострова. Тя е разположена на пътя, който съединява Европа с Мала-Ази Привсе, че нейната земя е изпъстрена с гобеми планини, Македония е естествено дебюше, което свързва запад с изток. Тъкмо това нейно приемущество е било причината за нейното нещастие. Империалистическите вълци именно в тия нейни важни приемущества виждаха осъществяване на своите големи бъд щи политически, икономически и стратегически планове за владичеството и им експлоатация на Балканите.

НБКМ ☆ БИА ФОНД №......... АРХ. ЕД......... Л.........

Граници-Географските граници на Македония, която заема западна та половина на южните части на Балканския полуостров са очертани с голе

...ият, което се явява като преходен между средиземноморския...

...на Първа брой 5 декември 1936 година.

~~днешна~~

Местоположение, граници, богатства и население на Македония

...намираме за излишно да сторим това.

ЦЕНТ. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ

16

~~Съвременна Македония~~

~~Земята на Гоце~~

~~ГЕОГРАФИЧЕСКИ И ИКОНОМИЧЕСКИ ГРАНИЦИ НА МАКЕДОНИЯ~~

Плодородие, ... население

Местоположение -Македония заема централно положение на Балканския полуостров. Тя е разположена на пътя, който съединява Европа с Мала-Азия. При все, че нейната земя е изпъстрена с гобеми планини, Македония е естествено дефиле, което свързва запад с изток. Тъкмо това нейно приемущество е било причината за нейното нещастие. Империалистическите вълци именно в тия нейни важни приемущества виждаха осъществяване на своите големи бъдещи политически, икономически и стратегически планове за владичеството и им експлоатация на Балканите.

НБКМ ☆ БИА ФОНД №........ АРХ. ЕД. .... Л.......

Граници-Географските граници на Македония, която заема западната половина на южните части на Балканския полуостров, са очертани с голе ми планински вериги, които почти непрекъснато се простират от запад на изток, почвайки от Шар планина, минават през Скопската Черна гора, та през вододелната височина на Вардар, Морава отива Прешево и по-нататък по Осогово и Рила планина до връх Мусала, от кадето захваща крайната източна граница на Македония, вървяща от тук по западните склонове на Родопите към югозапад и Места, под с. Бук и после отива надолу по течението й чак до Бяло море. Южната граница на МАкедония захваща от устието на р.Места и върви по морския бряг, пресичайки Атон и върви по устието на Бистрица, от където заема посока по нейното течение до изворите й. След това тя продължава все на запад и вододеля към изворите на р.Девол и до албанските планини. Западната граница на Македония тук извива на север, минавайки по планините западно от Охридското езеро и от Дебър и до достига до източните върхове на Шар планина.

Цяла Македония прилича на правоъгълник, източния край, на който се намира при устието на р.Места, най западния-при Дебър, на северния й-речния вододел между Вардар и Морава, а най-южния-при големия завой на р. Бистрица.

Плодородие-Македония, особено в нейната източна част с нейните плодородни полета и с нейната гиздава столица Солун, спираща се на Бяло море е най-плодородната земя на Балканския п-ов. Цяла Македония е наредена към улея на Бяло море. Само коритото на р.Дрин с Охридското езеро, от което извира е наведена към улея на Адриатическо море. Затова Македония в климатическо отношение принадлежи към Средиземноморската климатическа област, която се отличава с сух климат и влажна зима и изобщо с топъл климат, който се явява като преходен между средиземно-морския средноевропейския и то така, че южната и северна граница на този преходен пояс е същевременно южна и северна граница на Македония. Не само по своя релеф, но и по климата си Македония се отличава основно от земите около нея. Последното обстоятелство увеличава още повече нейната индивидуалнос която намира видим израз в стопанската й индивидуалност. Тая особеност на македонската географска и стопанска индивидуалност се явява важна предпоставка за правото на Македония да претендира за политическото си обособяване в една отделна политико-икономическа единица, която най-прав но би се развивала в всяко едно отношение само при едно съвместно съжителство с останалите южно-славянски и балкански народи в рамките на ед южно-славянска и балканска федерация.

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

НБКМ ☆ БИА
Фонд № [illegible]
Арх. ед.
л

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

Особеният благоприятен климат-почвата, растителност, хидрологическите отношения правят от Македония една от най-облагодетелствуваните и, както казахме по-горе, най-богатите земи на Балканския п-ов, особено със скъпите си и рядки култури. Но има нещо, което се отразява твърде неблагоприятно върху плодородието на Македония-непостоянството на валежите. Реките на Македония не са от естество да подпомогнат македонския земеделец в борбата му с сушавите години. Известно е, че нашите македонски реки пълноводни са само в началото на лятото. Има само една възможност да се отговори на голямата нужда за вода през цялото лято-да се построят необходимите язовири, ~~[illegible]~~ и то не само по главните реки, но и по техните притоци, ~~нещо, което така също се е взело под внимание от новата власт в Вардарска Македония.~~ ~~което да бъде построено с~~ И огромният язовир на хидроцентралата при с. Маврово, който се строи, ще даде възможност да се използуват македонските води и реки не само за напояване, но и за осветление, а също така и за много други индустриални цели.

Най-големите реки, които напояват Македония и са източник на нейното плодородие са: Бистрица, Черна, Вардар, Струма и Места, по бреговете на които се простират пътища, вървящи по крайбрежните градове, паланки и села в вътрешността на Македония. Освен това страната е хълмиста и притежава много езера, от които вадят скъпа и вкусна риба. Поради умерения си климат Македония произвежда доброкачествени житни храни, едната част от които /в турско време) се изнасяше в Албания и островите на Егейско море. Установено е, с своето плодородие Македония е в състояние да изхрани едно население тройно по-голямо от това, което днес има и е в положение да развие една мощна индустрия. Водните сили правят Македония една от най-облагодетелствуваните

НБКМ ☆ БИА
Фонд № 525
Арх. ед.
л.

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ

ИБКМ ВИА Фонд № 525 Арх. ед. 19

те от природата страни на Балканския полуостров. Подпочвената и земя съдържа големи богатства, ценни пластове, голяма част от които не са още експлоатирани- в миналото по липса на обществена сигурност, а сега- ~~[illegible]~~ направено до днес далеч недостатъчно [illegible] стопански [illegible] сопоставени много [illegible] и сигурни сме, че ще се извърши.

Професор Д.Яранов в своята брошура „Минералните богатства на Македония", казва, че от всички български земи Македония е най-изобилно надарена с минерални богатства, което се дължи на особената геология и тектоника на Балканския полуостров и по-специално на Македония. При това положение ~~казва Яранов~~, особено значение придобива обстоятелството, че Македония е най-богата с магнезии страна в цяла Европа и дори и при днешната примитивна разработка на магнезиевите мини призводството в Македония идва веднага ~~зх~~ след това на Съветския съюз и Австрия. ~~/Яранов/~~

В бояджийската индустрия и за добиване на огнеупорни материали се употребява Хромитът, от какъвто има доста находища в Македония: Тетовско-Скопски район/община Врашница на североизток от Гостивар, бивша концесия "Ораше" и тая на "Любoтен"/, а също така и в Кумановския район, община Прешово /бивша концесия"Търново" и "Прешево"/, община Шабановци,/бивша концесия "Лояне" и пр. При Охрид близо до Охридското езеро има също такива находища; при с.Извор, Велешко; община Валандовска при с.Раброво/бивша концесия "Раброво"; община Рожден, на юг от Кавадарци/бивша концесия "Арнийска"/

Ние тук няма да изброяваме подробно всички руди в Македония, които-та така много е богата нашата страна, като: железни руди, медни, оловени, цинкови/особено последните много в Кратово/ и в околността на Злетово, арсенови руди, манганови руди и пр. Добиването на всички други неманганни изкопаеми имат в Македония второстепенно значение. Такива са: азбест/в околността на Дебър и с.Фурка, Дойранско, талк, който се намира на много места в Македония- в Серско, мрямор, който е един от най-разпространените и скъпи изкопаеми предмети.

Към медните руди са тясно привързани най-важните находища на злато от Македония. Злато, освен това се съдържа и в оловените и пиритни руди в Струмишко. Голямо количество злато се намира в рудите на селата Бистренци и Демир-Капия, в Неготинска околия. Заслужава да се отбележи още голямото златно съдържание и в пирита и халкопирита, който се намира в находището при Гевгели. Но без съмнение най-голямо бъдаще имат златоносните пясъци около гр.Нигрита/до Солун/ в долината на Гали, на няколко клм. от гр. Куку

Източна ~~някакви~~ Македония /Егейска/ е изобщо богата с манганови и лингнигни руди. Откриха се там големи находища на мермер/мрямор/, морска сол и др

АРХИВ 81 ~~20~~ 20

[illegible]

В източна Македония се откриха и доброкачествени каменни въглища. Присъствието на петрол в Македония не е константирано още. Поради преобладаването на кристални скали изобщо на терени, които никага не могат да бъдат петрелоносни, не е имало големи надежди за намиране на петрол в Македония. Но след като се установи присъствието на земни газове с голямо съдържание на метан в Тесалия и южна Албания, след като се установи с голяма сигурност наличността на твърде големи количества петрол в Прибрежна Албания и в по-малки количества в Корчанско, само на десетина колиметра о западната граница на Македония, щом като най-сетне се установи, че се намирарат петролни залежи, макар в не твърде значително количество, при Соко-баня в източна Сърбия, в една котловина, приличаща много на македонските котловини, надеждата, че може да се намери петрол и в Македония се повиши. Това стана особено след като се установиха доста големи залежи от Асвалд при Колнурос, на 38 клм. югозападно от Солун и при Бушроние, Кумановсю, където бе запазен периметър за търсене на петрол от "Югославянските д-ва за нафт и петрол", с седалище в Лондон.

Македония е най-слабоизучената земя в геологическо отношение на Балканския полуостров, поради което без съмнение доста други минерални богатства остават неизвестни. Но днес при тенденцията скоро в Македония да настъпят промени. Богатата ~~Югославия където се живее~~ [illegible] българска и съветска ~~[illegible] невестинната ще се~~ ще отворят широко вратите на големи наши македонски учени, и ~~изследовател~~ живущи днес в България и др. ~~с които Македония тъй много разполага~~ използвайки богатия опит в това отношение на съветската наука и геолози, като ~~да~~ и може се пристъпи към едно по обстойно, систематимно и планов геоложко проучване на страната. И не само в геоложко, но и в всяко друго отношение.

[illegible]

В миналото Македония е имала всички шансове да стане център на търговски стокообмен между Изтока и Запада, но тежкото политическо положение и несигурността на пътищата я лишаваха от това преимущество. Македония своята търговия през турско време извършваше главно чрез Егейско море. Тя се простираше еднакво до съседните балкански страни. Нейното пристанище в Солун беше за онова време едно от най-добрите пристанища на Близкия Изток. Солун, разположен на устието на р. Вардар, е голям възел на важен търговски път, който, по продължение на Вардар чрез Морава, достига до плодордните ~~равнини~~ равнини на Унгария. ~~Прибавка 1)~~ Най-късия път между средна Европа и специално между богатата маджарска равнина и Суетския канал е именно Солунския път който води през сърцето на Македония, естествен хондерланд на Солун. От залива край Драч/Дурасо/ по долината на Шкумба е вървял единствения път Вия Егнация – Via Ignatia, свързващ морете през Елбасан, Охрид и Ресен с Битоля и от Битоля, минавайки края Островското езеро и Воден,

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

НБКМ ☆ БИА
Фонд № 525
Арх. ед.
л. 21

21

20

достигал д Солун.По нататък-все по морския бряг е достигал благополуч-
до Цариград. Пътя от Западна Европа и Балканския полуостров за Цариград пр
през Солун е по близък , отколкото през Марица и главно по-удобен: вододе-
лът между двете долини става почни незабалязан, когато-напротив, воделът ме
между реката Нишава Искър и Марица е висок 740 метра над морското равни-
ще и има два прохода.

НАСЕЛЕНИЕ-Македония, въпреки нейния планински характер, притежава сво
то строго фиксирано географско и икономическо и етническо единство. Нейна
територия, простираща се между планините Шар, Осогово и Рила на север, до
Егейското море на юг и с Охридското езеро на запад до реката Места на из-
ток, има разграничена територия от 66,000 кв.клм. с едно население в огро
ната си част хомогенно/славянско/ на около 2,642,352 от което: в Вардарс
Македония 947,468, в Егейска Македония-1,455,781, в Пиринска Македония-
235, в Албания-само 4,000 жители.

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

От цялото население на Македония 2,642,853 има:

а/ Македонски славяни/бивши българи, сърбомани и гъркомани от славя
ски произход-1,250,921.

б/ Не славянско население/ гърци турци, албанци, власи, цигани и пр.-1,391,4

До 1912 година МАКЕДОНИЯ представляваше само една робска провинция
от бившата Отоманска империя. Тежкото отоманско владичество не уби обаче вле-
чението на македонското население да аспирира, под влиянието на идеите н
Французката революция ~~и тия на социал-революционното движение на новото~~ и в нас. Ново време под влиянието на идеите на Великата Окт. рев.
време за свободен живот, за своя свободна македонска държава. В името на
тия идеи за свобода, за политическа и икономическа независимост Македони
поведе героична борба, известна на всички нас. След Великата Окт. револю-
ция тая борба [illegible]

Когато борбата за свободата на Македония пламна, вниманието
на целия свят бе приковано към нашата страна. Тая борба беше насочена
не само против политическия гнет на Султан Хамида, но ~~и~~ също и срещу турскит
феодализъм, срещу турските и албански чифликсайбии за пълна политическ
и икономическа еманципация на цялото население без разлика на вяра и на
родност. В последните десетолетия македонският въпрос, благодарение на
тия именно разгорещени революционни борби, на няколко пъти бе поставен
за разрешение, но винаги заинтересованите капиталистически държави и по-
специално западните такива със своята намеса осуетяваха неговото прав
своевременно
и окончателно разрешение. Днес, когато на Балканите е въдворена истинск
от неизлечими [illegible]
демократическа власт и когато на Западна Европа се разсърсват основ
своето
Македония и македонския въпрос с право очаква правилното и окончат
то разрешение [redacted]
на противоборци и [illegible] което разр[illegible]

което лично и непосредствено

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ
Фонд № 525
Арх. ед.
л.

обичаи ,вярвания и своя бит,винаги наричаше себе си с името,завещано от деди и прадеди и най-ревниво пазено,независимо от това или онова верско или национално съзнание.Разбира се, обикновено ~~случаи~~ явление от няколко десятки години ~~насам за~~ е станало щото, някои от македонските националности да изповядват национално съзнание, противно на езикът,който се говори от него.Така, например македонския влах,който в всяко отношение представлява от себе си една отделна националност-куцовлашка, със свои куцовлашки език, със свой типично куцовлашки обичаи, с свои народни песни,типично влашки носии. Това, обаче не пречи на голяма част от влашката народност предимно хора от елита-икономически и културно най-издигнатите, да се чувствуват "чистокръвни" елини" За забелязване е , че в Тесалия и Епир най-големите гръцки ~~семейства~~ фамилии са от куцовлашки произход.Същото може да се каже и за известна част от славянското население, която по верска линия в миналото беше свързано с партриаршията, и до днес даже се чувствуват и те също като "чистокръвни елини и винаги гравитират към Атина.В последно време /по конкретно от 1888 г./ в Македония, вследствие на сръбската пропаганада, част от населението главно по северните граници на Македония взе да се чувствува като такова от сръбски произход.Така в Македония се явиха на политическата и културна сцена гъркомани и ~~старомани~~ сърбомани от славянски и неславянски (куцовлашки) произход.

Македноското население е претърпяло трусовете на историческите събития на миналите векове,в продължение на които Македония,оставена на кръстопътя на световната търговия, трябваше да изпита вълните на разширяването на разни държави и племена,граничещи с нея,при все това нейния народностен облик си е останал ~~и до днес~~ чак донез такъв, какъвто го познава историята.и учените;тъкмо такъв какъвто го познавахме и ние до фаталната за нас 1912-13 години, от когато част от това население не можеше вече да изповядва свободно своята народностна принадлежност и е било насила заставен да изповядва друга такава.От там ~~произлизат заблудите~~ [illegible] днешното у голяма част, от ония които не познават от близко миналото на Македония и ~~на~~ нейното население чувствата на славянското мак. население, поради които имат най-превратни схващания и представи за народностния характер на това ~~вследствие фаталните (1912-13) години~~ население.Там намират своята почва ~~и враговете на македонския народ,~~ разните вражески пропаганди, стремящи се с всички позволени и непозволени средства [illegible] да го към себе си ~~и политически~~.Който желае да знае какви са били македонците в миналото по народност,т.е. как те са се чувствали,няма нужда да се рови в големите истории и библиотеки, а достатъчно е само да запита някой честен македонец над 50-60 годишна възраст,за да получи отговор и той най-правилен и най-верен.За ония обаче,които искат научно и автетично да знаят миналото на нашия народ,те ще трябва да се запознаят с мнението и с писанията на ония учени-честни и добросъвестни,които са пропътували в далечното минало тая страна които лично и непосредствено са имали слуда проверят на самото място живота, бита, характера и народностната ~~и~~ му принадлежност ~~на македонското население~~. ~~Нашата~~ българската литература е твърде богата откъ книги, написани от подобни добросъвестни и честни учени мъже, разбира се и от такива, които са имали преднамерената цел да фалшифицират историческата истина. Ние сме в притежание на десятки статичстически таблици за народностния характер на македонската земя.т.е. какви народнисти е имало в Македония и тяхното числено съотношение.

Според една наша/(македонска) статистика, публикувана в в-к "Реформи" бр. 2 от ноември 1904 година-населението в Македония по народности се разпределя както следва:

1.Българи-	1,182,132........................	51.44%
2.мюслюмани	840,403/тук влизат и албанците мюслюмани	36.88%
3.гърци	190,047	8.34%
4.власи	63,895	2.8%
5.Албанци/хр/	11,000	0.54%
	2,287 477	

В книгата на Георги Бажларев " Македонския въпрос в миналото и сега четем следното;

"Според новите и най-достоверни сведения, събрани в надвечерието на Балканската война, населението на Македония, етнографически се разпределяше така:

1.Българи	1,095,355 жители
2.Турци	541,615 "
3.Гърци	253,366
4.Албанци	184,335
5.власи	77,365
6.цигани	43,370
7.еврей и др.	106,360
всичко	2301,766 жители.

Или:48% българи,23%-турци,11%-гърци,8%-албанци,3.4%власи,1.6% цигани, 5% еврей и др.

От горното население в частта на монархофащистка Гърция се намират

Българи-	297,735
турци	299,880
гърци	240,657
власи	239,470
албанци	21,770

НБКМ ☆ БИА
Фонд № 525
Арх. ед.
л

24

Фонд № 525
Арх. ед.
Л

95

цигани	23,130
евреи и др.	84,170
всичко	1,015,312

Или:българи-29.29%, турци 29.52%,гърци-24.6%,власи-3.9%,албанци 210%,цигани-2.3%,евреи и др.8.3%

В Македония под югославянска власт

българи	632,620 жители
турци	207,885
гърци	480
власи	33,425
албанци	161,870
цигани	16,175
евреи и др.	760
всичко:	1,072,515

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

В Македония под българска власт

българи	165,[illegible]00
турци	34,850
гърци	3,230
албанци	695
цигани	4,260
еврей и др.	410.
всичко	213,640 жители.

Според най-новата статистика,която е смятаме и най-достоверна на роф.Д.Яранов,поместена в книгата му,"Македония като природно и стопанско яло",издание на ~~науканията~~ Научния македонски институт в 1945 год. значи след 9 септември/за населението на Македония,разпределено по народности и по области, излагаме следната таблица:

25

към стр 24

26

населението в Трите дяла на Македония	Македонци	Гърци бежанци	Турци	Албанци	Други	Общ брой
Н.Р. Македония	759468	—	53000	101,000	34,000	947 46
Макед. под албанска власт	2000	—	—	2,000	—	4,000
Македония под Бъл. власт	226,700	—	-6000	—	2,300	235,000
Макед. под гръцка власт (без Солун и без земите на юг от Грамос-Солун-Орфано	231,735	629,859	168	2884	26214	910 88
Солун - - - - -	11,000	180,000	—	—	105,000	296,0
Македония под гръцка власт на юг от линията Грамос-Солун-Орфано	—	217,003	—	—	32000	2490
Цела Македония	1,250,921	1,026862	59,168	105,884	199,5	2,64

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

5

Изнасяйки горните таблици, ние не трябва да бъдем криво разбр
ни. В тях ние съвсем не желаем да отречем македонската нация, която се явява днес, като отражение на една нова политическа и икономическа, култура и идеологическа ~~[illegible]~~ обективна действителност.

Ние никогаш не сме отричали, че нацията е историческо явление и че тя като такова подлежи на изменение: има свое начало и край. Ние говорим не какво е сега в Вардарска Македония, сега какво се създава там в народностно отношение, а какво е било преди. Ние ~~говорим~~ пишем за историята на Македония, изнасяме ~~за~~ историческите факти, без които не може да има и историческа наука. И още по-малко диаликтико, материалистическо обяснение на фактите и явленията в историята.

Днес в Вардарска Македония на лице имаме всички ония условия, при които, според учението на Сталин, неизбежно се явява нация. Днес имаме македонска държава, със своя македонска територия, македонска култура и е език, и всичко това подчинено на една обща македонска, така да се каже, икономика, отражение на които условия се явява македонската нация. Ако Македония още през 1912 година беше освободена и издигната до самостоятелна ~~автономна~~ и независима македонска държава, там непременно щеше да се появ македонската нация, независимо от книжовния български език и от многобройните български училища. Книжовният език не винаги е свързан с ~~отделна~~ обща нация. Ирландците например, повече от 3/4 от тях имат не само за свой книжовен, но и за свой говорим език Английския и все пак представляват отделна Ирланд ска нация. И обратно Американци и англичани имат един и същ език, обаче представляват две отделни нации. Гоце Делчев, работейки за създаването от Македония на една свободна македонска държава, той без даже да е желаел това ~~той~~ е работил за македонската нация, защото фактически той е създавал усл вията, предпоставките на нацията, също тъй както Георг Вашинктон, който се е борил за създаването на американската държава и освобождението на Американския народ от английския капитализъм, работеше в същност и за създаването на американската нация. Но днешните американци не отричат, че те са били англичани, а не червенокожи, каквито са истинските туземни американци. Нацията не става с желание или с нежелание. Вашинктон никак не е мислил, че, работейки за една свободна Америка, той ще създаде от англичан те американци. Даже до скоро самите американци бяха против американската нация, не я желаеха и по тая причина сегашна Америка се наричаше "Нова Англия" и все пак, в края на крайщата, тая "Нова Англия" се превърна в съвършенно нова земя и се нарече, собствено я нарекоха Америка, и жителите ѝ – американци. Кръстниците на народите не са самите народи, също тъй както кръстниците на децата не са самите деца. Други са тия, които им слагат именат езависимо от тяхните желания. Славяните /първо в Мизия/ бяха наречени росто българи, макар самите те да не желаеха това: даже някой се страму аха, защото прабългарите бяха езичници, а голяма част от тия славяни яха християни. Византийските историци, обаче, съвсем не са се интересували т желанието и нежеланието на българските славяни, а са ги оеднаквявали с самите Аспарухови българи, с които те са се сражавали и не веднаж

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ
НБКМ ☆ БИА
Фонд № 525
Арх. ед. 98

побеждавали. За византийските императори и пълководци важно е било едно, а именно: срещу тях е дошло от далечни места ново неславянско туранско племе-българи, които заедно със славянските маси се вдигнало на страшен поход срещу византийците. И така всички славяни, населяващи славянските области-Мизия Тракия и Македония, които участвуваха масово в боевете и войските на Аспаруховите българи и съставяха част от българската държава и войска, минаваха под общо име българи. Така те ги наричат във всички свои документи и исторически сведения и известия. ~~[illegible]~~

Кой е покръстил македонците на българи. Руският професор Лавров, във своите интересни научни коментарии върху сборника на сръбския етнограф Веркович/ "Народнае песме македонски бугара"/ ~~казва~~ пише: "~~Ако въпреки големия гнет от страна на турците и на гърците македонското славянско население не е изгубило народността си, то е станало затова на необикновенната преданост на българина към своя език и народните си обичаи~~......... Понататък Лавров продължава:

Веркович верно казва, че македонските българи първоначално са се наричали славяни и че това си име после са получили от завоювателите българи, така че това име е по-скоро политическо, отколкото народно/същото каквото е това и на останалите славянски племена в Мизия и Тракия, които са били получили името си от завоювателите българи/б.н./ Но при всичко това из дадените от Веркович песни той ги нарекъл "бугарски", защото според него: "ако някой сега би попитал кой и да е македонски славянин-какъв си ти? -той би отговорил: "Аз съм българин" и своя език нарича български."

И така всички славяни, населяващи земите-Мизия, Тракия Македония, ~~които са или само славяни~~, получили ~~името~~ новото си име българи от своите завоюватели и по силата на обстоятелството, че, след претопяването на истинските българи /Аспаруховите българи/ останаха да не съществуват, да ги заместват тия именно славяни, с които те са воювали, с помощта на които бяха създали и закрепили българската държава, която предадоха един вид по наследство на самите тях, ~~на~~ славяните, ~~които~~ те също така по наследство получиха и тяхното име-българи.

Всичко това е история, която обаче съвсем не отрича ставащото сега. Което също така е история, а не някакъв политически фокус.

навземали славяните и арменците. Династията на Юстина I, от който произлезе Юстиниян Велики и династията на Васили Македонияни не са гърци, също и династията на Лъв I и Роман Лакапин.

Византийската империя, за да предпази страната от чужди нашествия, си служела с преселване и изселване. Така били пренесени в Македония турци, около Вардара, наречени Вардадиоти, /около Скопие/ По късно от турци около Охрид и Воден. В Азия били преселени един път 30,000, втори път 70,000 славяни. В VIII век били преселени 208,000 славяни в Азия.

ЗАСЕЛВАНЕ НА БАЛКАНСКИЯ ПОЛУОСТРОВ ОТ СЛАВЯНИТЕ. ЮЖНИ СЛАВЯНИ. ИЗТОЧНИ И ~~ЗАПАДНИ И ЮЖНИ СЛАВЯНИ. ОБРАЗУВАНЕ СЪРБО-ХЪРВАТСКАТА И БЪЛГАРО-МАКЕДОН-СКАТА ЮЖНОСЛАВЯНСКИ ГРУПИ.~~

~~както видяхме~~

В далечното минало, ~~на~~ Македония, последната разположена между Тракия и Албания, бе обитавана от трако-илирийци, потомци на които са днешните албанци. Държавата, образувана от Филипа II, във времето на неговия велик наследник Александър, постигна, както видяхме, известна степен на култура и р разви ~~една~~ забележителна военна сила и една значителна икономическа и търговска мощ. Търговията, достигна до бреговете на гърците, които се установиха после там. Завойването на Македония от римляните има за последствие полатинчването на една част от нейното население, потомци на които са днешните куцовласи. Днес в науката още се води спор за произхода на куцовласите. ~~Мнението на~~ Томашек твърдял ~~е~~, че те са от задунавски произход и че заедно с авари, българи, словенци и сърби образували тълпите, с които Кубер по времето на Копронима нахълтал в Македония. Тая теза обаче, трябва да бъде безусловно отхвърлена–казва проф. Петър Мутафчиев. Във Влашко тогава не е имало никакви власи и от 11 и 12 векове името Влахия се наричаха не земите отвъд Дунава, а Тесалия, Акарнания и Епир. Името куцовласи произлиза от дошлите от Италия кръстоносци, наречени тъкмо затова круцо-власи. "Круце значи кръст, власи, ~~пък~~ валахи или велки по онова време са наричали италиянците, пък и сега германците наричат италянците велхи."

Славянските маси, които заселени в Балканския полуостррв, изпълнил цялото пространство край Дунава, земите между Черно море и Адриатическо море и достигнали до Епир, Тесалия и Пелопонес, навлизат в Халкидическия г олуостррв. Цяла~~та~~ Македония до Цариград още в IV и V векове била непрекъсн то нашествувана от готи, хуни, вандали, славяни, анти, българи, авари, сърби, унгри, печенеги и др. Скоро славяните заели целия Балкански полуостр и го преобразили: всички стари имена на заселища–градове и села бяха преи менсвани с славянски. Пелопонес, например, който от средните векове насам се нарича вече с славянското име Морея, ~~вместо~~ името на остров Пелос, е ~~кръстен~~ дадено от славяните. До скоро трите четвърти от местностите в Гърция носеха славянски имена. Геликон носил името Загоре, При Маратон имаме с. Врана; планината Хемнос /от хълм) селата: Бистрица, Буковина, Церница, Граница, Каменица, Нивица, Подгоре и пр. в Гърция все са чисто славянски имена.

Византийската империя отначало била космополитична държава. Елините, които са я образували, пише Палириганулос–жертвували своето име /ромеи/, за да завладеят империята. Византия съвсем не обръщала внимание на народността на племената, които влизали в нейната територия. Всеки добр роволно ~~приемал~~ приемал християнството, [illegible] е бил оявяван като равноправен граждани Така тя вземала своите войници, военни, своите императори от славяни, арме ци и готи, хазари и араби и др. Първо място между чуждите негръцки племе на взсмали славяните и арменците. Династията на Юстина I, от който произлезе Юстиниян Велики и династията на Васили Македонияни не са гърци, също и династията на Лъв I и Роман Лакапин.

Византийската империя, за да предпази страната от чужди нашест ия, си служела с преселване и изселване. Така били пренесени в Македония турци, около Вардара, наречени Вардадиоти, /около Скопие/ По късно от турци около Охрид и Воден. В Азия били преселени един път 30,000, втори път 70,000 славяни. В VIII век били преселени 208,000 славяни в Азия.

НБКМ ☆ БИА
Фонд № 525
Арх. ед.
л.

С Славяните в началото живеели разпръстнато на Балканския полуостр
ров. Те не обичали големи държави, те обичали-казва проф.Зигел,тяхната
държава да напомня територията на община т.е. те да могат да отидат на
народният събор и вечер да се върнат в домашното си огнище."Появяването н
на славянските племена на Балканския полуостров е ставало в зависимост
от общото преселническо движение на север.В историята на заселването на
славяните в Балканския полуостров се установяват два рода движения спор
ред проф.Кондаков-мирно и завоювателно движение.Славяните идвали обикнове
но с чужди орди, или вървели по следите им.Така при последното форсиране
на Дунава от към изток пристигали славяни/под водителството на българите /аспару
ховите/ или следвали подир тях.Заселили [illegible] България и източна Ро-
мелия /Тракия/ и движели се в широк порой, като минали през цяла южна
Македония, достигайки до Охрид и Дебър.Фактически установено е, че VII век
цяла Македония, освен може би нейните източни граници,бива заселена вече
~~напълно~~ компактно от славянско население.Много е спомогнала силата на българската
държава, за да проникнат славяните тъй далече в югозападна Македония и да
заселят цяла почти Елада.

Говорейки за заселването на Балканския полуостров с славяни,
пред нас се явява въпроса-една ли етническа група представлявали славянит
те,които изпълнили пространството между Черно и Адриатическо морета,Тиса
Сава,Драва,Морава,Вардар,Бяло море, и Родопите до Цариград-или тия групи
носели в себеси известни езиковни и други различия и главно-ако са били
повече групи и са имали различия-какви са били границите,които отделяли
въпросните групи.По тези интересни въпроси днес в Историческата наука
няма две мнения:заселените на Балканския полуостров славяни са пред-
ставлявали две отделни етнически групи-западна южнославянска група
и източна такава.Големият руски академик Държавин-един от най-големите
познавачи на историята на славянските народи и забележителен славист,
в своята книга "Славяне",по тоя въпрос пише:"На изток от собствените
сръбски племена, имащи за свои център Рашката област/гр. Раса/ лежаща
между реките Ива и Лима-начевайки на запад от линията-Охридското езеро и
Дебър р. Българска Морава и чак до Черното море на изток, са заселили сла-
вянски племена, обединяващи се с общността на еднакви езиковни особености,
различни от сръбския език,които легнали в основата на образуваната тука
източно-балканска и славянска и народ,получил името Българи."Владимир Геор-
гевич в една своя статия,поместена в Загребското писание"Нова епоха"
/ 11 октомври 1924 година/твърди че славянските жители
на Южна сърбия /разбирай Македония б.н./са били клон от ония словени,
които са обитавали някога в Средна Европа между Карпатите и Алпите и
през VI век и първата половина на 7 век минали на големи маси Сава и

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

НБКМ ☆ БИА
Фонд № 525
Арх. ед.
л.

Дунава и се поселили на Балканския полуостров до Морея на юг, до Адриатическо море на запад, до Бяло море и Черно море на изток. Всичко били един народ и се нарочали словени и всички говорели един език/словенск имали още вяра, култура, обичаи и занятия, и не са се никога различавал един от други. "Интересно е-забелязва ~~петендента~~ рецензента на горната стагия проф. Георгов, че колегата на Дюрджевич проф. Ерденовакович в следващата статия изказва друг възглед. Той твърди, че наистина южните славяни когато са дошли на юг са съставлявали една основна маса, но вече разделена на племена, доста сродни и преходящи едно в друго. Ала вече още в старата обща родина на южните славяни, отвъд Карпатите, сърбите и хърватите съставлявали здрава цялост, още там с определена структура докато другите южни славяни са образували самостоятелни по-големи или по-малки групи-с общо име словени." И нататък продължава проф. Георгов според най-точните нови данни на сравнителната етнография, южните славяни още преди времето на заселването им, се ~~xxxxxxx~~ разпадали вече на два клона, които очевидно са се различавали вече езиковно, притежаващи още тогава характерни отлики на своя език, поради това тия характерни отлики се намират още в най-старо време в познатите от тогава исторически имена. Тия два главни южнославянски клона-сърбохърватите, които са тръгнали от общата им родина на славяните, североизточно от Карпатите към средния Дунав и от там се заселили в северозападния дял на Балканския полуостров; другият клон-българската група тръгнала край р. Прут към долния Дунав, в днешна Румъния, заселили България, Тракия и Македония и стигнали дори до Адриатическо море През Албания те са навлязли в Гърция и Пелопонес. Така например чехски учен Нидерле твърди какво, племената, заселили се в областта на Охрид Дебър, Българска Морава и Тимок на изток са били в тясно сродство откъм езиковна страна и структура. Големия чехски историк Иричек в своята "История на Сърбите" посочва така месностите, които заселили сърбите в самото начало: "От славянските племена, които са слезнали на Балканския полуостров, същинските сърби най-напред се заселили във вътрешността на страната; те са живели навътре от Дунава и от морето в долините на реките Лин и Ибър и западна Морава." ⁊

Руският историк Флорински, член на сръбската академия, определя така мястото, което заели сърбите: "Около десетия век се явяват сърбите като напълно заселено племе и завземат почти същите предели, които заемат и днес. От тук/от Адриатическо море/и по планините към Призрен и към изворите на р. Морава. На изток/ към България/точно не може да се посочи граница на разпространението на сръбските племена. Тая граница се слива с българите, но вероятно не минава оттатък Морава. Тъкмо това е имал предвид изглежда господин Флорински, когато в 1895 година

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ

Фонд № 525
Арх. ед.
л

призна в своите "Лекции"по словянско езикознание,"че: необходимо е да се признае, какво ~~че~~ в Сан-Стефанска България в 1878 година въобще верно са отбелязани етнографическите граници на България".

Лескиен/ Leskien / в своите лекции "Ethnographie und alteste Geschibte Stäme" определя предишните граници на българските племена Дунав до устието на Тимок,Ниш южния връх на Охридско езеро,Преспанското езеро,Костурското езеро и устието на Вардар. Сърбите той поставя в Стара Сърбия/ /Косово Н.Пазар/Хърватския професор Ягич в разправата "Die Slavischen Spachen" - bd. "Kult der gegenWart" 1908" 1908 г. вмъква македонските наречия в групата на българския език, а границите на сръбския език определя така:" Щаковският диалект /същинския сръбски език/обгръща Сърбия докъде Стара Сърбия,Босна и Херцоговина,Далмация,Черна гора,югоизточните части на Хърватско, цяла Словения и част от Унгария.

Интересно е, две години ~~обаче~~, след излизането съчинението на Флорински, последният ~~той~~ бил избран за член на същатата академия и от тогава насетне той запя съвсем друга песен. Той почна да отстъпва от своите здрави научни позиции да се приближава към своите щедри благодетели. Обаче от това сръбската наука не спечели много,защото големите учени славянски и не славянски като чехите Шафарик,Нидерле, руските Григорович,Гилфендрик,Соболевски Милюков,Кондаков,Лавров,Селишев/~~всички~~ и руски ~~учени,първите двама чехски~~/словенецът-Облакпи, немците Мазинг,Лексим, фанцузките Луи-Леже полякът Брюкнер и много, много други с голяма европейска и все светска научна ~~популярност~~ известност, останаха докрай на своя живот ~~здраво~~ твърдо на своите научни позиции, несмущавани от изменници на науката като Флорински и неговите сръбски приятели. Особено похвална е твърдостта в това отношение на големия хърватски учен мъж,поменатия по горе проф. Ягич, който при опита да бъде ~~хххххх~~ подкупен от известния фалшификатор на македонската история, фамозния сръбски учен проф Цвич , ~~който~~ заяви твърдо,че той/Ягич/ на никакви цена и с никакви средства и примамки не би изменил на своята чисто научна съвест. По тоя повод ето какво пише той в писмото си до един свой приятел,публикувано в "Македонски преглед": "проф. Цвич пише и печати голямо антропо-географско съчинение за Балканските земи; към края е засегнал етнографския въпрос на Македония. Изпрати ми набрани печатни коли да ги прочета и да му кажа мнението. Аз придържам се от правилото: Кажи на бога-богу, на попа-поп. Казах му,че всичко тук не е достойно за научната висота на Цвича,че той като е пренебрегнал най-главното нещо, сиреч езика,взел да се залавя за неважни неща,като например, че македонските славяни нямали са народностно съзнание,че те лесно можели да се спечелят за българската и за сръбската идея. Може би, той се е обидил от моята искреност,но нищо от това. Аз на драго сър-

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ

НБКМ ВНА
Фонд № 525
Арх. ед.

АЗ НА ДРАГО СЪРДЦЕ БИХ СЕ СЪГЛАСИЛ, АКО СЪРБИЯ БИ ПОСТАВИЛА В ПРОГРАМАТА СИ, ЧЕ Е ПОТРЕБЕН ИЗЛАЗ НА МОРЕ И ЧЕ ЖЕЛАЕ ДА ИМА КАКВАТО И ДА Е ВЛАСТ НАД ЕДИН ДЯЛ ОТ МАКЕДОНИЯ, КОЙТО ВОДИ ЗА МОРЕТО. ТОВА БИ БИЛО В СЛУЧАЯ ПОЛИТИЧЕСКА ПОТРЕБНОСТ, НО НЕ БИВА ПОЛИТИКАТА ДА СЕ СМЕСВА С НАУКАТА, СИРЕЧ, С ДИАЛЕКТОЛОГИЯТА НЕ БИВА ДА ДОКАЗВАМЕ НЕЩО, КОЕТО С ПОЧТЕННИ ДОКАЗАТЕЛСТВА НЕ МОЖЕ ДА СЕ ДОКАЖЕ."/МАКЕДОНСКИ ПРЕГЛЕД", ГОД. II, КН. 3, 1926 ГОД./.

УЧЕНИКЪТ НА ЦВИИЧ, ПРОФЕСОР АЛЕКСАНДЪР БЕЛИЧ, СЕГАШЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СРЪБСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ, ВЕРЕН НА ВЕЛИКО-СРЪБСКИТЕ ФАЛШИФИКАЦИИ НА ИСТОРИЯТА, В КНИГАТА СИ "LA MACEDOINE" ИЗКАЗВА С МАЛКО ПО-ДРУГИ ДУМИ, СЪЩИТЕ МИСЛИ НА ЦВИИЧ. "МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ - ПИШЕ БЕЛИЧ, - НЯМАТ ОПРЕДЕЛЕНО НАЦИОНАЛНО СЪЗНАНИЕ, НО ПРИТЕЖАВАТ В СЪЩОТО ВРЕМЕ ГОЛЕМО ПСИХОЛОГИЧЕСКО СРОДСТВО С ДРУГИТЕ ВАРИАЦИИ НА СЛАВЯНСКИЯ ТИП." НО ВСЕ ПАК ТОЙ НЕ ОТРИЧА, ЧЕ МАКЕДОНЦИТЕ СА БИЛИ СЪРБИ. "ДУМАТА БУГАРИ СПОРЕД ПРОФЕСОР ЦВИИЧ, КОЯТО СЕ УПОТРЕБЯВА В НЯКОИ СЕВЕРНИ ОБЛАСТИ НА МАКЕДОНИЯ, ПОКАЗВАЛА НАЙ-НЕДВУСМИСЛЕНО СРЪБСКИЯ ПРОИЗХОД НА МАКЕДОНЦИТЕ." ТАЯ ДУМА, ПИШЕ БЕЛИЧ, МОЖЕ ДА СЕ РОДИ САМО В СРЪБСКИ УСТА! А ТЪКМО ТАЯ ДУМА "бугари", "КОЯТО ДЕЙСТВИТЕЛНО МОЖЕ ДА СЕ РОДИ САМО В СРЪБСКИ УСТА," ПОКАЗВА ПРОТИВНОТО НА ОНОВА, КОЕТО ТВЪРДИ БЕЛИЧ, ЗАЩОТО САМИТЕ ЗАВОЕВОВАТЕЛИ НЕМАНИЧИТЕ СА НАРЕКЛИ ЗАВЛАДЕНИТЕ ОТ ТЯХ СЛАВЯНСКИ НАСЕЛЕНИЯ В МАКЕДОНИЯ "БУГАРИ", КОЕТО ИМЕ ОТ ТОГАВА И ДО ДНЕС В КАЗАНИТЕ ОБЛАСТИ НА МАКЕДОНИЯ СЕ Е ЗАПАЗИЛО.

ДОКАТО ПРОФЕСОР БЕЛИЧ НАРИЧА МАВЕДОНЦИТЕ "ПРАВИ СЪРБИ", НЕГОВИЯ КОЛЕГА НИКОЛА ВУЛИЧ, СЪЩО ТАКА ЧЛЕН НА АКАДЕМИЯТА НА НАУКИТЕ В СЪРБИЯ, ОТРИЧА ПРАВОТО НА НАСЕЛЕНИЕТО В МАКЕДОНИЯ ДА СЕ НАРИЧА НЕ САМО БЪЛГАРСКО, НО ВЪОБЩЕ С ИМЕТО МАКЕДОНЦИ, ЗАЩОТО, СПОРЕД НЕГО ИМЕТО НА МАКЕДОНИЯ НЕ СЪЩЕСТВУВА В ИСТОРИЯТА. ТО БИЛО НЕПРАВИЛНО УПОТРЕБЯВАНО. ПРОФЕСОР НИКОЛА ВУЛИЧ В НАЧАЛОТО НА М. НОЕМВРИ 1939 Г. ПРЕД СРЪБСКИЯ КУЛТУРЕН КЛУБ В БЕЛГРАД ИЗНЕСЪЛ СКАЗКА НА ТЕМА "ЮЖНА СЪРБИЯ ИЛИ МАКЕДОНИЯ" И ОТГОВАРЯ, ЧЕ ПРАВИЛНО БИЛО ИМЕТО

МАКЕДОНИЯ ДА СЕ ЗАМЕНИ С"ЮЖНА СЪРБИЯ". В РИМСКО ВРЕМЕ,СПОРЕД ВУЛИЧ,ОБЛАСТТА МЕЖДУ РИСТОВАЦ И ВЕЛЕС ОБРАЗУВАЛА ПРОВИНЦИЯТА ДАРДАНИЯ,КОЯТО НЯМАЛА НИЩО ОБЩО С РИМСКАТА ПРОВИНЦИЯ МАКЕДОНИЯ. ЮРИСДИКЦИЯТА НА ПОСЛЕДНАТА ПРОВИНЦИЯ БИЛА РАЗШИРЕНА САМО ВЪРХУ ОКОЛНОСТТА НА БИТОЛЯ И ОХРИД,НАСЕЛЕНА ПО ОНОВА ВРЕМЕ С РАЗЛИЧНИ НАРОДИ.ОКОЛО ГРАДСКО И ПРИЛЕП ЖИВЕЕЛИ ПЕОНЦИ,В ОХРИДСКАТА ОБЛАСТ - ДЕСАРЕТИ, В КИЧЕВСКА ОБЛАСТ - ПЕНЕСТИ,В БИТОЛСКАТА - ПЕЛАГОНЦИ И Т.Н.НИТО ЕДНО ОТ ТИЯ ПЛЕМЕНА НЕ Е БИЛО МАКЕДОНСКО.НАИСТИНА,НЕ Е ПОЗНАТ ТЕХНИЯ ЕЗИК,НИТО ЕЗИКА НА ДАРДАНЦИТЕ,НО ВЪПРЕКИ ТОВА М МОЖЕЛО ДА СЕ ТВЪРДИ,СМЯТА ВУЛИЧ,ЧЕ ТЕ НЕ СА ГОВОРЕЛИ МАКЕДОНСКИ ЕЗИК,ПОРАДИ ТОВА.ТРЯБВАЛО ДА СЕ ЗАБЕЛЕЖИ,ЧЕ ПРЕДИ УСТАНОВЯВАНЕТО НА РИМСКАТА ВЛАСТ НА БАЛКАНСКИЯ ПОЛУОСТРОВ И ТЕЗИ КРАИЩА /ГРАДСКО, БИТОЛЯ,ОХРИД/ НЕ СЕ НАРИЧАТ МАКЕДОНИЯ.ЕДВА КОГАТО РИМЛЯНИТЕ ОКОНБЧАТЕЛНО ПОКОРИЛИ МАКЕДОНСКАТА ДЪРЖАВА,ОБЪРНАЛИ В ПРОВИНЦИЯ МАКЕДОНИЯ,ЕДВА ТОГАВА ЗНАЧИТЕЛНА ЧАСТ ОТ "ЮЖНА СЪРБИЯ" ПОЛУЧИЛА ИМЕТТО МАКЕДОНИЯ.ВПРОЧЕМ,НЕ БИЛО ИЗВЕСТНО ТОЧНО,КОИ ЗЕМИ СА ВЛИЗАЛИ В ТАЗИ РИМСКА ПРОВИНЦИЯ,НО БИЛО ВЕРОЯТНО ТЕЗИ ЗЕМИ ДА СА БИЛИ САМО ЕДИН ТЕСЕН ПОЯС НА ЮГ ОТ ВЕЛЕС.ОТ ВРЕМЕТО КОГАТО ПРЕДИ ХИЛЯДА И НЕКОЛКО СТОТИНИ ГОДИНИ В "ЮЖНА СЪРБИЯ" СЕ ЗАСЕЛИЛИ СЛАВЯНИТЕ ИМАМЕ ИМЕТО МАКЕДОНИЯ,ПРЕСТАНАЛО ДА СЪЩЕСТВУВА ЧАК ДО ДНЕС.

ТАКА МОГАТ ДА СЕ РЕЗЮМИРАТ ГЛАВНИТЕ МИСЛИ НА СКАЗКАТА НА АКАДЕМИКА ВУЛИЧ,КОЙТО ТВЪРДИ,ЧЕ ЗЕМИТЕ НА ЮГ ОТ ЛИНИЯТА "ЮЖНА СЪРБИЯ" /ТОЕСТ,ЗЕМИТЕ НА ЮГ ОТ ШАР-ПЛАНИНА И СКОПСКА ЧЕРНА-ГОРА,ПАТЕРИЦА,КОИТО СЕ ВЛАДЕЕХА ОТ СТАРА ЮГОСЛАВИЯ/,В СВОЯТА ЦЕЛОСТ НИКОГА НЕ СА НАРИЧАНИ МАКЕДОНИЯ.

КАКВА Е БИЛА ИНТИМНАТА МИСЪЛ И ТЕНДЕНЦИЯТА НА ВУЛИЧ ДА ИЗЛЕЗЕ С ПОДОБНА СКАЗКА И ТО ИМЕННО В 1939 ГОД.,Т.Е.В ГОДИНАТА,КОГАТО ФАКТИЧЕСКИ ПОЧНА ПОСЛЕДНАТА СВЕТОВНА ВОЙНА.МНОГО ЯСНО: В СЪЩАТА ТАЯ ГОДИНА,КОГАТО ЧЕРНИ ОБЛАЦИ СЕ ВИЕХА НАД БАЛКАНИТЕ,ЮГОСЛАВЯНСКАТА МЛАДЕЖ, И ПРЕДИМНО МАКЕДОНСКАТА ПРОГРЕСИВНА МЛАДЕЖ,БЕШЕ РАЗВЪЛНУВАНА. В МАКЕДОНИЯ ВЕЧЕ ПОЛУ-ОТКРИТО СЕ ОБСЪЖДАШЕ ОТ МАКЕБДОНСКИТЕ МЛАДЕЖИ ВЪПРОСА ЗА МАКЕДОНСКА НАЦИЯ,КОЙТО,СПОРЕД ТЯХ, БИЛ ТЕСНО СВЪРЗАН С ВЪПРОСА ЗА ОСВОБОЖДЕНИЕТО НА МАКЕДОНИЯ И ОБОСОБЯВАНЕТО Й КАТО РАВНОПРАВЕН ЧЛЕН НА БЪДЕЩАТА ЮЖНО-СЛАВЯНСКА ИЛИ БАЛКАНСКА ФЕДЕРАЦИЯ. ~~ТОВА,КОЕ~~ТО ТЕ ЗНАЕХА, ЧЕ ТОВА КОЕТО ДЕЛЕШЕ ДВАТА БРАТСКИ НАРОДА: БЪЛГАРСКИЯ И СРЪБСКИЯ, главно БЕШЕ ЕДИНСТВЕНО МАКЕДОНИЯ, МАКЕДОНСКИЯТ ВЪПРОС. ЧРЕЗ ЛОЗУНГА – "НИ СЪРБИ, НИ БЪЛГАРИ, А САМО МАКЕДОНЦИ", МОЖЕШЕ ДА СЕ ПОСТРОИ ЕРНЕСТ-НАВИЛОВИЯ МОСТ НАД ТЕКУЩАТА РЕКА НА ПОЛИТИЧЕСКИЯ ЖИВОТ НА ДВАТА братски ТИЯ НАРОДИ. ПО ТАКЪВ НАЧИН И МАКЕДОНИЯ МОЖЕШЕ НАЙ-ЛЕСНО ДА ПОСТИГНЕ СВОЯ ИДЕАЛ – ОСВОБОЖДЕНИЕТО СИ. СПОРЕД ВУЛИЧ, ОБАЧЕ И НЕГОВИТЕ ХОРА, В МАКЕДОНИЯ В СЪЩАТА 1939 ГОД. НЯМАЛО ВЕЧЕ ОПАСНОСТ ОТ "БУГАРИЗМА", КОЙТО БИЛ ~~ВЕЧЕ~~ СМАЧКАН И УНИЩОЖЕН, А опасност е имало ОТ МАКЕДОНСКАТА НАЦИЯ, КОЯТО МОЖЕЛА ДА ПРИЧИНИ ГОЛЕМИ НЕПРИЯТНОСТИ НА ЮГОСЛАВЯНСКАТА ДЪРЖАВА. ЗА ВУЛИЧЕВЦИ БЕШЕ ВАЖНО САМО ЕДНО – МАКЕДОНЦИТЕ ДА СА САМО СЪРБИ, МАКЕДОНИЯ ДА СЕ НАРИЧА ЮЖНА СЪРБИЯ И НИКАКВА МИСЪЛ ЗА ОТДЕЛЯНЕТО НА МАКЕДОНИЯ В ОТДЕЛНА НЯКАКВА НАРОДНОСТНА ОБЩНОСТ, ТОГАВА, КОГАТО МАКЕДОНЦИТЕ БЯХА И ТРЯБВАЛО ДА БЪДАТ САМО СЪРБИ. РАЗБИРА СЕ, ИМАШЕ В ЮГОСЛАВИЯ ~~ДОБРИ~~ друг род СРЪБСКИ ПАТРИОТИ, КОИТО НЕ БЯХА СЪГЛАСНИ С ТЕЗАТА НА ВУЛИЧ. ТЕ БЕХА УБЕДЕНИ, ЧЕ "БУГАРИЗМЪТ" НЕ САМО не БИЛ СМАЧКАН И УНИЩОЖЕН, А НАПРОТИВ, ВСЕ ПОВЕЧЕ И ПОВЕЧЕ СЕ ЗАСИЛВА и НИКАКВИ СРЕДСТВА, УПОТРЕБЕНИ ТОГАВА, НЕ БИЛИ В СЪСТОЯНИЕ ДА ИЗКОРЕНЯТ ОТ НАСЕЛЕНИЕТО ТОВА "БУГАРСКО" СЪЗНАНИЕ. САМО ЧРЕЗ МАКЕДОНСКАТА НАЦИЯ НАЙ-ЛЕСНО И НАЙ-НЕЗАБЕЛЯЗАНО, ТИХО И БЕЗШУМНО, можело ДА СЕ ЛИКВИДИРА ЕДИН ПЪТ ЗА ВИНАГИ ~~С~~ това НАЙ-ОПАСНО~~ТО~~ ЗЛО В ЮГОСЛАВИЯ – ("БУГАРИЗМЪТ"). ИНТЕРЕСЕН В ТОВА ОТНОШЕНИЕ Е РАЗГОВОРЪТ МЕЖДУ НАРОДНИЯТ ПРЕДСТАГИТЕЛ (НАРОДНИЯТ ПОСЛАНИК) М. ПЕРОВИЧ В КАВАДАРЦИ И КАВАДАРСКИЯТ ОКОЛИЙСКИ НАЧАЛНИК. ПЪРВИЯТ, НАРОДНИЯТ "ПОСЛАНИК" ОБВИНЯВА ОКОЛИЙСКИЯ НАЧАЛНИК, ЧЕ НЕ ВЗИМАЛ НИКАКВИ МЕРКИ СРЕЩУ НАДИГАЩАТА СЕ МАКЕДОНЩИНА В НЕГОВАТА ОКОЛИЯ, Т.Е. СРЕЩУ МАКЕДОНСКАТА НАЦИЯ. ОКОЛИЙСКИЯТ НАЧАЛНИК ЗАЩИЩАВА ТЕЗАТА, ЗА КОЯТО ГОВОРИМ ПО-НАТАТЪК, А ИМЕННО ЧЕ ОПАСНОСТТА В МОМЕНТА БИЛА НЕ ОТ МАКЕДОНИЗМА, А ОТ "БУГАРИЗМА" 1). МНОГО ПО-ЛЕСНО БИХМЕ НАПРАВИЛИ ЕДИН МАКЕДОНЕЦ СЪРБИН, ОТКОЛКОТО ЕДИН "БУГАРАШ" ДА ПРЕВЪРНЕМ В СЪРБИН. – били словата на г-на Началника.

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ ФОНД № 595 АРХ. ЕД. ... Л. 36

ВПРОЧЕМ, ГОСПОДИН НАЧАЛНИКЪТ НЕ БЕШЕ МНОГО ДАЛЕЧ ОТ ИСТИНАТА. ПО ТИЯ ИМЕННО ПРИЧИНИ КРАЛСКАТА ПОЛИЦИЯ В МАКЕДОНИЯ ПРЕЗ ПРЪСТИ ГЛЕДАШЕ НА ДВИЖЕНИЕТО ЗА МАКЕДОНСКАТА НАЦИЯ, НЕЩО ПОВЕЧЕ, ТЯ МНОГО ЛОВКО И ВНИМАТЕЛНО ПОДПОМАГАШЕ ТОВА ДВИЖЕНИЕ. В ТОВА ДВИЖЕНИЕ ВЕЛИКОСРЪБСКАТА ПОЛИЦИЯ ВИЖДАШЕ НАЙ-ЕФИКАСНО СРЕДСТВО ~~ЗА~~ ДА СЕ ОМИРОТВОРИ ЕДИН ПЪТ ЗАВИНАГИ НЕМИРНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ В "ЮЖНА СЪРБИЯ" И ДА СЕ ЛИКВИДИРА ЕДИН ПЪТ ЗАВИНАГИ С "БУГАРИЗЪМА". ЗА СЪЖАЛЕНИЕ, ОБАЧЕ, ВЕЛИКОСЪРБИТЕ и ТУК ~~някои от~~ ТЕ ~~СЕ~~ УДАРИХА НА КАМЪК. ЗДРАВИТЕ прогресивни и МАРКСИЧЕСКИ РАЗБИРАНИЯ, НА ~~ОНИЯ~~, КОИТО БЕХА ДИГНАЛИ ЛОЗУНГА ЗА МАКЕДОНСКА НАЦИЯ, СТАНАХА МНОГО ПО-ОПАСНИ ЗА ДЪРЖАВАТА НА СРЪБСКИТЕ КРАЛЕ, ЗА МОНАРХИЗЪМА И ВЕЛИКОСРЪБСКИЯ ~~МОНАРХИЗЪМ~~ шовинизъм, ОТКОЛКОТО НАЙ-ОПАСНИТЕ "БУГАРИ". ЗАЩОТО ИМАШЕ МНОГО ПО-ГОЛЕМИ "БУГАРИ", ДАЖЕ "ВЕЛИКОБУГАРИ", чорбаджии, КОИТО ЛЯГАХА И СТАВАХА С БЪЛГАРЩИНАТА В УСТАТА, ОБАЧЕ, В СЪЩОТО ВРЕМЕ БЕХА ОРТАЦИ НА ВЕЛИКОСРЪБСКАТА ВЛАСТ И НЕЙНИ НАЙ-ГОЛЕМИ КРЕПИТЕЛИ. Ако не беше мак. нация те, ако всички македонци прехапеха езика си [illegible] да имаше власт на НР Македония. Всичките [illegible] и черкви и всичко друго щеше да бъде не македонско, каквото е сега, а сърбско.

би [illegible] СЛАВЯНИ КЪМ ОБОСОБЯВАНЕТО ИМ [illegible] ФАКТОРИ: ЗДРАВА ДЪРЖАВНА ОРГАНИЗАЦИЯ И ЛИЦАТА /ГЕРОИТЕ/, КОИТО ТРЯБВАШЕ ДА ОСЪЩЕСТВЯТ ТАКАВА ЕДНА ОРГАНИЗАЦИЯ. РАЗБИРА СЕ, НИЕ НЕ ОТРИЧАМЕ, ЧЕ Е

[illegible] през 859 г., после в 597, както и в 678 г. когато мак. славяни [illegible]

ИМАЛО МНОГО ОПИТИ В ТОВА НАПРАВЛЕНИЕ, но тия събития не са все ~~[illegible]~~ УЯСНЕНИЯ. Тук в България ПРАВ Е ПРОФЕСОР ~~Н.~~ Петър МУТАВЧИЕВ, КОЙТО КАЗВА: "СЪДБИНИТЕ НА МАКЕДОНСКОТО СЛАВЯНСТВО ДО ОБЕДИНЕНИЕТО МУ В ПРЕДЕЛИТЕ НА БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА ПРЕЗ ~~ДЕВЕТНАДЕСЕТИЯ~~ десетия ВЕК ОСТАВАТ ТВЪРДЕ НЕ ИЗЯСНЕНИ". НО ТОВА, КОЕТО ВЕЧЕ ЗНАЕМ ПО ОТКЪСЛЕЧНИ ДАННИ, ОЩЕ ДАЛЕЧЕ НЕСИСТЕМАТИЗИРАНИ, ЗА ЖИВОТА НА МАКЕДОНСКОТО СЛАВЯНСТВО ПРЕЗ ГОРЕКАЗАНИЯ ПЕРИОД, НИЕ МОЖЕМ СМЕЛО ДА ИЗВАДИМ ЗАКЛЮЧЕНИЕТО, ЧЕ В МАКЕДОНИЯ ЗАПОЧНАЛИ ДА СЕ СЪЗДАВАТ УСЛОВИЯТА /НЕЗАВИСИМО ОТ ФАКТОРИТЕ/ ОЩЕ ТОГАВА ЗА ЕДНО ОБОСОБЯВАНЕ НА МАКЕДОНСКОТО СЛАВЯНСКО НАСЕЛЕНИЕ В ОТДЕЛНА САМОСТОЯТЕЛНА НАРОДНОСТНА ЦЕЛОСТ и в ~~[illegible]~~ държава И, СЛЕДОВАТЕЛНО, И В ОТДЕЛНА ДЪРЖАВА-ТОВА НАШЕ

35

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОРИЧЕСКИ АРХИВ ФОНД № 525 АРХ. ЕД.

Стремежът на македонските славяни към обособяване в своя македонска държава

ПО СВОЕТО ПОЛИТИЧЕСКО И ГЕО-ПОЛИТИЧЕСКО ПОЛОЖЕНИЕ, КАКТО И ПОРАДИ СВОЯ СМЕСЕН ЕТНИЧЕСКИ СЪСТАВ, МАКЕДОНИЯ ОТКРАЙ ВРЕМЕ СА СЕ ПОЯВЯВАЛИ СТРЕМЕЖИ КЪМ сепаратизъм, към ОТДЕЛЯНЕТО Й В В САМОСТОЯТЕЛНА ОТ ОСТАНАЛИТЕ СЪСЕДНИ НЕИ СТРАНИ ДЪРЖАВА. И ПО МНОГО ДРУГИ ПРИЧИНИ ТОЯ СТРЕМЕЖ СЕ ЯВЯВАШЕ КАТО ЕДНО МНОГО ЕСТЕСТВЕНО ЯВЛЕНИЕ В НЕЙНИЯ ЖИВОТ. НИЕ НЕ РАЗПОЛАГАМЕ С ДОСТАТЪЧНО ДАННИ, ЗА ДА МОЖЕМ С ФАКТИ ДА ПОТВЪРДИМ ГОРНАТА НАША ТЕЗА; НИЕ НЕ ЗНАЕМ КАК ~~БИЛ~~ бил ТОЧНО ОРГАНИЗИРАН ОБЩЕСТВЕНИЯ ЖИВОТ ~~до кн. Борис~~ ~~В ТОГАВАШНА~~ МАКЕДОНИЯ, ЗА ПЪРВИТЕ Й ВЗАИМООТНОШЕНИЯ МЕЖДУ СЛАВЯНИ И ВИЗАНТИЙЦИ ДО ДЕВЕТИЯ ВЕК, НИТО В КАКВО ТОЧНО И КОНКРЕТНО СА СЕ ИЗРАЗЯВАЛИ ТИЯ ОТНОШЕНИЯ. Но се знае, че в онова време [illegible] МАКЕДОНИЯ ПРИТЕЖАВАЛА ВСИЧКИ ОБЕКТИВНИ УСЛОВИЯ, ЗА ДА СЕ ПРЕВЪРНЕ ще В ЕДИН ПРЕВЪЗХОДЕН ПИЕМОНТ ~~НА~~ за ИЗТОЧНИТЕ ЮЖНОСЛАВЯНСКИ ПЛЕМЕНА, НАСЕЛЯВАЩИ ЗЕМИТЕ В самата МАКЕДОНИЯ, в МИВИЯ И ТРАКИЯ. ЛИПСВАХА САМО СУБЕКТИВНИТЕ ФАКТОРИ: ЗДРАВА ДЪРЖАВНА ОРГАНИЗАЦИЯ И ЛИЦАТА /ГЕРОИТЕ/, КОИТО ТРЯБВАШЕ ДА ОСЪЩЕСТВЯТ ТАКАВА ЕДНА ОРГАНИЗАЦИЯ. Както стана през 584 г, после в 597, както и в 678 г, когато мак. славяни обединени [illegible] РАЗБИРА СЕ, НИЕ НЕ ОТРИЧАМЕ, ЧЕ Е ИМАЛО МНОГО ОПИТИ В ТОВА НАПРАВЛЕНИЕ. ~~НО ТИЯ СВЕДЕНИЯ СА~~ но тия сведения са все тук в България УЯСНЕНИЯ. ПРАВ Е ПРОФЕСОР ~~К.~~ Петър МУТАВЧИЕВ, КОЙТО КАЗВА: "СЪДБИНИТЕ НА МАКЕДОНСКОТО СЛАВЯНСТВО ДО ОБЕДИНЕНИЕТО МУ В ПРЕДЕЛИТЕ НА БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА ПРЕЗ ~~ДЕВЕТНАДЕСЕТИЯ~~ деветия ВЕК, ОСТАВАТ ТВЪРДЕ НЕИЗЯСНЕНИ".

НО ТОВА, КОЕТО ВЕЧЕ ЗНАЕМ ПО ОТКЪСЛЕЧНИ ДАННИ, ОЩЕ ДАЛЕЧЕ НЕСИСТЕМАТИЗИРАНИ, ЗА ЖИВОТА НА МАКЕДОНСКОТО СЛАВЯНСТВО ПРЕЗ ГОРЕКАЗАНИЯ ПЕРИОД, НИЕ МОЖЕМ СМЕЛО ДА ИЗВАДИМ ЗАКЛЮЧЕНИЕТО, ЧЕ В МАКЕДОНИЯ ЗАПОЧНАЛИ ДА СЕ СЪЗДАВАТ УСЛОВИЯТА /НЕЗАВИСИМО ОТ ФАКТОРИТЕ/ ОЩЕ ТОГАВА ЗА ЕДНО ОБОСОБЯВАНЕ НА МАКЕДОНСКОТО СЛАВЯНСКО НАСЕЛЕНИЕ В ОТДЕЛНА САМОСТОЯТЕЛНА НАРОДНОСТНА ЦЕЛОСТ и в отделна държава И, СЛЕДОВАТЕЛНО, И В ОТДЕЛНА ДЪРЖАВА. ТОВА НАШЕ ЗАКЛЮЧЕНИЕ НЕ Е ПРОИЗВОЛНО, А Е В ТЯСНА ВРЪЗКА С ОНОВА ГЕОГРАФСКО, ПОЛИТИЧЕСКО И ИКОНОМИЧЕСКО ПОЛОЖЕНИЕ, В КОЕТО БЕХА ПОСТАВЕНИ ДА ЖИВЕЯТ И ДА СЕ РАЗВИВАТ НАШИТЕ ПРАДЕДИ

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОРИЧ. АРХИВ ФОНД № 525 АРХ. ЕД. Л. 38

ОЩЕ С ЗАСЕЛВАНЕТО ИМ В МАКЕДОНИЯ, В ЗЕМЯТА НА ФИЛИПА И АЛЕКСАНДРА МАКЕДОНСКИ, И НА ГОЛЕМИТЕ им НАСЛЕДНИЦИ – РИМЛЯНИТЕ. КАКТО ВЪВ ВРЕМЕТО НА МАКЕДОНСКИТЕ ДИНАСТИИ, ТАКА И ПРЕЗ ВЛАДИЧЕСТВОТО НА РИМЛЯНИТЕ, МАКЕДОНИЯ ПРЕДСТАВЛЯВАЛА ЦЕВТЪР НА ДВЕТЕ ИМПЕРИИ – ЗА МАКЕДОНСКАТА държава ТЯ Е БИЛА СОБСТВЕНО ОТЕЧЕСТВО, НЕСЪКРУШИМА ВОЕННА И СТРАТЕГИЧЕСКА БАЗА, А ЗА ВТОРИТЕ – РИМЛЯНИТЕ, ТЯ Е ПРЕДСТАВЛЯВАЛА СЪЩО ТАКА ВЪЗЛОВ КЛЮЧ, СВЪРЗВАЩ РИМ С ИЗТОЧНО-ЕВРОПЕЙСКИТЕ НАРОДИ, А СЪЩЕВРЕМЕННО ОТЛИЧЕН НАБЛЮДАТЕЛЕН ПУНКТ КЪМ ПРОСТОРНИТЕ Й ВЛАДЕНИЯ НА БАЛКАНСКИЯ ПОЛУОСТРОВ.

РИМ ЗАГИНА, А ПРЕДИ НЕГО загина И ОБШИРНАТА ИМПЕРИЯ НА ФИЛИПА И АЛЕКСАНДРА МАКЕДОНСКИ. НО СЛАВАТА ИМ НЕ ЗАГИНА. ТЯ ОЩЕ СЕ НОСЕШЕ В ЗЕМИТЕ, НЯКОГА ВЛАДЕЕНИ ОТ ТЯХ. ПРЕКРАСНИ НАРОДНИ ПЕСНИ И ДИВНИ ЛЕГЕНДИ СЕ НОСЕХА ИЗ ТИЯ ЗЕМИ. ИМЕТО МАКЕДОНИЯ ПОРАДИ ТИЯ ДВЕ ОБСТОЯТЕЛСТВА Е БИЛО ТВЪРДЕ ПОПУЛЯРНО СРЕД ТОГАВАШНИЯ СВЯТ, ЗАЩОТО ПЕСНИТЕ И ПРИКАДВИТЕ ЗА АЛЕКСАНДЪР, ЗА ТРАЯНА И ПР. БЕХА ЗАВЛАДЕЛИ ДУШИТЕ НЕ САМО НА НАСЕЛЕНИЯТА, КОИТО ОБИТАВАХА МАКЕДОНИЯ, НО И НА ВСИЧКИ БАЛКАНСКИ ДЪРЖАВИ И НАРОДИ. ТАЯ СЛАВА НЕ СА МОГЛИ ДА НЕ я ЧУВСТВАТ СЛАВЯНСКИТЕ НАСЕЛЕНИЯ, ПРЕСЕЛНИЦИТЕ В МАКЕДОНИЯ. И ТОВА НЕ Е ОСТАНАЛО БЕЗ ВЛИЯНИЕ ~~ЗА~~ върху ТОВА НАСЕЛЕНИЕ. МАКЕДОНИЯ ОТ ДРУГА СТРАНА, в СРАВнение с ДРУГИТЕ СТРАНИ, БЕШЕ НАЙ-ДОБРЕ ОРГАНИЗИРАНА ПО ОТНОШЕНИЕ СЪОБЩИТЕЛНАТА МРЕЖА. ПЪТЪТ ОТ ДУРАЦО ЗА БЕЛО МОРЕ ПРЕЗ СОЛУН И ОТТАМ ЗА ЦАРИГРАД, ГОЛЕМИТЕ ГРАДСКИ ЦЕНТРОВЕ ПОКРАЙ НЕГО СА ПРЕДССТАВЛЯВАЛИ ВАЖНИ ПРЕДПОСТАВКИ ЗА БЪДЕЩЕТО СТОПАНСКО, ПОЛИТИЧЕСКО, КУЛТУРНО И ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ. КАТО имаме ПРЕДВИД ОЩЕ, ЧЕ НАСЕЛЕНИЕТО В ТАЯ ЧАСТ НА БАЛКАНСКИЯ ПОЛУОСТРОВ /МАКЕДОНЦИТЕ/, СА БИЛИ В ТЕСЕН ДОСЕГ С ЕЛИНСКИЯ КУЛТУРЕН СВЯТ, КОЙТО ОЩЕ В ОСМИЯ И СЕДМИЯ ВЕК ПРЕДИ НАШАТА ЕРА, Е БИЛ ДОСТИГНАЛ ВИСОКА МАТЕРИАЛНА И ДУХОВНА КУЛТУРА, НИЕ ЛЕСНО ЩЕ СИ ПРЕДСТАВИМ БЛАГОПРИЯТНОТО ПОЛОЖЕНИЕ, В КОЕТО СА БИЛИ ПОСТАВЕНИ ДА ЖИВЕЯТ И ДА СЕ РАЗВИВАТ НАШИТЕ ПРАДЕДИ. ВИЗАНТИЯ ОТДАВНА била МИНАЛА СТАДИЯТА НА ПАТРИАХАЛНО-РОДОВИЯ СТРОЙ; СТОЛЕТИЯ СА я ОТДЕЛЯЛИ И ОТ РОБОВЛАДЕЛЧЕСКИЯ СТРОЙ. ТЯ Е ВЕЧЕ В СТАДИЯТА НА ФЕОДАЛИЗЪМА – ТРИ ОБЩЕСТВЕНО-ИКО-

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ
НБКМ ☆ БИА ФОНД № 525 АРХ. ЕД. ……… Н ………

НОМИЧЕСКИ ФОРМАЦИИ ЧЕРТАЕХА ИЗМИНАТИЯ ПЪТ НА НЕЙНАТА ИСТОРИЯ, КУЛТУРА И ИКОНОМИКА. ПРИ ТАЗИ ИМЕННО КУЛТУРНА ВИЗАНТИЙСКА ИМПЕРИЯ, ПРЕД НЕЙНИТЕ ОГРОМНИ ВРАТИ, СЕ ИЗПРЕЧИХА НАШИТЕ ПОЧТИ ПОЛУДИВИ ПРАДЕДИ СЪС СВОЯ ПЪРВОБИТЕН ПАТРИАРХАЛНО-РОДОВ БИТ, ОБЛЕЧЕНИ В ~~АГНЕШКИ~~ ОВЧИ КОЖИ И С РУНТАВИ АГНЕШКИ КАЛПАЦИ. ТОЯ ДОПИР НА ДВА СВЯТА НЕ МОЖЕШЕ ДА ОСТАНЕ БЕЗ влияние, без ПОСЛЕДСТВИЕ ЗА ЕДНАТА И ЗА ДРУГАТА СТРАНА. В СЪСЕДСТВО СЪ ФЕОДАЛНИЯ ОБЩЕСТВЕН СТРОЙ НА ВИЗАНТИЯ, АГРЕСИВЕН ПО ПРИРОДА, ЗАПОЧНА ДА СЕ СЪБУЖДА ВСЕ ПОВЕЧЕ И ПОВЕЧЕ СЪПРОТИВИТЕЛНАТА МОЩ НА МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ. ГОЛЯМАте ДУХОВНА И МАТЕРИАЛНА КУЛТУРА НА ВИЗАНТИЯ БЕШЕ УВЕЛИЧИЛА ДО КРАЙНИ ПРЕДЕЛИ ЗА ОНОВА ВРЕМЕ КОНСУМАТИВНИТЕ СПОСОБНОСТИ И НУЖДИ НА НЕЙНОТО МНОГОБРОЙНО НАСЕЛЕНИЕ. ТЪКМО ТУК ИМЕННО, НА ТОЯ ПУНКТ СЕ СРЕЩНАХА ДВАТА СВЯТА - БОГАТИ ХАЗЯИ И БЕДНИ КВАРТИРАНТИ.

СЛАВЯНИТЕ СЪС СВОЕТО ЗЕМЕДЕЛСКО-СКОТОВЪДНО ПРОИЗВОДСТВО СКОРО СЕ ПРЕВЪРНАХА В ПРЕКРАСЕН ПАЗАР И ПО-КЪСНО - В ДОЙНИ КРАВИ НА ХИТРИТЕ ВИЗАНТИЙСКИ ТЪРГОВЦИ. ТОВА РАЗБИРА СЕ БЪРЖЕ развихри СТОПАНСКИЯ ЖИВОТ НА МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ И ГО ПОДТИКНА СИЛНО НАПРЕД. ТОВА ОКАЗА ВЛИЯНИЕ И ВЪРХУ ПРОИЗВОДИТЕЛНИТЕ СИЛИ НА МАКЕДОНИЯ. ЕТО КАК СЕ СЪЗДАДОХА БЪРЖЕ И НЕУСЕТНО УСЛОВИЯТА ЗА ПЪРВИЯ СТОКООБМЕН И ТЪРГОВИЯ МЕЖДУ ВИЗАНТИЙЦИ И МАКЕДОНЦИ. ВСИЧКО ТОВА, РАЗБИРА СЕ, НЕ МОЖЕШЕ ДА НЕ ОКАЖЕ СВОЕТО ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ ЦЕЛОКУПНИЯ ЖИВОТ НА НАСЕЛЕНИЕТО. НОВИЯТ ЖИВОТ СЕ ЯВИ КАТО МОЩНО СРЕДСТВО, КОЕТО ДО ГОЛЕМА СТЕПЕН УСКОРИ ТЕМПОТО НА ТЕХНОТО РАЗВИТИЕ - ИКОНОМИЧЕСКО И ПОЛИТИЧЕСКО. ПО ТАЯ ИМЕННО ПРИЧИНА МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ, КОИТО БЯХА В НАЙ-БЛИЗЪК КОНТАКТ С ЕЛИНСКАТА КУЛТУРА, МОЖЕХА ЛЕСНО ДА ИЗПРЕВАРЯТ СВОИТЕ СЛАВЯНСКИ БРАТЯ ОТ ОСТАНАЛИТЕ СЛАВЯНСКИ ОБЛАСТ НА СЕВЕР, сърбите, ДАЖЕ И ЕДНОПЛЕМЕННИЦИТЕ СИ В МИЗИЯ И ТРАКИЯ. БЛИЗКИЯТ КОНТАКТ СЪС СТОПАНСКИЯ ЖИВОТ НА ВИЗАНТИЯ ДАДЕ ВЪЗМОЖНОСТ НА НАСЕЛЕНИЕТО ДА СЕ ЗАПОЗНАЕ ПО-ОТБИЛЗКО И ЩЕ С ДЪРЖАВНИЯ АПАРАТ, С АДМИНИСТРАЦИЯТА, ВОЙСКАТА И ИЗОБЩО, ЦЯЛАТА УРЕДБА НА ВИЗАНТИЙСКАТА ДЪРЖАВА И РАНО ДА СЕ ЗАЛОВИ ЗА ТЪРГОВИЯ. НИЕ НЕ БИВА ДА ИЗПУЩАМЕ ИЗПРЕДВИД, ЧЕ СТОПАНСКОТО РАЗВИТИЕ И ТЪРГОВИЯ на Византия БИХА БИЛИ НЕМИСЛИМИ БЕЗ СТОПАНСТВОТО И ТЪР-

ЦЕНТ. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ
НБКМ – БИА ФОНД № 525 АРХ. ЕД.

ГОВИЯТА НА СЛАВЯНИТЕ. ТЪКМО ТОВА ОБСТОЯТЕЛСТВО, Т.Е. ТЪРГОВСКИТЕ ВРЪЗКИ С ВИЗАНТИЯ ОТВОРИХА РАНО ОЧИТЕ НА МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ. ВНОСЪТ И ИЗНОСЪТ В МАКЕДОНИЯ И ОТ МАКЕДОНИЯ НА СТОКИ, КУПУВАНЕТО И ПРЕПРОДАВАНЕТО ИМ ОТНАЧАЛО ИЗВЪРШВАНО ТОВА САМО ОТ ГЪРЦИ ИЛИ АРМЕНЦИ, А ПОСЛЕ ВСЕ ПОВЕЧЕ И ПОВЕЧЕ И ОТ НАШИ ТЪРГОВЦИ, СЪЗДАВАШЕ УСЛОВИЯТА ЗА ПОВДИГАНЕ И НА КУЛТУРНОТО НИВО В НАШАТА СТРАНА. ТАКА У НАС СЕ СЪЗДАДЕ, ПОКРАЙ РОДОВАТА АРИСТОКРАЦИЯ, ДОКОЛКОТО Я ИМАШЕ, И ИМОТНА, финансова ПАРИЧНА, АРИСТОКРАЦИЯ, ОТ ТЪРГОВЦИ, ЗАНАЯТЧИИ, ДУХОВНИ И СВЕТСКИ АРИСТОКРАТИ – КНЯЗЕ И БОЛЯРИ, ЕПИСКОПИ И МИТРОПОЛИТИ. НАТРУПВАНЕТО НА ПАРИЧНО СТОПАНСТВО БЪРЗО ВИДОИЗМЕНЯВАШЕ БИТА НА СЛАВЯНСКОТО НАСЕЛЕНИЕ формиран дотогава върху базата на натуралното стопанство. РАЗВИЛАТА СЕ ТЪРГОВИЯ И ТЪРСЕНЕТО НА СТОКИ БЪРЗО ПОВДИГНА ПРОИЗВОДИТЕЛНИТЕ СИЛИ НА МАКЕДОНИЯ И ОЩЕ ПО-БЪРЖЕ УВЕЛИЧИ ИКОНОМИЧЕСКАТА МОЩ НА НАСЕЛЕНИЕТО, ПРИ КОЕТО ВРЕЩУ ГОЛЕМОТО ТЪРСЕНЕ ОТ СТРАНА НА ГЪРЦКИТЕ ТЪРГОВЦИ, СЕ ЗАСИЛВАШЕ ВСЕ ПОВЕЧЕ И ПОВЕЧЕ ПРЕДЛАГАНЕТО НА НАШИТЕ ДОМОРАСЛИ ТЪРГОВЦИ. ЗАСИЛЕНИЯТ ИКОНОМИЧЕСКИ ЖИВОТ И ТЪРГОВИЯ НЕ МОЖАХА ДА НЕ ПРЕДИЗВИКАТ засилването на стоковото стопанство ПОВДИГАНЕТО И НА КУЛТУРНОТО НИВО, КАКТО КАЗАХМЕ ПО-ГОРЕ, НА НАСЕЛЕНИЕТО.

ОЖИВЕНИТЕ ТЪРГОВСКИ ВРЪЗКИ МЕЖДУ ВИЗАНТИЯ И МАКЕДОНИЯ ПРИНУДИХА НАШЕТО НАСЕЛЕНИЕ ДА ТЪРСИ НАЧИНИ И СРЕДСТВА, ЗА ДА МОЖЕ ДА ИЗТРЪГНЕ ПО-ГОЛЕМИ ПЕЧАЛБИ ОТ СВОЕТО ПРОИЗВОДСТВО. ТО ВИЖДАШЕ И МНОГО ДОБРЕ РАЗБИРАШЕ, ЧЕ ОБРАЗОВАНИТЕ ГЪРЦИ В СВОИТЕ СМЕТКИ ВИНАГИ ГО ОЩЕТЯВАТ. ТОВА ОБСТОЯТЕЛСТВО ПРИНУДИ МНОЗИНА ОТ НАШИТЕ ТЪРГОВЦИ ДА ПРИБЕГНАТ КЪМ към [illegible] НАУКАТА, С КОЯТО СИ СЛУЖЕХА ТЕХНИТЕ КОНКУРЕНТИ. ЕТО ТАКА СЕ ПОЯВИ ЕСТЕСТВЕНО НУЖДАТА ОТ ЕЛЕМЕНТАРНА ГРАМОТНОСТ, КОЯТО НА ПЪРВО ВРЕМЕ СЕ ЗАДОВОЛЯВАШЕ С НАУЧАВАНЕТО НА ГРЪЦКОТО ПИСМО, А ПО-КЪСНО, ЧРЕЗ НАГОДЯВАНЕ НА ГРЪЦКАТА АЗБУКА КЪМ ФОНЕТИЧНИТЕ ОСОБЕНОСТИ НА МАКЕДОНО-СЛАВЯНСКИЯ ЕЗИК. ТАКА МНОГО РАНО, ПРЕДИ ОЩЕ КИРИЛ И МЕТОДИ ДА СЕ ПОЯВАТ СЪС СВОЯТА АЗБУКА, В МАКЕДОНИЯ ИМАХМЕ МНОГО ОПИТИ НА СЪСТАВЯНЕ СЛАВЯНСКА АЗБУКА ОТ РАЗНИ ИЗНАМЕРВАЧИ, НЕЗАВИСИМО ЕДИН ОТ ДРУГ. ЧЕ ТОВА ИМЕННО ПО ТОЯ НАЧИН СЕ Е ИЗВЪРШВАЛО ПОТВЪРЖДАВА И ГОЛЕМИЯТ РУСКИ УЧЕН МЪЖ

Голубински,

ГОЛОБИНСКИ

Голобински, който, търсейки причините за бързото проникване в Македония на Аспаруховите българи, ~~той~~ намира тия причините в това, че християнството се е здраво закрепило в Македония много по-рано и че там много по-рано се е създала култура и отделни културни огнища, от които с шепи са използували първоапостолите на всеславянската култура – братята Кирил и Методи. ~~Оттам~~ /„В Македония, казва Голобински, се яви отпосле Кирил и Методи със своя превод на свещеното писание, на което езикът несъмнено доказва, че е съществувала в тази страна доста вече дълъжна литературна традиция." КН Ако имат некое значение думите на Черноризец Храбър за съществуването на славянска писменост с гръцки букви, то много е вероятно тая първоначална писменост да е съществувала тука, в Македония, отечеството на славянските първоучители. Ранното разпространение на християнството тук се доказва особено от многочислеността на епархиите, които съществуваха тук още от времето на Бориса и Симеона. Дали не е тая причината, дето Кирил и Методи намислиха за възможно да се отправят в далечна Моравия, за да проповядват християнството, защото отечеството им, Македония, било вече просветено от християнството и затова те представлявали значително поприще за християнската проповед? Дали причината задето християнството тъй бързо се разпространи и утвърди в България и принесе такъв плод на разкошен цвят / при Симеона/, не се състои в това, че то беше вече отдавна от мак. подготвено? Борис бе длъжен да се отдаде на чувствата и настроенията на многочислеността на славянската маса и както едно време император Константин, и той да търси в друго знаме – славянството и православието – спасение на своите несполуки и разочарования, които го гонеха по старото знаме – на българизма и езичеството. Покръстването на българите се посрещна от мак. славяне с голяма радост та [illegible]

такава беше миролюбивата политика на Борис I, при когато България беше много
Слаба [illegible] в [illegible] Македония силна.

В Македония имаше не само литературна традиция, но още и пресна традиция към държавност. Цяла Македония представляваше, както видяхме, добре организирана мрежа от съобщения и развита градска система, с известни в миналото търговски тържища, със сла-

ВАТА НА АЛЕКСАНДЪР МАКЕДОНСКИ, И РИМСКИТЕ ЦЕЗАРИ И ИМПЕРАТОРИ, КОЯТО СЛАВА ОЩЕ НЕ БЕШЕ ЗАГЛЪХНАЛА. ВСИЧКО ТОВА КАРАШЕ МАКЕДОНСКИЯ СЛАВЯНИН ДА СЕ ЧУВСТВУВА НЕЩО ПОВЕЧЕ ОТ всеки друг ~~ЕДИН~~ СЛАВЯНИН И ЗЕМЯТА МУ ПО-ВЕЛИКА. СТРЕМЕЖЪТ ОТ ТОВА ГЛЕДИЩЕ КЪМ ЕДНО ОБОСОБЯВАНЕ НА МАКЕДОНИЯ В НЕЩО ОТДЕЛНО ОТ ОСТАНАЛИТЕ СЪСЕДНИ ДЪРЖАВИ И НАРОДИ НА ПОЛУОСТРОВА СЕ ЯВЯВАШЕ МНОГО ЕСТЕСТВЕНО. СЪБЛАЗЪНТА У МНОЗИНА МАКЕДОНЦИ ДА СЪЗДАДАТ ОТ СВОЯТА СТРАНА ЕДНА ГОЛЯМА ДЪРЖАВА С МИНАЛОТО И СЛАВАТА НА ГОЛЕМИТЕ ПРЕДИ НЕЯ ДЪРЖАВИ, НЕ е МОГЛА ДА ОСТАНЕ ИЗОЛИРАНА. СИГУРНО ПО-ИЗДИГНАТИТЕ МАКЕДОНСКИ СЛАВЯНИ, В СТРЕМЕЖЪТ ИМ ДА СЕ ИЗБАВЯТ ОТ ЕЛИНСКО-ВИЗАНТИЙСКАТА ЕКСПЛОАТАЦИЯ И РОБСТВО И НА ТЯХНОТО ПОЗОВАВАНЕ ЗА МИНАЛО ВЕЛИЧИЕ И СЛАВА И, ТЕ ДА СЕ ПОЗОВАВАТ НА СВОЕТО МИНАЛО, МАКАР И НЕ СЛАВЯНСКО. ТАКА СЕ ОБЯСНЯВАТ И ПРЕТЕНЦИИТЕ, ПОЗОВАВАНЕТО НА ЗАЩИТНИЦИТЕ НА ОХРИДСКАТА ПАТРИАРШИЯ НА НЕСЪЩЕСТВУВАЩИЯ ФАКТ, ЧЕ ТЯ ИМАЛА СВОИТЕ КОРЕНИ В НЯКАКВА АРХИЕПИСКОПИЯ ИЛИ ПАТРИАРШИЯ ЮСТИНИЯНА ПРИМА т.е. създаден от самия Юстиниан Велики

НИЕ НЕ РАЗПОЛАГАМЕ С НУЖДНИТЕ ДАННИ ЗА ДА БЪДЕМ ПО-КОНКРЕТНИ ПРИ ДОКАЗВАНЕТО НА ГОРНИЯ ФАКТ, А ИМЕННО, ЧЕ МАКЕДОНЦИТЕ В ПЕРИОДА ДО ДЕВЕТИЯ ВЕК СА ПРОЯВЯВАЛИ ЧЕСТО ПЪТИ СТРЕМЕЖ КЪМ САМОСТОЯТЕЛНО ПОЛИТИЧЕСКО СЪЩЕСТВУВАНИЕ. Този стремеж ~~ТОВА ПОЛОЖЕНИЕ~~, ОБАЧЕ, СЕ ПОТВЪРЖДАВА исторически ОТ ПОЛОЖЕНИЕТО, В КОЕТО СЕ НАМИРАШЕ МАКЕДОНИЯ ПО ОНОВА ВРЕМЕ, ПРИ КОЕТО СА били НА ЛИЦЕ ВСИЧКИ УСЛОВИЯ, КОИТО можеха ~~МОГАТ~~ ДА РОДАТ В СЪЗНАНИЕТО НА ХОРАТА ПОДОБНИ ЕДНИ стремления ~~(ОТРАЖЕНИЯ)~~. РАЗБИРА СЕ, ТАКИВА ЕДНИ "НЕЧЕСТИВИ" СТРЕМЛЕНИЯ НА МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ още преди идването на Аспаруховите българи ДА СИ ИМАТ СВОЯ ДЪРЖАВА, НЕ СА МОГЛИ ДА НЕ БЪДАТ ПРЕДОГАДЕНИ ОТ ХИТРИТЕ ВИЗАНТИЙСКИ ДИПЛОМАТИ, ЗА КОИТО НЕ БИЛО БЕЗРАЗЛИЧНО КАКВО СЕ МИСЛИ ОТ СЛАВЯНСКИЯ СВЯТ, ДОПРЯЛ МОЩНАТА СИ сила ~~ДЕСНИЦА~~ ДО САМИТЕ СТЕНИ на тяхна столица ЦАРИГРАД. ТЪКМО ТУК НИЕ НАМИРАМЕ обяснение ~~ОБЯСНЕНИЕ, А ИМЕННО В~~ [illegible] дружба – съюз [illegible] БЕЗСИЛИЕТО НА МАКЕДОНСКИТЕ ВОДАЧИ да се справят с [illegible] противници ДА МОГАТ СЪС СВОИ СОБСТВЕНИ СИЛИ ДА РЕАЛИЗИРАТ С УСПЕХ И ЗА ПО-ДЪЛГО ВРЕМЕ СВОИТЕ ЗАКОННИ ПАТРИОТИЧНИ аспирации ~~НАМЕРЕНИЯ~~, които винаги са се сблъсквали с ~~ОТ ЕДНА СТРАНА И ОТ ДРУГА –~~ ГОЛЯМАТА СИЛА И МОЩ НА ВИЗАНТИЙСКАТА ИМПЕРИЯ, Това именно безсилие карало е ~~ОПРАВДАНИЕТО ЗА~~ МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ ДА ТЪРСЯТ ПОМОЩ И

43

ПОДКРЕПА В СВОИТЕ СЪСЕДИ И НА ПЪРВО МЯСТО В СВОИТЕ ЕДИНОПЛЕМЕННИЦИ ОТ МИЗИЯ И ТРАКИЯ. Тая цитата [illegible] НЕЗАВИСИМО ОТ ТОВА, ОБАЧЕ, НЕ ЛИПСВАТ [illegible] ОПИТИ ОТСТРАНА НА ~~МАКЕДОНСКИТЕ КНЯЗЕ~~ МАКЕДОНСКИТЕ КНЯЗЕ ДА ПРЕДПРИЕМАТ НАПАДЕНИЯ СРЕЩУ ВИЗАНТИЯ И С ПОМОЩТА НА ПЛЕМЕНА ОТ НЕСЛАВЯНСКИ ПРОИЗХОД. НИЕ ЗНАЕМ, ЧЕ ОЩЕ ПРЕДИ ЯВЯВАНЕТО НА ПРАБЪЛГАРИТЕ НА БАЛКАНСКИЯ ПОЛУОСТРОВ И МИНАВАНЕТО ИМ НА ДУВАВА / 679 Г./ МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ ВЕЧЕ ПРЕДСТАВЛЯВА~~Т~~ НЕЩО КАТО ДЪРЖАВА СЪС СВОЯ ДЪ ВОЙСКА И АДМИНИСТРАЦИЯ. КАТО ТАКИВА ТЕ както видяхме НА НЯКОЛКО ПЪТИ ОБСАЖДАТ СОЛУН И ЗА ЖАЛОСТ, ГЛАВНО ПОРАДИ СЛАБАТА ВОЕННА ОРГАНИЗАЦИЯ, тия ОПИТИ~~Е~~ ~~ИМ~~ ОСТАНАЛИ БЕЗУСПЕШНИ, А НЕ РЕДКО И НАПЪЛНО КАТАСТРОФАЛНИ.

Ив. Снегаров [illegible]

ВЪВ ВРЪЗКА С РЕЦЕНЗИЯТА ~~СИ~~ ИВАН ~~СНЕГАРОВ~~ ВЪРХУ КНИГАТА НА ПОЛСКИЯ ПРОФЕСОР О. ЛАТОЦКИ "АВТОКЕФАЛИЯ" НАМИРАМЕ СЛЕДНИТЕ ИСТОРИЧЕСКИ ДАННИ ПО ПОВДИГНАТИЯ ОТ НАС ВЪПООС, а именно ЗА СТРЕМЕЖА НА МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ ~~В~~ към СВОЯ СОБСТВЕНА ДЪРЖАВА: "ИЗВЕСТНО Е, ~~ЧЕ~~ ПИШЕ СНЕГАРОВ, - че ОЩЕ В ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА СЕДМИЯ ВЕК В МАКЕДОНИЯ ИМАЛО САМОСТОЯТЕЛНИ СЛАВЯНСКИ КНЯЖЕСТВА, КОИТО ОБРАЗУВАЛИ ЕДНА ЦЕЛИНА, НАРИЧАНА ОТ ВИЗАНТИЙЦИТЕ "СЛАВИНИЯ" /ОТ РОДОПИТЕ ДО АДРИАТИЧЕСКО МОРЕ/. ПРЕЗ СЕДМИЯ ВЕК ПЛЕМЕТО БАРЗИТИ /БЪРЗЯЦИ/ СЪЩО ТАКА ОБРАЗУВАЛО СРАВНИТЕЛНО СИЛНА ДЪРЖАВИЦА, ПРОТИВ КОЯТО СЕ БОРИЛ БЪЛГАРСКИЯТ ЦАР ТЕЛЕРИГ, СЪРБИ И ХЪРВАТИ СЕ ЯВЯВАТ В ДЪРЖАВНА ОРГАНИЗАЦИЯ ЧАК В ПЪРВАТА ПОЛОВИНА НА ДЕВЕТИЯ ВЕК".

ПО-НАТАТЪК ПРОФ. ИВАН СНЕГАРОВ ЦИТИРА ИЗВАДКИ ОТ МИСЛИ ОТ ВЪПРОСНАТА КНИГА НА Г. ЛАТОЦКИ И КАЗВА: "БЪЛГАРЕЖИТЕ /ДУМАТА МУ Е ЗА МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ/ ПЪРВИ СРЕД СЛАВЯНИТЕ ПОЧНАЛИ ДА ИЗКАЗВАТ СВОЯ ЕЗИК С ПИСМО И САМИ ДА ПИШАТ НА СВОЯ ЕЗИК. ВЪРХУ ОСНОВИТЕ, ПОЛОЖЕНИ ОТ АПОСТОЛИТЕ НА СЛАВЯНСТВОТО И ТЕХНИТЕ УЧЕНИЦИ, БЪЛГАРИТЕ / РАЗБИРАЙ МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ/ СТАНАХА ПЪРВИ РАЗПРОСТРАНИТЕЛИ НА СЛАВЯНСКАТА ПИСМЕНОСТ И НЕЙНИ СЪЗДАТЕЛИ. ГЕНИАЛНАТА ИНИЦИАТИВА НА СВЕТИТЕ БРАТЯ ИЗВИКАЛА КОЛЕКТИВНАТА КУЛТУРНА ИНИЦИАТИВА НА ЦЕЛИЯ НАРОД. КАТО СЕ ИМА ПРЕДВИД КОЛКО ПИСМЕНИ ПАМЕТНИЦИ СА БИЛИ УНИЩОЖЕНИ, ТО ТРЯБВА ДА СЕ УЧУДВАМЕ,

44

ЧЕ И ДОВННАШЕ ВРЕМЕ СА ДОШЛИ ТОЛКОВА БОГАТИ СТАРО-БЪЛГАРСКИ РЪКОПИСИ. ТОВА НАЙ-КРАСНОРЕЧИВО ГОВОРИ КОЛКО Е БИЛО БОГАТО ЛИТЕРАТУРНОТО ТВОРЧЕСТВО В СВОЕТО МИНАЛО. ОТ ТОВА ГЛЕДИЩЕ СТАРО-БЪЛГАРСКАТА ПИСМЕНОСТ (разбирай - старо-македонската) МОЖЕ ДА ИЗДЪРЖИ ИЗРАВНЯВАНЕ С ПИСМЕНОСТТА НА ТОГАВАШНИТЕ ЗАПАДНИ КУЛТУРИ.. ПОРАДИ БЛИЗОСТТА МЕЖДУ ГОВОРИТЕ НА СЛАВЯНСКИТЕ НАРОДИ В СТАРОВРЕМЕ И ОСОБЕНО ПОРАДИ ТОВА, ЧЕ ЕЗИКЪТ НА БЪЛГАРСКАТА (македонската б.и.) ПИСМЕНОСТ СТАНАЛ ГОТОВА ОСНОВА ЗА ЛИТЕРАТУРАТА НА ДРУГИТЕ СЛАВЯНСКИ НАРОДИ, КАТО СЪРБИТЕ, ХЪРВАТИТЕ, РУСИТЕ. ТЕЖКИТЕ ПОЛИТИЧЕСКИ ОБСТОЯТЕЛСТВА НА БАЛКАНИТЕ СПРЕЛИ КУЛТУРНОТО РАЗВИТИЕ НА СЛАВЯНСКИТЕ НАРОДИ, НО КУЛТУРНИТЕ ПАМЕТНИЦИ, ПОНЕ ЕДНА ЧАСТ ОТ ТЯХ, НЕ ЗАГИНАЛИ ЗА СЛАВЯНСКИЯ СВЯТ. БЪЛГАРСКИТЕ (македонски) КНИЖОВНИЦИ СА СЕ ПРЪСНАЛИ ПО РАЗНИ МЕСТА, ПОВЕЧЕТО В АТОН, В ЗОГРАФ, КЪДЕТО БИЛИ ПРЕНЕСЕНИ БЪЛГАРСКИТЕ РЪКОПИСИ. ТЕЗИ БЪЛГАРСКИ ПИСМЕННИ ПАМЕТНИЦИ ИМАЛ ЗНАЧЕНИЕ НА ЖИВА НАЦИОНАЛНА ТРАДИЦИЯ, КОЯТО ПОДКРЕПВА НАЦИОНАЛНИЯ ЖИВОТ НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОД."

"ИМЕННО ТАЗИ НАЦИОНАЛНА ТРАДИЦИЯ, КОЯТО ГОВОРИМ ЗА МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ, А ТЪКМО ЗА ТЯХ ГОВОРИ И ПОЛСКИЯТ УЧЕН МЪЖ ПОЛОЦКИ, Е КОЯТО ПОДДЪРЖА И ДНЕСКА МАКЕДОНИЯ И НЕЙНИЯ СТРЕМЕЖ КЪМ САМОСТОЙНОСТ. ТАЯ КУЛТУРНА ТРАДИЦИЯ Е, КОЯТО ЗАПАЗИ НАШИЯТ НАРОД ПРЕЗ ВЕКОВЕТЕ ОТ ИЗЧЕЗВАНЕ, А ПРЕЗ ВЕЛИКО-СРЪБСКИЯ и велико-гръцки РЕЖИМ, - ОТ сърбяване и погърчване т.е. от ПЪЛНА ДЕНАЦИОНАЛИЗАЦИЯ И ОБЕЗЛИЧВАНЕ. национално"

СТРЕМЕЖЪТ НА МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ ~~КЪМ ОБОСОБЯВАНЕ~~ СЕ ОБУСЛАВЯШЕ ГЛАВНО ОТ ОПАСНОСТТА, КОЯТО ИДВАШЕ ОТ СТРАНА НА АГРЕСИВНАТА ЗАВОЕВОВАТЕЛНА И ЕКСПЛОАТАТОРСКА ПОЛИТИКА НА ВИЗАНТИЙСКАТА ИМПЕРИЯ. ПРЕД ТАЯ ИМЕННО ГОЛЕМА ОПАСНОСТ МАКЕНОДСКИТЕ СЛАВЯНИ НЕ МОГЛИ ДА НЕ ЧУВСТВУВАТ СВОЕТО ПЪЛНО БЕЗСИЛИЕ. Оттук НУЖДАТА ОТ СЪЗДАВАНЕТО НА ЕДИН ПО-ЗДРАВ И ПО-ШИРОК ФРОНТ ЗА САМОЗАЩИТА И НАПАДЕНИЕ СЕ ЯВЯВАЛА САМА ПО СЕБЕ СИ като най-главна задача. ~~НАПАДЕНИЯТА~~, КОИТО МАКЕДОНСВ СКИТЕ СЛАВЯНИ ПРАВЕЛИ КЪМ СОЛУН, СЕ ДИКТУВАХА ОТЧАСТИ ОТ ИКОНОМИЧЕСКИ ПРИЧИНИ - ДА СИ ОСИГУРИ МАКЕДОНСКИЯТ НАРОД ПО-ГОЛЯМ И ПО-СИГУРЕН ПАЗАР НА СВОИТЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ, СИГУРЕН ВНОС И ИЗНОС НА посредством своя търговска база Солун СВОИТЕ СТОКИ. НО ТИЯ НАПАДЕНИЯ СЕ ДИКТУВАЛИ СЪЩО ТАКА и ОТ ВОЕННО-СТРАТЕГИЧЕСКИ СЪОБРАЖЕНИЯ – ДА ОСИГУРЯТ НЕЗАВИСИМОСТТА НА СВОЯТА импровизирана ДЪРЖАВА И ДА ОТДАЛЕЧАТ отстранят КОЛКОТО СЕ МОЖЕ ~~ПО-ДАЛЕЧ~~ далеч от себе си ОПАСНИЯ ПРОТИВНИК.

СЛЕД ОСНОВАВАНЕТО НА БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА /679 Г./ СТРЕМЕЖЪТ КЪМ СОЛУН И ЗАДАЧАТА ДА СЕ НАПРАВИ ВИЗАНТИЯ БЕЗОПАСНА ЗА СЛАВЯНИТЕ, БЕЗОПАСНА И ЗА САМАТА БЪЛГАРСКА ДЪРЖАВА, ТОЯ СТРЕМЕЖ ПОЛУЧАВА ВЕЧЕ ПО-КОНКРЕТНА ФОРМА. В ЛИЦЕТО НА НОВАТА БЪЛГАРСКА ДЪРЖАВА / АСПАРУХОВАТА/ МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ ВИЖДАТ ~~ВЕЧЕ~~ в нея ЕСТЕСТВЕН СВОЙ СЪЮЗНИК. ОБЩИте ИНТЕРЕСИ И ОБЩАТА ОПАСНОСТ, КОЯТО ЗАСТРАШАВАШЕ ЕДНИТЕ И ДРУГИТЕ – българи и македонци, ~~СКОРО~~ СЪЗДАДЕ ГЛАВНИТЕ ПРЕДПОСТАВКИ НА ЕДИННИЯ ЮЖНО-СЛАВЯНСКИ ФРОНТ, НА ФРОНТА НА ИЗТОЧНИТЕ ЮЖНО-СЛАВЯНСКИ ПЛЕМЕНА, НАСЕЛЯВАЩИ МИЗИЯ, ТРАКИЯ И МАКЕДОНИЯ. С ТОВА ОБСТОЯТЕЛСТВО ИМЕННО СЕ ОБЯСНЯВА ФАКТА, ЧЕ БЕЗ ~~НАЧЕНЕТО И ДА~~ СЕРИОЗНА СЪПРОТИВА СЕ ИЗВЪРШВА СЛИВАНЕТО (обединението) НА СЛАВЯНСКИТЕ НАСЕЛЕНИЯ ОТ ГОРНИТЕ ТРИ източни ЮЖНО-СЛАВЯНСКИ ОБЛАСТИ ПОД РЪКОВОДСТВОТО НА АСПАРУХОВИТЕ БЪЛГАРИ, ПРЕДСТАВЛЯВАЩИ ~~за онова време~~ НАЙ-ДОБРЕ ОРГАНИЗИРАНАТА ВОЕННА СИЛА ЗА ОНОВА ВРЕМЕ НА БАЛКАНИТЕ. С ТОВА БЪЛГАРИТЕ ОТ МИЗИЯ СТАНАХА ПИЕМОНТЪТ, ОКОЛО КОЙТО ТРЯБВАШЕ ДА СЕ ОРГАНИЗИРАТ В ДЪРЖАВА И ВСИЧКИ ОСТАНАЛИ ЮЖНО-СЛАВЯНСКИ ПЛЕМЕНА ОТ ТРАКИЯ, МИЗИЯ И МАКЕДОНИЯ. ТАКА СЕ ТУРИ КРАЙ НА БЕЗПОМОЩНИТЕ ОПИТИ НА МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ ДА ОБРАЗУВАТ СВОЯ САМОСТОЯТЕЛНА ДЪРЖАВА, КЪМ КОЯТО ДА ПРИСЪЕДИНЯТ И ОСТАНАЛИТЕ СЛАВЯНСКИ ПЛЕМЕНА. МНОГО ЕСТЕСТВЕНО, ЧЕ ТЕ ВИДЯХА В НОВОСЪЗДАДЕНАТА ОБЩА ЮЖНОСЛАВЯНСКА ДЪРЖАВА ПЪЛНА ГАРАНЦИЯ ЗА СВОЯТА СВОБОДА И НЕЗАВИСИМОСТ ОТ СТРАНА НА ВИЗАНТИЙСКИТЕ АГРЕСОРИ. ТАКА, ТЕ скоро ПОЧУВСТВАХА И ГОЛЕМИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ и политически и културни ОБЛАГИ, КОИТО ИМ НОСЕШЕ ОБШИРНАТА НОВА ДЪРЖАВА ОТ ЕДНА СТРАНА И СИЛАТА, КОЯТО ЧУВСТВАХА в себе си като съюзници на единната славянска държава СПРЕМО СВОЯ МОГЪЩ СЪСЕД. СЕГА ВЕЧЕ ГРЪЦКИТЕ ТЪРГОВЦИ НЕ ИДВАХА КАТО ГОСПОДАРИ СРЕД РОБИ, А СЕ ЯВЯВАХА КАТО РАВНОПРАВНИ С МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ-ТЪРГОВЦИ, С КОИТО МОЖЕХА ДА СЕ СПОРАЗУМЕЯТ ЗА ЦЕНИТЕ НА СТОКИТЕ, А МОЖЕХА ДА СЕ ВЪРНАТ И С ПРАЗДНИ РЪЦЕ. Те не идваха в своя колония, а в една свободна слов. държава. ТАЗИ ИКОНОМИЧЕСКА ~~МОЩ~~ независимост НА МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ, А И НА ОСТАНАЛИТЕ ОТ МИЗИЯ И

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ НБКМ-БИА ФОНД № 525 АРХ. ЕД. .... Л. ....

46

ТРАКИЯ, СЪЗДАДЕ ГЛАВНИТЕ ПРЕДПОСТАВКИ И ЗА КУЛТУРНОТО ЕДИНСТВО МЕЖДУ ВСИЧКИ СЛАВЯНИ В НОВАТА словенска ДЪРЖАВА, КОЕТО СЛЕД ПРИЕМАНЕТО НА ХРИСТИАНСТВОТО ПРЕЗ ВРЕМЕТО НА ЦАР БОРИСА /865 Г./ СТАНА НЕСЪКРУШИМА СИЛА.

ТУК МУ Е МЕСТОТО ДА СЕ ПОДЧЕРТАЕ, ЧЕ МАКЕДОНСКАТА КУЛТУРА ОЩЕ В САМОТО, НАЧАЛО - НАЦИОНАЛНО ПО ФОРМА, СКОРО ПОЛУЧИ ИНТЕРНАЦИОНАЛНО СЪДЪРЖАНИЕ - ПЪРВО В ЮЖНОСЛАВЯНСКА СМИСЪЛ, ПОСЛЕ - ЧРЕЗ ДЕЛОТО НА КИРИЛ И МЕТОДИ ОТ МОРАВИЯ - ОБЩОСЛАВЯНСКА, А ЧРЕЗ БОГОМИЛИТЕ - ОБЩОЧОВЕШКА. НАЦИОНАЛНИЯТ ХАРАКТЕР НА МАКЕДОНСКАТА КУЛТУРА СЕ МАНИФЕСТИРА С ДЕЛОТО НА КЛИМЕНТА ОХРИДСКИ.

ДЕЛОТО НА КЛИМЕНТА Е ЕДНО ОТ НАЙ-ГОЛЕМИТЕ СЪБИТИЯ В ИСТОРИЯТА НА МАКЕДОНИЯ. ЗНАЧЕНИЕТО МУ ЗА НАШИЯ НАРОД Е ОГРОМНО. БЕЗ ДЕЛОТО НА КЛИМЕНТА НИЕ македонците ПО НИКОЙ НАЧИН НЕ БИХМЕ МОГЛИ ДА РАЗБЕРЕМ ВИТО БИХМЕ СИ ОБЯСНИЛИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОТО ДЕЛО НА НАШИТЕ СЛАВНИ БОГОМИЛИ. БОГОМИЛСКОТО ДВИЖЕНИЕ НЕ БИ БИЛО ~~ВЪЗМОЖНО~~ сега състояние ДА ВЗЕМЕ ТАКИВА ШИРОКИ НАЦИОНАЛНИ, ОБЩОСЛАВЯНСКИ И ОБЩОЧОВЕШКИ РАЗМЕРИ БЕЗ ДЕЛОТО НА КЛИМЕНТА, БЕЗ НЕГОВИТЕ ТРИ ХИЛЯДИ И ПЕТСТОТИН УЧЕНИЦИ, КОИТО СЕ ПРЪСНАХА ИЗ ЦЯЛА МАКЕДОНИЯ ДА ПРОПОВЯДВАТ ПРОБУЖДАНЕТО НА СЛАВЯНСТВОТО ЗА НОВ ЖИВОТ. И ТИЯ 3.500 УЧЕНИЦИ НЕ ОСТАНАХА НА ТОЧКАТА НА ЗАМРЪЗВАНЕТО. ПО ВСЕКА ВЕРОЯТНОСТ ТЕ СА СЕ УВЕЛИЧИЛИ И НЕПРЕСТАННО СА СЕ УВЕЛИЧАВАЛИ КОЛИЧЕСТВЕНО И КАЧЕСТВЕНО са се подобрявали. АКО ВЗЕМЕМ ПРЕДВИД, ЧЕ ЕДИН КЛИМЕНТОВ УЧЕНИК БИЛ УСПЯЛ ДА СЪЗДАДЕ СВОИ ДЕСЕТ УЧЕНИКА, ТО ТИЯ 3.500 САМО В НЯКОЛКО ГОДИНИ БИХА СЕ ПРЕВЪРНАЛИ В 35.000 НОВИ ПИОНЕРИ И ПРОСВЕТИТЕЛИ. ТИЯ именно многобройни УЧЕНИЦИ СА БИЛИ, КОИТО ПО-КЪСНО СЪЗДАДОХА КАДРИТЕ НА БОГОМИЛСКОТО ДВИЖЕНИЕ. И ТЕХЕН ПЪРВОУЧИТЕЛ БЕШЕ и това КЛИМЕНТ в едновремен, когато в Зап. Европа императорите даже бяха неграмотни (Карл Велики)

ПОРАДИ ОГРОМНОТО ЗНАЧЕНИЕ, КОЕТО ИМА КЛИМЕНТ ЗА КУЛТУРНАТА ИСТОРИЯ НА НАШИЯ НАРОД, НИЕ ЩЕ СЕ СПРЕМ МАЛКО ПОВЕЧЕ ВЪРХУ НЕГОВОТО ГОЛЕМО ДЕЛО. НО, ПРЕДИ ДА СТОРИМ ТОВА НИЕ НЕ МОЖЕМ ДА ~~ОТМИНЕМ~~ прескочим ДЕЛОТО ~~НА~~ НА СОЛУНСКИТЕ БРАТЯ КИРИЛ И МЕТОДИ, и да не го посочим особено на чужденците, БЕЗ КОЕТО ПЪК НЕ БИ БИЛО ВЪЗМОЖНО ДЕЛОТО НА КЛИМЕНТА.

47

8

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

НБКМ ☆ БИА
Фонд № 525
Арх. ед. ....
л ____________

48

КИРИЛ И МЕТОДИ

ЗА ЖИВОТА И ДЕЛОТО НА КИРИЛ И МЕТОДИ СЪЩЕСТВУВА ОБШИРНА ЛИТЕРАТУРА. ЗА ТЯХ СА ПИСАЛИ МНОГО БЪЛГАРСКИ АВТОРИ, НО И МНОГО ЗАПАДНО-ЕВРОПЕЙСКИ ~~ТАКИВА~~ такива И ОСОБЕННО РУСКИ ~~АВТОРИ~~.

В БЪЛГАРИЯ ИМЕНАТА НА ДВАМАТА БРАТЯ КИРИЛ И МЕТОДИ СА НАЙ-ПОПУЛЯРНИ СЛЕД МАКЕДОНИЯ. НЕМА ~~ТУК~~ в България НИТО ЕДИН УЧЕНИК, БИЛ ТОЙ даже ОТ НАЙ-ДОЛНИЯ КУРС НА ОСНОВНОТО УЧИЛИЩЕ, КОЙТО ДА НЕ ЗНАЕ НЕЩО ЗА КИРИЛ И МЕТОДИ. ПРЕЗ ВРЕМЕ НА МИНАЛИТЕ ФАШИСТКИ РЕЖИМИ СЕ Е ГЛЕДАЛО МНОГО ТЕНДЕНЦИОЗНО НА ГОЛЕМОТО ВСЕСЛАВЯНСКО ДЕЛО НА ДВАМАТА БРАТЯ ОТ СОЛУН, ~~И, РАЗБИРА СЕ~~ които, СА ВЛАГАЛИ ВИНАГИ ГРУБО ТЕНДЕНЦИОЗНО ПРЕДИМНО НАЦИОНАЛИСТИЧЕСКО СЪДЪРЖАНИЕ. БИОГРАФИЧНИЯТ ЕЛЕМЕНТ ВИНАГИ Е НАДДЕЛЯВАЛ НАД ПРАГМАТИЧНИЯ. СМЕТАШЕ СЕ, ЧЕ ДА СЕ РАЗБЕРЕ ДОБРЕ ИСТОРИЯТА, ДОСТАТЪЧНО Е ДА СЕ ЗНАЯТ ИМЕНАТА И ДА СЕ ЗАПОМНЯТ ДАТИТЕ НА ИЗВЕСТНО СЪБИТИЕ, БЕЗ ДА СЕ ДЪРЖИ СМЕТКА, ЧЕ ИСТОРИЯТА НЕ Е КУПИЩА ОТ ИМЕНА И ДАТИ, А Е ЕДНА ВЕРИГА, НЕПРЕКЪСНАТА И ЖИВА, ОТ СЪБИТИЯ И БОРБИ, ВИНАГИ СВЪРЗАНИ ЕДНО С ДРУГО И ПРОИЗХОДЯЩИ ЕДНО ОТ ДРУГО. И ЦЕЛОТО ИЗКУСТВО НА УЧИТЕЛЯ ПРИ ПРЕДАВАНЕ НА ИСТОРИЯ Е ДА ОТКРИЕ ИМЕННО ТИЯ ВРЪЗКИ НА СЪБИТИЯТА И ЗАКОНОМЕРНОСТИТЕ ИМ.

В СТАРИТЕ УЧЕБНИЦИ ПО ИСТОРИЯ И СПЕЦИАЛНО ЗА КИРИЛ И МЕТОДИ НИЕ ЩЕ НАМЕРИМ ДОСТА БИОГРАФИЧЕН ЕЛЕМЕНТ, ПРЕМЕСЕН С МНОГО ПРИКАЗКИ, ДОРИ С МНОГО ЛЕГЕНДИ И БЕЗСМИСЛИЦИ.

КАКВО СЕ ЗНАЕШЕ В БЪЛГАРСКИТЕ УЧИЛИЩА ДО ДЕВЕТИ СЕПТЕМВРИ ЗА КИРИЛ И МЕТОДИ? ЗНАЕШЕ СЕ, ЧЕ ТЕ СА БИЛИ РОДОМ ОТ ГРАД СОЛУН И НЕПРЕМЕННО БЪЛГАРИ. КАТО ЧЕ ЛИ ТОВА БЕШЕ НАЙ-ВАЖНОТО, КОЕТО ТРЕБВАШЕ ДА ЗНАЯТ БЪЛГАРСКИТЕ УЧЕНИЦИ. БАЩА ИМ СЕ КАЗВАЛ ЛЪВ, МАРИЯ-МАЙКА~~ТА~~ им, ЧЕ ТЕ СА ЖИВЕЕЛИ В СОЛУН ДО СВЪРШВАНЕ НА ОСНОВНОТО УЧИЛИЩЕ, ОТКЪДЕТО КИРИЛ Е ЗАМИНАЛ ДА ПРОДЪЛЖИ ОБРАЗОВАНИЕТО СИ В ~~ЗАГРЕБ~~ Цариград, А ПО-ГОЛЕМИЯТ МУ БРАТ МЕТОДИ като се е изучил, Е СТАНАЛ УПРАВИТЕЛ НА ГОЛЕМА ОБЛАСТ В МАКЕДОНИЯ, че КИРИЛ СВЪРШВА С ОТЛИЧЕН УСПЕХ ОБРАЗОВАНИЕТО СИ В НАЙ-ВИСШАТА ШКОЛА ПО ОНОВА ВРЕМЕ В ~~ЗАГРЕБ~~ Цариград С ОТЛИЧЕН УСПЕХ И ПОЛУЧАВА ТИТЛАТА ФИЛОСОФ, че ПО-КЪСНО МЕТОДИ И КИРИЛ НАПУСКАТ СВЕТСКИЯ ЖИВОТ И ПОСТЪПВАТ В МОНАСТИРЯ В ОЛИМП /МАЛА АЗИЯ/. ТУК ОБАЧЕ УЧИТЕЛИТЕ В БЪЛГАРСКИТЕ УЧИЛИЩА НЕ ОБЯСНЯВАТ КОГА И ЗАЩО СА ОТИШЛИ ДВАМАТА БРАТЯ В МОНАСТИР, КОЕ ГИ Е НАКАРАЛО. ОТТАМ, ОТ МОНАСТИРЯ, ВИЗАНТИЙСКОТО ПРАВИТЕЛСТВО ЧЕСТО ПЪТИ С ВАЖНА ПОЛИТИЧЕСКА МИСИЯ ИЗПРАЩА ДВАМАТА БРАТЯ В ДАЛЕЧНИ СТРАНИ - ЕДИН ПЪТ В ХЕРСОН, ПРИ ХАЗАРИТЕ И ВТОРИ ПЪТ - ПРИ БАГДАТСКИЯ ХАЛИФ. ТАМ ВСРЕД ТАМОШНОТО НАСЕЛЕНИЕ БРАТЯТА ОСТОЯВАТ НЕ САМО ИНТЕРЕСИТЕ НА ВИЗАНТИЙСКАТА ИМПЕРИЯ, НО И ТИЯ НА ПРАВОСЛАВНАТА ГРЪЦКА ЦЪРКВА. ТЕ ДОКАЗВАТ ТАМ, ПРЕД ТАМОШНИТЕ ЕЗИЧНИЦИ, ПРЕИМУЩЕСТВОТО НА ХРИСТИАНСТВОТО ПРЕД ЕЗИЧЕСТВОТО И УСПЕВЯТ ДА ПРЕВЪРНАТ МНОГО ЕЗИЧНИЦИ

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ ФОНД № 525 АРХ. ЕД. ...... Л. 48

И ДРУГОВЕРЦИ КЪМ ПРАВОСЛАВИЕТО.НАТАТЪК ВЕЧЕ БЪЛГАРСКИТЕ УЧИТЕЛИ ГОВОРЯТ ЗА ПРАТЕНИЦИТЕ НА РОСТИСЛАВА,КОИТО МОЛЯТ ВИЗАНТИЙСКИЯ ИМПЕРАТОР ДА ИМ ИЗПРАТИ УЧИТЕЛИ,КОИТО НА СЛАВЯНСКИ ЕЗИК ДА НАУЧАТ НА НОВАТА ХРИСТИАНСКА НАУКА НЕГОВИТЕ ПОДАНИЦИ.ВИЗАНТИЙСКИЯТ ИМПЕРАТОР МИХАИЛ -ПИАНИЦАТА,ВЪЗЛАГА ТАЯ МИСИЯ НА ДВАМАТА ИЗПИТАНИ ВЕЧЕ БРАТЯ КИРИЛ И МЕТОДИ,КОИТО ПРИГОТВОЛЯВАТ ЗА ЦЕЛТА СЛАВЯНСКАТА АЗБУКА,ПРЕВЕЖДАТ "НА БЪРЗА РЪКА" СВЕЩЕНОТО ПИСАНИЕ И НЕКОИ ЦЪРКОВНО-СЛУЖЕБНИ КНИГИ И ТРЪГВАТ ЗА ПАНОНИЯ.ТАМ ГИ ОЧАКВАТ МАСА НЕПРИЯТНОСТИ.ОТ СТРАНА НА ЛАТИНСКОТО ДУХОВЕНСТВО / В МИНАЛОТО НЕ СЕ ПОЗВОЛЯВАШЕ ~~[illegible]~~ ДА СЕ КАЖЕ ОТ СТРАНА НА НЕМСКОТО ДУХОВЕНСТВО,ЗА ДА НЕ ОБИДИМ ХИТЛЕР/.НЕМСКИТЕ ДУХОВНИЦИ ПОЧУВСТВАХА ЗАСТРАШЕНИ СВОИТЕ ИНТЕРЕСИ ОТ ДЕЛОТО НА КИРИЛА И МЕТОДИЯ,ПОРАДИ КОЕТО ГИ НАКЛЕВЕТЯВАТ НА ПАПАТА.ПАПА НИКОЛАЙ I ИЗВИКВА В РИМ НАШИТЕ УЧИТЕЛИ КИРИЛ И МЕТОДИ,ЗА ДА ГИ СЪДИ.ТАМ,ОБАЧЕ ТЕ СЕ ОПРАВДАВАТ НАПЪЛНО.В РИМ УМИРА КИРИЛ,А МЕТОДИ СЕ ВРЪЩА ОБРАТНО В ПАНОНИЯ.УМИРА И ТОЙ.ГОНЕНИЕТО СРЕЩУ НЕГОВИТЕ УЧЕНИЦИ СЛЕД НЕГОВАТА СМЪРТ СЕ ЗАСИЛВА.ТЕ СЕ РАЗБЕГВАТ.ТРИМА ОТ ТЕХ ПРЕМИНАВАТ ДУНАВА И ПРЕЗ БЕЛГРАД СЕ ЯВЯВАТ В БЪЛГАРИЯ,КЪДЕТО ЦАР БОРИС ГИ ПОСРЕЩА НАЙ-РАДУШНО.

ТОВА Е ТО,КОЕТО В ВИД НА ЕДНА ~~БЕЗСМИСЛЕ~~НА ЛЕГЕНДА СЕ РАЗКАЗВАШЕ ЗА ВЕЛИКОТО ДЕЛО НА КИРИЛ И МЕТОДИ.МАЛЦИНА СИ ДАВАХА СМЕТКА КАК БЕШЕ ВЪЗМОЖНО,ЩОТО В СЪЩОТО ВРЕМЕ,КОГАТО СА ДОШЛИ ПРАТЕНИЦИТЕ НА РОСТИСЛАВА,ДА СЕ ИЗРАБОТИ НОВАТА ~~ЖВ~~ СЛАВЯНСКА АЗБУКА И В СЪЩОТО ВРЕМЕ ДА СЕ ПРЕВЕДАТ ТОЛКОВА МНОГО КНИГИ И ДА СЕ ПРЕПИШАТ НА ЧИСТО,НЕЩО КОЕТО ДАЖЕ И ДНЕС ПРИ СЕГАШНОТО СЪСТОЯНИЕ НА ПЕЧАТАРСКАТА ТЕХНИКА,НИ СЕ ВИЖДА ФАНТАСТИЧНО.ЯСНО Е,ЧЕ СЪЗДАВАНЕТО НА АЗБУКАТА И ПРЕВЕ~~ДЕНИ~~ЖДАНЕТО НА СЛАВЯНСКИ КНИГИ НЕ Е СТАНАЛО И НЕ Е МОГЛО ДА СТАНЕ В ТАКОВА КЪСО ВРЕМЕ.ПОРАДИ ГОРНАТА ПРИЧИНА ДАТАТА 855 Г. СЕ СМЯТА КАТО ТАКАВА,КОГАТО Е БИЛА ~~ИЗМИСЛЕНА~~ съставена СЛАВЯНСКАТА АЗБУКА И ОТ КОГАТО Е ПОЧНАЛО ПРЕВЕЖДАНЕТО НА СЛАВЯНСКИТЕ КНИГИ. [illegible]

НИЕ ЩЕ СЕ ПОМЪЧИМ ДА НАПРАВИМ ЕДИН КРАТЪК АНАЛИЗ НА ГОЛЕМОТО СЪБИТИЕ,ЗА ДА СЕ ВИДИ В КАКВО ГЛАВНО СЕ СЪСТОИ ГОЛЕМОТО ЗНАЧЕНИЕ НА ДЕЛОТО НА КИРИЛ И МЕТОДИ.

МЕТОДИ ОТ СОЛУН,КОЙТО ТОГАВА ПОЧТИ Е БИЛ СЛАВЯНСКИ ГРАД по своето население, както [illegible] ЗАМИНАВА В ВЪТРЕШНОСТТА НА МАКЕДОНИЯ.ТОЙ ТАМ МОЖАЛ ОТБЛИЗКО ДА СЕ ЗАПОЗНАЕ С ЖИВОТА,С НРАВИТЕ И ОБИЧАИТЕ И С БИТА НА МАКЕДОНСКО-СЛАВЯНСКОТО НАСЕЛЕНИЕ.ТОЙ ВИЖДАЛ,ЧЕ ЗАКОНИТЕ НА ВИЗАНТИЙСКАТА ИМПЕРИЯ,КОИТО СА БИЛИ НАПИСАНИ НА ГРЪЦКИ ЕЗИК, СА БИЛИ НЕРАЗБИРАЕМИ ЗА НАСЕЛЕНИЕТО В ТАЯ СТРАНА.СЪЩО ТАКА И САМИТЕ ЗАКОНИ НЕ ОТГОВАРЯЛИ НА ПАТРИАРХАЛНИЯ ЖИВОТ НА ТОВА НАСЕЛЕНИЕ.СЛАВЯНСКОТО НАСЕЛЕНИЕ В МАКЕДОНИЯ ЖИВЕЕЛО С СВОЙ НЕПИСАНИ ЗАКОНИ

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ ФОНД № 525 АРХ. ЕД.

ЗАКОНИ, ИЗКОВАНИ ОТ ТРАДИЦИЯТА, КОИТО ОБАЧЕ СЪВСЕМ НЕ ОТГОВАРЯЛИ НА НОВОТО ВРЕМЕ, В КОЕТО Е РАБОТИЛ МЕТОДИ. ЕТО ЗАЩО НАСЕЛЕНИЕТО Е ИСКАЛО НОВИ ЗАКОНИ И НАПИСАНИ НА ЕЗИК, РАЗБИРАЕМ ЗА НЕГО. ТУК ИМАМЕ ПОЧТИ АНАЛОГИЧЕН СЛУЧАЙ С ОНЯ, КОГАТО РИМСКИТЕ ПЛЕБЕИ ИЗДИГНАЛИ ГЛАС И ЗАЯВИЛИ: "ДАЙТЕ НИ ЗАКОНИ, ЗАКОНИ РАЗБИРАЕМИ ОТ НАРОДА, ДОСТЪПНИ И СЪОБРАЗЕНИ С НАШИТЕ НУЖДИ." И ТУК, В МАКЕДОНИЯ ШИРОКИТЕ НАРОДНИ СЛОЕВЕ ИСКАТ ЗАКОНИ, САМО ЧЕ ТЕ НЕ ИСКАТ СЪС ФАКЛИ И ТАБЕЛИ, С ВИКОВЕ И ЛОЗУНГИ – ПО РИМСКИ, А ЧИСТО ПО СЛАВЯНСКИ – С ОРЪЖИЕ И КРЪВ. МЕТОДИ РАЗБРАЛ ТОЯ ЕЗИК И ЗАМИНАЛ В МОНАСТИРЯ. ЯСНО Е ВЕЧЕ ЗА НАС СЕГА ЗАЩО ТОЙ Е ЗАМИНАЛ ТАМ. ТАМ В ТИШИНАТА НА МОНАСТИРСКИЯ ЖИВОТ И ДАЛЕЧ ОТ СВЕТОВНАТА ВРЯВА ТОЙ ОТИВА ДА КОВЕ СВОЕТО ЗАМИСЛЕНО ДЕЛО – ДА ПИШЕ КНИГИ И ЗАКОНИ НА РАЗБИРАЕМ ЗА НАРОДА ЕЗИК И СЪОБРАЗЕНИ С НЕГОВИТЕ НРАВИ И ОБИЧАИ. КОВЕ ТОЙ СВОЕТО ДЯЛО, НО СЕ ИЗПРЕЧВА ПРЕД НЕОЧАКВАНИ МЪЧНОТИИ: КАК ЩЕ НАПИШЕ, НАИСТИНА С ГРЪЦКИ ПИСМЕНА – "БОГ", ИЛИ "ЖИВОТ", ИЛИ "ЧАЯНИЕ", ИЛИ "ШИРОТА", ИЛИ "ЮНОСТ" И ДРУГИ ПОДОБНИ НА ТИЯ ДУМИ? И СКОРО ПРЕД ТАЯ ТЕЖКА ЗАДАЧА ТОЙ ОТПУСКА РЪЦЕ. НЕМА ИНСТРУМЕНТ, ФИЗИЧЕСКИЯТ ИНСТРУМЕНТ, БЕЛЕГЪТ НА ГЛАСА. И ТОГАВА ДОХОЖДА ФИЛОСОФЪТ НА ПОМОЩ НА СВОЯ БРАТ. КНИЖОВНИКЪТ И ЮРИСТЪТ СЪЕДИНЯВАТ УСИЛИЯТА СИ. ТАКА СЕ РАЖДА НОМОКАНОНА, КОМПОЗИЦИЯ НА ЮРИДИЧЕСКИ НОРМИ, В КОЕТО ВЛИЗЯ И ПЪРВИЯТ СЛАВЯНСКИ ОРИГИНАЛЕН ПРАВОВ СПОМЕНИК "ЗАКОН СОУДНЪ ЛЮДЬМЪ". ~~Методи~~ заема важност о 2 стр

стр. 2 ТОЧНО КОГАТО МЕТОДИ, ПОДПОМОГНАТ ОТ БРАТА СИ КИРИЛ ПРИСТЪПЯ КЪМ СЪСТАВЯНЕТО НА ДРУГИТЕ "ОТЕЧЪСКИЕ КНИГИ" И ПРИСТИГА МОЛБАТА НА РОСТИСЛАВА. ЯСНО И ЛОГИЧНО. СЕГА ВЕЧЕ НАШИТЕ БРАТЯ МОГАТ ДА ЗАМИНАТ В МОРАВИЯ, ЗАЩОТО СА ГОТОВИ. Дали тази молба – 3 стр 1)

КИРИЛ И МЕТОДИ СА ИЗПРАТЕНИ В МОРАВИЯ ОТ ВИЗАНТИЙСКИЯ ИМПЕРАТОР МОЖЕ БИ СЪС СЪЩАТА МИСИЯ, С КОЯТО ТЕ ПРЕЗ 855 Г. БЕХА ИЗПРАТЕНИ ПРИ БАГДАТСКИЯ ХАЛИФАТ – ПРИ САРАЦИНИТЕ, А В 860 Г. – В ХЕРСОН, ПРИ ХАЗАРИТЕ. САМО ЧЕ ТУК, В ПАНОНИЯ, КИРИЛ И МЕТОДИ НАМИРАТ ДРУГ СВЯТ – СВОИ ЕДНОКРЪВНИ СЛАВЯНСКИ БРАТЯ, СИЛНО ЗАСТРАШЕНИ ОТ НЕМЦИТЕ. ЕТО ЗАЩО ТЯХНАТА МИСИЯ НЕ МОЖЕШЕ ДА БЪДЕ ТАКА КРАТКА, КАКВАТО БЕШЕ ПРИ ХАЗАРИТЕ И САРАЦИНИТЕ. ТУК ТРЯБВАШЕ ОТ СЛАВЯНСКИТЕ МАСИ ДА СЕ ИЗДИГНЕ КРЕПКА БАРИКАДА СРЕЩУ ЗАСИЛВАЩАТА СЕ ОТ СЕВЕР И СЕВЕРО-ЗАПАД НЕМСКА ОПАСНОСТ. И ТАЯ ОПАСНОСТ БЕШЕ ТАКАВА НЕ САМО ЗА СЛАВЯНИТЕ, НО И ЗА САМАТА ВИЗАНТИЙСКА ИМПЕРИЯ. ТЪКМО ТУК ИМЕННО ИНТЕРЕСИТЕ НА ВИЗАНТИЙСКИТЕ ИМПЕРАТОРИ И ЦАРИГРАДСКАТА ПАТРИАРШИЯ СЕ СХОЖДАХА С ИНТЕРЕСИТЕ НА САМИТЕ БРАТЯ КИРИЛ И МЕТОДИ КАТО СЛАВЯНИ ОТ ЕДНА СТРАНА И НА СЛАВЯНСКИТЕ ПЛЕМЕНА В МОРАВИЯ И ПАНОНИЯ – ОТ ДРУГА СТРАНА.

1) Дали тази молба е плод на самостоятелна инициатива на Ростислава или е плод на дипломатична акция, вещо водена от Византия – не ни се казва. Възможно е Ростислав, притеснен от латино-[illegible] [illegible] коалиция да е решил да потърси съюзник. Но [illegible] [illegible] да му в [illegible] [illegible] идея си [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Ц. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ ФОНД № 525 АРХ. ЕД. .... Л. ....

КИРИЛ И МЕТОДИ ОТИВАТ В ПАНОНИЯ ДА СПЕЧЕЛЯТ СЛАВЯНСКИЯ ЕЛЕМЕНТ, ДА ПОПРЕЧАТ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА ПЪКЛЕНИТЕ НАМЕРЕНИЯ НА ЛАТИНСКАТА И НЕМСКА КОАЛИЦИЯ, ДА ПРЕОРИЕНТИРАТ ТЕХНИЯ ЖИВОТ И ПОЛИТИКАТА НА ТЯХНИТЕ КНЯЗЕ, ДА Я ОБЪРНАТ КЪМ ЮГО-ИЗТОК, ВМЕСТО КЪМ ЗАПАД И СЕВЕРО-ЗАПАД, НАКЪДЕТО БЕШЕ ОБЪРНАТА. ЗАДАЧА ТЕЖКА И ОПАСНА. НО БРАТЯТА СХВАЩАХА МНОГО ДОБРЕ, ЧЕ ПРЕОРИЕНТАЦИЯТА НА ЕДНА ПОЛИТИКА НИЩО НЕ ЗНАЧИ, АКО НЕ БЪДЕ ПРОДИКТУВАНА ОТ СЪЗНАНИЕТО НА ШИРОКИТЕ НАРОДНИ МАСИ, АКО НЕ БЪДЕ ОСНОВАНА НА ДОБРЕ РАЗБРАНИТЕ ОБЩИ ИНТЕРЕСИ НА МАСИТЕ. ТЕ СХВАЩАХА, ЧЕ ВЯРАТА, КОЛКОТО И ДА БЕШЕ МОЩЕН ФАКТОР ПО ОНОВА ВРЕМЕ, НЕ МОЖЕШЕ ДА БЪДЕ ЕДИНСТВЕН СТИМУЛ, КОЙТО ЩЕ ПОДТИКНЕ НАРОДИТЕ ДА ПРЕГЪРНАТ ОТ СЪРДЦЕ ЕДНА ПОЛИТИКА, КОЯТО Е ЕДНАКВО ЧУЖДА НА ТЕХНИТЕ МАТЕРИАЛНИ /ИКОНОМИЧЕСКИ/ ИНТЕРЕСИ. КИРИЛ И МЕТОДИ [ОСОБЕНО ПОСЛЕДНИЯТ КАКТО ВИДЯХМЕ], ПОЗНАВАХА ОСНОВНО СЛАВЯНИТЕ, ТЯХНИЯ БИТ И МИРОГЛЕД. МЕТОДИ СЕ ОТКАЗВА ОТ СВЕТСКИЯ ЖИВОТ И КИРИЛ ОТ НАЙ-КУЛТУРНИЯ ЦЕНТЪР ПО ОНОВА ВРЕМЕ – ЦАРИГРАД, И ОТИДОХА ДА ТЪРСЯТ В МОНАСТИРСКИЯ ПОКОЙ, УСЛОВИЯ ЗА ДА ИЗКОВАТ СВОЕТО ГОЛЕМО ДЕЛО – ДА НАПИШАТ КНИГИ "ОТЕЧЕСКИЕ", ДА НАМЕРЯТ ЗАКОНИ И НОРМИ, С КОИТО ЩЕ МОГАТ ДА ПРИВЪРЖАТ СЛАВЯНИТЕ КЪМ ДЪРЖАВНИЯ ЖИВОТ.

ДЪРЖАВНИТЕ ИНТЕРЕСИ НАЛАГАТ КИРИЛ И МЕТОДИ ДА ПРЕКЪСНАТ СВОЯ КНИЖОВЕН ТРУД И ЗАЕДНО ДА ЗАМИНАТ ДАЛЕЧ ОТ РОДИНАТА. ТЕ ТРЪГВАТ В ЕДНА ДАЛЕЧНА СЛАВЯНСКА СТРАНА, и все пак ВСРЕД ЕДНО НАСЕЛЕНИЕ ПОДНАТО ТЕМ КАТО СЛАВЯНСКО, НЕГОВИТЕ НРАВИ И БИТ. ТЕ НОСЯТ СЪС СЕБЕ СИ ТЕХНИЯ ЦЕНЕН ТРУД. С НЕГО ТЕ ЩЕ ПРОСВЕЩАВАТ СВОЯ СЛАВЯНСКИ НАРОД И ЩЕ ГО ПОУЧАТ. "ТЪГДАЖЕ НОМОКАНОН УЕНШЕ ЗАКОНОПРАВИЛО И ОТЕЧЕСКИЕ КНИГИ ПРЕЛОЖИ" – ГОВОРИ БИОГРАФЪТ НА МЕТОДИЕВОТО ЖИТИЕ.

НОМОКАНОНЪТ БЕШЕ СБОР ОТ ЗАКОНИ, А ЗАКОНИТЕ ИМАХА ЗА ЗАДАЧА ДА ОГРАНИЧАТ произволите НА ГОСПОДАРИТЕ И ДА ГАРАНТИРАТ ~~ТИЯ~~ правата НА ШИРОКИТЕ слов. НАРОДНИ МАСИ. ТАКЪВ БЕШЕ ДУХЪТ НА СЛАВЯНСКИТЕ НЕПИСАНИ ЗАКОНИ. Според СЛАВЯНСКИТЕ ОБИЧАЙНО-ПРАВНИ НОРМИ КНЯЗЪТ НЕ МОЖЕШЕ САМ ДА СЪДИ И ДА ДЕЛИ ПРАВДАТА, КАКТО БЕШЕ ДОТОГАВА УСТАНОВЕНО; тя ТРЯБВАШЕ ДА БЪДЕ ДОКАЗАНА И ОТ СВИДЕТЕЛИ. ЗА ТАЯ ЦЕЛ В СЛАВЯНСКИТЕ СТРАНИ УСТРОЕНИ БЕХА СПЕЦИАЛНИ СЪДИЛИЩА, КОИТО НЕ СМЕЕХА ДА ПРОИЗНАСЯТ ПРИСЪДИ ДОКАТО НЕ ИЗСЛУШАТ СВИДЕТЕЛИТЕ. "ВЪ всакѫ ~~порѧ~~ СЕН КЛЕВЕТАТ И шьптъ+ достоитъ казатѧ и сѫндии не послъгшати без свидел мнот." КОЕТО ЩЕ РЕЧЕ: КЛЕВЕТА ЛИ БИЛО, СЪПЕРНИК ЛИ БИЛ ИЛИ ДРУГО НЕЩО, НЕ може МОГАТ ДА ПОЧНЕ ТЪЖБА БЕЗ СВИДИТЕЛИ, НО ДА ИМА ВЕРОДОСТЪПНИ ТАКИВА, С КОИТО ДА ДОКАЖЕ ОБВИНЕНИЕТО СИ; В ПРОТИВЕН СЛУЧАЙ ОЧАКВА ГО СЪЩОТО НАКАЗАНИЕ, С КОЕТО БИ БИЛ НАКАЗАН ОБВИНЕНИЯ, АКО ОБВИНЕНИЕТО СЕ ДОКАЖЕШЕ ОТ СВИДЕТЕЛИТЕ. СВИДЕТЕЛИТЕ МОЖЕ ДА БЪДАТ И РОБИ: роб ли ~~РОБЛИ~~ СВОБОДНИК ЛИ ДА ПОСЛУХ БИВАЕТ". А главно свидетелите да не са „чули" или „дознали", а да са очевидци, защото: „свидетели

~~ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ~~ НБКМ - БИА ФОНД № 525 АРХ. ЕД. .... Л ......

слуха да не свидетелсвуѫт [illegible] лѫще яже слъшахом ѣ кого сего длъжника, или имо свиделсвуѫщте отъ слуха аще изнупани.

слуха иже свидетелствуѫто

ЕТО С КАКВИ ЗАКОНИ В РЪКА ОТИВАХА ДВАМАТА БРАТЯ КИРИЛ И МЕТОДИ В МОРАВИЯ, ЗАКОНИ, КОИТО ДАДОХА ЕДНАКВИ ПРАВА НА ГОСПОДАРИ И РОБИ, ЕДНА ДЕМОКРАЦИЯ, НЕПОЗНАТА НА ЗАПАДНИЯ СВЯТ. ЗНАЧИ ТЕ ОТИДОХА В СЛАВЯНСКИТЕ ЗЕМИ НЕ ДА ги УЧАТ там идат НА ЧЕРКОВНА ПОСЛУШНОСТ, А НА УМ И РАЗУМ, ДА ГИ НАУЧАТ ДА ЗНАЯТ НЕ САМО СВОИТЕ ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ГОСПОДАРЯ, НО И СВОИТЕ ПРАВА КЪМ НЕГО, КАКТО И ЗАДЪРЖЕНИЯТА НА ГОСПОДАРЯ КЪМ НАРОДА. И ПОНЕЖЕ с ТОВА ~~ОТНИМАШЕ~~ се засегаха ПРАВАТА, ОСВЕТЕНИ ОТ "СВЕЩЕНАТА" ТРАДИЦИЯ НА ГОСПОДАРИТЕ, А СЪЩЕВРЕМЕННО ЗАСЕГАШЕ ПРАВАТА И ПРЕРОГАТИВИТЕ п НА НЕМСКОТО ДУХОВЕНСТВО, ЛЕСНО СЕ СЪЗДАДЕ ПОЗНАТАта НАМ КОАЛИЦИЯ СРЕЩУ СЛАВЯНСКИТЕ АПОСТОЛИ. ТАКА СЕ ПОЧНА ОНОВА ГОНЕНИЕ, ПРОТИВ СЛАВЯНСКИТЕ УЧИТЕЛИ КИРИЛ И МЕТОДИ., КОЕТО НИ Е ВЕЧЕ ИЗВЕСТНО, КОГАТО, В ОТГОВОР НА ОПЛАКВАНИЯТА НА НЕМСКОТО ДУХОВЕНСТВО, ПАПАТА ПОВИКА ДВАМАТА БРАТЯ В РИМ, но ТАМ ВМЕСТО ПРИСЪДА, БЕХА УСТРОЕНИ ТЪРЖЕСТВА В ЧЕСТ НА ГОЛЕМИТЕ "ГРЕШНИЦИ". ЕТО КАК ПРЕДАВА КЛИМЕНТ В СВОЕТО ЖИТИЕ НА КИРИЛ ТОЯ МОМЕНТ ОТ ЖИВОТА НА ДВАМАТА БРАТЯ:

" ...СЛЕД КАТО ПРИЕ ПАПАТА СЛАВЯНСКИТЕ КНИГИ, ОСВЕТИ ГИ И ПОЛОЖИ ГИ В ЧЕРКВАТА СВЕТА МАРИЯ, КОЯТО СЕ НАРИЧА ФАТНИ И ПЕЕХА НАД ТЯХ СВЕТАТА ЛИТУРГИЯ. СЛЕД ТОВА ЗАПОВЯДА ПАПАТА НА ДВАМАТА ЕПИСКОПИ ДА ОСВЕТЯТ СЛАВЯНСКИТЕ УЧЕНИЦИ, А ЩОМ ГИ ОСВЕТИХА ВЕДНАГА ОСЛУЖИХА СВЕТАТА ЛИТУРГИЯ НА СЛАВЯНСКИ ЕЗИК. ПЪРВО В ЦЪРКВАТА СВЕТИ АПОСТОЛ ПЕТЪР, А ПОСЛЕ - НА ДРУГИЯ ДЕН - В ЦЪРКВАТА НА СВЕТИ ПЕТРОНИКА, А НА ТРЕТИЯ ДЕН БЯХА В ЦЪРКВАТА НА ВЕЛИКИЯ УЧИТЕЛ ВСЕМИРНИЯ АПОСТОЛ ПАВЕЛ И ЦЯЛАТА НОЩ ПЯХА НА СЛАВЯНСКИ."

МИСИЯТА НА КИРИЛ И МЕТОДИ В РИМ ПО ТАКЪВ НАЧИН СВЪРШИ БЛЕСТЯЩО: ОБВИНЕНИЕТО ПРОТИВ ТЯХ, ЧЕ РАЗПРОСТРАНЯВАТ ЕРЕТИЧЕСКО УЧЕНИЕ БЕ РАЗГЛЕДАНО ОТ НАЙ-ВЪРХОВНИЯ ФОРУМ НА ПАПСТВОТО. СЛАВЯНСКИЯТ ЕЗИК Е БЛАГОСЛОВЕН, НЕГОВИТЕ КНИГИ - ОСВЕТЕНИ. В РИМСКАТА КАТЕДРАЛА СЕ ОТСЛУЖИ ЛИТУРГИЯ НА СЛАВЯНСКИ ЕЗИК. КИРИЛ Е КАНОНИЗИРАН ЗА ЕПИСКОП. РИМСКИЯТ НАРОД ПОСРЕЩА С ВЪЗТОРЗИ ДВАМАТА БРАТЯ. НЕ ПОЗВОЛИ ПАПАТА МЕТОДИ ДА ОТНЕСЕ ТЛЕННИТЕ ОСТАНКИ НА СВОЯ ПОЧИНАЛ БРАТ, ЗАЩОТО " БОГ БЛАГОВОЛИЛ ДА ГО ИЗПРАТИ В РИМ".

КАКВО ОЗНАЧАВА ВСИЧКО ТОВА? ТОВА ГОЛЕМО БЛАГОВОЛЕНИЕ КЪМ НЕПОЗНАТИТЕ ДВАМА СЛАВЯНСКИ "ЕРЕТИЦИ"? НЕ Е ЛИ това В ВРЪЗКА С НЕКОЕ ГОЛЕМО СЪБИТИЕ, С НЯКОЯ ПОЛИТИКА, КОЯТО Е НАКАРАЛА ПАПАТА ДА БЪДЕ ТАКА БЛАГОСКЛОНЕН КЪМ НАШИТЕ ПРОСВЕТИТЕЛИ?

ЦЯЛОТО ТОВА БЛАГОВОЛЕНИЕ ОТ СТРАНА НА РИМ СЕ ДЪЛЖИ на тежкото положение ~~НА ОНЯ МОМЕНТ~~ в КОЕТО СЕ НАМИРАШЕ В ОНОВА ВРЕМЕ ЗАПАДНАТА ЦЪРКВА. ИЗВЕСТНА ни Е КРИЗАТА, КОЯТО СЪЩЕСТВУВАШЕ ТОЧНО ПО ТОВА ВРЕМЕ /879-880 Г./ МЕЖДУ ДВЕТЕ ХРИСТИАНСКИ ЦЪРКВИ - ИЗТОЧНАТА И ЗАПАДНАТА И СВИКАНИЯ СЪБОР ЗА РАЗЧИСТВАНЕ ОТНОШЕНИЯТА МЕЖДУ ТИЯ ДВЕ ЦЪРКВИ. НА ТОЯ СЪБОР СЕ РАЗГЛЕДА И ВЪПРОСА ОКОЛО ПРОСЛОВУТАТА ДОГМА филиокве (Filioque) И ВЗАИМНИТЕ ОБВИНЕНИЯ, КОИТО БЕХА СИ ХВЪРЛ~~ИЛИ~~яха ДВЕТЕ ЦЪРКВИ на двете църкви към българите

ЕДНА НА ДРУГА. НА СЪБОРА СЕ РАЗГЛЕЖДАХА СЪЩО ТАКА И ОТНОШЕНИЯТА И ЮРИСДИКЦИЯТА НА БЪЛГАРСКАТА ЦЪРКВА. ТУКА ЗНАЧИ СЕ РЕШАВАШЕ ВЪПРОСА НАКЪДЕ ЩЕ ОБЪРНАТ ЛИЦЕ ИЗТОЧНИТЕ ЮЖНИ СЛАВЯНИ, А ТАКА СЪЩО ПОД ЧИЕ ВЛИЯНИЕ ЩЕ ОСТАНАТ ЗАПАДНИТЕ СЛАВЯНИ И СПЕЦИАЛНО МОРАВИЯ И ПАНОНИЯ. БОРБАТА ЗНАЧИ БЕШЕ ЗА ВЛАДИЧЕСТВО И ТО НЕ само ЦЪРКОВНО, А и ПОЛИТИЧЕСКО, БОРБА МЕЖДУ ЗАПАДНА ЕВРОПА В ЛИЦЕТО НА НЕМСКАТА АГРЕСИЯ И ИЗТОЧНА ЕВРОПА В ЛИЦЕТО НА ИЗТОЧНАТА АГРЕСИЯ. ВСИЧКО ТОВА НЕ МОЖЕШЕ ДА ОСТАНЕ БЕЗ ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ РИМСКИЯ ПАПА НИКОЛАЙ I. В ЦАРИГРАД СЕ ПОДГОТВИХА УСЛОВИЯТА ЗА ЕДНА ПРЕОРИЕНТАЦИЯ НА ВЪНШНАТА ПОЛИТИКА НА ВИЗАНТИЙСКАТА ИМПЕРИЯ. Словенските племена [illegible]

МЕТОДИ Е ВЕЧЕ В МОРАВИЯ. ТОЙ Е НАПЪЛНО ОПРАВДАН ОТ РИМ. НЕГОВОТО УЧЕНИЕ НА СЛАВЯНСКИ ЕЗИК НЕ САМО ЧЕ НЕ Е ПРИЗНАТО ЗА ЕРЕТИЧЕСКО, АМИ Е ОСВЕТЕНО ОТ САМИЯ ПАПА. МОРАВИЯ МОЖЕШЕ ДА СЕ ЧУВСТВА ВЕЧЕ СПОКОЙНА. НО УВИ – ТОЧНО СЕГА СЕ РАЗИГРА ГОЛЯМАТА БОРБА. НЕМСКОТО ДУХОВЕНСТВО СЕГА ПОВЕДЕ БОРБА НА ЖИВОТ И СМЪРТ. НЕМЦИТЕ ПРИБЕГВАТ КЪМ НАЙ-КРУТИ МЕРКИ. ТЕ ЗАГРАБВАТ ПОЛИТИЧЕСКАТА ВЛАСТ В МОРАВИЯ: ЗАРОБВАТ РОСТИСЛАВА, ОСЛЕПЯВАТ ГО И ГО ЗАТВАРЯТ В МОНАСТИР. ТОВА СТАВА С ПОМОЩТА НА СВЕТОПОЛКА, КОЙТО ВСЕ ПОВЕЧЕ И ПОВЕЧЕ СЕ ОПЛИТА В МРЕЖАТА НА ХИТРИТЕ немски феодали НЕМЦИ. ТРЯБВАШЕ НАЙ-СЕТНЕ ДА СЕ ЛИКВИДИРА С ПРОКЛЕТАТА СЛАВЯНСКА НАУКА, КОЯТО УЧЕШЕ НАРОДА НА РАВНОПРАВИЕ И ДЕМОКРАЦИЯ, ДА НЕ СЕ ПРАВИ РАЗЛИКА МЕЖДУ РОБИ И ГОСПОДАРИ, А ВСИЧКИ ТРЯБВАЛО ДА БЪДАТ РАВНИ, което било свещенско богохулство

КАТО НЕ УСПЕХА С ИНТРИГИ ДА УНИЩОЖАТ ВЕЛИКОТО ДЕЛО НА СОЛУНСКИТЕ БРАТЯ, ДА ГО ПРЕДСТАВЯТ КАТО ЕРЕТИЧЕСКО И ПО ТАКЪВ НАЧИН ДА ЛИКВИДИРАТ ПО ЕДИН МИРЕН И „законен" ЕСТЕСТВЕН НАЧИН, ТЕ ПРИБЕГНАХА ИМЕННО КЪМ ГОРНИТЕ СРЕДСТВА, КАТО ПРИНУДИХА САМАТА СЛАВЯНСКА ВЛАСТ ДА СЕ ВДИГНЕ СРЕЩУ ОНИЯ, КОИТО БЕШЕ САМА ГИ ПОКАНИЛА ДА ДОЙДАТ И ДА ПРОСВЕЩАВАТ СЛАВЯНСКИЯ НАРОД НА СЛАВЯНСКИ ЕЗИК.. ТАКА ПОЧНАХА ОНИЯ ЛЮТИ ГОНЕНИЯ срещу Методия и неговите ученици, ~~КОИТО СЛЕД СМЪРТА НА МЕТОДИЯ В 850 Г.~~ СВЪРШИХА С ПЪЛНА ЛИКВИДАЦИЯ НА СЛАВЯНСКОТО ДЕЛО НА КИРИЛ И МЕТОДИ.

МИСИЯТА НА КИРИЛ И МЕТОДИ В МОРАВИЯ И ПАНОНИЯ НЕ УСПЕ, НО ДЕЛОТО ИМ НЕ ЗАГИНА. ИДЕЙЛИТЕ [illegible] ~~НА КИРИЛ И МЕТО~~ДИ НЕ УМРЕХА. ТОВА, КОЕТО НЕ СТАНА В СТРАНАТА НА ЗАПАДНИТЕ СЛАВЯНИ, СЕ ИЗВЪРШИ С ОГРОМЕН УСПЕХ В СТРАНАТА НА ИЗТОЧНИТЕ ЮЖНИ СЛАВЯНИ, В ДЪРЖАВАТА НА ЦАР БОРИСА. И НА ОСТАНАЛИТЕ СЛАВЯНИ В СЪРБИЯ И ПО-НА СЕВЕР.

ОТКРИВАНЕТО НА СЛАВЯНСКАТА АЗБУКА ОТ КИРИЛ И МЕТОДИ Е ФАКТ ОТ ГРАМАДНО ИСТОРИЧЕСКО ЗНАЧЕНИЕ ЗА СЛАВЯНСКИТЕ, НАРОДИ И НАЙ-ВЕЧЕ ЗА НАС МАКЕДОНЦИТЕ И БЪЛГАРИТЕ. ТОВА ЗНАЧЕШЕ НОВА ЕРА ЗА [illegible] ТЯХ. ОТ ВАРВАРИ СЛАВЯНИТЕ СТАВАХА КУЛТУРНИ ЛЮДЕ. ТОВА ЗНАЧЕШЕ ОЩЕ КРАЙ НА ВСИЧКИ ОПИТИ ДА СЕ УНИЩОЖИ СЛАВЯНСТВОТО. НИЕ ЗНАЕМ КАКВА Е била РОЛЯТА НА ПИСМЕНОСТА ЗА ЗАПАЗВАНЕТО НА ЕДИН НАРОД. МНОГО

53

НАРОДИ, КОИТО НА ВРЕМЕТО СА ИГРАЛИ ГОЛЕМА РОЛЯ, ДНЕС НЕ СЪЩЕСТВУВАТ. ИЗЧЕЗНАХА НЕ САМО НЕПИСМЕНИТЕ, НЕКУЛТЕРНИТЕ НАРОДИ, НО И ТАКИВА, КОИТО ИМАХА СВОЯ ПИСМЕНОСТ, НО НЕ МОЖАХА ДА СИ ОРГАНИЗИРАТ ЖИВОТА ТАКА, ЩОТО ДА МОГАТ ДА Я НАПРАВЯТ ПИСМЕНОСТА И КУЛТУРАТА НАРОДНО ДЕЛО, ДЕЛО, ДОСТОЯНИЕ НА ШИРОКИТЕ НАРОДНИ МАСИ, А НЕ ТАКОВА НА ШЕПА ПРИВИЛЕГИРОВАНИ СЪСЛОВИЯ. ТАКА ЗАГИНАХА ГОТИТЕ И ВЕСТГОТИТЕ, АВАРИТЕ И ПЕЧЕНЕГИТЕ, ТАКА ЗАГИНАХА И ХУНИТЕ, НА КОИТО ЛЕГЕНДАРНИЯТ ИМ ВОДАЧ жд АТИЛА Е ПЪЛНИЛ С ИМЕТО СИ ИСТОРИЯТА НА ЦЕЛИ СТОЛЕТИЯ. ТАКА СИГУРНО ЩЯХА ДА ЗАГИНАТ И СЛАВЯНИТЕ, АКО НАВРЕМЕ СВЕТИ КИРИЛ И МЕТОДИ НЕ БЕХА СЕ ПОЯВИЛИ.

СПЕЦИАЛНО ЗА НАС МАКЕДОНЦИТЕ, НИЕ МОЖЕМ ДА КАЖЕМ, ЧЕ БЛАГОДАРЕНИЕ НА ВЕЛИКОТО ДЕЛО НА КИРИЛ И МЕТОДИ И НА НЕГОВИТЕ ПРОСЛАВЕНИ УЧЕНИЦИ, НАЧЕЛО С КЛИМЕНТ, НАУМ И ДРУГИ, С ПОМОЩТА НА КОИТО СЛАВЯНСКОТО ПИСМО И КНИГА СТАНАХА В СКОРО ВРЕМЕ ДОСТОЯНИЕ НА НАШИТЕ НАРОДИ, МАКЕДОНИЯ ЗАПАЗИ СЕБЕ СИ. БЛАГОДАРЕНИЕ НА ВЕЛИКОТО ДЕЛО НА НАШИТЕ СЛАВЯНСКИ УЧИТЕЛИ И ПРОСВЕТИТЕЛИ, НАШИЯТ НАРОД, ПОКРАЙ ВСИЧКИТЕ ПРЕВРАТНОСТИ, [illegible] ~~ТОЙ~~ ОЦЕЛЯ ПРЕЗ ВЕКОВЕТЕ ЗДРАВ И ЧИТАВ. днес

СЪС СВОЯТА АЗБУКА И СЪС СВОЯТА ПИСМЕНОСТ НАШИЯТ НАРОД В ЛИЦЕТО НА КИРИЛ И МЕТОДИ ПРЪВ СТАНА РАЗСАДНИК НА СЛАВЯНСКАТА КУЛТУРА И НАУКА. ПЪРВИТЕ СЛАВЯНСКИ КНИГИ БЕХА МАКЕДОНСКИТЕ КНИГИ. ПЪРВИЯТ СЛАВЯНСКИЯТ ЕЗИК Е БИЛ НА КОЙТО БЕХА ПРЕВЕДЕНИ СВЕЩЕНИТЕ КНИГИ ЗА ОНОВА ВРЕМЕ, БЕШЕ МАКЕДОНСКИЯТ. ЕЗИКЪТ, НА КОЙТО ЗА ПРЪВ ПЪТ ГОСПОД ПРОГОВОРИ НА СЛАВЯНСКИ ЕЗИК, БЕШЕ МАКЕДОНСКИЯ ЕЗИК. АПОСТОЛИ на ~~ЗА~~ БОЖЕСТВЕНИ за ~~НА~~ ВРЕМЕТО СИ ИСТИНИ В БЛИЖНИ И ДАЛЕЧНИ ЗЕМИ ~~НАРОДНИ~~ ВДЪХНОВЕНИ народи ТРУЖЕНИЦИ, КИРИЛ И МЕТОДИ ВЪПЛОТИХА В СЕБЕ СИ МЕЧТАТА НА НАШИЯ НАРОД, ПРИОБЩАВАЙКИ ВЕЛИКОТО ДЕЛО С ХАРМОНИЯТА НА РОДНАТА РЕЧ. ОТ БУРНИТЕ ТАЛАЗИ НА ЧЕРНО МОРЕ ДО СИНИТЕ ВЪЛНИ НА АДРИАТИНА, ПО СТЕПИТЕ НА ШИРНАТА РУСКА ЗЕМЯ И ТАМ – в ДЪРЖАВИТЕ НА РОСТИСЛАВА И КОЦЕЛЯ – в ЧЕХИЯ И МОРАВИЯ, МАКЕДОНСКАТА КНИГА РАЗНЕСЕ СВОЕТО СЛОВО И ПОВЕДЕ СЛАВЯНСКИЯ РОД КЪМ НОВИ СЪДБИНИ, КЪМ НОВИ БЪДНИНИ, КЪМ НОВ ЖИВОТ. НАШИЯТ НАРОД СТАНА УЧИТЕЛ НА РУСИТЕ, НА СЪРБИТЕ, НА БЪЛГАРИТЕ, НА ЧЕХИ И МОРАВЦИ. ТАКА С ПИСМОТО И С КНИГАТА СИ МАКЕДОНСКИЯТ НАРОД ПРЪВ СЪЗДАДЕ ПРЕДПОСТАВКИТЕ НА ЕДИНСТВОТО НА СЛАВЯНСКИТЕ НАРОДИ, ИДЕЯ, КОЯТО ДНЕС Е ТАКА БЛИЗКА ДО СЪРДЦЕТО НА ВСЕКИ ЕДИН СЛАВЯНИН.

И ЗАТОВА, ДНЕС, ПОВЕЧЕ ОТ ВСЕКОЙ ДРУГ ПЪТ, НИЕ ТРЕБВА С ОСОБЕНА ТЪРЖЕСТВЕНОСТ ДА ОТДАДЕМ БЛАГОГОВЕЙНА ПОЧИТ НА ДВАМАТА МАКЕДОНСКИ СИНОВЕ, КОИТО ПОКАЗАХА НА СЛАВЯНСТВОТО ПЪТ НА ЦЕЛИЯ СВЯТ КАК МАКЕДОНИЯ ПРЕДИ ПОВЕЧЕ ОТ ХИЛЯДА ГОДИНИ ТРЪГНА ПРЕЗ ДАЛЕЧНИТЕ СЛАВЯНСКИ СТРАНИ, РАЗНАСЯЙКИ ПО СЕЛА И ГРАДОВЕ НАЙ-СКЪПОТО ОРЪЖИЕ ПРОТИВ ВЕКОВНИТЕ НЕПРИЯТЕЛИ НА СЛАВЯНСТВОТО – ПИСМЕНОСТТА, ПРОСВЕТАТА.

И ДНЕС В ТЪМНИНАТА НА ИЗМИНАТИТЕ ВЕКОВЕ, ОТКЪДЕТО СЕ ВЪЗМОГ~~НА~~ва ПЪТЯ НА СЛАВЯНСКАТА КУЛТУРА, В ОСЛЕПИТЕЛНО СИЯНИЕ СЕ ~~И~~вз ЗПРАВЯТ СОЛУНСКИТЕ ВЕЛИКАНИ, ТВОРЦИ НА ВСЕСЛАВЯНСКА И МАКЕДОНСКА ПИСМЕНОСТ. ТЕ СА И ПЪРВИТЕ СМЕЛИ РИЦАРИ НА МАКЕДОНСКАТА ~~НАРОДНОСТ~~ култура, ЗАД КОЯТО СЕ ПОДРЕЖДАТ ЕНТУСИАЗИРАНО, СМЕЛО И БЕЗКРАЙНО ВОЙНСТВОТО. ~~КОЕТО ПРЕЗ РЕВОЛЮЦИЯТА НА ИЛИНДЕН И В ПОКОИТЕ НА ДВА МОНАСТИРЯ "ПРОХОР ПЧИНСКИ" ПРОБЛЕСНА В НОВАТА НАРОДНА МАКЕДОНСКА РЕПУБЛИКА.~~

КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ.

ПРЕДИ ЕПОХАТА НА НАШЕТО ВЪЗРАЖДАНЕ ИМЕНАТА НА КИРИЛ И МЕТОДИ НЕ БЯХА МНОГО ПОПУЛЯРНИ ПРЕД ШИРОКАТА ПУБЛИКА В НАШАТА СТРАНА. ОТПРАЗДНУВАНЕТО ДЕНЪТ НА ДВАМАТА БРАТЯ, ЗА ПЪРВИ ПЪТ СЕ ИЗВЪРШИ В 185~~0~~1 ГОД., СЛЕД КАТО НАЙДЕН ГЕ~~Н~~рОВ ГО ВЪВЕЖДА. У НАС В МАКЕДОНИЯ – В ВЕЛЕС, ЩИП И ПРИЛЕП, КАКТО И В ДРУГИ ГРАДОВЕ КИРИЛ И МЕТОДИ ОТ ЧЕРКОВНИ ПРАЗДНИЦИ СЕ ПРЕВЪРНАХА В УЧИЛИЩ~~Е~~ни ТАКИВА И ПО-КЪСНО В ПОЛИТИЧЕСКИ. ХРИСТО БОТЕВ, ЧЕСТВУВАЙКИ В КАЛОФЕР В 1860 Г. ВЛАГА ВЕЧЕ НАИСТИНА НОВО ПОЛИТИЧЕСКО СЪДЪРЖАНИЕ В ТОВА ОТПРАЗДНУВАНЕ. ЗА НЕГО ТОЯ ДЕН БЕ ПРЕДИ ВСИЧКО ДЕН НА НАРОДНОТО ОБОСОБЯВАНЕ И НАРОДНАТА МОЩ. ПРЕЗ ВРЕМЕто НА ВЪЗРАЖДАНЕТО, КОГАТО ТО СТАНА ВСЕНАРОДНО ДВИЖЕНИЕ ПРОТИВ ФАНАРИОТСКОТО ~~Е~~иГО, КИРИЛ -МЕТОДИЕВОТО ПРАЗДЕНСТВО ВЕЧЕ СЕ ПРЕВЪРНА В ИСТИНСКИ БОЕН ПРАЗНИК. ПРЕДИ ТОВА, ОБАЧЕ, ПРЕЗ МРАЧНАТА ЕПОХА НА ТУРСКОТО РОБСТВО, В МАКЕДОНИЯ, ОСОБЕННО В ЮГОЗАПАДНАТА И ЧАСТ, НАЙ-ПОПУЛЯРНО БЕШЕ ИМЕТО НА КЛИМЕНТ И ТОВА НА НАУМ, И ВНЕСЕНО В МАКЕДОНИЯ, А И В ЦЯЛЯ АЛБАНИЯ – ОТ КОРЧА, Берат, ЕЛБАСАН ДО ДУРАЦО. ЖИТИЕТО НАПР., НА КЛИМЕНТ Е БИЛО ИЗДАДЕНО НА НОВОГРЪЦКИ ЕЗИК ОТ АНАСТАСИЯ ПАРОСКИ, ИЕРОМОНАХ В МАНАСТИРА "СВ. ПРЕТЕЧА" /ПОДРАМОС/ ДО ГР. БЕР /КАРАФЕЛИЯ/ НА Р. БИСТРИЦА. В ТОЯ МАНАСТИР И ДО ДНЕС ВИСОКО СЕ ТАЧИ СЛАВАТА И ПАМЕТТА НА КЛИМЕНТ, ЗАЩОТО ТУК СЕ ПАЗИ НЕГОВАТА ~~ГЛАВ~~ глава, ДОНЕСЕНА НЕИЗВЕСТНО КОГА ОТ ОХРИД.

ИНТЕРЕСНО Е ДА СЕ ЗНАЕ ОЩЕ, ЧЕ СТАРИТЕ МАКЕДОНЦИ ПРЕДИ 5-6 ВЕКА, ПЪК И ПО-КЪСНО, ВЪЗВЕЛИЧИЛИ КЛИМЕНТА И МУ ДАЛИ ПРЕДНИНА МЕЖДУ СЕДМОЧИСЛЕНИЦИТЕ Т.Е. СА ГО ПОСТАВИЛИ ПО-ГОРЕ И ОТ КИРИЛА И МЕТОДИ. ЛИКЪТ НА КИРИЛ И МЕТОДИ Е ИЗДАДЕН ЗА ПЪРВИ ПЪТ ОТ ХРИСТОФОР ЖЕФАРОВИЧ В НЕГОВАТА " СТЕМОТОГРАФИЯ" ЗАЕДНО С ЛИКОВЕТЕ НА СЕДМОЧИСЛЕНИЦИТЕ. /УЧЕНИЦИТЕ НА КИРИЛ И МЕТОДИ – КЛИМЕНТ, НАУМ, САВА, АНГЕЛАРИ И ЛАВРЕНТИ/. ПОЧТИ ЕДНОВРЕМЕННО С ЛИКА НА КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ В "СТЕМОТОГРАФИЯТА НА ЖЕФАРОВИЧ СТАНА ДОСТОЯНИЕ НА КНИЖОВНИЦИТЕ И ЛИКА НА КЛИМЕНТ ~~Е~~ ИЗДАДЕН В МОСКОПОЛЕ /ЮЖНА АЛБАНИЯ/.

ЗА ЖИВОТА НА КЛИМЕНТ СЪЩЕСТВУВА ГОЛЯМА ЛИТЕРАТУРА, МАКАР И ПРИ ОСКЪДНИ СВЕДЕНИЯ ЗА ЖИВОТА МУ. ВСИЧКИ, КОИТО СА ПИСАЛИ ЗА КЛИМЕНТ ЧЕРПЯТ СВОИТЕ СВЕДЕНИЯ ГЛАВНО ОТ ЖИТИЕТО НА ОХРИДСКИЯ АРХИЕПИСКОП ТЕОФИЛАКТ, И ТОВА НА ДРУГИЯ ОХРИДСКИ АРХИЕПИСКОП ХОМ~~О~~аТИЯН.

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ ф. 525 АРХ. ЕД. ... Л. 55

ПЪРВИЯТ Е НАПИСАЛ ОБШИРНО ЖИТИЕ ЗА КЛИМЕНТА, А ВТОРИЯТ- ПО-КРАТКО. ТЕОФИЛАТ Е ВТОРИЯ ОХРИДСКИ АРХИОПИСКОП СЛЕД СВАЛЕНИЯ ТАКЪВ ОТ ВАСИЛИ ~~ВТОРИ~~ II БЪЛГАРОУБИЕЦ, А ИМЕННО АРХИЕПИСКОП ИОАН. АРХИЕПИСКОП ХОМАТЕАН Е ЖИВЯЛ ПРЕЗ ВРЕМЕТО НА ЕПИРСКОТО ЦАРСТВО НА КИР ТОДОР Т.Е. ОКОЛО 1225 -30 ГОДИНА, КОГАТО ТОВА ЦАРСТВО БЕ УНИЩОЖЕНО ОТ БЪЛГАРСКИЯ ЦАР ИВАН АСЕН II, А САМИЯ ЦАР КИР ТОДОР ПЛЕНЕН ПРИ БОЯ В КЛОКОТНИЦА /1230 ГОД./

ГОЛЯМОТО ЗНАЧЕНИЕ НА КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ СТАНА ПОВОД НА СЕРИОЗНИ ИЗУЧВАНИЯ В СЛАВЯНСКИТЕ СТРАНИ И ОСОБЕНО В БЪЛГАРИЯ. ЗА ЖИВОТА И ДЕЙНОСТТА НА ТОЗИ ГОЛЯМ МАКЕДОНЕЦ ИЗУЧВАНИЯТА СА ИЗВЪРШЕНИ ГЛАВНО КАКТО КАЗАХМЕ ПО-ГОРЕ, ВЪЗ ОСНОВА ЖИТИЕТО НА АРХИЕПИСКОП ТЕОФИЛАК И ТОЯ НА ХОМАТИАН, ДРУГИТЕ СВЕДЕНИЯ СА НЕЯСНИ И НЕСИГУРНИ. ЗА ЖАЛОСТ, ОЩЕ СЕ ВОДИ СПОР ЗА НАРОДНОСТТА НА КЛИМЕНТА, А НИКОЙ НИЩО НЕ ЗНАЕ И ЗА ТОЧНОТО МУ МЕСТОРОЖДЕНИЕ. ГОЛЕМИ СЛВИСТИ ДО СКОРО ТВЪРДЯХА, ЧЕ КЛИМЕНТ НЕ БИЛ МАКЕДОНЕЦ, РОДОМ ОТ МАКЕДОНИЯ, А СЕ РОДИЛ В МОРАВИЯ И БИЛ МОРАВЕЦ. НА ПОСЛЕДЪК, ОБАЧЕ, ВЪЗ ОСНОВА НА СВЕДЕНИЯТА ОТ ПРОСТРАННОТО ЖИТИЕ, СЛЕД ПОДРОБЕН АНАЛИЗ НА ИЗВОРИТЕ ИЗ СЪОТВЕТНАТА ЛИТЕРАТУРЯ, КАТО ЕДИНСТВЕНО ПРИЕМЛИВО ЗАКЛЮЧЕНИЕ СЕ ВЗЕМА, ЧЕ КЛИМЕНТ НЕ Е МОРАВЕЦ, А МАКЕДОНЕЦ, СЛАВЯНИН ОТ МАКЕДОНИЯ, КОЙТО БИЛ ЗАМИНАЛ, ЗАЕДНО С КИРИЛ И МЕТОДИ В 863 ГОД, В МОРАВИЯ. ТОГАВА ТОЙ Е ИМАЛ НАЙ-МНОГО ОТ 23 ДО 28 ГОДИНИ.

ВСЕКИ КОЙТО Е ПРОЧЕЛ КОЕ И ДА Е ОТ ПИСАНИЯТА НА КЛИМЕНТА. ТОЙ НЕ МОЖЕ ДА НЕ ЗАКЛЮЧИ, ЧЕ ТАКОВА ЕДНО ВЛАДЕНИЕ НА СТАРО-МАКЕДОНСКИЯ СЛАВЯНСКИ ЕЗИК МОЖЕ ДА БЪДЕ ВЪЗМОЖНО САМО С ЕДИН ЧОВЕК РОДЕН И ИЗРАСТНАЛ В МАКЕДОНИЯ. КЛИМЕНТ Е ВЛАДЕЕВ ДО СЪВЪРШЕНСТВО СТАРО СЛАВЯНСКИЯ МАКЕДОНСКИ ЕЗИК, ЕЗИКА НА СВОЕТО СЛАВЯНСКО ПАСТВО, КОЕТО И КАТО ЕПИСКОП ГО Е ПОУЧАВАЛ НА НАРОДНАТА МУ РЕЧ.

НО ЕДНО СЕ ЗНАЕ С ПОЛОЖИТЕЛНОСТ, А ИМЕННО, ЧЕ КЛИМЕНТ БИЛ ЧОВЕК С ВИСОКА КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ЗА СВОЕТО ВРЕМЕ, НО НЯМА СВЕДЕНИЯ КЪДЕ И ПРИ КОГО ПЪРВОНАЧАЛО СЕ УЧИЛ НА ГРЪЦКА ПИСМЕННОСТ И НАУКА.ПРЕДПОЛАГА СЕ ЧЕ КОГАТО КИРИЛ И МЕТОДИ СЕ УЕДИНИЛИ В ОЛИМП /МАЛА АЗИЯ/ И ЗАЕДНО ПОЧНАЛИ ДА ИЗРАБОТВАТ СЛАВЯНСКАТА АЗБУКА, МЕЖДУ МНОГОТО СЪТРУДНИЦИ ТРЯБВЯ ДЯ Е БИЛ И КЛИМЕНТ. НЕ Е УСТАНОВЕНО О Е ДАЛИ КЛИМЕНТ Е УЧАСТВАЛ В МИСИЯТА НА СОЛУНСКИТЕ БРАТЯ В СТРАНАТА НЯ ХОЗАРИТЕ, НО ВЕРОЯТНО Е ДА Е БИЛ ПРИЕЛ МОНАШЕСТВОТО СИ СЛЕД ТАЗИ МИСИЯ, СЛЕД ОТКРИВАНЕТО КОСТИТЕ НА СВ. КЛИМЕНТА РИМСКИ, ТА В ЧЕСТ НА ПОСЛЕДНИЯ БИЛ НАРЕЧЕН И ТОЙ КЛИМЕНТ. НЕ Е ИЗВЕСТНО СЪЩО ТАКА КАКЪВ ДУХОВЕН ЧИН Е ИМАЛ КЛИМЕНТ В МОРАВИЯ. ЗНАЕ СЕ КАТО ПОЛОЖИТЕЛНО САМО ТОВА, ЧЕ В 885 ГОД, ТОЙ Е БИЛ ВЕЧЕ СВЕЩЕННИК И ТО ВЕРОЯТНО КОГАТО МЕТОДИ Е БИЛ АРХИЕПИСКОП В МОРАВИЯ. КОГАТО КЛИМЕНТ ДОШЕЛ В МОРАВИЯ НЕ Е БИЛ СВЕЩЕННИК; НЯМАЛ ОЩЕ КАНОНИЧЕСКАТА ВЪЗРАСТ/ 30/ ГОД ЗА ТАКЪВ ЕДИН ЧИН. В 858 ГОД. КОГАТО КИРИЛ И МЕТОДИ ОТИШЛИ В РИМ, ТОЙ Е ИМАЛ ВЕЧЕ ТАЗИ ВЪЗРАСТ И Е ДОСТА ВЕРОЯТНО ДА Е БИЛ ЕДИН ОТ Т

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

ТИЯ, КОИТО БИЛЕ РЪКОПОЛОЖЕНИ. ДРУГЕТУ ДВАМА ТРЯБВА ДА СА БИЛИ НАУМ И МОРАВЕЦЪТ ГОРАЗД. РАЗБИРА СЕ, МОЖЕМ С ПОЛОЖИТЕЛНОСТ ДА ПРЕДПОЛОЖИМ, ЧЕ КЛИМЕНТ Е ПОМАГАЛ НАЙ-АКТИВНО НА МЕТОДИЯ В НЕГОВАТА ТРУДНА РАБОТА ПО ПРЕВОДА НА ВЕХТОЗАВЕТНИТЕ КНИГИ /БИБЛИЯТА/, НО МОКАНОНЪТ И ПАТЕРИКЪТ" КОЕТО СТАНАЛО С ПОМОЩА НА ДВАМА СВОИ УЧЕНИЦИ", КАКТО СЕ КАЗВА В МЕТОДИЕВОТО ЖИТИЕ. И БЕЗСПОРНО, ЕДИН ОТ ТИЯ ДВАМА Е БИЛ КЛИМЕНТ, КОЙТО Е БИЛ СИЛЕН И ПОДВАТА ЕЗИКА-ГРЪЦКИ И СЛАВЯНСКИ, И РЕВНОСТЕН КНИГОПИСЕЦ.

СЛЕД СМЪРТА НА МЕТОДИ / _ 6 III 885 Г./, КОГАТО НЕМСКОТО ДУХОВЕНСТВО Е ОТВОРИЛО ВОЙНА СРЕЩУ НЕГОВОТО ДЕЛО, КЛИМЕНТ И ГОРАСТ БЕЗСТРАШНО ЗАСТАНАЛИ НАЧЕЛО НА БОРБАТА ЗА СЛАВЯНСКА ПРОСВЕТА И КУЛТУРА И ПРОТИВ ГЛАВНИЯ ПРОТИВНИК НА СЛАВЯНСКИТЕ АПОСТОЛИ-НЕМСКИЯ ЕПИСКОП ВИХНИМ.

В ПРОСТРАННОТО ЖИТИЕ НА КЛИМЕНТА Е ОПИСАНО ЕДНА ДИСКУСИЯ, КОЯТО КЛИМЕНТ И ГОРАЗТ СА ВОДИЛИ ОТ ИМЕТО НА КИРИЛ-МЕТОДИЕВИТЕ УЧЕНИЦ ВИХИНГОВИТЕ ПРИВЪРЖЕНИЦИ СЛЕД КОЕТО ГОНЕНИЯТА ПРОТИВ УЧЕНИЦИТЕ НА КИРИЛ И МЕТОДИ СЕ още повече ЗАСИЛИ. СЛЕД ИЗМЕННИЧЕСКОТО ДЕЛО НА СВЕТОПОЛК В ПОЛЗА НА НЕМСКИТЕ ПРОПОВЕДНИЦИ, НА НЕМСКАТА ЦЪРКВА, СЕ ЗАПОЧВАЛО ЕДНО БЯСНО И НЕВИЖДАНО ДО ТОГАВА ГОНЕНИЕ СРЕЩУ МЕТОДИЕВИТЕ УЧЕНИЦИ, КОИТО НАБРОЯВАЛИ ПО-ВЕЧЕ ОТ 200 ДУШИ ЕДНИ ОТ ТЯХ БИЛИ ЖЕСТОКО ИЗМЪЧВАНИ-МОРАЛНО И ФИЗИЧЕСКИ.; НА ДРРУГИ РАЗГРАБИЛИ ЖИЛИЩАТА, А ПО-МЛАДИТЕ БИЛИ ПРОДАДЕНИ НА ТЪРГОВЦИ С РОБИ, И ПОСЛЕОТ ТЯХ ПРЕПРОДАВАНИ ОТ РАЗНИ СТРАНИ И ГЛАВНО В ВЕНЕЦИЯ, НАЙ БЛИЖНИЯ ЗА ОНОВА ВРЕМЕ МЕЖДУНАРОДЕН ТЪРГОВСКИ ЦЕНТЪР. ЕДИН ПРАТЕНИК НА ВИЗАНТИЙСКИ ИМПЕРАТОР ВАСИЛИЙ II МАКЕДОНЯНИН, КОЙТО СЕ НАМИРАЛ СЛУЧАЙНО ТАМ В ВЕНЕЦИЯ ОТКУПИЛ ПРОДАВАНИТЕ НА ВЕНИЦИАНСКОТО ТЪРЖИЩЕ МЕТОДИЕВИ УЧЕНИЦИ. ЕДНИ ОТ ТЯХ ОСТАНАЛИ НА СВОБОДА В ВЕНЕЦИЯ И ПОСЛЕ СЕ ПРЕСЕЛИЛИ ВЕРОЯТНО МЕЖДУ ХАРВАТСКИТЕ СЛАВЯНИ В ДАЛМАЦИЯ, А ДРУГИ БИЛИ ДОВЕДЕНИ ОТ ВИЗАНТИЙСКИЯ ГОЛЕМЕЦ В ЦАРИГРАД, КЪДЕТО ПО ЗАПОВЕД НА ИМПЕРАТОРА Е БИЛ ВЪЗСТАНОВЕН ТЕХНИЯ ПРЕДИШЕН ПРЕЗВИТЕРСКИ И ДЯКОНСКИ ЧИН. ЕДНА ЧАСТ ОТ ТЯХ ОСТАНАЛИ В ЦАРИГРАД, ДРУГИ ЗАМИНАЛИ ЗА БЪЛГАРИЯ, КЪДЕТО БИЛИ ПРИЕТИ С ГОЛЯМА РАДОСТ И ПОЧЕСТ. МЕЖДУ ТОВА НАЙ-ВИДНИТЕ МЕТОДИЕВИ УЧЕНИЦИ, КОИТО СЕ НАРИЧАЛИ "УЧИТЕЛИ"-ГОРАСТ, КЛИМЕНТ, НАУМ, АНГЕЛАРИ, ЛАВРЕНТИ"И МНОЗИНА ДРУГИ ИМЕНИТИ МЪЖЕ "БИЛИ ОКОВАНИ В ВЕРИГИ И ХВЪРЛЕНИ ПО ЗАТВОРИТЕ, КЪДЕТО НИКОГО НЕДОПУЩАЛИ"

СЛЕД ДЪЛГИ И НЕЧОВЕШКИ МЪЧЕНИЯ, БЛАГОДАРЕНИЕ ЗАСТЪПНИЧЕСТВОТО НА НЯКОИ ВИДНИ ТЯХНИ ПРИЯТЕЛИ, ТЕ БИЛИ ОСВОБОДЕНИ, НО ИЗГОНЕНИ ЗАД ГРАНИЦИТЕ НА МОРАВСКАТА ДЪРЖАВА. МОРАВИЯ ТОГАВА Е ГРАНИЧИЛА С БЪЛГАРИЯ ТА ЧАСТ ОТ ИЗПЪДЕНИТЕ УЧЕНИЦИ, РАЗДЕЛЕНИ НА ГРУПИ, ТРЪГНАЛИ ВЕРОЯТНО ПО РАВНИНАТА МЕЖДУ Р. ТИСА И Р. ДУНАВ И С ГОЛЕМИ МЪКИ СТИГНАЛИ БЪЛГАРСКА ЗЕМЯ. КЛИМЕНТ ЗАЕДНО С НАУМ И АНГЕЛАРИ СТИГНАЛИ ПРЕЗ ЕСЕНТА НА 885 ГОД. В БЕЛГРАД В КОЙТО ТОГАВА СЕ НАМИРАШЕ БЪЛГАРИЯ И ОТ ТАМ

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ
ФОНД № 525 АРХ. ЕД .... Л 57

ПРЕПРАТЕН ПРИ ЦАР БОРИСА.А КАКВО Е СТАНАЛО С ГОРА~~СТ~~ЗД,С ЛАВРЕНТИ И С ДРУГИТЕ УЧЕНИЦИ НЕ СЕ ЗНАЕ.

МЕТОДИЕВИТЕ УЧЕНИЦИ НАЧЕЛО С КЛИМЕНТ,ЗА ЦАР БОРИС ПАДНАЛИ ТОГАВА, КАТО ОТ НЕБЕТО.БЪЛГАРСКИЯТ НАРОД,КАКТО НИ Е ИЗВЕСТНО,ПРИЕЛ ХРИСТИЯНСТВОТО 865 ГОД.,А КОГАТО КЛИМЕНТ ПРИСТИГА /885 ГОД/ В БЪЛГАРИЯ,ТОЙ ОСТАНАЛ ОЧУДЕН,ЧЕ ТУК БОГОСЛУЖЕНИЕТО В БЪЛГАРСКИТЕ ЦЪРКВИ И МАНАСТИРИ СЕ ИЗВЪРШВА ОЩЕ НА ГРЪЦКИ ЕЗИК И В БЪЛГАРСКИЯ ДВОРЕЦ-ОQQQИЦИАЛНАТА ПИСМЕНОСТ Е ГРЪЦКА.ЗНАЧИ ОТ 865 ГОД, ДО 885 ГОД-ЦЕЛИ 20 ГОДИНИ БЪЛГАРИЯ СЕ ТЪРПЯЛЯ ГРЪЦКАТА КНИЖОВНОСТ.ЗАЩО?ОТ УМРАЗА ЛИ КЪМ СЛАВЯНСКАТА ПИСМЕННОСТ? ИЛИ ОТ НЕЗНАНИЕ,ЧЕ ВЕЧЕ СЪЩЕСТВУВА СЛАВЯНСКА АЗБУКА И ПИСМЕННОСТ?ИЛИ НАЙ#СЕТНЕ ПОРАДИ НЯМАНЕ НА НУЖНИЯ КАДЪР ОТ ПРОСВЕТЕНИ НА СЛАВЯНСКА ПИСМЕННОСТ МЪЖЕ?

НА ВСИЧКИ ТИЯ ВЪПРОСИ НИЕ МОЖЕМ ДА ОТГОВОРИМ С ТЕЖКОТО ПОЛОЖЕНИЕ В КОЕТО СЕ НАМИРАЛ ЦАЛ БОРИС СПРЯВО ВИЗАНТИЯ,СПРЯВО КОЯТО ИМАЛ АНГАЖИМЕНТИ ИЗГЛЕЖДА ДА НЕ БЪРЗА С ПРОВЕЖДАНЕ НА СЛАВЯНСКАТА ПИСМЕ НОСТ В НЕГОНАТА СТРАНА. В ВРЕВЕТО ОБАЧЕ, КОГАТО Е ПРИСТИГНАЛ КЛИМЕТ В БЪЛГАРИЯ,ПОЛИТИЧЕСКОТО ПОЛОЖЕНИЕ НА БАЛКАНИТЕ СЕ Е ПРОМЕНИЛО.ОПАСНОСТА,КОЯТО ГРОЗЯЛА ВИЗАНТИЯ, А СЪЩО ТАКА И ЗАПАДНА ЕВРОПА, НАЧЕЛО С ПАПАТА В РИМ от страна на сарацините ДАВАЛО ВЪЗМОЖНОСТ НА БЪЛГАРСКИЯ ЦАР ДА СЕ ОСВОБОДИ ОТ ВСИЧКИ АНГАЖИМЕНТИ КЪМ ВИЗАНТИЯ И РИМ И ДА ДЕЙСТВА САМОСТОЯТЕЛНО И НЕЗАВИСИМО. ТЪКМО ТОВА Е ЧАКАЛ И КЛИМЕНТ,КОЙТО ГОРЯЛ ОТ ЖЕЛАНИЕ ДА ЕКНЕ ЧАС ПО-СКОРО ЗВУЧНАТА СЛАВЯНСКА РЕЧ И В БЪЛГАРИЯ,А ОТ ТАМ ОФИЦИАЛНО И ОРГАНИЗИРАНО ДА СЕ ПОДЕМЕ БОРБАТА СРЕЩУ ГРЪЦКАТА ПИСМЕННОСТ И В МАКЕДОНИЯ.

КЛИМЕНТ И НАУМ ОСТАНАЛИ ДА ЖИВЕЯТ В ПРЕСЛАВ У БОЛЯРИНА ЕХАЧ. В ТОВА ВРЕМЕ АНГЕЛАРЕ СЕ ПОМИНАЛ В ДОМА НА ДРУГИЯ ГОСТОЛЮБИВ БОЛЯРИН -ЧЕСЛАВ.

КЛИМЕНТ ЗАЕДНО С СВОИТЕ ПОМОЩНИЦИ, СЛЕД КАТО ОРГАНИЗИРАЛ ПРОСВЕТНОТО ДЕЛО И ПОСТАВИЛ ОСНОВИТЕ Н БЪДАЩАТА ПРЕСЛАВСКА ШКОЛА,ЗАМИНАЛ ЗА МАКЕДОНИЯ. ТАМ, В МАКЕДОНИЯ КЪДЕТО ОТДАВНА СЕ Е ШИРЕЛА ВЕЧЕ СЛАВЯНСКАТА АЗБУКА НАНОВО БИЛА РОДЕТА ОТ СТРАНА НА ГРЪЦКИТЕ ТЪРГОВЦИ И ДУХОВЕНСТВО НОВА ПРОПАГАНДА ПРОТИВ СЛАВЯНСКАТА ПИСМЕННОСТ.СЛЕДСТВИЕ НА ТАЯ ПРОПАГАНДА В МНОГО ТЪРГОВСКИ ПРЕДПРИЯТИЯ,ЧЕРКВИ И МАНАСТИРИ ЗАПОЧНАЛО ОТНОВО ДА СЕ ВЪВЕЖДА ГРЪЦКЯТЯ АЗБУКЯ И ГРЪЦКАТА ПИСМЕННОСТ. ЕТО ЗАЩО НЛИМЕНТ ТРЯБВАЛО ДА БЪРЗА МА МАКЕДОНИЯ. В 886 ГОД. НИ ЕГО ВИЖДАМЕ ВЕЧЕ НАЧЕЛО НА КУЛТУРНИЯ И ПОЛИТИКО-ОБЩЕСТВЕНИЯ ЖИВОТ В ТАЯ СТРАНА. В СКОРО ВРЕВЕ ТАМ БИЛА ВЪСТАНОВЕНА СЛАВЯНСКАТА МИСМЕНОСТ А В ОХРИД БИЛО ОТКРИТО УЧИЛИЩЕ НЕ САМО ЗА ~~ДЕЦА~~ младежи, А И ЗА ВЪЗРАСТНИ.ТАКА СЕ СЪЗДАДЕ ПЪРВАТА МАКЕДОНСКА ВИСША ШКОЛА,ПЪРВИЯ СЛАВЯНО~~БЪЛГАР~~македон-СКИ УНИВИРИСИТЕТ,В ПЪЛНАТА СМИСЪЛ НА ДУЛАТА НАРОДЕН,КОЙТО ПО'НАВАТ ТЪН СТАНА ОГНИЩЕ НЕ САМО НА МАКЕДОНСКА КУЛТУРЯ, НО И НА ВСЕСЛАВЯНСКА ТАКАВА,ЛЪЧИТЕ НА КОЯТО СКОРО ОЗАРИХА ЗЕМИТЕ НА БЛИЗКИ И ДАЛЕЧНИ

СЛАВЯНСКИ НАРОДИ-ОТ СИНЬОТО СЛАВЯНСКО МОРЕ ДО ВЛАДИВОСТОК И ОТ СТУДЕНОТО БЯЛО МОРЕ ПРИ МУРМАНС ДО ТОПЛИТЕ ВОДИ НА НАШЕТО ЮЖНО СЛАВЯНСКО БЯЛО МОРЕ И ОТ ТРИ ГЛАВ ДО МРАМОРНО МОРЕ.

ОЩЕ СЕ ВОДИ СПОР ЗА ОБЛАСТТА В КОЯТО ВЛЕЗА ДИОТЦЕЗА 2ОБЛАСТА2 КУЛМИЧЕВИЦА, ЗА КЪДЕТО СЕ УПЪТИЛ КЛИМЕНТ, НАПУЩАЙКИ 886 ГОД, ПРЕСЛА, НЯКОЙ ИСТОРИЦИ С ПРАВО ПОДДЪРЖАТ МНЕНИЕТО, ЧЕ ТАЯ ОБЛАСТ ОБХВАЩАЛА ПРЕДИ ВСИЧКО ОХРИДСКАТА КОТЛОВИНА, КОЯТО ОСВЕН ОХРИД СА ВЛЕЗАЛИ ГРАДОВЕТЕ ДЕВОЛ И ГЛАВИНИЦА, КОИТО ДНЕС НЕСЪЩЕСТВУВАТ. ОБЛАСТТА ДЕВОЛ НАНА СЕВЕР ТРЯБВА ДА Е СТИГАЛА ДО ЮЖНИЯ БРЯГ НА ОХРИДСКОТО ЕЗЕРО, ТАКА ЧЕ И МАНАСТИРА СВ.НАУМ Е ПРИПАДАЛ ДЕВОЛСКО. СЪДЕЙКИ СПОРЕД ПОСЛЕТНИШНИТЕ ГРАНИЦИ НА ДЕВОЛСКАТА ЕПАРХИЯ, ДЕВОЛСКАТА ОБЛАСТ НА ЮГ ЩЕ ДА Е ОБХВАЩАЛА КОСТУРСКО, А НА СЕВЕРОИЗТОК Е ДОСТИГАЛА ДО ОХРИД И БИТОЛСКО. /ПЕЛАГОНИСКА РАВНИНА/. ПО-МЪЧНО Е ДА СЕ ОПРЕДИЛИ КЪДЕ СЕ НАМИРАЛ САМИЯ ГРАД ДЕВОЛ. АКО ВЗЕМЕМ С ГОЛЯМА ПРЕДПАЗЛИВОСТ ДА ~~ВЪЛ~~ ГИ СЪПОСТАВИМЕ ВСИЧКИ ВЪЗМОЖНИ ДАННИ ВЪЗ ОСНОВА НА СВЕДЕНИЯТА ЗА СТАРОТО СЕДАЛИЩЕ НА ДЕВОЛСКАТА ЕПАРХИЯ С ТИТЛИТЕ НА ДЕВОЛСКИЯ ЕПИСКОП ОТ КРАЯ НА XII И НАЧАЛОТО НА XIII ВЕК И ЗНАЧЕНИЕТО НА ИМЕТО НА ГР.СЕЛАСФОР, КОЕТО НЯКОЙ НАМИРАТ ДА Е ПРЕВОД НА МАКЕДОНСКОТО СЕЛО ЗВЕЗДА КРАЙ ЕЗЕРОТО МАЛИК, КОРЧАНСКО, ИЗЛИЗА КАТО НАЙ-ВЕРОЯТНО ГР.ДЕВОЛ ДА СЕ НАМИРАЛ НЯКЪДЕ БЛИЗКО ДО СЪЩОТО ЕЗЕРО. ОТНОСИТЕЛНО МЕСТОПОЛОЖЕНИЕТО НА ГЛАВЕНИЦА СЪЩО ТАКА НЕМОЖЕ НИЩО ДА СЕ КАЖЕ С ПОЛОЖИТЕЛНОСТ. СПОРЕД НЯКОЙ БИОГРАФИСТИ НА КЛИМЕНТА ГР.ДЕВОЛ БИЛ АДМИНАСТРАТИВНИЯ ЦЕНТЪР НА ОБЛАСТА КУТМИЧЕВИЦА, А ОХРИД И ГЛАВИНИЦА-НЕЙНИ КРАЙНИ ПУНКТОВЕ. ОБЛАСТТА КУТМИЧЕВИЦА МОЖЕ ГОРЕ-ДОЛУ ДА СЕ ОЧЕРТАЕ ТАКА: ГРАНИЦАТА И ЗАПОЧВА ОТ АДРИАТИЧЕСКО МОРЕ П И УСТИЕТО НА Р.СЕМЕНИ И СЕ ДВИЖИ НА СЕВЕРОИЗТОК ПО НЕЙНО ТЕЧЕНИЕ, ПОСЛЕ ПО РЕКАТА ДЕВОЛ ПРАВО КЪМ Р.ШКУМБА И ОТ ТУК НА ИЗТОК ПО ТЕЧЕНИЕТО НА РЕКАТА И БЛИЗКО ДО СЕГАШНОТО КЮКУС, ЗАВИВАЛА НА СЕВЕР МЕЖДУ РЕКИТЕ МАТ И ЧЕРНИ ДРИН ПРИ СЕГАШНИЯ ГРАД ДЕБЪР. ТУК ТЯ Е ИЗВИВАЛА НА ИЗТОК И Е ОБХВАЩАЛА КИЧЕВСКАТА ДОЛИНА, ЗА ДА СТИГНЕ ДО ПЛАНИНАТА БАБУНА ОТ КЪДЕТО СЕ СПУСКАЛА НА ЮГОЗАПАД ПРЕ МОРЮЕВО КЪМ ВОДЕНСКИТЕ ВИСОТИ, КЪДЕТО ВЕРОТНО Е МИНАВАЛА БЪЛГАРО-ВИЗАНТИЙСКАТА ГРАНИЦА, ДВИЖЕЛА СЕ Е КЪМ КОСТУРСКОТО ЕЗЕРО И ОТ ТУК НА ЗАПАД НАД ПЛАНИНАТА ГРАМОС И ПО Р.ВОЮСА И ИЗЛИЗАЛА НА АДРИАТИЧЕСКИЯ БРЯГ.

ТУК ИМЕННО КЛИМЕНТ СЕ НАМИРАЛ В СВОЯТА СРЕДА, ВСРЕД СВОИ БЛИЗКИ БРАТЯ, ДОСТА КУЛТУРНО ИЗДИГНАТИ ЗА ОНОВА ВРЕМЕ. ТУК ХРИСТИЯНСТВОТО Е БИЛО ВЕЧЕ МАСОВО ЯВЛЕНИЕ Т.Е. ТО БИЛО ОБХВАНАЛО ШИРОКИТЕ СЛАВЯНСКИ МАСИ И НА МНОГО МЕСТА Е БИЛО ПУСНАЛО ДЪЛБОКИ КОРЕНИ, ОТ ДРУГА СТРАНА ТУК ВЕЩЕСТВЕНАТА КУЛТУРА ОСТАНАЛА ОЩЕ ОТ РИМСКО И МАКЕДОНСКО ВРЕМЕ ИЗРАЗЕНА С МОДЕРНИ ЗА ОНОВА ВРЕМЕ ПЪТИЩА, ДОСТА РАЗВИТА ГРАДСКА СИСТЕМА, НЕЩО КОЕТО ТВЪРДЕ МНОГО Е БЛАГОПРИЯТСВАЛО ЗА ПОВДИГАНЕ НА ОБЩИЯ ПОМИНЪК НА НАСЕЛЕНИЕТО, ОТ КОЕТО ТВЪРДЕ МНОГО ЗАВИСЕЛ

И МАТЕРИАЛНИ И КУЛТУРНИЯ НАПРЕДЪК НА НАСЕЛЕНИЕТО. ВСИЧКО ТОВА
Е ИМАЛ ПРЕДВИД КЛИМЕНТ И ЗАТОВА СИЛНО Е ВЯРВАЛ В УСПЕХА НА СВОЕТО
ДЕЛО.

В МОМЕНТА, КОГАТО КЛИМЕНТ СЕ Е ПОДВИЗАВАЛ В КУРТМИЧЕВИЦА,
В ТАЯ ЧЯСТ НА МАКЕДОНИЯ ПОКРАЙ МНОГОТО ПОЛОЖИТЕЛНИ ЗА ОНОВА
ВРЕМЕ СТРАНИ НА ХРИСТИЯНСТВОТО, ВЗЕЛИ ДА СЕ УСЕЩАТ И ОТРИЦАТЕЛНИТЕ
МУ ВЛИЯНИЯ. БРАТСТВОТО И ЕДИНСТВОТО НА ВСИЧКИ ХОРА, КОЕТО СЕ ПРОПОВЯ-
ВАШЕ ОТ ГРЪЦКИТЕ МИСИОНЕРИ, ПОСЛЕДНИТЕ ПОЧНАХА ДА ИЗПОЛЗВАТ ТИЯ
ПРИНЦИПИ ЗА ГРУБО НАЦИОНАЛИСТИЧЕСКИ И ИМПЕРИАЛИСТИЧЕСКИ ЦЕЛИ.
ДОКАТО КЛИМЕНТ И НЕГОВИТЕ УЧЕНИЦИ ЧРЕЗ ХРИСТИЯНСТВОТО, МЕЖДУ ДРУ-
ГОТО СА СЕ СТРЕМИЛИ ДА ЗАПАЗЯТ СВОЯТА МАКЕДОНСКО-СЛАВЯНСКА ИНДИ-
ВИДУАЛНОСТ Т.Е. ДА ЗАПАЗЯТ СЛАВЯНСКИТЕ МАСИ ОТ ПОГЪРЧВАНЕ, ОБРАТНО,
ГРЪЦКИТЕ МИСИОНЕРИ - ПОД ФОРМАТА НА ХРИСТИЯНСТВО, БРАТСВО И ЕДИНСТВО
СЕ МЪЧЕЛИ ДА ОТСЛАБЯТ СЛАВЯНСКОТО ЕДИНСТВО, С ЗНАНИЕТО СРЕД СЛА-
ВЯНСКИТЕ МАСИ ЗА ТЯХНАТА СЛАВЯНСКА ПРИНАДЛЕЖНОСТ. ГРЪЦКИТЕ ПРОПО-
ВЕДНИЦИ УЧЕЛИ, ЧЕ ЗА ХРИСТИЯНИНА Е БЕЗРАЗЛИЧНО ДАЛИ ЩЕ СЕ БЪДЕ
СЛАВЯНИН ИЛИ ГРЪК, ДАЛИ ЩЕ ГОВОРИ НА СЛАВЯНСКИ ИЛИ НА ГРЪЦКИ, НО
ЗА ИНТЕРЕСИТЕ НА СЛАВЯНИТЕ ТОВА НЕ БИЛО БЕЗРАЗЛИЧНО: ТЕ ИМАЛИ
ИНТЕРЕС ДА СЕ УЧАТ ДА ПИШАТ И ДА ГОВОРЯТ НА ГРЪЦКИ ЕЗИК, ЗАЩОТО
ТАКА БИЛО ПО-ЛЕСНО, ТАКА МОЖЕЛ ВСЕКИ ДА ГИ РАЗБЕРЕ, А БОГ НЕ РАЗБИРА
КОГАТО МУ СЕ ЧЕТЕ НА СЛАВЯНСКИ ЕЗИК. СРЕЩУ ТАЗИ ВИЗАНТИЙСКА ПРО-
ПОВЕД, С КОЯТО СЕ ПРЕСЛЕДВАЛО ПЪЛНАТА АСИМИЛАЦИЯ НА СЛАВЯНСКОТО
МАКЕДОНСКО НАСЕЛЕНИЕ, КЛИМЕНТ ИЗДИГНАЛ УЧЕНИЕТО НА СВОИТЕ УЧИТЕЛИ
КИРИЛ И МЕТОДИ, ~~КОИТО УЧЕЛИ~~ за правото на СЛАВЯНСКИЯ НАРОД ДА ЧЕТЕ И ПИШЕ НА
МАЙЧИНИЯ СИ ЕЗИК, А НЕ НА ЧУЖД и непознат НЕМУ ЕЗИК. ТУК КЛИМЕНТ СЕ ПОМЪЧИ
ДА ПОКАЖЕ НА ГРЪЦКИТЕ МИСИОНЕРИ И ТЪРГОВЦИ, КОИТО С ЯВНИ ЕКСПЛО-
АТАТОРСКИ ТЕНДЕНЦИИ УЧЕХА МАКЕДОНСКОТО СЛАВЯНСТВО ДА НАМРАЗИ
СВОЯ ЕЗИК И СВОЯТА НОВА КНИГА, ИЗТЪКВАШЕ ПРЕД МАКЕДОНЦИ И ГЪРЦИ
ЧЕ ХРИСТИЯНСТВОТО, ПРОПОВЯДВАЙКИ БРАТСТВО И ЕДИНСТВО, СЪВСЕМ НЕ
СЕ СТРЕМИ ДА НАПРАВИ СЛАВЯНИТЕ ГЪРЦИ, ТА ТАКА ДА СЕ ИЗВЪРШЕЛО
БРАТСТВОТО И ЕДИНСТВОТО, А ОБРАТНО, ТОЙ ПОДЧЕРТАВАЛ ~~КЛИМЕНТ~~,
ЧЕ ВСЯКА ЕДНА НАРОДНОСТ, ЗДРАВО ПАЗЕЙКИ ЗАВЕТИТЕ НА ХРИСТА ЗА БРАТ-
СТВО И ЕДИНСТВО, НЕ ТРЯБВА ДА ЗАБРАВЯ И ДРУГИТЕ ХРИСТИЯНСКИ ЗАВЕТИ
А ИМЕННО ДА СЕ ШИРИ И РАЗПРОСТРАНЯВА ХРИСТИЯНСКОТО УЧЕНИЕ НА
ВСИЧКИ ЕЗИЦИ, НА ВСЯКЪДЕ И ВСЯКОГА НА МАЙЧИН ИЗИК, НА ЕЗИК РАЗБИРА-
ЕМ ЗА ТИЯ, НА КОИТО ГОВОРАТ ЗА НЕГО И НА ОНИЯ НА КОИТО ЩЕ ГОВОРЯТ.
ЕВРЕЙСКИЯ ЕЗИК НА ХРИСТА И НА НЕГОВИТЕ УЧЕНИЦИ СЪВСЕМ НЕ Е ПОПРЕ-
ЧИЛ ТЕ ДА БЪДАТ ДОБРИ ХРИСТИЯНИ, КАКТО И ФИННИЯ ГРЪЦКИ ЕЗИК, ЕЗИКА
НА ГРЪЦКИТЕ ФИЛОСОФИ И АРИСТОКРАТИ НЕ Е ПОПРЕЧИЛ ТЕ ДА СТАНАТ ТЪРГОВ-
ЦИ НА РОБИ И ДА ПРЕСЛЕДВАТ ВСИЧКИ ЧЕСТНИ И ЧЕСНОМИСЛЕЩИ ХОРА. ТАКА
И СЛАВЯНСКИЯ ЕЗИК НЯМА ДА ПОПРЕЧИ НА СЛАВЯНИТЕ ДА СА ДОБРИ ХРИСТИ-
ЯНИ И ДА РАТУВАТ ЗА БРАТСТВОТО И ЕДИНСТВОТО МЕЖДУ ВСИЧКИ ХОРА
на земята.
~~В СВЕТА.~~

ГРЪЦКИТЕ МИСИОНЕРИ И ЛАТИНСКИТЕ ТАКИВА ТРЕТИРАХА СЛАВЯНСКИТЕ ПРОПОВЕДНИЦИ КАТО ВРАГОВЕ НА ХРИСТИЯНСТВОТО, АНТИХРИСТИ И ТО САМО, ЗАЩОТО СА ПРОПОВЯДВАЛИ ХРИСТИЯНСКОТО УЧЕНИЕ, НЕ НА ГРЪЦКИ ИЛИ ЛАТИНСКИ, А НА СЛ СЛАВЯНСКИ ЕЗИК. В СЪЩНОСТ ТУК ТЕ ЗАЩИЩАВАХА НЕ ЧИСТОТАТА НА ХРИСТИЯНСТВОТО, КОЛКОТО СВОИТЕ ГРУБИ КЛАСОВИ ИНТЕРЕСИ. НА ГЛЕД ХРИСТИЯНСТВОТО БЕШЕ НАДКЛАСОВА РЕЛИГИЯ. В СЪЩНОСТ, ОБАЧЕ, В НЕГО ВЕ БОРЕХА ДВЕ КЛАСИ-КЛАСАТА НА ФЕОДАЛИТЕ /ФЕОДАЛИЗМА/ НА БОЛЯРИТЕ И КНЯЗЕТЕ, КОИТО БЯХА ПРОВОДНИЦИ НА КЛАСОВАТА ПОЛИТИКА НА ВИЗАНТИЙСКИТЕ ИМПЕРАТОРИ И ФЕОДАЛИ. КЪМ СЪЩАТА КЛАСА-ФЕОДАЛНАТА, ПРИНАДЛЕЖЕШЕ И ВИСШЕТО ДУХОВЕНСТВО. СРЕЩУ ТЕХ СТОЕШЕ САМИЯТ НАРОД, ШИРОКИТЕ НАРОДНИ СЛОВЯНСКИ МАСИ, С ТЯХНАТА ВЕЧНА БОРБА ЗА СВОБОДА И ХЛЯБ. КЛИМЕНТ БЕШЕ НА СТРАНАТА НА ПОСЛЕДНИТЕ. ЯСНО Е ЗАЩО БЯХА ГОНЕНИЯТА ПРОТИВ НЕГО, ПРОТИВ НЕГОВИТЕ ДРУГАРИ В МОРАВИЯ И ПРОТИВ НЕГОВИТЕ УЧИТЕЛИ КИРИЛ И МЕТОДИ, В МАЛЪК МАЩАБ СЪЩАТА БОРБА НИЕ Я ВИЖДАМЕ И В МАКЕДОНИЯ. САМО ЧЕ ТУК, СЛЕД ПРИСЪЕДИНЕНИЕТО НА МАКЕДОНИЯ КЪМ БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА, ВИЗАНТИЙСКИТЕ ГОСПОДАРИ И ТЯХНИТЕ СЛУГИ НЯМАТ ВЕЧЕ ОНАЯ СИЛА, КОЯТО ИМАХА ПРЕДИ НЯКОЛКО ГОДИНИ, КОГАТО МАКЕДОНИЯ СЕ НАМИРАШЕ ~~ПОЧТИ~~ В ТЯХНИ РЪЦЕ, ПОД ТЯХНА ВЛАСТ.

КЛИМЕНТ НА ДЕЛО ПОКАЗА СЪС СВОЯТА НЕУМОРНА МНОГОГОДИШНА АПОСТОЛСКА ДЕЙНОСТ ПРЕД ВРАГОВЕТЕ НА СВОЯ НАРОД И ПРЕД МНОГОБРОЙНИТЕ СЛАВЯНСКИ И НЕСЛАВЯНСКИ НЕПРИЯТЕЛИ ВЪН ОТ СТРАНАТА НА ВСИЧКИ ДОБРИ ХРИСТИЯНИ-БИЛЕТЕ ГЪРЦИ ИЛИ СЛАВЯНИ, ЕВРЕИ ИЛИ ЛАТИНЦИ, ЧЕ РАБОТЕЙКИ ЗА СВОЯТ НАРОД, ЗАЩИЩАВАЙКИ ПРАВОТО НА НЕГОВОТО СЪЩЕСТВУВАНИЕ, НА НЕГОВАТА ДУХОВНА И МАТЕРИЕРНА КУЛТУРА И НЕГОВИЯ НАПРЕДЪК, ПАЗЕЙКИ СЪЩО ТАКА КАКТО ОЧИТЕ СИ НЕГОВИЯТ "ПРОСТ" ЕЗИК, СЪЗДАВАЙКИ НЕГОВА СОБСТВЕНА КУЛТУРА И БРАВЕЙКИ НЕГОВАТА СЛАВЯНСКА НАРОДНОСТ-НЕ САМО ЧЕ НЕ БЕ ЛОШ ХРИСТИЯНИН, ЕРЕТИК И АНТИХРИСТ, А ОБРАТНО БЕ МНОГО ПО-ДОБЪР ХРИСТИЯНИН ОТ ОНИЯ ЛЪЖЕ-ХРИСТИЯНИН, КОИТО ПОД МАСКАТА НА "ДОБРИ ХРИСТИЯНИ" ПРЕСЛЕДВАТ АНТИХРИСТИЯНСКИ ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ СПРЯМО СВОИТЕ "БРАТЯ" ХРИСТИЯНИ-ВСЕСТРАННА ЕКСПЛОАТАЦИЯ И ЕЛИНИЗАЦИЯ.

БЕЗ ДЕЛОТО НА КЛИМЕНТ И БЕЗ ДЕЛОТО НА НЕГОВИТЕ МНОГОБРОЙНИ УЧЕНИЦИ, НЯКОЙ ОТ КОИТО ПОСЛЕДСТВИЕ СТАНАХА ГОЛЕМИ КНИЖОВНИЦИ В МАКЕДОНИЯ, НЯМАШЕ ДА ИМА МОЖЕ БИ ДНЕС И ПОМЕН ОТ МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ СЪЩО ТЪЙ КАКТО НЯМА ТАКЪВ ПОМЕН ОТ СЛАВЯНИТЕ, КОИТО НЯКОГА ТАКА ГЪСТО И ПО-ВСЕМЕСТНО НАСЕЛЯВАХА ЕПИР И ТЕСАЛИЯ.

В ИСТОРИЯТА ОКОЛО ЖИВОТА И ДЕЙНОСТТА НА КЛИМЕНТ СЕ ПОВДИГНА ВЪПРОСА ЗА АЗБУКАТА, НА КОЯТО ТОЙ Е ИЗВЪРШВАЛ СВОЯТА КУЛТУРНО-ПРОСВЕТНА ДЕЙНОСТ-НА ГЛАГОЛИЦА ИЛИ НА КИРИЛИЦА Е ПИШЕЛ. СТАРАТА АЗБУКА, ИЗРАБОТЕНА ОТ БРАТЯТА КИРИЛ И МЕТОДИ, БИЛА ГЛАГОЛИЦАТА. КЛИМЕНТ ОБАЧЕ ИМАЙКИ ПРЕДВИД РЕДИЦА ПРАКТИЧЕСКИ СЪОБРАЖЕНИЯ И ПРЕДИ ВСИЧКО СЪОБРАЗЯВАЙКИ С С КУЛТУРНОТО НИВО НА СВОИТЕ СЪВРЕМЕНИЦИ, СЕ Е ПОМЪЧИЛ ДА ОПРОСТИ СТАРАТА АЗБУКА, И ДА Я НАГОДИ ПО ТАКЪВ НАЧИН КЪМ НУЖДИТЕ НА НОВОТО ВРЕМЕ И КЪМ КУЛТУРЯТ НА СВОИТЕ СЪВРЕМЕНИЦИ. ТАКА ТОЙ СЪСТАВИЛ НОВАТА АЗБУКА, ПРИГОДЕНА ЗА БЪРЗ И ЛЕСЕН РЪКОПИС.

ТАКА БЕШЕ СЪЗДАДЕНА НОВАТА АЗБУКА, НАРЕЧЕНА КИРИЛИЦА.

Вм 893 ГОД. В ПРЕСЛАВ БЕ СВИКАН ГОЛЯМ ЮЖНО-СЛАВЯНСКИ СЪБОР. В НЕГО БЯХА ПОКАНЕНИ ДА ПРИСЪТСТВУВАТ ДЕЛЕГАТИ ОТ ТРИТЕ ЮЖНО-СЛАВЯНСКИ ОБЛАСТИ, ОБЛАЗУВАЩИ БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА: МИЗИЯ, ТРАКИЯ И МАКЕДОНИЯ. ОТ МАКЕДОНИЯ, БЕСПОРНО, ПРИСТИГНА САМ КЛИМЕНТ ОКРИДСКИ. В

В СЪБОРА КЛИМЕНТ ПРЕДСТАВЛЯВАШЕ ЦЕНТРАЛНАТА ФИГУРА. ТОЙ ДАЖЕ ЗАСЕНЧВАШЕ И САМИЯ ЦАР БОРИС. АРХИЕПИСКОП ТЕОФИЛАКТ В ГОРЕПОМЕНАТОТО ЖИТИЕ НА КЛИМЕНТА, ГОВОРИ И ЗА ВПЕЧЕТЛЕНИЕТО, КОЕТО КЛИМЕНТ Е НАПРАВИЛ НА БЪДАЩИЯ ЦАР СИМЕОНА С СВОЯТА МОЩНА И ПРЕДСТАВИТЕЛНА ФИГУРА И С ГОЛЯМАТА СИ ИНТЕЛИГЕНТНОСТ, ИЗРАЗЕНА В ВИСОКОТО МУ ЧЕЛО И ФИЛОСОФСКИЯТ МУ ОБРАЗ. КЛИМЕНТ Е БИЛ ЕДИН ОТ НАЙ-ВЕЩИТЕ МЪЖЕ В СЪБОРА, КОЙТО БЕШЕ НАЙ ПОДГОТВЕН ДА ДАДЕ СВОЕТО НАЙ-АВТОРИТЕТНО МНЕНИЕ ПО ВСИЧКИ ПОВДИГНАТИ В НЕГО ВЪПРОСИ.

ТУК В СЪБОРА С ПОЛОЖИТЕЛНОСТ МОЖЕМ ДА ТВЪРДИМ, ЧЕ КЛИМЕНТ Е ОТНОВО ОБЪРНАЛ ВНИМАНИЕТО НА ЦАР БОРИСА, ~~ЧЕ~~ за което ОЩЕ НЕ СЕ Е РЕШИЛ ДА СЕ ОСВОБОДИ ОТ ЧУЖДО ДУХОВЕНСТВО, КАТО ВЪВЕДЕ СЛАВЯНСКАТА ПИСМЕННОСТ ЗАДЪЛЖИТЕЛНО И ОФИЦИАЛНО, А НЕ ФАКУЛТАТИВНО, ТАКА ДА СЕ КАЖЕ, ~~Е~~ И НА ДОБРОВОЛЧЕСКИ НАЧАЛА, КАКТО Е БИЛО ДО ТАЯ ГОДИНА /893 ГОДИНА/. ТУК НАМИРАМЕ ВЕЧЕ ЕДНО ОТ ОБЯСНЕНИЯТА ЗА ВЗЕМАНЕ РЕШЕНИЯ ДА СЕ ОБЯВИ ОФИЦИАЛНО ВЪВЕЖДАНЕТО НА СЛАВЯНСКАТА ПИСМЕННОСТ В ВСИЧКИ СЛАВЯНОБЪЛГАРСКИ ЦЪРКВИ И МАНАСТИРИ, И СЪЩО ТАКА И В ДВОРЕЦА както ~~И~~ В ЦЯЛАТА ЦАРСКА АДМИНАСТРАЦИЯ. РАЗБИРА СЕ, ЗА ДА СЕ ВЗЕМЕ ТОВА РЕШЕНИЕ ИМАШЕ ВАЖНИ ПОЛИТИЧЕСКИ ПРИЧИНИ. ТЪКМО В ТОВА ВРЕМЕ БЕШЕ ИЗВЪРШЕН ПРЕВРАТА В ЦАРИГРАД, ПРИ КОЙТО БЕШЕ СМЪКНАТ ОТ ПРЕСТОЛА И УБИТ ВИЗАНТИЙСКИЯ ИМПЕРАТОР МИХАИЛ, КРЪСТНИКА НА ЦАР БОРИС, И СЕ ВЪЗКАЧИ ВАСИЛИЙ МАКЕДОНЯНИНА, НАРЕЧЕН ОЩЕ ВАСИЛИЙ ПИЯНИЦАТА. ТОЙ НАПРАВИ КОРЕНЕН ПРЕВРАТ В ВЪНШНАТА ПОЛИТИКА НА ДЪРЖАВАТА, КОЕТО СЕ ДИКТУВАШЕ ОТ НАДВИСНАЛАТА НАД ИМПЕРИЯТА ОПАСНОСТ ОТ АРАБИ И ДРУГИ АЗИАТСКИ ПЛЕМЕНА, КОИТО БЯХА ПРОПЪЛЗЕНИ ДО ГРАНИЦИТЕ НА САМАТА ИМПЕРИЯ. ТОВА ТЕЖКО ПОЛОЖЕНИЕ НА ВИЗАНТИЙСКАТА ИМПЕРИЯ ЦАР БОРИС МОЖЕШЕ ВЕЧЕ ЛЕСНО ДА ИЗПОЛЗВА, ЗА ДА СЕ ОСВОБОДИ ОТ КАКВИТО И ДА СА ДОГОВОРНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ВИЗАНТИЯ.

ИМА ГОЛЯМО РАЗНОГЛАСИЕ МЕЖДУ ИСТОРИЦИТЕ ОТНОСИТЕЛНО МЕСТОНАХОЖДЕНИЕТО НА КЛИМЕНТОВСКАТА ЕПАРХИЯ. ТОЯ ВЪПРОС ГО ПОСТАВЯМЕ В ВРЪЗКА С РЕШЕНИЕТО НА СЪБОРА ДА БЪДЕ КЛИМЕНТ ПРОВЪЗГЛАСЕН КАТО ПЪРВИ ЕПИСКОП НА БЪЛГАРИЯ,.

КАТО УСТАНОВЕНО СЕ СМЯТА, ЧЕ, ИЗХОЖДАЙНИ ОТ ДАДЕНИЯ МУ ТИТУЛ - КЛИМЕНТ ЕПИСКОП ДЕБРИТСКИ И ВЕЛИЧКИ, МЕСТОПРЕБИВАВАНЕТО НА НЕГОВАТА ЕПАРХИЯ трябва ДА Е БИЛО НЯКЪДЕ БЛИЗКО ДО СЕГАШНИЯ ДЕБЪР. А ОБЛАСТА ВЕЛИЧКА ПРОИЗЛИЗА ОТ РЕКАТА ВЕЛИКА, ГОРНО ТЕЧЕНИЕ НА ТРЕСКА. СПОРЕД НЯКОИ ИСТОРИЦИ ВЕЛИКА СЕ НАРИЧАЛА РЕКАТА ВАРДАР, ОТ КОЕТО НИЕ ЛЕСНО МОЖЕМ ДА ИЗВАДИМ ЗАКЛЮЧЕНИЕ, ЧЕ АРХИЕПИСКОПИЯТА НА КЛИМЕНТА СЕ НАРИЧАЛА ПРОСТО ВАРДАРСКА, С СЕДАЛИЩЕ ДЕБРЕЦ И С ГЛАВНО СЕДАЛИЩЕ ОХРИД /МАНАСТИРА ПАНТЕЛЕЙМОН/, КЪДЕТО Е БИЛО ГОЛЯМОТО КУЛТУРНО ОГНИЩЕ НА КЛИМЕНТ.

62

УЧЕНИЕТО И ЛИТЕРАТУРНАТА ДЕЙНОСТ НА КЛИМЕНТ

ТРЯБВА ДА ОТБЕЛЕЖИМ, ЧЕ УЧЕНИЕТО И ДЕЙНОСТА НА КЛИМЕНТ ПО ФОРМА РЕЛИГИОЗНА, ПО СЪДЪРЖАНИЕ ОБАЧЕ ~~ТЯ БЕ~~ те бяха НАПЪЛНО СВЕТСКИ, НАЦИОНАЛНИ, ЧОВЕШКИ И ДЪЛБОКО СОЦИАЛНИ. ЗА НЕГО ХРИСТИЯНСТВОТО НЕ БЕШЕ ВАЖНО САМО ОТ КЪМ НЕГОВАТА ФОРМАЛНО-ДОГМАТИЧНА СТРАНА. ~~ПО-ВЕЧЕ~~ Не по-малко ВНИМАНИЕ ТОЙ ОТДАВАШЕ НА НЕГОВАТА СОЦИАЛНА СТРАНА. В СВОИТЕ БЕСЕДИ ТОЙ ЧЕСТО ГОВОРЕШЕ, ЧЕ ХРИСТОВИТЕ СПАСИТЕЛНИ ЗАПОВЕДИ НЕ СЕ СЪСТОЯТ В ТЯХНОТО ФОРМАЛНО ИЗПЪЛНЕНИЕ. ТОЙ УЧЕШЕ, ЧЕ "КАКТО БЛАГОЧЕСТИВИЯТ ЖИВОТ БЕЗ ПРАВО УЧЕНИЕ Е В СЪЩНОСТ МЪРТАВ И СМРАДЛИВ, ТАКА СЪЩО И ХРИСТИЯНСКИТЕ ДОГМИ БЕЗ БЛАГОЧЕСТИЕ НЕ ВОДЯТ КЪМ ВЕЧЕН ЖИВОТ". ПЪРВОТО ТОЙ О ПРИЛИЧАВАШЕ НА СЛЕПЕЦ, КОЙТО ИМА РЪЦЕ И КРАКА, НО НЯМА ОЧИ, А ВТОРОТО-НА ЧОВЕК С ОЧИ, НО С ПРЕРЯЗАНИ РЪЦЕ И КРАКА.

ЯСНО Е ОТ ГОРНИТЕ МИСЛИ НА КАКВО Е ОБРЪЩАЛ внимание КЛИМЕНТ НАЙ-ВЕЧЕ ВЪРХУ ХРИСТОВОТО УЧЕНИЕ-ПО-ВЕЧЕ ДЕЛА, ОТКОЛКОТО ПРИКАЗКИ. И В ТОВА ОТНОШЕНИЕ ТОЙ, ХИЛЯДА ГОДИНИ ПРЕДИ ЛЕНИН, ИЗКАЗА С ДРУГИ ДУМИ НЕГОВАТА МИСЪЛ: "ТЕОРИЯ /ДОГМИ/ БЕЗ ПРАКТИКА/ДЕЛА/ Е СЛЯПА, А ПУСТА Е ПРАКТИКАТА БЕЗ ТЕОРИЯ".

ЦЯЛАТА ДЕЙНОСТ НА КЛИМЕНТА Е БИЛА ДА НАПРАВИ СВОЯ НАРОД ПО-ДОБЪР, ПО ПРОСВЕТЕН И С ТОВА ДА ГО ЗАПАЗИ ОТ ПОРОБВАНЕ-НАЦИОНАЛНО И ПОЛИТИЧЕСКО, ОТ СТРАНА НА ВИЗАНТИЯ; ДА ГО НАПРАВИ СВОБОДЕН, ПЪЛНОЦЕНЕН И РАВНОПРАВЕН ЧЛЕН НА ТОГАВАШНОТО ОБЩЕСТВО, А НЕ РОБ НА ЧУЖДИ ГОСПОДАРИ -ЕКСПЛОАТАТОРИ. ЗА ПОСТИГАНЕТО НА ТАЯ ВИСОКА ЦЕЛ, ТОЙ НЕ ПОЖАЛИЛ ~~И~~ ни ВРЕМЕ, ~~И~~ ни ТРУД, НИто СРЕДСТВА. ИЛИ, КАКТО КАЗВА НЕГОВИЯТ БИОГРАФ: "ТОЙ НЕ ДАВАШЕ СЪН НА ОЧИТЕ СИ И ДРЯМКА НА КЛЕПКИТЕ СИ".

КНИЖОВНОТО ДЕЛО НА КЛИМЕНТ ПРЕДСТАВЛЯВА СБОР ОТ РЕДИЦА СЛОВА, ТОЧНИЯТ БРОЙ НА КОИТО И ДО ДНЕС НЕ Е УСТАНОВЕН, НО С ПОЛОЖИТЕЛНОСТ МОЖЕ ДА СЕ ГОВОРИ ЗА 12 БЕЗСПОРНО НЕГОВИ ТВОРБИ. ТОВА СА ПО-ВЕЧЕ ЦЪРКОВНИ ПРОПОВЕДИ ЗА РАЗЛИЧНИ ПРАЗДНИЦИ, ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА НОВОТО СВЕЩЕНО-СЛУЖИТЕЛИ, УЧИТЕЛИ И ПАСТИРИ. ЕДНИ ОТ ТЯХ ИМАТ ФОРМА НА ВЪСИ ПОУЧЕНИЯ, ДРУГИ- СА ПОХВАЛНИ СЛОВА

ПИСАНИЯТА НА КЛИМЕНТ МОЖЕМ ДА ГИ РАЗДЕЛИМ НА ДВА ДЯЛА: ЕДНИ ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА ШИРОКИТЕ СЛОЕВЕ НА НАРОДА, ДРУГИ ТАКИВА В ПО-ТЕСЕН КРЪГ ЧИТАТЕЛИ. ПЪРВИТЕ БИЛИ НАПИСАНИ НА ЯСЕН И ДОСТЪПЕН ЕЗИК ЗА НАРОДА, ЗА ДА МОГАТ ДА СЕ РАЗБЕРАТ ОТ ВСЯКОЙ ГРАМОТЕН И НЕГРАМОТЕН ЧОВЕК. В ТОЯ СЛУЧАЙ ПИСАТЕЛЯТ СЕ ПРИДЪРЖАЛ ДО ЖИВАТА ПРОСТОНАРОДНА ГОВОРИМА РЕЧ И СЕ МЪЧЕЛ ДА СВЪРЖЕ ЕВАНГЕЛСКОТО УЧЕНИЕ С НУЖДИТЕ НА ЖИВОТА-ДА НАСАДИ ОНИЯ ДОБРОДЕТЕЛИ, КОИТО БИЛИ НЕОБХОДИМИ НА ~~МНОГ~~ново ПОКРЪСТЕНИТЕ МАКЕДОНСКИ СЛАВЯНИ. ОСНОВНАТА ХРИСТИЯНСКА ДЛЪЖНОСТ КЛИМЕНТ Я ВИЖДАЛ В ЛЮБОВТА КЪМ БЛИЖНИЯ И СЕ СТРЕМЯЛ ДА НАСАДИ В НАРОДА ЧУВСТВО НА БРАТОЛЮБИЕ И СТРАНОЛЮБИЕ, понятия ПО НЯКОЯ ОЩЕ НЕПОЗНАТИ НА ТОГАВАШНИЯ ЕЗИЧЕСКИ МОРАЛ. ГОВОРЕЙКИ ПРЕД НАРОДА И ПИШЕЙКИ ЗА НАРО-А КЛИМЕНТ ОБИКНОВЕННО ПРЕДПОЧИТАЛ ДА СЕ СПИРА ВЪРХУ СОЦИАЛНАТА СТРАНА А ХРИСТИЯНСТВОТО ПОДЧЕРТАВАЙКИ С ПРИМЕРИ, ЧЕ ЧЕСТВАНЕТО ПАМЕТТА НА СВЕ-ИТЕ И ЗАСЛУЖИЛИ ЛЮДЕ, НЕ СЕ СЪСТОИ В ХОДЕНЕ НА ЦЪРКВА, в ПАЛЕНЕ НА СВЕЩИ, АДЕНЕ НА ТАМЯН, ~~А НА~~ а в ВЪРШЕНЕ НА ДОБРИ ДЕЛА. "НИЕ ЩЕ ПРАЗДНУВАМЕ ДОСТОЙНО

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ
БИН ФОНД № 595 АРХ. ЕД. ...... Л. 63

КОГАТО ПОДСЛОНИМ СТРАННИКА, КОГАТО НАХРАНИМ ГЛАДНИЯ, КОГА ОБЛЕЧЕМ ГОЛИЯ, КОГА ПОСЕТИМ ЗАТВОРНИКА, КОГА ПОМОГНИМ НА БОЛНИЯ И БЕДНИЯ" ~~ТАКА~~ УЧЕШЕ КЛИМЕНТ.

КОГАТО СЕ СТАРЕЛ ДА ПОСТАВИ ЕВАНГЕЛСКОТО УЧЕНИЕ В ВРЪЗКА С НУЖДИТЕ НА ЖИВОТА И НА НАРОДА, КЛИМЕНТ ГОВОРЕЛ ЗА ОТРИЦАТЕЛНИТЕ ПРОЯВИ В ПОВЕДЕНИЕТО НА ХРИСТИЯНИТЕ, ОСОБЕНО ЗА ОНИЯ ПРОЯВИ, КОИТО ТОЙ ЛИЧНО Е НАБЛЮДАВАЛ МЕЖДУ СВОИТЕ СЛУШАТЕЛИ: ПРЕНАСЯНЕ ЖЕРТВИ НА ИДОЛИ, УМРАЗА КЪМ БЛИЖНИТЕ, КЛЕВЕТИ, ГНЯВ И ЧРЕВОУГОДИЕ, ЗАВИСТ И ПИЯНСТВО, МАГЬОСНИЧЕСТВО, УБИЙСТВО, ГОРДОСТ ЛЪЖА И ДР. В СВОИТЕ КРИТИКИ ТОЙ ГЛАВНО Е ИМАЛ ПРЕДВИД СЛАВЯНСКИТЕ ГОЛЕМЦИ, НА КОИТО ПРЕПОРЪЧВАЛ ДА БЪДАТ ЗА ПРИМЕР И ПОДРАЖАНИЕ НА ПРОСТИЯ НАРОД, ЗАЩОТО ОБИКНОВЕНО "РИБАТА ОТ ГЛАВАТА ЗАМИРИСВА".

ЗА ПО-ИЗДИГНАТИТЕ И ПО-ПРОСВЕТЕНИ ЧИТАТЕЛИ КЛИМЕН СЪСТАВИЛ ПОХВАЛНИ СЛОВА. ТЕ СА НАПИСАНИ С ВИСОК ХУДОЖЕСТВЕН МАНИЕР И ПРИЛИЧАТ ПО-ВЕЧЕ НА СТИХОВЕ В ПРОЗА С ТЪРЖЕСТВЕН СТИЛ И ПО ФОРМА НАПОМНЯЩА ЦЪРКОВНИТЕ МОЛИТВИ И ПЕСНОПЕНИЯ. ЗА ДА ЗАСИЛИ ПАТОСА В ПОХВАЛНОТО СЛОВО, ОРАТОРЪТ ОБИКНОВЕНО СИ СЛУЖИ С ЛИРИЧЕСКИ ИЗЛИЯНИЯ: ВЪПРОСИ И ВЪЗКЛИЦАНИЕ, ПОВТОРЕНИЯ И ИНВЕРСИ. ЗА ПО-ГОЛЯМА КОЛОРИДНОСТ И ПОЕТИЧНОСТ НА ФРАЗАТА В НЕГОВИТЕ СЛОВА БИОГРАФЪТ МУ ТЕОФИЛАКТ НАРИЧА КЛИМЕНТА "НАЙ-КРАСНОРЕЧИВИЯ МЪЖ."

ВЕРНО Е ЧЕ КЛИМЕНТ Е ПРЕДИ ВСИЧКО Е ХРИСТИЯНСКИ ПРОПОВЕДНИК Т.Е. РАЗПРОСТРАНИТЕЛ НА ХРИСТИЯНСТВОТО В МАКЕДОНИЯ. НО ГЛАВНАТА НЕГОВА ЗАСЛУГА КЪМ ХРИСТИЯНСКАТА КУЛТУРА И СПЕЦИАЛНО КЪМ НАШАТА КУЛТУРА СЕ СЪСТОИ ГЛАВНО в БОРБАТА МУ ПРОТИВ ТРИЕЗИЧИЕТО Т.Е. ПРОТИВ ТЕОРИЯТА, ЧЕ МОЖЕ ДА СЕ УПОТРЕБЯВА ЗАПИСАНЕ САМО ТРИТЕ ЕЗИЦИ: ЕВРЕЙСКИЯ, ГРЪЦКИЯ И ЛАТИНСКИЯ. И ЦЯЛАТА БОРБА НА КЛИМЕНТ Е БИЛА ДА РАЗПРЪСНЕ ТОВА ЗАБЛУЖДЕНИЕ И ДА ИЗДИГНЕ РОДНАТА СЛАВЯНСКА РЕЧ ДО НИВОТО НА ГРЪЦКАТА И ЛАТИНСКАТА. ДА Я НАПРАВИ СВЕЩЕННА. НЕГОВАТА РАДОСТ ОТ РАЗПРОСТРАНЯВАНЕТО НА ХРИСТИЯНСТВОТО СТАВА ДВОЙНО И ДОРИ МНОГОКРАТНО ПО-ГОЛЯМА, КОГАТО ТОВА СТАВА НЕ НА ГРЪЦКИ И ЛАТИНСКИ, А НА ЗВУЧНАТА СЛАВЯНСКА РЕЧ. ТОЙ ЧУВСТВА НЕОБИКНОВЕНА РАДОСТ, ПИШЕЙКИ ПОХВАЛНИ СЛОВА НА КИРИЛ ЗА ТОВА, ЧЕ ТОЙ Е ВЪЗВЕЛИЧИЛ БОГА НА СЛАВЯНСКИ ЕЗИК И ЗА ТОВА КУЛТУРНО ДЕЛО ТОЙ НАРИЧА КИРИЛА "НОВИЯ АПОСТОЛ НА СЛАВЯНСКИТЕ ЗЕМИ".

ТУК ЩЕ НАПРАВИМ КРАТКИ ИЗВЛЕЧЕНИЯ ОТ ~~[illegible]~~ ПОХВАЛНИТЕ СЛОВА НА КЛИМЕНТ, ЗА ДА СЕ ВИДИ С КАКВА ЛЕКОТА НА ФРАЗАТА И С КАКЪВ ЗАТРОГВАЩ ЛИРИЗЪМ КЛИМЕНТ ПРЕДАВАШЕ СВОИТЕ МИСЛИ И СВОИТЕ ЧУВСТВА, ОСОБЕНО КОГАТО ТОЙ В ТИЯ СЛОВА ВЪЗВЕЛИЧАВАШЕ ДЕЛОТО НА СВОЯТ ЛЮБИМ УЧИТЕЛ КИРИЛ.

"ЕТО ДНЕС-ПИШЕ КЛИМЕНТ-БЛЕСТИ У НАС СВЕТЛАТА ПАМЯТ НА ПРЕБЛАЖЕННИЯ НАШ ОТЕЦ КИРИЛ, НОВИЯ АПОСТОЛ И УЧИТЕЛ НА ВСИЧКИ ЗЕМИ, КОЙТО С СВОЕТО БЛАГОЧЕСТИЕ И КРАСОТА БЛЕСНА НА ЗЕМЯТА КАТО СЛЪНЦЕ, КОЕТО ПРОПЪЖДА БЕСОВАТА ИЗМАМА И ОСВЕТЛЯВА ЕЗИЧЕСКИЯ МРАК С БОЖЕСТВЕНИТЕ СИ ЗАРИ. БОЖИЯТА ПРЕМЪДРОСТ ИЗДИГНА ХРАМ В СЪРЦЕТО МУ И НА НЕГОВИЯТ ЕЗИК КАТО НА ХЕРУВИ ПОЧИВАШЕ СВЕТИЯ ДУХ.

ПО-НАТАТЪК С ПОВИШЕНО ЧУВСТВО И В НАЦИОНАЛЕН ДУХ КЛИМЕНТ ОПИСВА МНОГОСТРАННАТА ДЕЙНОСТ НА КИРИЛ БОРБАТА МЕ С ТРИЕЗИЧНИЦИТЕ ЗА ПРОСВЕТАТА НА СЛАВЯНСКИЯ РОД.

"КАТО ЛЪВ ТОЙ ЗАТВОРИ УСТАТА НА ТРИЕЗИЧНИЦИТЕ-ЕРЕТИЦИ, КОИТО, ПОМРАЧЕНИ ОТ ЗАВИСТ И С ЗЛОБАТА, СИ СТАНАЛИ СЪУЧАСТНИЦИ НА ПИЛАТА, ТВЪРДЕЙКИ ЧЕ НЕПОДОБАВА ДА СЕ СЛАВИ БОГ НА ДРУГИ ЕЗИЦИ, ОСВЕН НА ЕВРЕЙСКИ, ГРЪЦКИ И ЛАТИНСКИ, А ТОЙ /КИРИЛ/, РАЗПАЛЕН ОТ СИЛАТА НА СВ.ДУХ ОПРОВЕРГА ТЯХНИТЕ ЛЪЖИ С ЯСНИТЕ СИ ДОВОДИ КАЗВА КЛИМЕНТ."

С ВЕЛИЧЕСТВЕНИ ЕЗИКОВНИ ФИГУРИ-ЧУДНО ХУБАВИ СРАВНЕНИЯ, МЕТАФОРИ И ПР. КЛИМЕНТ ИЗРАЗЯВА ПОЧИТТА КЪМ СВОЯ УЧИТЕЛ КИРИЛ, които чрез ЗА ИЗВЪРШЕНОТО ОТ НЕГО дело СТАНАЛ ГОРДОСТ И СЛАВА НА СЛАВЯНСТВОТО.Е

ЕТО ЕДИН МАЛЪК ХУДОЖЕСТВЕН ФРАГМЕН, В КОЙТО КЛИМЕНТ ИЗЛИВА СВОЯТА ЛЮБОВ И ВЪЗХВАЛА КЪМ СВОЯ УЧИТЕЛ:

" КАКТО ~~ЗЕНИЦАТА~~ зорницата, МАКАР И ПО-КЪСНО ИЗГРЯЛА, ОЗАРЯВА С СВОЯТА СВЕТЛИНА ЦЕЛИЯ ЗВЕЗДЕН СВЯТ, ПРЪСКАЙКИ СВЕТЛИНА С СЛЪНЧЕВИТЕ СИ ЗАРИ, ТАКА ТОЗИ ПРЕБЛАЖЕН ОТЕЦ И УЧИТЕЛ НА НАШИЯ НАРОД, БЛЕСТИ ПО-ВЕЧЕ ОТ СЛЪНЦЕТО С ТРОИЧНИТЕ СИ ЗАРИ, ПРОСВЕТИ БЕЗБРОЙ НАРОДИ, КОИТО ТЪНЕХА В МРАКА НА НЕВЕЖЕСТВОТО....НА ВСИЧКИ НАРОДИ ТОЙ ТЪЛКУВАШЕ РАЗУМНО СКРИТИТЕ ТАЙНИ: НА ЕДНИ ЧРЕЗ БУКВИ, НА ДРУГИ ЧРЕЗ СЛОВА. И КОЯ ЛИ УСТА НЕ ПРЕДАДЕ СЛАДОСТТА НА НЕГОВОТО УЧЕНИЕ? И КОЙ ЛИ ЕЗИК МОЖЕ ДА ИЗКАЖЕ ПОДВИЗИТЕ, ТРУДОВЕТЕ И ДОБРОТАТА НА НЕГОВИЯ ЖИВОТ? НЕГОВИЯТ ЕЗИК ИЗЛЯ СЛАДКИ И ЖИВОТВОРНИ ДУМИ, НЕГОВИТЕ УСТНИ ЦЪВНАХА КАТО ЦВЯТ ЧРЕЗ ПРЕМЪДРОСТТА, НЕГОВИТЕ ПРЕЧИСТИ ПРЪСТИ СЪЗДАДОХА ДУХОВНИ ОРГАНИ И УКРАСИХА СЛАВЯНСКИЯТ РОД С ЗЛАТОЗАРНИ КНИГИ. ЧРЕЗ НЕГОВИТЕ БОГОГЛАСНИ УСТА СЕ НАПОИХА ЖИВУЩИТЕ ЗА БОГОПОЗНАНИЕ; ОТ ТЯХ СЕ НАСЛАДИХА МНОЗИНА ЧРЕЗ ДУХОВНАТА ХРАНА, КОЯТО ПОЛУЧИХА. ЧРЕЗ ТЯХ БОГ УДОСТОИ МНОГО НАРОДИ С БОГОПОМАЗАНИЕ, А НАЙ-ВЕЧЕ С БОГОИЗТВКАНИЯ ВЕНЕЦ МНОГОПЛЕМЕННИЯ СЛАВЯНСКИ РОД, ПРИ КОИТО КИРИЛ БЕШЕ ИЗПРАТЕН КАТО НОВ АПОСТОЛ. ОТ ТИЯ НЕГОВИ УСТА ИЗВИРА ИЗТОЧНИКА НА ЖИВАТА РЕЧ, КОЯТО НАПОИ ПРЕСУШЕНАТА НАША СУХОТА, ТОЙ ЗАВЪРЗА МНОГОХУЛНИТЕ ЕЗИЦИ НА ЕРЕТИЦИТЕ. НО ПАТРИОТИЧНИЯТ, [illegible], ВЪЗТОРГ НА ОРАТОРА ОТБЕЛЯЗВА НАЙ-ВИСОКАТА НА РИТОРИКАТА В ТАКА НАРЕЧЕНИТЕ "УБЛАЖАВАНИЯ"-ВИСОКОПОЕТИЧНИ ПО СТИХ, СЛАДКИ И ПРОПИТИ С ИСКРЕННО ЧУВСТВО НА [illegible] ИСКРЕННА ПОЧИТ И ВИСОКО УВАЖЕНИЕ КЪМ ЕГОВИЯ УЧИТЕЛ. В ТИЯ НЯКОЛКО СТРОФИ СЕ РАЗКРИВАТ ОСНОВНИТЕ ИДЕИ, ОХАРАКТЕ- ЕЗИРАЩИ ДЕЛОТО НА ВЕЛИКИЯ СЛАВЯНСКИ УЧИТЕЛ.

ЕТО ЕДНА ЧАСТ ОТ ТИЯ РАЗКОШНИ "УБЛАЖАВАНИЯ":

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

"УБЛАЖАВАМ, О, ПРЕБЛАЖЕННИ ОТЧЕ КИРИЛЕ, ТВОИТЕ УСТНИ, ОТ КОИТО СЕ ИЗЛЯ УХОВНАТА СЛАДОСТ ЗА ВСИЧКИ СТРАНИ. УБЛАЖАВАМ ТВОЯ МНОГОГЛАСЕН ЕЗИК, КОЙТО РЪМНА КАТО ГРЪМ И БЛЕСТИ С ЗАРИТЕ НА БЕЗНАЧАЛНОТО БОЖЕСТВО, РАЗПРЪСКВАЙ- ГРЕХОВНИЯ МРАК. УБЛАЖАВАМ МНОГО ПРЕСВЕТЛОТО ТИ ЛИЦЕ, ОЗАРЕНО ОТ СВЕТЛИЯ ДУХ, ОТ КОЕТО ИЗГРЯ МНОГО РАЗУМНАТА СВЕТЛИНА И СЕ ИЗКОРЕНИ МНОГОБОЖНАЛЪЖА. УБЛАЖАВАМ ТВОИТЕ ЗЛАТОЗАРНИ ОЧИ, КОИТО ЛЕКУВАТ СЛЕПОТАТА НА НАШЕТО РАЗУМЕНИЕ, ЗА ДА ВЪЗСИЯЕ СВЕТЛИНАТА НА БЛАГОРАЗУМИЕТО. УБЛАЖАВАМ ТВОИТЕ

СЛЪНЦЕОБРАЗНИ ЗЕНИЦИ, ОЗАРЕНИ ОТ БОЖИЯТА СЛАВА, С КОЯТО ТИ ПРОЗРЯ ОСЕМ
ДЕНА ПО-РАНО ПРЕД ЧИСТОТО СИ ПРЕДСТАВЛЕНИЕ В ТВОЯ ПОКОЙ. УБЛАЖАВАМ ПРЕД
ЧИСТИТЕ ти РЪЦЕ, ЧРЕЗ КОИТО СЕ СПУСНА В МОЯ НАРОД БЛАГОРАЗУМИЯ ОБЛАК, КОЙТО
ОРОСИ С БОГОЧЕСТНА РОСА ИЗГОРЕНИТЕ ОТ ГРЕХОВНАТА СУША НАШИ СЪРЦА. УБЛА-
ЖАВАМ ТВОИТЕ БОГОПОСТИЖИМИ ПРЪСТИ, КОИТО НАПИСАХА СКРИТАТА ОТ МНОГОБОЖИЕ-
ТО МЪДРОСТ, ОТКРИВАЙКИ ПОРТИ. УБЛАЖАВАМ СВЕТОЗАРНАТА ТИ УТРОБА, ОТ КОЯТО
ИЗТЕЧЕ ЗА ВСИЧКИ СТРАНИ ЖИВОТОНОСНА ВОДА, КОЯТО ПАДНА ОТ ГОРЕ ЧРЕЗ ТВОИТЕ
МОЛИТВИ. БЛАЖЕН Е ГРАДА, КОЙТО ЩЕ ДАДЕ ПОКОЙ НА ТРЕТИЯ СТРОИТЕЛ НА БОЖИЕТО
ДОМОСТРОИТЕЛСТВО, ЗАЩОТО БЛАЖЕННИКЪТ ТОЙ ЗАВЪРШИ НЕДОВЪРШЕНОТО ДЕЛО НА
ТВОИТЕ ВЪРХОВНИ СВЕТИЛА /АПОСТОЛИТЕ ПЕТЪР И ПАВЕЛ/. И ЗА ТОВА ГОСПОД МУ
ЗАПОВЕДВА ДА ИДЕ НА ПРЕЧЕСТЕН ПОКОЙ КЪМ ТЯХ. ПОЧИНА В МИР В ГОСПОДА В
6377/869 НА 14 II ОТ СЪТВОРЕНИЕТО НА СВЕТА И ПОСЛЕ КОГАТО БЕШЕ СВЪРШИЛ
ВСИЧКИ СЛУЖБИ ТРУДОВЕ ПОРОДИ ЖИВОТА И ВЯРАТА СИТОЙ СЕ ПРЕЧИСЛИ КЪМ
СВЕТИТЕ ОТЦИ И СТАНА С АНГЕЛИТЕ КАТО АНГЕЛ, С АПОСТОЛИТЕ-АПОСТОЛ, С
ПРОРОЦИТЕ-ПРОРОК И С ВСИЧКИ СВЕТЦИ-УЧАСТНИК НА БОЖИЯТА СЛАВА.

ЧЕТЕЙКИ ИЛИ СЛУШАЙКИ ПОХВАЛНИТЕ СЛОВА И "УБЛАЖЕНИЕ" НИЕ СЕ ОЧУД-
[illegible] своите [illegible]
ВАМЕ НА ОНАЯ ГЕНИАЛНА СПОСОБНОСТ НА АВТОРА ИМ, ОСОБЕННО КОГАТО ИМАМЕ
ПРЕДВИД ЧЕ ТЕ СА ПИСАНИ НА ЕДИН ЕЗИК, НА КОЙТО ДО ТОГАВА, С МАЛКИ ИЗКЛЮ-
ЧЕНИЯ СА ГОВОРЕЛИ ОВЧАРИТЕ И ПАСТИРИТЕ ИЗ МАКЕДОНСКИТЕ КОЛИВИ. ДНЕС КОГА-
ТО ЖИВЕЕМ В ЕДНО ВРЕМЕ, ПРИ БЛИЗКИ И ДАЛЕЧНИ СЛАВЯНСКИ НАРОДИ ВИСОКО КУЛ-
ТУРНИ И ОБРАЗОВАНИ, ОТ КЪДЕТО С ШЕПИ МОЖЕМ ДА ЧЕРПИМ ЕЗИКОВНИ БОГАТСТВА
И ГРАМАТИЧНИ ПРАВИЛА ЗА НАШИЯ ЕЗИК, НИЕ С ГОЛАМА МЪКА сме СВ СЪСТОЯНИЕ
ДА НАПИШЕМ НА КНИЖОВЕН МАКЕДОНСКИ ЕЗИК СВЕСТНА ОРИГИНАЛНА РАБОТА И
ДА ИЗВЪРШЕМ ПРЕВОД, А КЛИМЕНТ ПРИ ди ПО-ВЕЧЕ ОТ 1000 ГОДИНИ БЕЗ КАКВАТО И
ДА Е КНИЖОВНА ТРАДИЦИЯ НЕ САМО У СВОЯ НАРОД, НО У НАРОДИТЕ НА ДРУГИТЕ
СЛАВЯНСКИ СТРАНИ, КОИТО ТЪНЕХА В МРАК, НАПИСА ПРЕКРАСНИ В ЛИТЕРАТУРНО И
ХУДОЖЕСТВЕНО ОТНОШЕНИЕ ФОРМИ, ПРЕД КОИТО НИЕ МОЖЕМ САМО ДА СЕ УДИВЛЯВАМЕ.

КЛИМЕНТ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ СИ ЖИВОТ РАБОТИ НЕУМОРНО ДА ПРОСВЕЩАВА СВОЯ НА-
РОД, КАТО УЧИТЕЛ НА МАЛКИ И ГОЛЕМИ. В ОХРИДСКАТА ГОЛЯМА ШКОЛА, КАКТО И
В УЧИЛИЩАТА, ПРЪСНА ПО РАЗНИ МАНАСТИРИ В МАКЕДОНИЯ, ТОЙ С БАЩИНСКИ ГРИЖИ
Е УЧЕЛ НАРОДА НЕ САМО НА ЧЕТМО И ПИСМО, НО И НА НАУКА. НО РАБОТАТА НА
КЛИМЕНТ НЕ СВЪРШВАЛА В УЧИЛИЩЕ И С УЧЕНИЦИТЕ. НЕГОВАТА ДЕЙНОСТ ВСРЕД НА-
РОДА, В НАЙ БЛИЗЪК КОНТАКТ С НЕГО, СЪСТАВЯХА ЕДНА ОТ НАЙ-ГОЛЕМИТЕ МУ ГРИ-
ЖИ. ОТНОШЕНИЕТО НА КЛИМЕНТА КЪМ НАРОДА БИЛИ ПО-ВЕЧЕ ОТ ОТЕЧЕСКИ. НЕГОВИ-
ТЕ ГРИЖИ, КАКТО ВИДЯХМЕ, КЪМ БЕДНИТЕ, СИРАЦИТЕ И ВДОВИЦИТЕ, НА КОИТО ТОЙ
БЕШЕ БЕШЕ СЕ ОБЯВИЛ КАТО НАЙ-НЕЖЕН ПОКРОВИТЕЛ, БИЛИ ТРОГАТЕЛНИ. НЕГОВИЯТ
ДОМ НИКОГА НЕ БИЛ ЗАТВОРЕН ЗА ТИЯ, КОИТО СА ИСКАЛИ НЕГОВАТА ПОМОЩ И
ПОКРОВИТЕЛСТВО. ПОКРАЙ ВСИЧКИ ТИЯ РАБОТИ И ПОКРАЙ МНОГО ДРУГИ ДЕЙНОСТИ
КЛИМЕНТ Е НАМИРАЛ ВРЕМЕ И ЗА КНИЖОВНА ДЕЙНОСТ. ОСТАНАЛИТЕ ОТ НЕГО ПИСАН-
НИЯ И ТАКИВА КОИТО НЕ СА СТИГНАЛИ ДО НАС ПОТВЪРЖДАВАТ ТОВА. КАТО ПИСАТЕЛ
КЛИМЕНТ Е БЕЗСПОРНО НАЙ-СВЕТЛАТА ЛИЧНОСТ В СТАРО-СЛАВЯНСКАТА ЛИТЕРАТУРА.
ТОЙ Е ПАТРИАХЪТ НА МАКЕДОНСКАТА КНИЖОВНОСТ, НА НАШИЯ ЕЗИК. НЕГОВИТЕ
ЛИТЕРАТУРНИ ТРУДОВЕ СА БИЛЕ ТАКЪВ ЦЕНЕН ДУХОВЕН КАПИТАЛ, ОТ ПРОЦЕНТИТЕ НА

КОЙТО ДЪЛГО ВРЕМЕ СА СЕ ПОЛЗВАЛИ НЕПОСРЕДСТВЕНО НЕ САМО НАШИТЕ МАКЕДОНСКИ ПИСАТЕЛИ, НО И БЪЛГАРСКИТЕ, СРЪБСКИТЕ, РУСКИТЕ, РОМЪНСКИТЕ И ДР. В РУСИЯ ПРЕЗ ЦАРСКИЯ РЕЖИМ ПРОПОВЕДИТЕ НА КЛИМЕНТА БИЛИ В НАЙ-ШИРОКА УПОТРЕБА, КОГАТО ПОЧНЕМ ОТ XII ВЕК, ТА ДОРИ ДО XVI И XII ВЕКОВЕ. ТОВА СЕ ВИЖДА ОТ МНОГОТО ПРЕПИСИ НА ТИЯ ПРОПОВЕДИ, КОИТО СЕГА СЕ ОТКРИВАТ В РУСКИТЕ РЪКОПИСНИ СБОРНИЦИ ОТ ОНОВА ВРЕМЕ.

АКО ИСКАМЕ ДА НАПРАВИМ ЕДНА РЕКАПИТУЛАЦИЯ НА ВСИЧКО ГОРЕКАЗАНО И С НЯКОЛКО ДЕМИ ДА ОХАРЕКТИРИЗИРАМЕ ДЕЙНОСТА НА КЛИМЕНТА, НИЕ ТРЯБВА ДА КАЖЕМ ЗА НЕГО:

1. ТОЙ СЪЗДАДЕ КНИЖОВНИЯ МАКЕДОНСКИ ЕЗИК, КОЙТО ПОСЛЕ СТАНА И БЪЛГАРСКИ.

2. ТОЙ ПРЪВ НАПРАВИ НАШИЯТ МАКЕДОНСКИ ЕЗИК ИНСТРУМЕНТ ЗА ВСЕСЛАВЯНСКА КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНОСТ.

3. ТОЙ ПРЕВЪРНА МАКЕДОНИЯ В ЛЮЛКА НА БЪЛГАРСКАТА, СЛАВЯНСКАТА И ВСЕСЛАВЯНСКА ~~ХХ~~ ПИСМЕННОСТ.

4. ТОЙ ПРЪВ СЪЗДАДЕ ПРЕДПОСТАВКИТЕ ЗА САМОСТОЯТЕЛЕН, КУЛТУРЕН И ДЪРЖАВНО-ПРАВЕН ЖИВОТ НА СЛАВЯНИТЕ ~~ХХХ~~ ОТ МАКЕДОНИЯ, МИЗИЯ И ТРАКИЯ.

5. ТОЙ СИЛНО ЗАТВЪРДИ С СВОЯТА КНИЖОВНА И ОБЩЕСТВЕНА ДЕЙНОСТ ТОКУ ЩО СЪЗДАЛОТО СЕ ЕДИНСТВО МЕЖДУ ЮЖНИТЕ СЛАВЯНИ, НАСЕЛЯВАЩИ ЮЖНО-СЛАВЯНСКИТЕ ОБЛАСТИ: МИЗИЯ ТРАКИЯ И МАКЕДОНИЯ.

6. ТОЙ СЪЗДАДЕ КИРИЛИЦАТА И С ТОВА ПОПУЛЯЗИРА НАШАТА МАКЕДОНСКЯ АЗБУКА И НАШИЯ ЕЗИК ВСРЕД СЛАВЯНСКИТЕ И НЕСЛАВЯНСКИ НАРОДИ И УЧЕНИЯ СВЯТ.

7. ТОЙ СЪЗДАДЕ ПЪРВИЯ народен СЛАВЯНСКИ УНИВИРСИТЕТ И ПЪРВИТЕ НАРОДНИ УЧИЛИЩА В МАКЕДОНИЯ, първата македонска академия

8. ЧРЕЗ СВОИТЕ 3600 УЧЕНИЦИ, КЛИМЕНТ СЪЗДАДЕ ПЪРВИТЕ ПИОНЕРИ НА БОГОМИЛСКОТО ДВИЖЕНИЕ И С ТОВА ТОЙ ПРЪВ ПОСТАВИ в ОСНОВИТЕ НА СТАРИЯ ФЕОДАЛЕН СВЯТ ВЗРИВОВЕТЕ, КОИТО ПО-КЪСНО ГО РАЗРУШИХА.

БИОГРАФЪТ НА КЛИМЕНТА, ПИШЕЙКИ за ПОСЛЕДНИТЕ ДНИ НА НЕГОВИЯ ЖИВОТ, КАЗВА: " СЛЕД КАТО ПРЕКАРА ЖИВОТА СИ ТАКА И УКРАСИ ДАДЕНИЯ МУ ОТ БОГА ТРОН, КЛИМЕНТ СЕ ПРЕСЕЛИ В ВЕЧНОСТТА; СВЕТЛОТО МУ ТЯЛО БЕШЕ ПОГРЕБАНО ВЪ НЕГОВИЯТ МАНАСТИР, В НАПРАВЕНАТА ОТ САМИЯ НЕГО ГРОБНИЦА, ОТ ДЯСНО НА ПРЕСТОЛА. ТОВА СТАНА НА 27 VФФ 916 ГОД& В ГР. ОХРИД."

НЕУМОРИМ РАБОТНИК, ГЕНИАЛЕН УЧИТЕЛ И ПРОПОВЕДНИК, бесстрашен БОРЕЦ И НЕЗАМЕНИМ ПРИЯТЕЛ И ПОКРОВИТЕЛ НА ВСИЧКИ УГНЕТЕНИ И ОСКЪРБЕНИ, ГЛАДНИ, БОСИ И ГОЛИ, КЛИМЕНТ И ДО СЕГА ЖИВЕЕ В СЪЗНАНИЕТО НА НАШИЯ НАРОД И ДО ДНЕС ТОЙ Е СМЯТАН КАТО НАЙ-ВЕРЕН СТРАЖ НА НАРОДНАТА НИ СВОБОДА И ЦЯЛОСТ КАТО ПОКРОВИТЕЛ И ВДЪХНОВИТЕЛ НА НАЦИОНАЛНАТА НИ КУЛТУРА. И ДНЕС - КАЗВАТ ОХРИДЧАНИТЕ, ДУХЪТ НА КЛИМЕНТ ВИТАЕ НАД ТЯХНИЯ ГРАД И ГО ПАЗИ ОТ ЗЛИ ВРАЗИ. И ДНЕСКА, КАКТО ЕДНО ВРЕМЕ, ПРЕДИ ХИЛЯДА ГОДИНИ, ЧУДНИ ЛЕГЕНДИ СЕ ПРИКАЗВАТ ОТ НАРОДА ЗА НЕГО. ТИЯ ЛЕГЕНДИ ГОВОРЯТ, ЧЕ, НАИСТИНА, КЛИМЕНТ НЕ БИЛ ЕДИН ОБИКНОВЕН

525 Л. 67

КАЛУГЕР. ЛЕГЕНДИ НЕ СЕ СЪЗДАВАТ ЗА ОБИКНОВЕНИ КАЛУГЕРИ И ПРОСТОСМЪРТНИ.

БОГОМИЛСКОТО НАРОДООСВОБОДИТЕЛНО ДВИЖЕНИЕ.

ДЕЛОТО НА КЛИМЕНТ ОКРИДСКИ ОТВОРИ ВРАТИТЕ НА ЕДНА ЦЯЛА ЕПОХА В НАШАТА ИСТОРИЯ. ТО/ КАКТО КАЗАХМЕ НА ~~ДРУГО МЯСТО~~ по-горе, ПОДГОТВИ КАДРИТЕ НА БОГОМИЛСКИТЕ РЕФОРМАТОРИ, ИЛИ ПО-ПРАВО – НА БОГОМИЛСКИТЕ РЕВОЛЮЦИОНЕРИ, ЗАЩОТО (ДЕЙСТВИТЕЛНО) БОГОМИЛИТЕ НЕ БЯХА ОБИКНОВЕНИ РЕФОРМАТОРИ, А ПЪРВОСТЕПЕННИ РЕВОЛЮЦИОНЕРИ, КОИТО ОТ ДЪН РАЗДРУСАХА ФЕОДАЛНИТЕ ОСНОВИ НА СЪВРЕМЕНИИИЯ ИМ ОБЩЕСТВЕН СТРОЙ И НЕ САМО В МАКЕДОНИЯ И БЪЛГАРИЯ, НО И В ЦЯЛА ТОГАВАШНА ЕВРОПА, КЪДЕТО ПОД РАЗЛИЧНИ ИМЕНА: КАТАРИ И ПАТРЕНИ В ИТАЛИЯ, БОГОМИЛИ ИЛИ ФУНДАИТИ – В ГЪРЦИЯ, В ФРАНЦИЯ – БЪЛГАРИ ИЛИ АЛБИГОЙЦИ, В БЪЛГАРИЯ – БОГОМИЛИ, ТЕХНИ КЕРИ, БАБУНИ, ТОРБЕШИ И ПР. РАЗНЕСАХА ИДЕИТЕ НА СВОЯ ВЕЛИК УЧИТЕЛ ПОП БОГОМИЛА И СЪБУДИХА ОТ СРЕДНО-ВЕКОВНАТА ДРЯМКА МИЛИОНИ ИЗТОЧНИ И ЗАПАДНОЕВРОПЕЙСКИ НАРОДИ.

"ЗАЕДНО С УСТАНОВЯВАНЕТО В БЪЛГАРИЯ – ПИШЕ ДЕРЖАВИН – НА ФЕОДАЛИЗМА И ФЕОДАЛНИТЕ ОТНОШЕНИЯ НА СТАРИТЕ СЛАВЯНСКИ ТЕРИТОРИАЛНА ОБЩНОСТ-МАРКИ, ТЕХНИТЕ ТРАДИЦИОНИ ПАТРИАРХАЛНО-РОДОВИ ДЕМОКРАТИЧНИ УРЕДБИ НА ЖИВОТА, ПРИ ОБЩИННИТЕ ФОРМИ НА СТОПАНСТВОТО И С ВЕКОВЕТЕ СЪЗДАДЕНОТО ПРИ ОБСТАНОВКАТА НА ОБЩИННО-РОДОВИТЕ ОТНОШЕНИЯ НА НАРОДНОТО МИСЛЕНЕ, ПОСТЕПЕННО ГУБЕНЕ СВОЯТА БИВША ПОЛИТИЧЕСКА И СТОПАНСКА НЕЗАВИСИМОСТ И ОМОТАНИТЕ В СЛОЖНАТА МРЕЖА НА СВЕТСКОТО И ЦЪРКОВНО ЧИНОВНИЧЕСТВО СЕ ПРЕВРЪЩА В ОБЕКТ НА СТОПАНСКА ЕКСПЛОАТАЦИЯ, НАСИЛИЯ И ВОЕНЕН АВАНТЮРИЗЪМ НА ГОСПОДСТВАЩИТЕ КЛАСИ. НАРОДЪТ ОСИРМАШЕЛ И БЕДСТВАЛ В ТОВА ВРЕМЕ, КОГАТО ЕКСПЛОАТАТОРСКИТЕ КЛАСИ – ЗЕМЛЕВЛАДЕЛЦИ, ФЕОДАЛИ И ВИСШЕ ДУХОВЕНСТВО, ОТКЪСНАТО ОТ НАРОДА И ВРАЖДЕБНО РАЗПОЛОЖЕНО КЪМ НЕГО, ТЪНЕШЕ В БОГАТСТВО И РАЗКОШ. И КОЛКОТО ПО-ПЛЪТНО СТЯГАШЕ ПРИМКАТА НА ДВОЙНАТА БЪЛГАРОВИЗАНТИЙСКАТА ДЪРЖАВНОСТ В ТЕСЕН СЪЮЗ С БЪЛГАРО-ВИЗАНТИЙСКАТА ЦЪРКВА ДУШИЛА НАРОДА, ТОЛКОВА ПО-ДЪЛБОКО И ПО-ШИРОКО РАСТЯЛА И КРЕПНЕЛА В НАРОДНИТЕ НИЗИНИ ОПОЗИЦИЯТА ПРОТИВ ГОСПОДСТВАЩИЯ СОЦИАЛНО-ПОЛИТИЧЕСКИ СТРОЙ. ТОВА НАСТРОЕНИЕ КЪМ КРАЯ НА ЦАР СИМЕОНОВОТО УПРАВЛЕНИЕ СЕ ЯВИЛО В ФОРМА НА СОЦИАЛ-ПОЛИТИЧЕСКО ДВИЖЕНИЕ, НОСЯЩО "СЕЛСКО-ПЛЕБЕЙСКИ" ХАРАКТЕР, ИЗВЕСТНО ПОД ИМЕТО БОГОМИЛСТВО"/ДЕРЖАВЕН "ИСТОРИЯ БОЛГАРИ" 39 СТР.66, В СВОЯТА ОСНОВА БОГОМИЛСТВОТО Е КЛАСОВО ДВИЖЕНИЕ НА ЕКСПЛОАТИРАНИТЕ И ОГНЕТЕНИ СЕЛСКИ МАСИ, КЛАСОВА БОРБА, НОСЯЩА РЕЛИГИОЗЕН ОТПЕЧАТЪК." АКО ТАЗИ КЛАСОВА БОРБА – КАЗВА ЕНГЕЛС, НОСЕШЕ ТОГАВА РЕЛИГИОЗЕН ОТПЕЧАТЪК, АКО ИНТЕРЕСИТЕ, ПОТРЕБНОСТИТЕ И НУЖДИТЕ НА ОТДЕЛНИТЕ МАСИ СЕ КРИЕЛИ ПОД РЕЛИГИОЗНА ЧЕРУПКА, ТО ТОВА НИ НАЙ-МАЛКО НЕИЗМЕНЯВА РАБОТАТА И ЛЕСНО СЕ ОБЯСНЯВА С УСЛОВИЯТА НА ВРЕМЕТО. ЯСНО Е, ЧЕ ПРИ ТИЯ УСЛОВИЯ ВСЕОБЩИТЕ НАПАДКИ НА ФЕОДАЛИЗМА И ПРЕДИ ВСИЧКО НАПАДКИТЕ СРЕЩУ ЦЪРКВАТА ПРЕДСТАВЛЯВАЛИ ОТ СЕБЕ СИ И БОГОСЛОВСКИ ЕРЕСИ. ЗА ДА МОГАТ ДА СТАНАТ ЕФИКАСНИ УДАРИТЕ СРЕЩУ ОБЩЕСТВЕНИТЕ ОТНОШЕНИЯ НУЖНО Е БИЛО ОТ ТЯХ ДА СЕ СМЪКНЕ ПОКРИВКАТА НА СВЕТОСТА.

В ВРЕМЕТО, КОГАТО СЕ ПОЯВИ У НАС БОГОМИЛСТВОТО, СТРАНАТА КИПЕШЕ ОТ НЕДОВОЛСТВО И ОТ РАЗНИ УЧЕНИЯ, КОИТО СЕ ЯВЯВАХА СРЕЩУ ТОГАВАШНАТА ОФИЦИАЛНА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА ОТ ЕДНА СТРАНА, И ОТ ДРУГА-СРЕЩУ НАСИЛИЕТО И ГРАБИТЕЛСТВАТА НА УПРАВЛЯВАЩИТЕ КЛАСИ. ТОГАВА ЕРЕТИЧЕСКИ УЧЕНИЯ ИМАШЕ НЕ САМО У НАС И ТЕ НЕ БЯХА НОВИ. ОЩЕ С ОСНОВАВАНЕТО НА ПЪРВАТА ХРИСТИЯНСКА ЦЪРКВА ПРИ ПЪРВИЯ СВИКАН СЪБОР, СЕ ЯВИ РАЗЦЕПЛЕНИЕ, ЕРЕСИ, В ЦЪРКВАТА. ТИЯ ЕРЕСИ НАЙ-НАПРЕД СЕ ЯВИХА В МАЛА АЗИЯ МЕЖДУ АРМЕНЦИ, АСИРИЙЦИ И ДР, ТАМ УСЛОВИЯТА НАЙ-МНОГО ОТГОВАРЯХА ЗА ПОДОБНИ ЕРЕСИ И ТАМ СЕ СЛОЖИХА НАЧАЛАТА НА ТРИТЕ ГОЛЕМИ ЕРЕСИ: ПАВЛИКЯНСТВО, МАНИХЕЙСТВО И МЕСИЛИЯНСТВО-ВСИЧКИТЕ ИЗГРАДЕНИ ВЪРХУ СТАРОТО ДУАЛИСТИЧЕСКО УЧЕНИЕ, ЗА ДОБРОТО И ЗЛОТО, КАТО ДВЕ НАЧАЛА ГОСПОДСТВАЩИ В СВЕТА.

БОГОМИЛИТЕ, ВЕРНО, СЕ ДВИЖЕХА ПО РЕЛИГИОЗНА ЛИВИЯ. ГОРЕ ОБЯСНИХМЕ ЗАЩО Е СТАНАЛО ТОВА. ТЯХНОТО УЧЕНИЕ ИЗРАСТНА формално на ~~НА МИЛИОННА~~ РЕЛИГИОЗНА ПОЧВА. НО НЕГОВИТЕ КОРЕНИ ДЪЛБОКО СЕ НАМИРАХА ВПИТИ В СОЦИАЛНАТА ПОЧВА. В СЪЩНОСТ ТО САМО ПО ФОРМА БЕШЕ РЕЛИГИОЗНО, ПО СЪДЪРЖАНИЕ БЕШЕ СТО ПРОЦЕНТОВО СОЦИАЛ ИКОНОМИЧЕСКО ДВЕЖЕНИЕ. И ИМЕННО КАТО ТАКОВА ТО БЕШЕ РЕВОЛЮЦИОННО, А НЕ САМО РЕФОРМАТОРСКО. ДВЕ ОБСТОЯТЕЛСТВА ГЛАВНО ПОМОГНАХА НА БАГОМИЛСТВОТО ДА ВЗЕМЕ ТАКИВА ШИРОКИ РАЗМЕРИ, ЧЕ та В ТАКОВА КРАТКО ВРЕМЕ да може ДА ОБХВАНЕ БАЛКАНИТЕ И ЦЯЛА ЕВРОПА, ДА ПРЕСКОЧИ ЛАМАНША, ЗА ДА СЕ ПРЕХВЪРЛИ ЧАК В АНГЛИЯ: ТЕЖКОТО И ЕКОНОМИЧЕСКО ПОЛОЖЕНИЕ НА СЕЛСКИТЕ МАСИ В МАКЕДОНИЯ, ПЪШКАЩИ ПОД ВЛАСТТА НА ЖЕСТОКИ И КОРЕСТОЛЮБИВИ ФЕОДАЛИ, 2. НЕЗАКРЕПНАЛОТО ОЩЕ ХРИСТИЯНСКО СЪЗНАНИЕ В ГОЛЯМ БРОЙ ОТ НОВОПОКРЪСТЕНИТЕ МАКЕДОНСКИ СЛАВЯНИ, КОЕТО ПРИГЛЕНЯВАЩЕ КОЛЕБЛИВОСТ, НЕДОВЕРИЕ, И ЖЕЛАНИЕ ЗА ВРЪЩАНЕ КЪМ СТАРАТА ЕЗИЧЕСКА РЕЛИГИЯ. 3. ПОСТОЯННИТЕ ВОЙНИ, ВОДЕНИ ОТ БЪЛГАРСКИТЕ ЦАРЕ, С КОИТО СЕ УВЕЛИЧАВАШЕ МИЗЕРИЯТА И ТЕЖКОТО ЕКОНОМИЧЕСКО ПОЛОЖЕНИЕ НА ШИРОКИТЕ СЕЛСКИ НАРОДНИ МАСИ.

РЕЛИГИОЗНАТА СТРАНА НА БОГОМИЛСТВОТО, НЕГОВАТА ТЕОГОНИЯ И КОСМОГОНИЯ КАКТО И НЕГОВАТА ДОГМАТИКА И ЕТИКА СЕ СЪСТОЯЛА ГЛАВНО В СЛЕДНОТО:

БОГОМИЛИТЕ ПРИЗНАВАЛИ СЪЩЕСТВУВАНЕТО НА ЕДИН БОГ. НО ТЕ НЕ ВЯРВАЛИ В БЪЗКРЕСЕНИЕТО НА ТЯЛОТО. ПОСЛЕДНОТО НЕ БИЛО СЪТВОРЕНО ОТ БОГА ЧРЕЗ АДМ И ЕВА, А ОТ САТАНАТА, ДЯВОЛА. ТЕ ВЯРВАЛИ В ВЪЗКРЕСЕНИЕТО И БЕЗСМЪРТИЕТО НА ДУШИТЕ. ОТХВЪРЛЯЛИ ТАЙНСТВОТО НА БРАКА. РАЗВОДА БИЛ ПОЗВОЛЕН, ако ~~ОТИ~~ КОЯ И ДА Е ОТ СТРАНИТЕ БИ ПОЖЕЛАЛА ТОВА. БОГОМИЛИТЕ БИЛИ ВЪОБЩЕ ПРОТИВ УБИЙСТВОТО, ДАЖЕ ИЗВЪРШЕНО ПРИ ПОЛОЖЕНИЕ НА САМООТБРАНА. В ТОВА ОТНОШЕНИЕ ТЕ СА ИЛИ ИСТИНСКИ ТОЛСТОИСТИ. И ИМЕННО КАТО ТАКИВА ТЕ ВЪЗПРИЕМАЛИ ПРИНЦИПА А НЕСЪПРОТИВЛЕНИЕТО НА ЗЛОТО С НАСИЛИЕ. РАЗБИРА СЕ, ПО ПРИНЦИП ТЕ СА БИЛИ ЗЦЯЛО ПРОТИВ ВОЙНАТА. НО НЕ ВСИЧКИ БОГОМИЛИ В СВОЬ ЖИВОТ СА СЕ ПРИДЪРЖАЛИ ТРОГО КЪМ ГОРНИТЕ НРАВСТВЕНИ ПРИНЦИПИ. БОГОМИЛИТЕ СА СЕ ДЕЛИЛИ НА ДВЕ АТЕГОРИИ: ИСТИНСКИ /ГОЛЕМИ/ И ОБИКНОВЕНИ / МАЛКИ/ БОГОМИЛИ. ГОЛЕМИТЕ

НА СВЕТОСТА.

БОГОМИЛИ БИЛИ КРАЙНИ И СТРОГИ В СВОИТЕ РАЗБИРАНИЯ И В СВОЯ ЖИВОТ. НИЩО НЕ БИЛО В СЪСТОЯНИЕ ДА ГИ ОТКЛОНИ ОТ ТЯХНИЯ СТРОГ ЖИВОТ. СМЪРТА, С КОЯТО ОБИКНОВЕНО ВЛАСТА Е ЗАПЛАШВАЛА НАРОДА И ЛИЧНО ТЯХ, СЪВСЕМ НЕ ПЛАШЕЛА БОГОМИЛИТЕ.

НЯКОЙ ИСТОРИЦИ ОТЪЖЕСТВЯВАТ УЧЕНИЕТО НА НАШИТЕ БОГОМИЛИ С ТОВА НА ВАНИХЕИТЕ ИЛИ ПАВЛИКЯНИТЕ. В СЪЩНОСТ, ОБАЧЕ, БОГОМИЛСТВОТО Е ЧИСТО СЛАВЯНСКО УЧЕНИЕ, НОСЕЩО ПРИНЦИПИТЕ И ОСОБЕНОСТИТЕ НА СЛАВЯНСКИЯ БИТ. ТОЙ Е НАЙ-ВЕРНОТО ОТРАЖЕНИЕ НА СЛАВЯНСКАТА ДУША-ШИРОКА И НЕОБЯТНА, СТРЕМЯЩА СЕ КЪМ АБСОЛЮТНОТО, В СМИСЪЛ КЪМ ОНОВА, КОЕТО Е НАД ОБИКНОВЕНОТО В ЖИВОТА: КЪМ ПЪЛНА СВОБОДА, БРАТСТВО И РАВЕНСТВО, КЪМ ВСЕСТРАННО БЛАГОПОЛУЧИЕ ЗА ВСИЧКИ И НА ВСЯКЪДЕ.

ПО-ИНТЕРЕСНО ЗА НАС Е, КОГАТО ПОГЛЕДНЕМ НА БОГОМИЛСТВОТО НЕ ОТ КЪМ НЕГОВАТА РЕЛИГИОЗНА, А ОТ КЪМ НЕГОВАТА СЪЦИАЛНО ПОЛИТИЧЕСКА СТРАНА: В ТОВА ОТНОШЕНИЕ БОГОМИЛИТЕ СА БИЛИ СРОДНИ С ВСИЧКИ БОРЦИ, КАКВИТО ПОЗНАВА ИСТОРИЯТА, нашите революционни борци ЗА ИСТИНСКА СВОБОДА И ВСЕСТРАННА ЧОВЕЧНОСТ. В АНТИБОГОМИЛСКОТО СЪЧИНЕНИЕ НА ПРЕЗИТЪРА КОЗМА НИЕ НАМИРАМЕ ДОСТА ЦЕНЕН ИДЕОЛОГИЧЕН МАТЕРИАЛ, КОЙТО НИ ПОЗВОЛЯВА ДА СИ СЪЗДАДЕМ ЕДНА ДОСТА ясна ПРАВИЛНА ПРЕДСТАВА ЗА МИРОГЛЕДА, ЗА ЖИВОТА И ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАШИТЕ БОГОМИЛИ. ОТ ТАМ ВИЖДАМЕ НИЕ, ЧЕ БОГОМИЛИТЕ СА БИЛЕ НАЙ-НЕПРИМИРИМИ ПРОТИВНИЦИ НА ВСИЧКИ ТОГАВАШНИ ВЛАСТИ - ДУХОВНИ И СВЕТСКИ. ОСОБЕНО ЗЛЕ БИЛЕ НАСТРОЕНИ КЪМ ЦАРЕТЕ, И ИМПЕРАТОРИТЕ, КЪМ ВИСШЕТО ДУХОВЕНСТВО СЪСТОЯЩО СЕ ОТ ПАТРИАРСИ, ПАПИ, ВЛАДИЦИ И ЕПИСКОПИ. В ТОВА ОТНОШЕНИЕ ТО БИЛО НАПЪЛНО ПРОТИВОДЪРЖАВНО И ПРОТИВОЦЪРКОВНО ДВИЖЕНИЕ КОЕТО ИЗОСНОВИ ОТРИЧАЛО ТОГАВАШНАТА ДЪРЖАВА И ЦЪРКВА. ГУЛУБИНСКИ ПОДЧЕРТАВА, ЧЕ БОГОМИЛСТВОТО Е БИЛО НЕ САМО ПРОТИВОЦЪРКОВНА СЕКТА, НО И ПРОТИВОДЪРЖАВНА, НО ТОЙ ЗАБЕЛЯЗВА ОЩЕ, ЧЕ ТО МАКАР И ПРОТИВОДЪРЖАВНО, НЕ БИЛО ПРОТИВОНАРОДНО, ИНАЧЕ НЕ БИ ИМАЛО ПОДКРЕПАТА НА НАРОДА. ПО НАЧАЛО БОГОМИЛСТВОТО БИЛО ЗА САМОСТОЯТЕЛНА НАРОДНА ЦЪРКВА, ОТДЕЛЕНА ОТ ВИЗАНТИЙСКАТА И РИМСКАТА. В ТОЯ СЛУЧАЙ богомилите ТЕ БИЛИ ИСТИНСКИ МАКЕДОНСКИ революционни патриоти ~~НАЦИОНАЛИСТИ~~, МЪЖНИ БОРЕЙКИ СЕ ПРОТИВ ЧУЖДИТЕ ЦЪРКВИ, КОИТО СА ГОНЕНИ СЛАВЯНСКА КЛИКА И ПИСМО. ТЕ СЪЗДАВАЛИ В ТОВА ОТНОШЕНИЕ И УКРЕПВАЛИ НАРОДНАТА САМОСВЕСТ. ~~НАЦИОНАЛНО~~ ПО ФОРМА ОБАЧЕ, БОГОМИЛСТВОТО БИЛО ИНТЕРНАЦИОНАЛНО ПО СВОЕТО СЪДЪРЖАНИЕ И ТЕ, богомилите, САМИТЕ - НЕНАДМИНАТИ ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТИ. ИМЕННО КАТО ТАКЪВО БОГОМИЛСТВОТО БЪРЖЕ СЕ Е РАПРОСТРАНИЛО В ВСИЧКИ СТРАНИ И НАРОДИ, ПОДКАНЯЩИ ПОСЛЕДНИТЕ НА БОРБА И НА БУНТ ПРОТИВ НАРОДНИТЕ МЪЧИТЕЛИ И ЕКСПЛОАТАТОРИ, НЕЗАВИСИМО ОТ ТЯХНАТА национална ПРИНАДЛЕЖНОСТ. ЗА БОГОМИЛИТЕ НЯМАЛО РАЗЛИКА МЕЖДУ ТИРАНИТЕ - ДАЛИ ТЕ СА БИЛИ МАКЕДОНЦИ, БЪЛГАРИ, СЪРБИ ИЛИ ТУРЦИ. ТЯХНИТЕ ИДЕИ ЗАВЛАДЯВАЛИ БЪРЖЕ МАСИТЕ. ~~ТЕ~~ ИЗТЪКВАЙКИ НЕДЪЗИТЕ НА СЪВРЕМЕННОТО ~~ИМ~~ ОБЩЕСТВО С ВСИЧКИТЕ МУ ЗЛИНИ, те ЧЕРТАЕЛИ ПЕРСПЕКТИВИТЕ НА НОВОТО ОБЩЕСТВО, общество БЕЗ ГОСПОДАРИ И РОБИ, БЕЗ ЕКСПЛОАТАТОРИ И ЕКСПЛОАТАЦИЯ, В КОЕТО НЯМА ДА ИМА ЕДНИ ДА УМИРАТ ОТ ПРЕЯЖДАНЕ, А ДРУГИ - ОТ НЕДОЯЖДАНЕ.

БОГОМИЛИТЕ БИЛИ ВИСОКООБРАЗОВАНИ ЛЮДЕ. БЕЗКНИЖНИ, НЕГРАМОТНИ, МЕЖДУ ТЯХ ПОЧТИ НЕ СЕ НАМИРАЛО. БОГОМИЛИТЕ ТАКА БИЛИ ПРИСТРАСТЕНИ КЪМ КНИГАТА, ЧЕ ЧЕТЕЛИ, И КОГАТО МИНАВАЛИ ПО ВИСОКИ И ОПАСНИ МОСТОВЕ.

70

БОГОМИЛИТЕ ОТ МАКЕДОНИЯ МИНАЛИ В БЪЛГАРИЯ, ОТ КЪДЕТО СЕ ПРЪСНАЛИ ПО ЦЯЛА ЕВРОПА.

КАЗАХМЕ, ЧЕ БОГОМИЛСТВОТО БЪРЖЕ СЕ РАЗПРОСТРАНИЛО НА БАЛКАНИТЕ И ЕВРОПА. ~~И~~ В ЕВРОПА, И НА ВСЯКЪДЕ, КЪДЕТО ИМАЛО БОГОМИЛИ, БИЛЕ ОБРАЗУВАНИ БОГОМИЛСКИ ЦЪРКОВНИ ОБЩИНИ, ДОБРЕ ОРГАНИЗИРАНИ И ВИНАГИ РЪКОВОДЕНИ ОТ ГЛАВНИЯ БОГОМИЛСКИ ЦЕНТЪР, КОЙТО СЕ НАМИРАЛ В МАКЕДОНИЯ И БЪЛГАРИЯ, НО Е МИНАВАЛ КАТО БЪЛГАРСКИ БОГОМИЛСКИ ЦЕНТЪР ЗА ВЪНКАШНИЯ СВЯТ. НАШИТЕ БОГОМИЛИ С ДОСТОЙНСТВО ПРЕДСТАВЛЯВАЛИ И РЪКОВОДЕЛИ МЕЖДУНАРОДНОТО БОГОМИЛСКО ДВИЖЕНИЕ. ТЕ САМИТЕ СА БИЛЕ ПРИМЕР КАТО НЕНАДМИНАТИ ТЕОРЕТИЦИ И ПРАКТИЦИ ПРЕД ОСТАНАЛИТЕ БОГОМИЛИ В ЧУЖДИТЕ СТРАНИ. ТЕ СА ДАВАЛИ ЛИЧЕН ПРИМЕР КАК Д СЕ РАБОТИ И КАК ДА СЕ МРЕ, КОГАТО ТОВА Е НУЖНО, ЗА ГОЛЯМОТО ДЕЛО. С СВОЯТА ПОСЛОВИЧНА СМЕЛОСТ, БЕЗСТРАШИЕ, И САМООТВЕРЖЕНОСТ ТЕ ПОРАЗЯВАЛИ. И С ТОВА ПЕЧЕЛЕЛИ БЪРЖЕ ПОСЛЕДОВАТЕЛИ. ТЕХНИЯТ ЛИЧЕН ЖИВОТ ПО-ВЕЧЕ, ОТКОЛКОТО ТЕХНИТЕ ~~ИДЕИ~~ проповеди СА ГОВОРЕЛИ ЗА ПЪТЯ, ПО КОЙТО ТРЯБВАло ДА ВЪРВИ ВСЕКИ ЕДИН БОГОМИЛ. ТЕХНИТЕ УЧЕНИЦИ, НЕЖЕЛАЕЙКИ ДА ОСТАНАТ ПО-НАЗАД ОТ СВОИТЕ УЧИТЕЛИ, ИЗВЪРШВАЛИ ИСТИНСКИ ЧУДЕСА. ЕДНА ОТ ДОГМИТЕ НА ТЯХНОТО УЧЕНИЕ БИЛА ДА ПРЕЗИРАТ СМЪРТА, КАКВАТО И ДА Е ТЯ И ОТ КЪДЕТО И ДА ~~БЪДЕ~~ дойде; ТЯ ДА СЕ ПЛАШЕ ОТ ТЯХ, А НЕ ТЕ ОТ НЕЯ. НАЙ-ГРОЗВАТА / НАЙ-УЖАЗНАТА СМЪРТ И мъЧЕНИЯ НЕ СА БИЛЕ В СЪСТОЯНИЕ ДА ГИ РАЗКОЛЕБАЯТ. ЗАТОВА НИЩО НЕ ГИ ПЛАШЕЛО. В ЮЖНА ФРАНЦИЯ (СЕНТ-ЖИЛ), ПЪРВИЯТ ФРАНЦУЗКИ ПРОПОВЕДНИК НА НОВОТО УЧЕНИЕ ПИЕР БРЮН УМРЯЛ БЕЗСТРАШНО В ПЛАМЪЦИТЕ НА ГОРЯЩАТА КЛАДА. С ВЪЗТОРГ И БЕЗСТРАШИЕ УМИР~~ЯЛ~~али НА КЛАДАТА АПОСТОЛИТЕ НА КАТАРАНСКОТО ~~УЧИЛИЩЕ~~ учение В ВИЧЕНЦЕ И МИЛАНО В ИТАЛИЯ, В КЬОЛН-ГЕРВАНИЯ И ДОРИ В ЛОНДОН. В ЛОНГБАРДИЯ В КИЧЕНЦЕ, ИВАН КИЧЕНСКИ ИЗГОРЯ В 1233 ГОД. С 60 ЗНАТНИ ЛИЦА, ПОСЛЕДОВАТЕЛИ НА УЧЕНИЕТО; В КЬОЛН АПОСТОЛЪТ НА КАТАРСКОТО УЧЕНИЕ АРНОЛД, ЗАЕДНО С ТРИМА СВОИ СЪМИШЛЕНИЦИ, С ВЪЗТОРГ СЕ ПОКАЧВАТ НА КЛАДАТА. ВЪОДУШЕВЕНИЯТ И ВЪЗТОРЖЕН АРНОЛД ГОВОРИ ПОСРЕД ПЛАМЪЦИТЕ НА СЪБРАЛИЯ СЕ НАРОД, ЗАВЕЩАВАЙКИ НА ПОСЛЕДНИЯ И НА СВОИТЕ ДРУГАРИ ТВЪРДОСТ В УЧЕНИЕТО. С СВОЕТО БЕЗСТРАШИЕ ТОЙ ПОРАЗЯВА НАСЪБРАЛИЯ СЕ НАРОД И НАЙ-ВЕЧЕ СВОИТЕ ДЖЕЛАТИ-СЪДИИ. МЛАДА ЕДНА МОМА, НЕОФИТКА, В УЧЕНИЕТО И ДИВНА ХУБАВИЦА, ВДЪХНОВЕНА ОТ БЕЗСТРАШИЕТО НА ТРИМАТА АПОСТОЛИ САМА СЕ ХВЪРЛЯ В ПЛАМЪЧИТЕ НА ОГНЕНАТА КЛАДА И ИЗГОРЯ заедно С ТЯХ.

В БЪЛГАРИЯ И В СЪСЕДНИТЕ СТРАНИ ИЗОБЩО БЕЗ СЪРБИЯ БОГОМИЛСТВОТО НЕ СЕ Е ПРЕСЛЕДВАЛО. ТАЗИ ТЪРПИМОСТ СА ПОДЧЕРТАЛИ МНОВИНА ИСТОРИЦИ. ТЯ СЕ ОБЯСНЯВА С ТОВА, ЧЕ ТО БИЛО БЛИЗКО ДО МИРОГЛЕДА НА НАРОДА И МИНАВАЛО ЗА НАРОДНА РЕЛИГИЯ. СЪЩАТА ТАЗИ МИСЪЛ ПОДЧЕРТАВА И ДЕРЖАВИН, КОЙТО КАВА: "ПО ТОЗИ НАЧИН БОГОМИЛСТВОТО БИЛО КУЛТУРНО, ПОЛИТИЧЕСКО И СОЦИАЛНО ДВИЖЕНИЕ, ИМАЩО СВОИТЕ ДЪЛБОКИ КОРЕНИ В НАРОДНИЯ ЖИВОТ И МИСЛЕНЕ. С ДРУГИ ДУМИ -БОГОМИЛСТВОТО БИЛО-ШИРОКО, МАСОВО, НАРОДНО, СОЦИАЛНО-ПОЛИТИЧЕСКО ДВИЖЕНИЕ/ОКР ТАМ СТР.40/. НЕ Е ЧУДНО ЗА ТОВА, ЧЕ БОГОМИЛДТВОТО ЖИВЕЕЛО СКРИТО В САМИТЕ ЦАРСКИ ДВОРЦИ. ТОВА ПОКАЗВА, НЕГОВОТО ОГРОМНО ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ ВСИЧКИ, КОИТО ИМАЛИ СЛУЧАЙ ДА СЕ ЗАПОЗНАЯТ С НЕГО. ОТБЕЛЯЗАНО е ОТ

ЦЕНТР. Д... ИСТОР. АРХИВ

71

ВСИЧКИ ИСТОРИЦИ, ЧЕ САМУИЛОВИЯТ СИН ГАВРАИЛ И НЕГОВАТА ЖЕНА БИЛИ БОГОМИЛИ; ЦАР АСЕН II ЗАКРИЛЯЛ БОГОМИЛИТЕ, ВЪПРЕКИ КРЪСТОСАНИЯТ ПОХОД НА ПАПАТА СРЕЩУ НЕГО, ЗА ТАЗИ НЕГОВА ЗАКРИЛА.ТОЙ НЕ САМО СИ Е ПОСТАВИЛ СВОБОДНИ, НО ИМ ДАЛ ЕДНАКВИ ПРАВА И ПЪЛНА СВОБОДА ДА ИЗПОВЯДВАТ УЧЕНИЕТО СИ. В БОСНА ПРЕЗ ВРЕМЕТО НА БАН-КУЛИН БОГОМИЛСТВОТО СТАНАЛО ПОЧТИ ДЪРЖАВНА РЕЛИГИЯ. СТАН БАН-КУЛИН С ЖЕНА СИ, С СЕСТРА СИ, РОДИТЕЛИТЕ СИ И С 10000 ПРИЕЛ БОГОМИЛСТВОТО. НО РИМ СЕ НАУЧАВА И ПОЧВАТ ВЕЧЕ НЕЧУВАНИ В БОСНА ГОНЕНИЯ ПРОТИВ БОГОМИЛИТЕ. В БОРБАТА ПРОТИВ БОГОМИЛИТЕ ПАПСТВОТО ПОБЕДИЛО. ТО ПОБЕДИЛО В ФРАНЦИЯ И АЛБИГОЙЦИТЕ, НО НЕ МОГЛО ДА УНИЩОЖИ УЧЕНИЕТО ИМ, РЕФОРМАЦИЯ. РЕВОЛЮЦИОННИТЕ ИДЕИ НА БОГОМИЛИТЕ ИЛЯЗОХА МНОГО ПО-СИЛНИ И ОТ АРМИТЕ НА КРЪСТОНОСЦИТЕ, И ОТ КЛАДИТЕ НА ИНКВИЗИЦИЯТА. СЛЕД ДЪЛГА ПАУЗА ИДЕЯТА НА ПОП БОГОМИЛА ОТ БАБУНА СА ПОДЕЛИ ОТНОВО ДРУГИ БОРЦИ. НА СЦЕНАТА ИЗКОЧИЛ НОВ СЛАВЯНСКИ ГЕНИЙ-ЯН ХУС. С ДЕЛОТО НА ХУСА, ЧЕХСКИТЕ СЕЛЯНИ, ПЪРВИ ПО грамотността си ~~РАБОТНОСТА~~ ПРЕЗ XV ВЕК В ЕВРОПА, ТРИ ВЕКА ПРЕДИ ФРАНЦУЗКАТА РЕВОЛЮЦИЯ,РАЗВЯВАТ ЗНАМЕТО НА СВОБОДАТА,БРАТСТВОТО И РАВЕНСТВОТО.ПО ТОЯ СЛУЧЯЙ ФРАНЦУЗКИЯ ИСТОРИК ГИБОН ПИШЕ:"БЪЛГАРИТЕ И АЛБИГОЙЦИТЕ, ВЗЕЛИ БИБЛИЯТА ЗА ПРАВИЛО НА СВОЯТА ВЯРА И ОТХВЪРЛИЛИ ВСИЧКИ СИМВОЛИ.АЛБИГОИСКИТЕ ВОЙНИ,КОИТО ПРОДЪЛЖИХА 20 ГОДИНИ И ХУСИСТКИТЕ, КОИТО ТРАЕЛИ 11 ГОДИНИ СА ДВЕ БРЪНКИ ОТ ДЪЛГАТА ВЕРИГА НА ГОНЕНИЯТА СРЕЩУ БОГОМИЛСКОТО УЧЕНИЕ,КОЕТО ПЪРВО ПОЧНА БОРБАТА ЗА СВОБОДАТА НА ЧОВЕШКИЯ РАЗУМ И СРЕЩУ АВТОРИТЕТА НА ЦЪРКВАТА".

"СЛАВЯНСКИТЕ НАРОДИ ЧРЕЗ БОГОМИЛСТОВОТО -ПРОДЪЛЖАВА ГИБОН,ПРЪВ ПЪТ ДО ПОЯВАТА НА ХУСА, ВНАСЯТ В ОБЩО'ЕВРОПЕЙСКАТА КУЛТУРА ИНТЕЛЕКТУАЛЕН ДАР,КОЙТО ОСТАВЯ ТРАЙНИ СЛЕДИ ВЪХУ ЦЕЛИЯ РАЗВОЙ НА СРЕДНО-ЕВРОПЕЙСКАТА ЛИТЕРАТУРА.ВЪПРЕКИ НЕГОВИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРОИЗХОД И ХАРАКТЕР, ТО РАБОТЕЛО ПО-ВЕЧЕ ЗА ЧОВЕЦИТЕ, ОТКОЛКОТО ЗА ГРАЖДАНИТЕ НА ЗЕМЯТА, В КОЯТО ИЗНИКНАЛО"

ЛАНСОВ КАЗВА, че СТРАШНИТЕ КРЪСТОНОСНИ ПОХОДИ СРЕЩУ АЛБИГОЙЦИТЕ БИЛИ ЛИТЕРАТУРНО СЪБИТИЕ ТОЛКОВА, КОЛКОТО ПОЛИТИЧЕСКО И РЕВОЛЮЦИОННО, ТО РАЗПРОСТРАНИЛО ФРАНЦУЗКИЯ ЕЗИК ДО ПИРИНЕИТЕ И СРЕДИЗЕМНО МОРЕ.

БОГОМИЛСТВОТО ИЗИГРАЛО ИСТОРИЧЕСКА РОЛЯ И МЕЖДУ СЛАВЯНСКИТЕ НАРОДИ, КАТО СПОМОГНАЛО ДА СЕ РАЗПРОСТРАНИ В ТИЯ СТРАНИ НАРОДНИЯ ЕЗИК,КАТО ПРЕХВЪРЛИ ОТ МАКЕДОНИЯ ВЪ БЪЛГАРИЯ, В СЪРБИЯ,БОСНА,РУСИЯ ЧРЕЗ АПОКРИФНАТА БОГОМИЛСКА ЛИТЕРАТУРА.БОГОМИЛСТВОТО НАВРЕД КЪДЕТО Е ПРОНИКНАЛО ПРЕДИЗВИКВАЛО ДЕМОКРАТИЧНИ ДВИЖЕНИЯ,КОИТО ПЪРВО СА СЕ ОТРАЗЯВАЛИ ВЪРХУ ПИСМЕННОСТТА: ИЗХВЪРЛИЛИ ЧУЖДАТА ПИСМЕННОСТ НАРОДИТЕ -ЛАТИНСКА ИЛИ ГРЪЦКА, И ПОЧВАЛИ ДА СИ СЛУЖАТ С ЖИВАТА НАРОДНА РЕЧ.

ИНТЕРЕСНО Е,ЧЕ У НАС, В МАКЕДОНИЯ, ИМАЛО Е ДОСТА ЧЕСТНИ ДУХОВНИЦИ, КОИТО БИЛИ ОПОЗИЦИОННО НАСТРОЕНИ СПРЯМО ОФИЦИАЛНАТА ДЪРЖАВНА ВЛАСТ, А ТАКА СЪЩО И СРЕЩУ ВИСШЕТО НАШЕ ДУХОВЕНСТВО,НО ТЕ НЕ СА СЕ НАРЕДИЛИ В БОЙНИТЕ РЕДОВЕ НА БОГОМИЛИТЕ , А ПРЕДПОЧЕЛИ ДА ИЗБЯГАТ ОТ ЖИВОТА В МАНАСТИРИТЕ,ЗА ДА СПАСЯТ таи ДУШИТЕ СИ.ТЕ ПРЕНЕБРЕГВАЛИ ПО ТАКЪВ НАЧИН НАРОДНИТЕ ИНТЕРЕСИ И ОСТАВАЛИ СВОЯ НАРОД в НОКТИТЕ НА неговаше ~~СВОИТЕ~~ СВИРЕПИ И ЖЕСТОКИ ПОТИСНИЦИ И ГРАБИТЕЛИ.ТЕХНИТЕ ИМЕНА,КАТО НА " БОГОУГОДНИ ОТЦИ"

СЕ ПАЗЯТ И ДО ДНЕС В ПАМЯТТА НА НАШИЕ Н РОД, ПРЕДАВАНИ ОТ ПОКОЛЕНИЕ НА ПОКОЛЕНИЕ. ТЕХНИТЕ ОБАЧЕ, ЗАСЛУГИ КЪМ НАРОДА СА СЕ СЪСТОЯЛИ В СЪЩНОСТ НЕ ТОЛКОВА В ТЕХНИТЕ „БОГОУГОДНИ" ДЕЛА, КОЛКОТО ЗА ТОВА, ЧЕ ТЕ КАТО ЧЕСТНИ ЛИЦА, СА ИЗОБЛИЧАВАЛИ ЗЛОУПОТРЕБИТЕ НА ОФИЦИАЛНАТА ВЛАСТ И СА БИЛИ ПРОТИВ РАЗВРАТНОТО БЪЛГАРСКО ДУХОВЕНСТВО, ПРОТИВ КОЕТО И ЦЕЛИЯ НАРОД СЕ Е БОРИЛ В ЦЯЛАТА ТОГАВАШНА БЪЛГАРСКА ДЪРЖАВА. ~~ВЪ~~ което фактически те заставали на народни [illegible]. Поради тая именно причина народът ги е считал като свои. МЕЖДУ ТИЯ ЗАСЛУЖИЛИ ВСЕ ПАК НАРОДНИ ДЕЙЦИ СА: ИВАН РИЛСКИ, ПРОХОР ПЧИНСКИ, ГАВРАИЛ ~~[illegible]~~ ЛЕСНОВСКИ, И ЙОАКИМ ОСОГОВСКИ ~~И ДР~~.

XI

САМУИЛОВАТА ДЪРЖАВА.

СЛЕД СМЪРТА НА ЦАР СИМЕОН НА ПРЕСТОЛ НА БЪЛГАРСКИТЕ ЦАРЕ СЕ ВЪЗКАЧИЛ НЕГОВИЯ СИН ПЕТЪР / 927-969/. ПОРАДИ НЕГОВАТА МЛАДОСТ НАЗНАЧАВАТ КАТО НЕГОВ СЪВЕТНИК И РЪКОВОДИТЕЛ ГЕОРГИ СУРСОВУЛ, ДЯДО НА ПЕТЪР. ТЪКМО ТОВА НЕВИННО НА ГЛЕД ОБСТОЯТЕЛСТВО СТАН~~АЛО~~ва ПРИЧИНА ДА СЕ ЯВЯТ ПЪРВИТЕ ТЪРКАНИЯ МЕЖДУ УПРАВЛЯВАЩИТЕ БЪЛГАРСКИ ~~ВРАГОВЕ~~ [illegible] И да избухне БОРБАТА ЗА ВЛАСТ. МИРОЛЮБИВАТА ПОЛИТИКА НА ПЕТЪР И ГЛАВНО ОЖЕНВАНЕТО МУ ЗА ГРЪЦКАТА ПРИНЦЕСА МАРИЯ, КАКТО И ВЪВЕЖДАНЕТО В БЪЛГАРСКИЯ ДВОР ВИЗАНТИЙСКИ ЦЕРИМОНИАЛ, УВЕЛИЧИЛИ НЕПРИЯТНИТЕ НАСТРОЕНИЯ ВСРЕД БОЛЯРИТЕ. НЯКОЙ ОТ ТИЯ НЕДОВОЛНИ БОЛЯРИ, ОТ КОИТО СЕ ОБЯВИ ЗА НЕЗАВИСИМИ ГОСПОДАРИ; ДРУГИ – ПОЛУНЕЗАВИСИМИ, А ТРЕТИ – ГОТОВИ ВСЕКИ ЧАС ДА СТАНАТ ТАКИВА. МЕЖДУ НЕДОВОЛНИТЕ БОЛЯРИ БИЛЕ VI ЧЕТИРМАТА СИНОВЕ НА ГОЛЕМИЯ МАКЕДОНСКИ ВОЙВОДА И БОЛЯРИН Никола, А ИМЕННО: ДАВИД, МОИСЕЙ, ААРОН И САМУИЛ. СЛЕД СМЪРТА НА ПЕТЪР НА БЪЛГАРСКИЯ ПРЕСТОЛ СЕ възКАЧИЛ ЦАР БОРИС II, ПРЕЗ ВРЕМЕТО НА КОГОТО ИЗТОЧНА БЪЛГАРИЯ ПОДПАДНАЛА ПОД ВИЗАНТИЙСКА ВЛАСТ. ТОВА СТАНАЛО В 972 ГОД. ЦАР БОРИС II И НЕГОВИЯТ БРАТ РОМАН БИЛИ ПЛЕНЕНИ И ОТКАРАНИ В ЦАРИГРАД. "НО Македония не капитулирала. Сега, след пропадането на България, тя продължила своя живот нейде като държава със столица в началото ~~ЗАПАДНОТО БЪЛГАРСКО ЦАРСТВО – ПИШЕ ДЕРЖАВИН В "ИСТОРИЯТА НА БЪЛГАРИЯ" /С СТОЛИЦА ОТ НАЧАЛО В СОФИЯ, А СЛЕД ТОВА В ВОДЕН, КЪДЕТО Е БИЛ ПРЕМЕСТЕН И ПАТРИАХЧЕСКИЯ ПРЕСТОЛ/~~, РОДЪЛЖИЛО ДА ПАЗИ СВОЯТА ПОЛИТИЧЕСКА НЕЗАВИСИМОСТ. ВЪЗПОЛЗВАЙКИ СЕ ОТ ИЗБУХНАЛОТО В ИЗТОЧНА БЪЛГАРИЯ ВЪСТАНИЕ ПРОТИВ ВИЗАНТИЯ, ТЕ ОБЕДИНИЛИ ВСИЧКИ ~~БЪЛГАРИ~~ южни славяни от Македония, Мизия и Тракия В БОРБА ПРОТИВ ВИЗАНТИЙСКОТО РОБСТВО."

ЧЕТИРМАТА БРАТЯ РАЗПРЕДЕЛИЛИ МАКЕДОНИЯ НА ЧЕТИРИ ОБЛАСТИ И МЪЖКИ СЕ ЗАПРЕТНАЛИ ДА ПОДГОТВЯТ НАРОДА ЗА КЪРВАВАТА И ГЕРОИЧНА СЪПРОТИВА СРЕЩУ ВИЗАНТИЙСКИЯ ИМПЕРАТОР ВАСИЛИЙ II, КОЙТО СЕ ГОТВЕЛ С ГОЛЕМИ СИЛИ ДА ДОВЪРШИ ЗАВОЮВАТЕЛНОТО ДЕЛО НА СВОЯ ПРЕДШЕСТВЕНИК ЙОАН ЦИМИСХИ. В 978 ГОД., ИЛИ В НАЧАЛОТО НА 979 ГОД. ОТ ЦАРИГРАД ИЗБЯГВАТ ДВАМАТА БРАТЯ БОРИС И РОМАН. При ~~ПРЕМИНАВАНЕТО~~ преминаването им, ОБАЧЕ, НА ГРЪЦКАТА ГРАНИЦА, БОРИС ПО ПОГРЕШКА БИЛ УБИТ, или нарочно, за да не се яви като претендент за цар. РОМАН УСПЯВА ДА СЕ ПРЕХВЪРЛИ В МАКЕДОНИЯ И СТАВА УПРАВИТЕЛ НА СКОПИЕ, КАТО НАЙ-БЛИЗЪК СЪТРУДНИК НА САМУИЛА. ПРИ БИТКАТА В ИХТИМАНСКИЯ ПРОХОД, КЪДЕТО ИМПЕРАТОР ВАСИЛИЙ II ПРЕТЪРПЯ КАТОСТРОФАЛНО ПОРАЖЕНИЕ И МАЛКО ОСТАНА САМ ДА БЪДЕ ПЛЕНЕН, РОМАН Е БИЛ ЕДИН ОТ ГЛАВНИТЕ РЪКОВОДИТЕЛИ И ОРГАНИЗАТОРИ НА БОЕВЕТЕ В ТОВА СРАЖЕНИЕ.

САМУИЛ ИЗПОЛЗВАЛ ПОЯВЯВАНЕТО НА РОМАНА ПРОТИВ СТРЕМЛЕНИЯТА НА НЕГОВИЯ БРАТ АРОНА И НАЙ-ГЛАВНО ДА ПАРАЛИЗИРА ВЛИЯНИЕТО НА ВИЗАНТИЯ, КОЕТО ЧРЕЗ

ЦЕНТР. ПАРТ. ИСТОР. АРХИВ 77
ЦБКМ ☆ БИА ФОНД № 525 АРХ. ЕД. № 73

ПЛЕНЕНИЯ РОМАН ДА УПРАЖНЯВАТ В ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ НА САМУИЛОВАТА ДЪРЖАВА. СЛЕД ПЛЕНЯВАНЕТО НА РОМАНА при БОЕВЕТЕ В СКОПИЕ, КОЕТО Е СТАНАЛО В 1003 ГОДИНА И ЕКЗЕКУТИРАНЕТО НА АРОНА, ОБВИНЕН В ПРЕДАТЕЛСТВО, САМУИЛ СТАНАЛ ПЪЛЕН ГОСПОДАР НА ДЪРЖАВАТА С ПРАВА НА ИСТИНСКИ ВЛАДЕТЕЛ.

В ЦЕНТЪРА НА ЦАР САМУИЛОВАТА ДЪРЖАВА БЕ МАКЕДОНИЯ, ИЛИ КАКТО Я НАРИЧАТ ОЩЕ "ОХРИДСКА МАКЕДОНИЯ". СТОЛИЦАТА СЕ Е ПРОМЕНЯЛА СПОРЕД ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПРЕЗ НЕГОВОТО ЦАРУВАНЕ, НО ВИНАГИ ОСТАВАШЕ В МАКЕДОНСКА ТЕРИТОРИЯ. ЗА КРАТКО ВРЕМЕ Е В МЪГЛЕН, ПОСЛЕ- В ВОДЕН И НАЙ-СЕТНЕ В ОКРИД И ПРЕСПА. В ПРЕСПА- ~~НА~~ разположена край ЧУДНО ХУБАВОо И ЛАЗУРНО ПРЕСПАНСКО ЕЗЕРО, ВЪРХУ СТРЪМНА СКАЛА, ВЕЛИЧЕСТВЕНО СЕ ИЗДИГАЛ НЕГОВИЯТ УКРЕПЕН ЗАМЪК. В НЕГО ИДВАШЕ ДА ИЗПОЛЗВА КРАТКИЯ ОТДИХ И САМУИЛ.

ЦЕЛИ 34 ГОДИНИ САМУИЛ ВОДИ НЕРАВНА, НО ГЕРОИЧНА БОРБА С ЕДИН ОТ НАЙ-МОЩНИТЕ ВИЗАНТИЙСКИ ИМПЕРАТОРИ. ФРАНЦУЗКИЯ ИСТОРИК ШЛЮБЕРЖЕ ГОВОРИ С СИЛНО ВЪЗХИЩЕНИЕ ЗА ТАЗИ НЕУСТРАШИМА ЕНЕРГИЯ, С КОЯТО ВЕЛИКИЯ ПЪЛКОВОДЕЦ Е ВОДИЛ СТРАНАТА КЪМ ПОБЕДА. "НАИСТИНА-КАЗВА ТОЙ-ТРЯБВА ДА Е БИЛ НЕОБИКНОВЕН ЧОВЕК ТОЗИ, КОЙТО МОЖА ТАКА БЪРЗО ДА ЗАСИЛИ СВОЕТО МОГЪЩЕСТВО ЗА СМЕТКА НА СВОЯ КОЛОСАЛЕН СЪСЕД. И ТАЯ СИЛА ДА СТИГНЕ ДО ТАМ, ЧЕ ДА МОЖЕ ДА ТУРИ В ОПАСНОСТ СЪЩЕСТВУВАНИЕТО НА САМАТА ВИЗАНИЙСКА ИПМЕРИЯ".

САМУИЛ С СВОИ СОБСТВЕНИ СИЛИ, БЕЗ ПОМОЩА НА КОЯТО И ДА Е ДРУГА ДЪРЖАВА, УСПЯЛ ДА РАЗШИРИ ГРАНИЦИТЕ ОТ БЯЛО МОРЕ ДО ЧЕРНО И ОТ КАРПАТИТЕ ДЕВА И ДУНАВ И АДРИАТИКА ДО ЕПИР, ТЕСАЛИЯ И ПЕЛОПОНЕС И ОТ ТАМ ДО СТЕНИТЕ НА САМАТА ВИЗАНТИЙСК СТОЛИЦА -ЦАРИГРАД. КЪДЕ СЕ КРИЕШЕ НЕГОВАТА СИЛА? НА КОГО ДЪЛЖЕШЕ ТОЙ ТЕЗИ КОЛОСАЛНИ УСПЕХИ СРЕЩУ ВРАГА? НЕГОВАТА СИЛА СЕ СЪСТОЕШЕ главно В НЕГОВАТА НАРОДНА ВОЙСКА, ВДЪХНОВЯВАНА ОТ ИДЕИТЕ НА СТАРИТЕ БОГОМИЛИ, КОИТО САМУИЛ ЗАЕДНО С СВОИТЕ ПОБЕДИ РАЗНАСЯШЕ ПО ВСИЧКИ СТРАНИ. НЕГОВАТА ВОЙСКА ЗНАЕШЕ ЗАЩО СЕ БИЕ И ПРОТИВ КОГО. ТЯ НЕ БЕШЕ НАЕМНА ВОЙСКА И СЕ БИЕШЕ НЕ ЗА СВОЯ ГОСПОДАР, КОЙТО ПЛАЩАШЕ, А СЕ БИЕШЕ ЗА СВОЯТА СОБСТВЕНА ЗЕМЯ, която ~~ДА~~ Я ЗАПАЗИ ОТ ЗАВЛАДЯВАНЕТО НА ЖУЖДИ ГОСПОДА И. ИМЕННО ТУК СЕ КРИЕ ТАЙНАТА НА ГОЛЕМИТЕ УСПЕХИ НА САМУИЛА, НЕЗАВИСИМО ОТ НЕГОВИТЕ ЛИЧНИ КАЧЕСТВА НА ГОЛЯМ ПЪЛШОВОДЕЦ И СТРАТЕГ, КОИТО СА ИГРАЛИ НЕ МАЛКА РОЛЯ В НЕГОВИТЕ ПОБЕДИ.

БОРБАТА НА САМУИЛА, КОЯТО Е ВОДИЛ С ТАКЪВ ФАНАТИЗЪМ СРЕЩУ ОЩЕ ПО-ФАНАТИЧНИЯ ВАСИЛИЙ II, БИЛА В СЪЩНОСТ ВОЙНА НА ДВА СВЯТА: ВЪЗРАЖДАЩИЯ СЕ ЮЖНОСЛАВЯНСКИ СВЯТ И АГОНИЗИРАЩИЯ СТАР ПРОГНИЛ ФЕОДАЛЕН СВЯТ НА ФИЗАНТИЙСКИТЕ ИМПЕРАТОРИ. КРАЙНАТА ПОБЕДА НЕ БЕШЕ НА СТРАНАТА НА САМУИЛА, НО ТЯ НЕ БЕШЕ И НА ВАСИЛИЙ II. КРАЙНАТА ПОБЕДА Е ДНЕС, КОГАТО СЕ ОСЪЩЕСТВЯВАТ ВЪЗЖДЕЛЕНИЯТА НА НАЙ-БЛАГОРОДНИТЕ УМОВЕ И НА ВСИЧКИ ТРУДЯЩЕ СЕ ПО ЦЕЛИЯ СВЯТ.

В 896 ГОД. ПРИ Р. СПЕРХЕЙ ВОЙСКИТЕ НА САМУИЛА ПРЕТЪРПЯХА ПЪРВОТО СЕРИОЗНО ПОРАЖЕНИЕ, КОЕТО ПО СВОИТЕ РЕЗУЛТАТИ БЕШЕ КАТОСТРОФАЛНО. НО САМУИЛ И НЕГОВИТЕ БЕЗСМЪРТНИ ГРЕНАДИРИ НЕ СЕ УПЛАШИХА. ТЕ НЕ преклониха

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ фонд № 525 арх. ед. № 94

ГЛАВА. ДАЖЕ И СЛЕД ПОРАЖЕНИЕТО В 1003 Г Д. ПРИ СКОПИЕ И ПЛЕНЯВАНЕТО НА РОМАНА, БОРБАТА НЕ БЕ ПРЕКРАТЕНА. НАПРОТИВ, ТЯ СЕ ПОДЕ С ОЩЕ ПО-ГОЛЯМО ОЖЕСТОЧЕНИЕ ДО ПОСЛЕДНАТА Й ТРАГИЧНА розВРЪЗКА КРАЙ БЕЛАСИЦА. ТАМ, КАКТО Е ИЗВЕСТНО НА ВСИЧКИ, БЯХА ПЛЕНЕНИ 15.000 ОТ НАЙ-ХОБРИТЕ САМУИЛОВИ ВОЙНИЦИ. ЖЕСТОКИЯТ ИМПЕРАТОР ИЗДАЛ НАРЕДБА ВСИЧКИ ДА БЪДАТ ОСЛЕПЕНИ, КАТО НА СТО ДУШИ СЕ ОСТАВИ ЕДИН С ЕДНО ОКО. ТОЗИ ФАКТ НА -КРАСНОРЕЧИВО ЗА ОНОВА ОЖЕСТОЧЕНИЕ, С КОЕТО СЕ Е ВОДИЛО БОРБАТА, ОТ КОЯТО ЗАВИСЕШЕ СЪДБАТА НЕ САМО НА ВИЗАНТИЯ, НО И НА ЦЯЛИЯ ТОГАВАШЕН ФЕОДАЛЕН СТРОЙ, СЪДБАТА И НА ТОГАВАШНА РАЗВРАТНА ЦЪРКВА, ЧРЕЗ КОЯТО ТОГАВАШНИТЕ ЕКСПЛОАТАТОРСКИ КЛАСИ ПРОВЕЖДАХА НАЙ-ЛЕСНО СВОЯТА КЛАСОВА ГРАБИТЕЛСКА И ПОДТИСНИЧЕСКА ПОЛИТИКА.

САМУИЛ СТОЯЛ НАЧЕЛО НА МАКЕДОНСКИЯТ НАРОД, А ЗАЕДНО С ТОВА И НА ВСИЧКИ СЛАВЯНИ, НАСЕЛЯВАЩИ ОБЛАСТИТЕ-МИЗИЯ, ТРАКИЯ И МАКЕДОНИЯ, БЛИЗКО 40 Г ДНИ. СЯКХХ ТОВА ДЪЛГО ЦАРУВАНЕ БЕ ЕДНА МЪЧИТЕЛНА И НЕПРЕКЪСНАТА ВЕРИГА ОТ ВОЙНИ С ВИЗАНТИЯ, НАЛОЖЕНИ ПОСЛЕДНИТЕ ОТ НЕЯ. ПЪРВИТЕ ПОХОДИ САМУИЛ УСПЯ ДА ПРОВЕДЕ НАЙ-УСПЕШНО, КОЛКОТО БЪРЗО ТОЛКОВА И БЛЯСКАВО. "ТОЗИ ВОЙНСТВЕН ЧОВЕК-КАЗВА ЛЕТОПИСЦЪТ СКИЛИЦА, БРАТ НА ВИЗАНТИЙСКИЯ ИМПЕРАТОР ВАСИЛИЙ II-УДИВИТЕЛНО ПРЕДПРИЕМЧИВ, КОЙТО НЕНАВИЖДАШЕ ПОКОЯ СТАНА ЕДИНСТВЕНИЯ ВЛАДЕТЕЛ НА ЦЯЛА БЪЛГАРИЯ. ТОЙ НАХЛУВАШЕ НЕПРЕСТАННО В ВСИЧКИТЕ ЗАПАДНИ ПРОВИНЦИИ НА ИМПЕРИЯТА." В СКОРО ВРЕМЕ САМУИЛ, БЛАГОДАРЕНИЕ НА СВОЯ ГАРОИЧЕН НАРОД, КОЙТО НЕЗНАЕШЕ ЩО Е ПОЧИВКА, КАКТО И САМИЯ НЕГОВ ВОЖД, РАЗШИРИ ДО НЕИМУВЕРНИ НЕГОВИЯ ВОЕНЕН КАПАЦИТЕТ ПРЕДЕЛИ ГРАНИЦИТЕ НА СВОЯТА МЛАДА ДЪРЖАВА." ОТ ВЪРХА НА ПИНТ -КАЗВА ЕДИН ДРУГ ГРЪЦКИ ЛЕТОПИСЕЦ (ИСАН ЦЕЦЕС) – ОТ ПОЛЕТАТА НА ЛАРИСА, ОТ ДРАЧ ДО ВРАТИТЕ НА ЦАРИГРАД, ВСИЧКИ ЗЕМИ НА ИМПЕРИЯТА СЕ НАМИРАХА В РЪЦЕТЕ НА БЪЛГАРИТЕ.

ДВУБОЯТ МЕЖДУ САМУИЛА И ВАСИЛИЙ II БЕ ДЪЛГОТРАЕН И ИЗПЪСТРЕН С НАЙ-НЕОЧАКВАНИ ДРАМАТИЧНИ ПЕРИПЕТИИ, БОРБА СЛАБНА НА ЖИВОТ И СМЪРТ. ОТ 981 ГОД. ДО 996 ГОД, ПРЕЗ ПЪРВИТЕ 15 ГОД, САМУИЛ БЕШЕ ПОЧТИ НЕПРЕКЪСНАТО ПОБЕДИТЕЛ. НО В НЕЩАСТНИЯ БОЙ ПРИ Р. СПЕРХЕЙ СЛОМЕНА БЕШЕ НЕГОВА СИЛА. ОТ ТУК НАТАТЪК-ТОЙ СЕ БОРЕШЕ НЕ С ОНАЯ ВЯРА, КОЯТО КРЕПЕШЕ ДО ТОГАВА НЕГО И НЕГОВА ВОЙСКА. И АКО КСЕ ПАК ВОЙСКАТА НЕ СЕ ОЧАЙВАШЕ, А ПРОДЪЛЖАВАШЕ БОРБАТА, ТОВА СЕ ДЪЛЖЕШЕ ИЗКЛЮЧИТЕЛНО НА СЪЗНАНИЕТО НА НЕГОВИТЕ ХРАБРИ ВОЙСКАРИ, ЧЕ ЕДНО БЕЗУСЛОВНО ПРЕДАВАНЕ И КАПИТУЛИРАНЕ ЗНАЧЕШЕ ОТНОВО ЗАГРАБВАНЕ ЗЕМИТЕ ОТ РЪЦЕТЕ НА ТИЯ, КОИТО ОБРАБОТВАХА, И ПРЕДАВАНЕ НА ТИЯ, КОИТО НИКОГА НЕ ЗНАЕХА КАКВО Е ТРУД И РАБОТА. ТОВА ЗНАЧЕШЕ ОЩЕ ПЪЛНО ПОЛИТИЧЕСКО РОБСТВО И ОБЕЗЛИЧВАНЕ НА ЦЕЛИЯ МАКЕДОНСКИ НАРОД. И ЗАТОГА ОТ 999 ГОД. САМУИЛ НАПРЕГНА ВСИЧКИ СИЛИ, НЕ ЗА ДА ПОБЕДИ МОЖЕ БИ, А ЗА ДА ~~ХХЖЕКИ~~ ПРИДОБИЕ ПО-ДОБРИ УСЛОВИЯ ЗА СВОЯ НАРОД ПРИ ЕДИН ЕВЕНТУАЛЕН МИР. МЕЖДУ ТОВА, ОБАЧЕ, СИЛИТЕ НА ПРОТИВНИКА РАСТЯХА ВСЕ ПО-ВЕ И ПО -ВЕЧЕ. НЕГОВИЯТ НАПАДАТЕЛЕН ДУХ РАСТЕШЕ. ПОРАЗЯВАНЕТО НА НЕГОВИТЕ НЕПРИЯТЕЛИ В МАЛА АЗИЯ МУ ПОЗВОЛИ ДА СТОВАРИ ЦЯЛАТА СИ ВОЙСКА СРЕЩУ ИЗНЕМОГВАЩИТЕ СИЛИ НА САМУИЛА. ЕТО КАК СЕ ДОЙДЕ ДО ПЕЧАЛНИЯТ И ТРАГИЧЕН КРАЙ ПРИ БЕЛАСИЦА.

Там САМУИЛ, КАТО ПО ЧУДО, СЕ СПАСЯВА ОТ ГРОЗЯЩАТА ГО ОПАСНОСТ ОТ СТРАШНИЯ БОИ, ПОДПОМОГНАТ ОТ ХРАБРИЯ СВОЙ СИН ГАВРАИЛ РАДОМИР, ТОЙ УСПЯВА С

ЦБКМ ☆ БИА ФОНД № 525 АРХ. ЕД. 1

ЧАСТ ОТ ~~ХХХХХ~~ ОЦЕЛЕЛИТЕ СИ ВОЙСКИ ДА СЕ ДОМЪКНЕ ДО ПРИЛЕП. ТАМ ПРИСТИГАТ ~~ХХХХХХХХХХХХХХ~~ И 15-ТЕХ ХИЛЯДИ ОСЛЕПЕНИ ВОЙНИЦИ. САМУИЛ ЩОМ ГИ ВИДЯЛ ПАДНАЛ В НЕСВЕС. КАТО СЕ СВЕСТЯВ ПОИСКАЛ ВОДА. СЛЕД НЯКОЛКО ГЛЪТКИ, ТОЙ СЕ РАЗТРЕПЕРИЛ И ИЗДЪХНАЛ.

ТОВА СТАНАЛО ПРЕЗ М.СЕПТЕМВРИ 1014 ГОД.

В ТОВА НЕВЪОБРАЗИМО СТРАХОТНО И ~~НЕСЪМНИМО~~ несравнимо ПО СВОЯТА ТРАГИЧНОСТ ВИДЕНИЕ ИЗЧЕЗНА ОТ ИСТОРИЧЕСКАТА СЦЕНА НА МАКЕДОНИЯ ЕДИН ГОЛЯМ ЖИВОТ, ЕДНА ОГРОМНА ФИГУРА, ЕДИН НАИСТИНА ~~ВОЙНИШКИ МЪЖ~~ голям човек на ~~нейна~~ родина пресвета.

САМУИЛ Е ПЪРВИЯТ Е наш НАШ МАКЕДОНСКИ, НАЦИОНАЛЕН ГЕРОЙ, СТОКРАТНО ПО-~~БЛА-~~ БЛАГОРОДЕН ОТ КРАЛИ МАРКА, ~~НО~~ и БЕЗКРАЙНО ПО народен ~~СКРОМЕН~~. ~~И СТО~~

С ЦАРУВАНЕТО НА ЦАР САМУИЛА В ИСТОРИЯТА НА МАКЕДОНИЯ НАСТЪПИ ЕДИН НОГО ВАЖЕН МОМЕНТ, КОГАТО МОЖЕШЕ ДА СЕ РЕАЛИЗИРА МЕЧТАТА НА ВСИЧКИ СЪВРЕ ЕНИ МАКЕДОНЦИ - СЪЗДАВАНЕ НА ЕДНА ЧИСТО МАКЕДОНСКА ДЪРЖАВА, С ОТДЕЛЕН ОТ СТАНАЛИТЕ ЮЖНОСЛАВЯНСКИ ПЛЕМЕНА МАКЕДОНСКИ НАРОД, С СВОЯ ОТДЕЛНА МАКЕДОН КА КУЛТУРА И ЕЗИК И С СВОЯ МАКЕДОНСКА ИСТОРИЯ. ЗА ЩАСТИЕ, ИЛИ ЗА НЕЩАСТИЕ — ВА ОБАче НЕ СТАНА. ДЪРЖАВАТА НА САМУИЛА НЕ МОЖА ДА СЕ ИЗДИГНЕ ДО СТЕПЕН ЕДНА ЧИСТО МАКЕДОНСКА ДЪРЖАВА И САМУИЛ - ~~НА~~ до ЕДИН ЧИСТО МАКЕДОНСКИ ВЛАДЕ ЕЛ И ЦАР. ЗАЩО СТАНА ТОВА? НА ЛИЦЕ НЕ БЯХА ЛИ ВСИЧКИ УСЛОВИЯ, КОИТО ОП РЕДЕЛЯТ ДЪРЖАНТОСТА, ПОЛИТИЧЕСКИЯТ И ДЪРЖАВЕН СУВЕРНИТЕТ? ДА, НА ЛИЦЕ ХА ПОЧТИ ВСИЧКИ НАЙ-ВАЖНИ УСЛОВИЯ, КОИТО ДАВАХА ПЪЛНА ВЪЗМОЖНОСТ НА КЕДОНИЯ ДА СЕ ИЗДИГНЕ КАТО НАПЪЛНО МАКЕДОНСКА ДЪРЖАВА. НА ЛИЦЕ, ОБАЧЕ, НЕ ШЕ ЕДНО ДОСТА ВАЖНО УСЛОВИЕ-СЪЗНАНИЕТО ЗА ОТДЕЛНА СЛАВЯНСКА НАРОДНОСТ, ЕЩО ОТДЕЛНО ОТ ТОВА, КОЕТО ПРЕДСТАВЛЯВАШЕ МИЗИЯ И ТРАКИЯ, И ЕЗИКА И ЛТУРАТА, И МИНАЛОТО И ИСТОРИЯТА, представляващи НЕЩО ДРУГО ОТ ЕЗИКА, КУЛТУРАТА И ИСТОРИ Я НА ВСИЧКИ ОНИЯ СЛАВЯНСКИ НАСЕЛЕНИЯ, КОИТО ОБИТАВАХА ОСТАНАЛИТЕ ДВЕ ?
ТОЧНИ ЮЖНОСЛАВЯНСКИ ОБЛАСТИ.-МИЗИЯ И ТРАКИЯ. НЕ БЕШЕ НА ЛИЦЕ ЗНАЧИ ЕДИН ВАЖЕН ПРИЗНАК "ОБЩОСТТА НА ПСИХИЧЕСКИЯ ОБЛИК", КОЙТО СЕ ПРОЯВЯВА В ДЕЛНАТА ОБЩНОСТ НА КУЛТУРАТА. И най важно - не беха на лице интересите които биха имулирали и оправдали подобна една тесногръдна восебна чисто-македонска политика

В ОНОВА ВРЕМЕ ВСИЧКИ СЛАВЯНИ, НАСЕЛЯВАЩИ МАКЕДОНИЯ, МИЗИЯ И ТРАКИЯ, ХА ЕДНА КУЛТУРЯ, ЕДИН ЕЗИК И ПОЧТИ ЕДИН ПРСИХИЧЕСКИ ОБЛИК, ЕДНА ОБЩА Я, ЕДНА ВЯРА, ЕДИН БОГ. ~~И~~ ВСИЧКО ТОВА ~~ГИ~~ ОБЕДИНЯВАШЕ В ЕДНА ЦЯЛА ИЧЕСКА И ПОЛИТИЧЕСКА ОБЩНОСТ. И НИКОМУ В ОНОВА ВРЕМЕ НЕ ИДВАШЕ НА УМ РАЗКЪСВА ТОВА ЦЯЛОСТНО ЕДИНСТВО В ИМЕТО НА НЯКАКЪВ ВСЕПАРАТИЧЕН ЛОЗУНГ: КЕДОНИЯ САМО НА МАКЕДОНЦИТЕ". А НАЙ МАЛКО ТОВА МОЖЕШЕ ДА ЖЕЛАЕ САМУИЛ и в момент ТО БЕШЕ НАПАДНАТ ОТ НАЙ-ОПАСНИЯТ ВРАГ, ОТ КАКЪВТО НЯКОГА ЮЖНОТО СЛА СТВО Е БИЛО ЗАПЛАШВАНО. САМУИЛ ЧУВСТВАШЕ ГОЛЯМА НУЖДА ОТ ОБЕДИНЯВАНЕ ВСИЧКИ СИЛИ В ЕДНО, ЗА ДА ГИ НАСОЧИ СРЕЩУ ОБЩИЯ ВРАГ. И РАЗБИРА СЕ, ТОВА ГЛЕДИЩЕ ТОЙ НЕ БИ БИЛ ДОСТОЕН ВОЖД НА СВОЯ НАРОД, ДАЖЕ И ТОГАВА, ТОЙ би СЕ ЧУВСТВАЛ САМО КАТО МАКЕДОНЕЦ, ДА ВДИГНЕ ЧИСТО МАКЕДОНСКО ЗНАМЕ, ХВЪРЛИ РЪКАВИЦАТА НА ОСТАНАЛИТЕ СЛАВЯНСКИ ПЛЕМЕНА, ДА ГИ ОБЯВИ ЗА ЧУЖДИ ДВЛАСТНИ, нему ВМЕСТО да ги обявила за СВОЙ РАВНОПРАВНИ братя. САМО ТАКАВА ЕДНА ПОЛИТИКА Т.Е. ПО КА НЕ НА РАЗПОКЪСВАНЕ ~~КЛК~~ И РАЕДИНЯВАНЕ НА ЮЖНИТЕ СЛАВЯНСТВА НА НИ ПЛЕМЕНА И ДЪРЖАВИЦИ, а по обединяване ЧРЕЗ СЪЗДАВАНЕ НА ЕДНА ОБЕДИНЕНА ЦЯЛОСТНА -СЛАВЯНСКА ДЪРЖАВА, МОЖЕШЕ ДА СЕ ПРЕДПАЗИ СТРАНАТА И ЮЖНО-СЛАВЯНСКИТЕ

76

ПЛЕМЕНА ОТ ГРОЗЯЩАТА ОПАСНОСТ, КОЯТО БЕШЕ НАДВИСНАЛА НАД ГЛАВИТЕ ИМ И ГИ ЗАСТРАШАВАШЕ С ПЪЛНО унищожение ~~ОТЧУЖДЕНИЕ~~. КОГАТО СТАЛИН ИЗБРОЯВА ПРИЗНАЦИТЕ НА НАЦИЯ ТА, ТОЙ ОБЕЛЯЗВА ЕДИН ВАЖЕН БЕЛЕГ "ОБЩНОСТТА" НА КУЛТУРАТА, НО ПРИ ТОВА ТОЙ И ГОВОРИ ЗА "УСТОЙЧИВА ОБЩНОСТ". ТЪЙМО ТАКАВА от "УСТОЙЧИВА ОБЩНОСТ" ИМАШЕ ПРЕ ВИД И САМУИЛ И ЗА НЕЯ ТОЙ РАБОТЕШЕ ДЕН И НОЩ. ТАКАВА ИМЕННО ОБЩНОСТ която не беше само на македонците ПРЕДСТАВЛЯВАШЕ НЕГОВАТА ДЪРЖАВА И ТЪКМО ЗА ТОВА ТЯ БЕШЕ СИЛНА И МОГЪЩА.

ЦЕНТР. ПАРТ. ИСТОР. АРХИВ

ОТ ВСИЧКО ТОВА СЕ ВИЖДА, ЧЕ, ИЗХОЖДАЙКИ ОТ ЛОГИКАТА НА НЕЩАТА И ОТ ИСТОРИЧЕСКАТА ПРАВДА, САМУИЛ НЯМАШЕ ИНТЕРЕС ДА СЪЗДАВА ТЕСНОГРЪДНА ИДЕЯ ЗА ОТДЕЛНА МАКЕДОНСКА ДЪРЖАВА, КОЯТО БИ ПРЕДИЗВИКАЛО РАЗПОКЪСВАНЕ НА ОБЩИЯ ЮЖНОСЛАВЯНСКИЯ ФРОНТ. ПРИ ОНИЯ УСЛОВИЯ, СЛЕДОВАТЕЛНО, РЕАКЦИОННО БИ БИЛО ДА СЕ МИСЛИ ЗА ПОДОБНО НЕЩО, ЗАЩОТО С ТОВА БИ СЕ ПОДПОМОГНАЛ НАРОДНИЯТ ВРАГ. ПО ТАЯ ПРИЧИНА ИМЕННО, САМУИЛ НИКЪДЕ НЕ СЕ НАРИЧА МАКЕДОНСКИ ГОСПОДАР И ДЪРЖАВАТА СИ МАКЕДОНИЯ. ПО СЪЩАТА ПРИЧИНА И ТОГАВАШНИТЕ ИСТОРИЦИ НЕ НАРИЧАТ ЗЕМЯТА НА САМУИЛА И ДЪРЖАВАТА МУ МАКЕДОНСКИ. С ЗНАНИЕТО ДА СЕ ЗАПАЗИ ЕДИНСТВОТО НА ВСИЧКИ СЛАВЯНИ, КОИТО ОБРАЗУВАТ(за) ДЪРЖАВАТА НА САМУИЛА, И ОСОБЕНО ЕДИНСТВОТО МЕЖДУ СЛАВЯНСКИТЕ ПЛЕМЕНА, НАСЕЛЯВАЩИ МИЗИЯ, ТРАКИЯ И МАКЕДОНИЯ, САМУИЛ ВОДЕШЕ НЕ ЧИСТО МАКЕДОНСКА, ТЯСНОГРЪДНА И СЕПАРИТИЧНА, Племен ПОЛИТИКА, А ОБЩОСЛАВЯНСКА ТАКАВА. И ТОВА БЕ единствено ~~ПРАВИЛНА~~ ПОЛИТИКА ЗА ОНОВА ВРЕМЕ. Поради това ~~И НИКОЙ~~ НЕ БЕШЕ ПРОТИВ НЕЯ, НИТО ~~ПЪК Е~~ някой МИСЛИЛ ДА СЪЗДАВА ДРУГА. АНАЛОГИЧНО ЯВЛЕНИЕ В НАШАТА ИСТОРИЯ, В ИСТОРИЯТА НА ИЗТОЧНИТЕ южн. СЛАВЯНСКИ ПЛЕМЕНА - МАКЕДОНЦИ, ТРАКИЙЦИ И МИЗИЙЦИ В 1878 се явява С САН-СТЕФАНСКИ ДОГОВОР. КОЙ ЮГОСЛАВЯНИН ТОГАВА - БИЛО ТОЙ МАКЕДОНЕЦ, МИЗИЕЦ, ИЛИ ТРАКИЕЦ БИ ДРЪЗНАЛ ДА СЕ ПРОТИВОПОСТАВИ ПРОТИВ ТАЗИ НОВОСЪЗДАДЕНА ЮЖНОСЛАВЯНСКА ОБЩНОСТ В ИМЕТО НА ЕДНА "МАКЕДОНИЯ НА МАКЕДОНЦИТЕ" или Тракия и тракийците?

ПРЕНЕСЕНИ ГОРНИТЕ РАСЪЖДЕНИЯ ПРИ СЕГАШНИТЕ УСЛОВИЯ НИКОЙ МАКЕДОНЕЦ НЕ БИ СЕ ПРОТИВОПОСТАВИЛ НА ИДЕЯТА ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ЕДНО НОВО ЮЖНО СЛАВЯНСКО ЕДИНСТВО И БРАТСТВО, А ЧРЕЗ НЕГО И НА ЕДНО БАЛКАНСКО БРАТСТВО И ЕДИНСТВО, ЧРЕЗ СЪЗДАВАНЕТО ОТ МАКЕДОНИЯ НА ЕДНА ОТДЕЛНА ДЪРЖАВА, КАТО РАВНОПРАВЕН ЧЛЕН НА ЕДНАТА ИЛИ ДРУГАТА ИКОНОМИЧЕСКА И ПОЛИТИЧЕСКА ФОРМАЦИЯ.

СЪЗДАВЕНОТО НА ОТДЕЛНИ ДЪРЖАВИЦИ, ОТДЕЛНО СЪЩЕСТВУВАЩЕ ЕДНА ОТ ДРУГА, Е ЛОЗУНГ НА КАПИТАЛИСТИЧЕСКИТЕ ДЪРЖАВИ, КОИТО САМО ТАКА МОГАТ ДА ДЪРЖАТ В РЪЦЕТЕ СИ СЪДБИНИТЕ НА ТАКИВА МАЛКИ ДЪРЖАВИ И ДА ГИ ЕКСПЛОАТИРАТ. ИСТИНСКИЯТ СОЦИАЛИСТ Е ЗА ПРЕМАХВАНЕТО НА СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ ГРАНИЦИ И ЗА ОБЕДИНЯВАНЕТО, ЗА ФЕДЕРИРАНЕТО НА МАЛКИТЕ ДЪРЖАВИЦИ В ГОЛЕМИ ПОЛИТИЧЕСКИ И ИКОНОМИЧЕСКИ БЛОКОВЕ под покровителството и великия Съв. съюз, ЗАЩОТО САМО ПО ТОЯ НАЧИН ТЕ ЩЕ МОГАТ НАЙ-ДОБРЕ ДА ЗАЩИТЯТ СВОИТЕ ИНТЕРЕСИ И ПРИ НУЖДА ДА СЕ ПРОТИВОПОСТАВЯТ С СИЛА СРЕЩУ ДОМОГВАНИЯТА НА ИМПЕРИАЛИСТИЧЕСКИТЕ ДЪРЖАВИ.

НБКМ ☆ БИА
Фонд № 525
Арх. ед. ....
л. ....

НБКМ ☆ БИА
Фонд № 525
Арх. ед.
л. 78

СЛЕД ПОГРОМА НА САМУИЛОВАТА ДЪРЖАВА.

СЛЕД СМЪРТА НА ЦАР САМУИЛ БОРБАТА НЕ БЕ ПРЕКРАТЕНА. РЪКОВОДСТВОТО НА ДЪРЖАВАТА СЛЕД НЕГОВА СМЪРТ СЕ ПОЕ ОТ СИНЪТ МУ ГАВРАИЛ РАДОМИР. ВЪПРЕКИ ОБАЧЕ НЕГОВАТА ГОЛЯМА ПОПУЛЯРНОСТ ВСРЕД ШИРОКИТЕ НАРОДНИ МАСИ КАТО БОГОМИЛ, ВЪПРЕКИ И ГЕРОИЗМА НА МАСИТЕ, НЕ БЕШЕ НАПРАВЕНО НЕЩО СЪЩЕСТВЕНО ЗА СПАСЯВАНЕТО НА ДЪРЖАВАТА. КЪМ ОБЩОТО НЕЩАСТИЕ НА покоси ДЪРЖАВАТА-СЕ ПРИБАВИ И ПОДЛОТО УБИЙСТВО НА ГАВРАИЛ РАДОМИРА, ИЗВЪРШЕНО ОТ НЕГОВИЯ БРАТОВЧЕД,-ААРОНОВИЯ СИН ИВАН ВЛАДИСЛАВ. ~~ВЛАДИМИР~~ ИВАН ВЛАДИСЛАВ ВЪПРЕКИ ВСИЧКО ПРОДЪЛЖИ БОРБАТА ОЩЕ ИЗВЕСТНО ВРЕМЕ, БЕЗ ОБАЧЕ ДА ИМА КАКЪВТО И ДА Е УСПЕХ. А ВРАГЪТ БЕШЕ СЛОЖИЛ ВЕЧЕ СВОЯ ТЕЖЪК ~~ДЕСНИЦА~~ ЮМРУК ВЪРХУ ЦЯЛА ПОЧТИ МАКЕДОНИЯ. НАСТЪПИ ГОЛЯМО ОТЧАЯНИЕ ВСРЕД НАРОДА И ПОЛКОВОДЦИТЕ. ПОСЛЕДНИТЕ СЕ РАЗДЕЛИХА НА ДВА ЛАГЕРА-ЕДНИТЕ, КОИТО БЯХА ЗА ПРОДЪЛЖАВАНЕ НА БОРБАТА, И НЕ ГУБЕХА КУРАЖ, И ДРУГИТЕ-КОИТО БЯХА ДА СЕ ПРЕКРАТИ БОРБАТА И ДА СЕ ПРЕДАДАТ НА ИМПЕРАТОРА. ТЕ БЯХА СЪГЛАСНИ И РЕШЕНИ ДА ЛИКВИДИРАТ ОКОНЧАТЕЛНО И С БОРБАТА И С ДЪРЖАВАТА. ТАЯ ЧЯСТ ОТ МАКЕДОНСКИТЕ БОЛЯРИ-ЛИКВИДАТОРИ~~ТЕ~~, КОИТО БЯХА ИЗГУБИЛИ ВЕЧЕ ВЯРА В СОБСТВЕНИТЕ СИ СИЛИ, ВЯРА И В СВОЯ НАРОД, ПРЕКЛОНИХА ГЛОВА ПРЕД ЖЕСТОКИЯ ЗАВОЮВАТЕЛ И СЕ ПРЕДАДОХА БЕЗСЛАВНО. ГОЛЯМ БРОЙ ГАРНИЗОНИ ПО ТАКЪВ НАЧИН И КРЕПОСТИ ПАДНАХА В РЪЦЕТЕ НА ВРАГА БЕ БОИ. НО ЗА ТОВА ПЪК ОСТАНАХА ДА ПРОДЪЛЖАТ БОРБАТА НАЙ-ВЕРНИТЕ ХОРА- ВОИНИЦИ И ПОЛКОВОДЦИ, НА САМУИЛА. ТЕ, МАКАР И ДА ВИЖДАХА, ЧЕ ИГРАТА Е НАПЪЛНО ЗАГУБЕНА, НЕ ПРЕКРАТИХА БОРБАТА ДО ТОГАВА, ДОКАТО НЕ БЯХА ПОСТАВЕНИ В ПЪЛНА НЕВЪЗМОЖНОСТ ДА СЕ БИЯТ, А ДРУГИ-ДОКАТО НЕ БЯХА ФИЗИЧЕСКИ УНИЩОЖЕНИ ЧРЕЗ СИЛА ИЛИ ИЗМАМА. ТЕХНИЯТ ГЕРОИЗЪМ И САМОЖЕРТВА БЕШЕ ПОРАЗИЛ ДОРИ И САМИЯТ ОЖЕСТОЧЕН НЕПРИЯТЕЛ. ЗА НАРОДА ТЕ СТАНАХА ИСТИНСКИ НАРОДНИ ГЕРОИ. ЗАТОВА ИМЕННО ТЯХНАТА ПАМЯТ И ДО ДНЕС НАЙ-ГРИЖЛИВО СЕ ПАЗИ В НАРОДНИТЕ ПРЕДАНИЯ. С КАКВО ОБАЯНИЕ СА СЕ ПОЛЗВАЛИ НАВРЕМЕТО ТЕ ПРЕД СВОЯ НАРОД СЕ ВИЖДА ОТ ФАКТА, ЧЕ И ДО ДНЕС С ТЕХНИТЕ ИМЕНА СЕ НАЗОВАВАТ МНОГО СЕЛИЩА И МЕСТНОСТИ В МАКЕДОНИЯ И ПО-СПЕЦИАЛНО В ЮГОЗАПАДНАТА Й ЧАСТ-ДЕБЪРСКО, КЪДЕТО ИЗГЛЕЖДА Е БИЛА ДАДЕНА ПОСЛЕДНАТА БИТКА НА ВРАГА. И ДНЕС, КОГАТО ЧОВЕК ПОСЕТИ СВЕТИТЕ МЕСТА, КЪДЕТО ТИЯ НАРОДНИ ГЕРОИ ХРАБРО СЕ СРАЖАВАХА НАЧЕЛО НА НИЩОЖНИ ОТРЯДИ ВЪЗТАННИЦИ СРЕЩУ ОГРОМНАТА СИЛА НА СТРАШНИЯ ВРАГ., КАК МНОГО СЕЛА И МЕСТНОСТИ КАТО ЧЕЛИ ИЗНИКВАТ ОТ ДЪЛБОЧИНИТЕ НА ВЕКОВЕТЕ, ЗА ДА НАПОМНЯТ НА ПОСЕТИТЕЛЯ, ЧЕ ТУК НЯКОГА СЕ Е РЕШАВАЛА И СЕ Е РЕШИЛА СЪДБАТА НА МАКЕДОНИЯ, СЪДБАТА НА ЦЯЛОТО ИЗТОЧНО-ЮЖНО СЛАВЯНСТВО. И ЗЕМЯТА ТОГАВА Е ПЛАКАЛА ЗА СКЪПИТЕ И НЕПРЕЖАЛИМИ ЖЕРТВИ. ДУХЪТ Е СМУТЕН И ПОРАЗЕН, КОГАТО СТЪПКИТЕ ЗАНАСЯТ ПЪТНИКА, НЕВОЛНО В ОГРАДАТА НА С. НИСТОРОВО /НЕСТОРОВО/, КОЕТО СЕ НАМИРА В МЕСНОСТТА РЕКА /ДЕБЪРСКО/. ГРАМАДНИЯ НИСТОРОВЕЦ С ИЗПОЛИНСКИЯТ СИ РЪСТ С РЪКА САМО

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

ЦБКМ ☆ БИЛ ФОНД № 525 АРХ. ЕД

СЕ ПОСОЧИ НА СЪБЕСЕДНИКА НАСРЕЩА ЗА КРАКОВИЦА орица И ПОСЛЕ ПРОДЪЛЖА- 78
ВА БАВНО И ПУСКА ДУМИТЕ ПОЛЕКА. ВСЕКИ ПЛАНИНЕЦ И НАЙ-ВЕЧЕ ЕДРИЯТ МЪЖ
ЖАГА ОТ НИСТОРОВО ОБИЧА ДА КАЗВА:"В КРАКОРИЦА ГОЛЯМ ЧОВЕК Е ИМАЛО!"
ИМЕТО НА ГОЛЕМЕЦА НИКОЙ НЕ ПОМНИ, КАКТО НИКОЙ ОТ СЕЛО НИСТОРОВО
НЕЗНАЕ С КОГО ДА СПОДЕЛИ СЛАВАТА НА ИМЕТО НА СВОЯ ЗЕМЛЯК-БОЛЯРИНА
НИСТОРИЦА, ТРОЙНАТА ЖЕРТВА В ПОЛИТИЧЕСКИТЕ ВЕЧЕРИ НА САМУИЛА.
КРАКОРИЦА, НИСТОРОВО, РЕКА СА ЕЛМАЗИТЕ НА СКЪПАТА ДИАДЕМА НА. БОЛЯР-
СКИТЕ ПОКРАЙНИНИ НА ДЕБЪРСКАТА ОБЛАСТ. НО ТАМ са Е ЗАПАЗЕНО и В ГЪНКИТЕ
НА ДИВНИ БАЛКАНИ И ЗЛАТОСТРУЙНИ РЕКИ НЕ САМО СКЪПИТЕ ИМЕНА НА КРАК -
РА И НИСТОРИЦА. ПОЛЯНКАТА РАДОМИРОВО, ПАКТАМ, ЕК ИЗДИГА ПЪСТРАТА СИ
ГЛАВА И ШЕПНЕ ЧУДНИ ПРИКАЗКИ ЗА СЛАВНИ ВРЕМЕНА НА ЖЕСТОКА И ДИВА
БРАН ЗА СВОБОДА И НАРОДНИ ПРАВДИНИ. ТЕ НИ НАПОМНЯТ И ЗА ПОСЛЕДНИЯ
ЦАРСТВЕН БРАНИТЕЛ НА МАКЕДОНСКА СВОБОДА И НЕЗАВИСИМОСТ. ТАМ, В
ТАЯ ЧУДНА ПОЛЯНКА И В ТИЯ ГЕРОИЧНИ МЕСТА, Е САМ ЦАР РАДОМИВ-ГАВРАИЛ.
В ЛЯВО И ДЯСНО /ОТПРЕД И ОТЗАД/, НА ИЗТОК И НА ЗАПАД ВИЕ НЯМА ДА
НАМЕРИТЕ ДРУГО СЕЛИЩЕ С ИМЕ И НАЗВАНИЕ РАДОМИР. ТУК СЛАВНИТЕ МИ-
ЯЦИ УМЕЯТ ДА СКЪТВАТ В ПАМЯТТА СИ, В ЗЕМЯТА ИЛИ НАД ЗЕМЯТА СЛАВНИТЕ
ИМЕНА НА СВОИТЕ ГЕРОИ. ТЕК РАДОМИРОВО Е КЛЮЧЪТ, ВЪЗЕЛЪТ НА ЦЯЛАТА
ОКОЛНОСТ. И СЕГА ЦЯЛАТА ОКОЛИЯ НА РЕКА Е СТРАТИГИЧЕСКИ ПЪТ ЗА ВСИЧ-
КИ СЪОБЩЕНИЯ НА СЕВЕР И ЮГ, ПРОХОДИТЕ ЗА СКОПИЕ И ЮЖНАТА ИДЕАЛНА
НИЗИНА НА Р. РАДИКА. ТУК ПО ТАЯ ПОСОКА, КОЯТО СЕ НАРИЧА ЦАРСКА ПОСОКА,
СЛЕД ЦАР ГАВРАИЛ СЕ ДВИЖЕЛИ ОГНЕНИТЕ ВЪЛНИ НА НАРОДНИТЕ ВЪЗСТАНИЯ
С ПЕТЪР ДЕЛЯН, С ГЕОРГИ ВОЙТЕХ И МАКЕДОНСКИЯТ ВЛАДЕТЕЛ ДОБРОМИР
СТРЕЗ, С НЕГОВАТА КРЕПОСТ В СЕЛО СТРЕЗИМИРОВЦИ И ВСИЧКИ ВОЙВОДИ,
АПОСТОЛИ И РАДЕТЕЛИ ЗА НАРОДНА СВОБОДА.

ТУК В ТАЯ ЧАСТ НА МАКЕДОНИЯ И ДО ДНЕС СЕ ПАЗЯТ ЛЕГЕНДИТЕ ЗА
СТАНАЛИТЕ БОРБИ, БОРБАТА НА НЕЙНИТЕ ВИТЯЗИ, НО ТУК НИЕ ЩЕ НАМЕРИМ
ТЪРЖЕСТВЕНИТЕ СЛЕДИ НА ЕДНО РЯДКО ПО СВОЯТА КЛАСИЧЕСКА КРАСОТА ИЗ-
КУСТВО В ЖИВОПИС, РЕЗБА, ВАЕНЕ. КАКТО НЯКОГА В ЕПОХАТА НА ПЕРИКЛА
В АНТИЧНА ЕЛАДА БЛЕСТЕШЕ ТАЛАНТЪТ НА ФИДИЯ. А В ИТАЛИЯ-НА РАФАЕЛО,
МИКЕЛ АНЖЕЛО, ТАКА И В МАКЕДОНИЯ СЛЕД БОЙНИТЕ БАРАБАНИ Е ЦЪВТЯЛА
ИЗЯЩНА ЖИВОПИС, КОЯТО С ПРАВО БЕЗПРИСТРАСТНИТЕ УЧЕНИ я В СМЯТАТАХ
РОДОНАЧАЛНИК НА ЮЖНОСЛАВЯНСКАТА ПЛАСТИКА. ГЕНИЯТ ОТ ТАЯ ЧАСТ НА
МАКЕДОНИЯ, ОТ ТРЕСАНЧЕ, РЕКА ПА ЧАК ДО ПИРИН И РАЗЛОГА ПРЕЗ ТЪМНАТА
ЕПОХА НА РОБСТВОТО ПОД ТУРЦИТЕ ИЗПЪЛНИХА ВАЖНА РОЛЯ. СЮЖЕТИТЕ НА
ВЕЛИЧЕСТВЕНИТЕ И ГРАНДИОЗНИ ВДЪХНОВЕНИЯ, ИЗОБРАЗЕНИ В ВЕЛИКОЛЕПНИ,
ИКОНИ, ЧУДНИ ПОКРОВИ И ВЕЛИЧЕСТВЕНИ ХРАМОВЕ НА ПОЛУОСТРОВА ЗА ДЪЛГО
ВРЕМЕ ЩЕ ГОВОРЯТ ЗА ТЕХНИТЕ АВТОРИ. ТВОРЕНИЯТА ИЗЛЕЗВАЛИ ИЗПОДЧЕТ-
КАТО НА ДИЧА ОТ ТРЕСОНЧЕ/ДЕБЪРСКО/ И ДОДНЕС ОМАЙВАТ ПОГЛЕДА НА
ВСЕКИ ЕДИН ЛЮБИТЕЛ НА ИЗКУСТВОТО.

ГОДИНАТА 1018 ВАСИЛИЙ II, НАРЕЧЕН ОЩЕ ВАСИЛИЙ БЪЛГАРОУБИЕЦЪТ
ОБЯВИ КАТО ДАТА ЗА ПЪЛНОТО УНИЩОЖЕНИЕ НА САМУИЛОВАТА ДЪРЖАВА. СЛЕД-
НАТА 1019 ГОДИНА [illegible] ИМПЕРАТОРЪТ ВАСИЛИЙ II ПОТВЪРДИ С СПЕЦИАЛНА

23

НБКМ ☆ БИА ФОНД № 526 АРХ. ЕД. I Л. 79

ГРАМОТА ЦЪРКОВНИТЕ ПРАВДИНИ НА ОХРИДСКАТА АРХИЕПИСКОПИЕ. В ДРУГИ
ДВЕ ДОПЪЛНИТЕЛНИ ГРАМОТИ ОТ СЪЩИЯ ИМПЕРАТОР СЕ ПРИДАВАХА ОЩЕ ПРАВ-
ДИНИ. ПО ТОВА ВРЕМЕ ВЕЧЕ МАКЕДОНСКИЯТ СЛАВЯНИН ИМАШЕ САМО ЕДНО ИМЕ-
БЪЛГАРИН. ТАКА ГО НАРИЧА ПОКОРИТЕЛЯТ НА МАКЕДОНИЯ ВАСИЛИЙ II В
СВОИТЕ ГРАМОТИ; БЪЛГАРСКА Е НАЗОВАНА ОТ НЕГО ОХРИДСКАТА АРХИЕПИСКОПИЯ,
БЪЛГАРСКИ СА СЕ НАРИЧАЛИ МАКЕДОНСКИТЕ ЕПИСКОПИИ И МАНАСТИРИ. ПЪРВАТА
ГРАМОТА ПОЧВА С ПЪРВИТЕ ДУМИ:" ОТ ~~МНОГОТОХВ~~ МНОГОТО И ГОЛЕМИ ДОБРИНИ, С
КОИТО ЧОВЕКОЛЮБИВИЯТ БОГ Е ОБДАРВАЛ ПРЕЗ РАЗЛИЧНИТЕ ВРЕМЕНА ~~НА~~ НАШЕТО
/ВИЗАНТИЙСКО/ ЦАРСТВО, ИМА ЕДНА, КОЯТО ПРЕВИШАВА ВСИЧКИ ОСТАНАЛИ, ТЯ Е
ДЕТО РОМЕЙСКАТА ВЛАСТ БИДЕ УВЕЛИЧЕНА КАТО СЕ ПОДЧИНИ ДЪРЖАВАТА НА
БЪЛГАРИТЕ".

ПРЕЗ 1019 ГОД. ВАСИЛ ПРИЗНАЛ ПРАВОТО НА БЪЛГАРСКАТА ЦЪРКВА В
ОХРИД, САМО ЧЕ ЗАМЕНИЛ ПАТРИАРХЧЕСКИЯ ТИТУЛ С "АРХИЕПИСКОПСКИ".
ОТ ТОВА И ДО ПЪРВОТО УНИЩОЖЕНИЕ НА АРХИЕПИСКОПИЯТА -1767 ГОД. СЛЕДОВАТЕЛНО, ЦЕЛИ СЕДЕМ ВЕКА И ПОЛОВИНА, ТЯ НЕ Е ПРЕСТАНАЛА ДА СЕ НАРИЧА ПО ДОКУМЕНТИТЕ ОТ ЦАРИГРАД БЪЛГАРСКА И НАРОДЪТ - БЪЛГАРСКИ. БИЛИ И
СА ПРИБАВЯЛИ И НОВИ ТИТУЛИ, НО ~~ПО-ВИСШЕТО~~ ПРОЗВИЩЕТО "БЪЛГАРСКА" НИКОГА НЕ СЕ
Е ЗАБРАВЯЛО.

ПРЕЗ ВРЕМЕ НА ОХРИДСКИЯ АРХИЕПИСКОП ТЕОФИЛАКТ КЪМ ОХРИДСКАТА
АРХИЕПИСКОПИЕ ВЛЕЗАЛА ПОЧТИ ЦЯЛА МАКЕДОНИЯ БЕЗ СОЛУН, СЕРЕС, ПРЕЗ
ТУРСКОТО РОБСТВО В НЕЯ СА ВЛИЗАЛИ СЛЕДНИТЕ БЪЛГАРО-МАКЕДОНСКИ ЕПАРХИИ: ОХРИДСКАТА, БИТОЛСКАТА, ПРИЛЕПСКАТА, КОСТУРСКАТА, ПРЕСПАНСКАТА,
КОРЧАНСКАТА, ВОДЕНСКАТА, МЪГЛЕНСКАТА, ДЕБЪРСКАТА, ВЕЛЕСКАТА И СТРУМИШКАТА.

КОГАТО ВИЗАНТИЙСКИЯ ПРЕСТОЛ ПОЧНАЛ ДА СЕ РАЗКЛАЩА ~~ПОД~~ ОТ ОСТРИ
БЕЗРЕДИЦИ И ~~МЕЖДУ~~ кървави ОСОБИЦИ и, ГЛАВНО ОТ НАПАДЕНИЯТА НА ЧУЖДИ ВЪНКАШНИ НАРОДИ: ПЕЧЕНЕЗИ, НОРМАНИ, АРАБИ, БУДНИЯ ДУХ ОЩЕ НА МАКЕДОНСКИЯ НАРОД
НАМИСЛИЛ ЗА СВОЕТО ОСВОБОЖДЕНИЕ. ПОД ВИЗАНТИЙСКО РОБСТВО ПЪШКАЛИ
ВСИЧКИ СЛАВЯНИ В МИЗИЯ, ТРАКИЯ И МАКЕДОНИЯ, НО МАКЕДОНЦИТЕ, ЗА КОИТО
БИЛА ОЩЕ ПРЯСНА ПАМЕТТА, СЛАВНИТЕ СПОМЕНИ НА МИНАЛОТО, ПЪРВИ СЕ ВДИГНАЛИ НА ОРЪЖИЕ СРЕЩУ НОВИЯТ ПОРОБИТЕЛ. ТАКА БИЛО ВДИГНАТО ВЪСТАНИЕТО
НА ПЕТЪР ДЕЛЯН.

ВЪСТАНИЕТО НА ПЕТЪР ДЕЛЯН.

ВРЕМЕТО ОТ ЗАВЛАДЯВАНЕТО НА МАКЕДОНИЯ/1018 Г./ ДО 1040 Г.,
КОГАТО ИЗБУХНАЛО ПЪРВОТО ВЪСТАНИЕ СРЕЩУ ВИЗАНТИЙСКАТА ИМПЕРИЯ, Е
ЕДНО ОТ НАЙ-СТРАШНИТЕ ВРЕМЕНА ЗА НАШИЯ НАРОД. БЕДСТВИЯ СЛЕД БЕДСТВИЯ
ВРЪХЛЕТЕЛИ И ВЪРХЛЕТЯВАЛИ НАД ГЛАВИТЕ НАД НЕЩАСТНОТО ПОРОБЕНО МАКЕДОНСКО НАСЕЛЕНИЕ. ГОЛЕМИ ОПУСТОШЕНИЯ И РАЗОРЕНИЯ ПРИЧИНИЛИ НАШЕТСТВИЯТА НА РАЗНИ ПЛЕМЕНА, КОИТО НАХЛУВАЛИ В ВИЗАНТИЙСКАТА ИМПЕРИЯ. НЕЗАБРАВИМИ ЩЕ ОСТАНАТ ВАРВАРСКИТЕ НАШЕТСТВИЯ НА ПЕЧЕНЕГИТЕ, КОИТО ПОДХВЪРЛЯЛИ НА РАЗОРЕНИЯ И НА РАЗГРАБВАНЕ ЦЕЛИ ОБЛАСТИ В МАКЕДОНИЯ.

74

80

НЕСТИГАЛО ТОВА, А ЗАПОЧНАЛА КАТО ЧЕЛИ И САМАТА ПРИРОДА ДА СЪЮЗНИЧИ
С ЧОВЕКОПОДОБНИТЕ ВРЕГОВЕ.

КЪМ ПЪРВАТА ПОЛОВИНА НА IХВЕВ 1026 Г. в МАКЕДОНИЯ, СПОРЕД ОПИСАНИЕ-
ТО НА СТИЛИЦА, СЕ Е СЛУЧИЛО КАТОСТРОФАЛНО ЗЕМЕТРЕСЕНИЕ, А В 1037–1039
ЗНАЧИ САМО СЛЕД ДВЕ-ТРИ ГОДИНИ, СЕ ЯВИЛА УЖАСНА И НЕВИВАЛА ДО ТОГАВА
ДУША, КОГАТО ПРЕСЪХНАЛИ ВСИЧКИ РЕКИ, КЛАДЕНЦИ И ИЗВОРИ, А СЛЕД ТОВА,
ОПУСТОШИТЕЛНИ НЕПРЕКЪСНАТИ ПРОЛИВНИ ДЪЖДОВЕ, СЛЕДСТВИЕ НА КОИТО води-
ТЕ НА РЕКИТЕ ИЗЛЕЗЛИ ОТ СВОИТЕ КОРИТА И ПРИЧИНИЛИ СТРАХОТНИ ОПУСТО-
ШЕНИЯ. НАСЕЛЕНИЕТО МАСОВО ИЗГУБИЛО ДОБИТЪКА, А ГОЛЯМ БРОЙ ~~И СВОИТЕ~~ –т него–
ЖИЛИЩА. В 1037 ГОД. СУШАТА В МАКЕДОНИЯ ПРОДЪЛЖИЛА ЦЕЛИ 6 МЕСЕЦИ,
А ВЕДНАГА СЛЕД ТОВА ВМЕСТО ДЪЖД Е ПАДНАЛ ЕДЪР ГРАД, КОЙТО ИЗПОЧУПИЛ
ДОРИ КЕРЕМИДИТЕ НА ПОКРИВИТЕ. КАТО РЕЗУЛТАТ НА ВСИЧКИ ТИЯ ПРИРОДНИ
И ЧОВЕШКИ БЕДСТВИЯ НАСТЪПИЛ ГОЛЯМ ГЛАД И ОТЧАЯНИЕ ВСРЕД НАСЕЛЕНИЕТО,
КОЕТО ГИНЕЛО ОТ РАЗНИ ЕПИДЕМИЧЕСКИ БОЛЕСТИ.

КЪМ 1035 ГОД. ВИЗАНТИЙСКОТО ПРАВИТЕЛСТВО И ТО РЕШИЛО ДА
ПОДПОМОГНЕ ВАРВАРСКИТЕ НАПАДЕНИЯ И ПРИРОДНИТЕ СТИХИИ: ТО ЛИКВИДИРАЛО
И С ОНИЯ МИНИМАЛНИ ПРАВДИНИ, С КОИТО МАКЕДОНСКОТО НАСЕЛЕНИЕ СЕ Е
ПОЛЗВАЛО, СЪГЛАСНО ГРАМОТИТЕ, ИЗДАДЕНИ ОТ ВАСИЛИЙ II. НА НАРОДА Е
ДОШЛО ВЕЧЕ ДО ГУША. ЕДНА МАЛКА ИСКРА БИЛА ДОСТАТЪЧНА, ЗА ДА СЕ ЗАПАЛИ
ПОЖАРА НА БУНТА.

ТАЯ ИСКРА СЕ ЯВИЛА ИМЕННО В 1040 ГОД. ПРИ ДАНЪЧНАТА РЕФОРМА
НА ВИЗАНТИЙСКОТО ПРАВИТЕЛСТВО–ДА СЕ ПЛАЩАТ ДАНЪЦИТЕ НЕ В НАТУРА, А
В ПАРИ. ТАЯ РЕФОРМА ОТВОРИЛА ШИРОКО ВРАТИТЕ НА НАЙ-НЕУБОЗДАНА ХИЩ-
НИЧЕСКА ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА НАСЕЛЕНИЕТО, ЗАЩОТО НАЙ-ТРУДНО В ОНОВА ВРЕМЕ
БИЛО ДА СЕ НАМЕРЯТ ПАРИ, ОСВЕН ЧРЕЗ ПРОДАВАНЕ НА БЕЗЦЕНИЦА КЪРВА-
ВИЯТ ЗАЛЪК НА НЕЩАСТНИЯТ НАРОД.

ЕТО ТАКА БИЛИ СЪЗДАДЕНИ ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ОСНОВИ НА ВЪСТАНИЕТО
НА ПЕТЪР ДЕЛЯН В 1040 ГОД.

ПЕТЪР ДЕЛЯН БИЛ СИН НА ГАВРИЙ –РАДОМИР ОТ ПЪРВАТА МУ ЖЕНА.
ВЪСТАНИЕТО БИЛО ОБЯВЕНО В БЕЛГРАД, КЪДЕТО СПОРЕД ДЕРЖАВИН, БИЛ ПРО-
ВЪЗГЛАСЕН ЗА БЪЛГАРСКИ ЦАР ПЕТЪР ДЕЛЯН. ОТ БЯЛГРАД С ЕДНА ЧАСТ ОТ
ВЪСТАННИЦИТЕ ПЕТЪР ДЕЛЯН Е ТРЪГНАЛ ЗА НИШ И ОТ ТАМ ЗА СКОПИЕ. ПО
ПЪТЯ БЕЗСПОРНО, ВЪСТАННИЧЕСКИТЕ ОТРЯДИ СА СЕ УВЕЛИЧАВАЛИ С НОВИ
ВЪЗСТАННИЦИ.

ЦЕНТЪР НА ВЪСТАНИЕТО Е СТАНАЛ ГР. СКОПИЕ, СЧИТАН ТОГАВА,
СПОРЕД СКИЛИЦА "ГЛАВЕН БЪЛГАРСКИ ГРАД" /ДЕРЖАВИН/

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ

ЕДНОВРЕМЕННО С ВЪСТАНИЕТО НА ПЕТЪР ДЕЛЯН И НЕЗАВИСИМО ОТ
НЕГО ИЗБУХНАЛО ВЪСТАНИЕ И В ДРАЧАНСКАТА ОБЛАСТ ПОД ПРЕДВОДИТЕЛСТВОТО
НА ТИХОМИРА. ТАМ ВЪЗСТАНАЛИЯТ НАРОД ОБЯВИЛ ЗА БЪЛГАРСКИ ЦАР ТИХОМИРА.
/ДЕРЖАВИН/. "В ТЕРИТОРИЯТА НА БЪЛГАРИЯ ВЪЗНИКНАЛИ ДВА ВЪЗСТАННИЧЕСКИ
ЦЕНТРОВЕ: ЕДИН НАЧЕЛО С ПЕТЪР ДЕЛЯН, ДРУГ –С ТИХОМИРА". /ДЕРВАЖИН/.

ПРИ ТОВА ПОЛОЖЕНИЕ, ЗА ДА НЕ Е РАЗКЪСА ЕДИНСТВОТО НА

БОЙНИЯ ФРОНТ ОТ БЕЛГРАД, НИШ, СКОПИЕ ДО АДРИАТИЧЕСКО МОРЕ, ПЕТЪР ДЕЛЯН ВЗЕМА ИНИЦИАТИВАТА ЗА СПОРАЗУМЕНИЕ С ТИХОМИРА. СЪБИРАТ СЕ ДВЕТЕ ВОЙСКИ ПРЕД КОИТО ПЕТЪР ДЕЛЯН НАПРАВИЛ ОБШИРЕН ДОКЛАД. В НЕГО ТОЙ ИЗТЪКНАЛ, ЧЕ Е НЕВЪЗМОЖНО ДА ИМА УСПЕХ И ЕДНА ДЪРЖАВА С ДВАМА ДЪРЖАВНИ ГЛАВИ. ПРЕДЛОЖИЛ ВОЙСКАТА ДА СИ ИЗБЕРЕ ЕДИН ОТ ДВАМАТА: СИНЪТ НА ГАВРАИЛ РАДОМИРА И ВНУК НА САМУИЛА, ИЛИ ТИХОМИРА. РЕЧТА НА ПЕТЪР ДЕЛЯН НАПРАВИЛА ТАКОВА СИЛНО ВПЕЧЕТЛЕНИЕ НА ВСИЧКИ ВЪЗСТАННИЦИ И ОТ ДВАТА ЛАГЕРА, ЧЕ ТЕ ЕДИНОДУШНО И С АКЛАМАЦИИ ОБЯВЯВАТ ЗА ЦАР ПЕТЪР ДЕЛЯН, А ТИХОМИРА УБИЛИ С КАМЪНИ.

ЗАСТАНАЛ ЕДНОЛИЧНО НАЧЕЛО НА ОБЕДИНЕНИТЕ ВЪЗСТАННИЦИ, ПЕТЪР ДЕЛЯН ЗАВЗЕЛ ОБЛАСТТА ПРЕСПА, А С ОСНОВНИТЕ СИЛИ НАПАДНАЛ СОЛУН. ВИЗАНТИЙСКИЯ ИМПЕРАТОР МИХАИЛ IV, КОЙТО СЕ НАМИРАЛ ТАМ ИЗБЯГАЛ В ЦАРИГРАД. НАВСЯКЪДЕ, КЪДЕТО СЕ ЯВЯВАЛ С СВОИТЕ ВЪЗСТАНИЧЕСКИ ОТРЯДИ БИЛ ПОСРЕЩНАТ НАЙ-РАДОСТНО И С ВЪЗТОРГ ОТ НАСЕЛЕНИЕТО. С НЕГОВА ПОДКРЕПА ТОЙ СКОРО ЗАВЛАДЯВА И САМИЯ ДРАЧ /ДУРАЦО/, И УСПЯЛ ДА ПРИВЛЕЧЕ НА СВОЯ СТРАНА ДРАЧКОТО НАСЕЛЕНИЕ. ОТ ТАМ ТОЙ БЪРЖЕ СЕ СПУСТНАЛ НА ЮГ И ПРОНИКНАЛ ДЪЛБОКО В ТЕСАЛИЯ. ПРЕВЗЕЛ И ВОЛОС. ЕДИН ОТ СВОИТЕ ОТРЯДИ ИЗПРАТИЛ КЪМ ЕЛАДА, КЪДЕТО УСПЯЛ ДА ПРЕВЗЕМЕ ДРЕВНИЯ ГРАД ФИВИ И ОТ ТУК РАЗПРОСТРАНИЛ ВЪСТАНИЕТО В АТИКА. НО

НО ТУК ЩАСТИЕТО ПОЧНАЛО ДА ИЗМЕНЯ НА ПЕТЪР ДЕЛЯН. ПОЛОЖЕНИЕТО МУ СЕ ВЛОШИЛО ОЩЕ ПО-ВЕЧЕ, КОГАТО В ЛАГЕРА КРАЙ ОСТРОВСКОТО ЕЗЕРО СЕ ЯВИЛ СИНЪТ НА ЦАР ИВАН ВЛАДИСЛАВ / 1015-1018 ГОД./, АЛУСИЯН, КОЙТО ИЗБЯГАЛ ОТ АРМЕНИЯ, КЪДЕТО Е БИЛ С МАЙКА СИ КАТО ПЛЕННИК. ПЕТЪР ДЕЛЯН УСПЯВА И С НЕГО ДА СЕ РАЗБЕРЕ. ПО НЕГОВО ПОРЪЧЕНИЕ, АЛУСИЯН ЗАСТАНАЛ НАЧЕЛО НА ~~30~~ тридесет ХИЛЯДНА МАКЕДОНСКА ВЪЗСТАНИЧЕСКА АРМИЯ И ПРЕДПРИЕЛ НАСТЪПЛЕНИЕ КЪМ СОЛУН. ОПИТЪТ МУ, ОБАЧЕ, ДА ПРЕВЗЕМЕ СОЛУН, КАКТО ВИНАГИ, нега Е СВЪРШИЛ С НЕУСПЕХ И КАТАСТРОФА ЗА ВОЙСКИТЕ И НЕГО. АЛУНСИЯН БИЛ РАЗБИТ ОТ ВИЗАНТИЙСКИТЕ ВОЙСКИ И ПОБЕГНАЛ В ВИЗАНТИЯ, КЪДЕТО СЕ ПОСТАВИЛ НА РАЗПОЛОЖЕНИЕ НА ВИЗАНТИЙСКИЯ ИМПЕРАТОР. В

ВЪПРЕКИ ГЕРОИЧНАТА СЪПРОТИВА, ГЛАВНО ПОРАДИ ПРЕДАТЕЛСТВОТО НА АЛУСИЯН, ПЕТЪР ДЕЛЯН БИЛ НАЙ-СЕТНЕ РАЗБИТ И ХВАНАТ В ПЛЕН И ОТКАРАН В ЦАРИГРАД. ОСТАНАЛИТЕ БОЛЯРИ ИЛИ ГОЛЯМА ЧАСТ ОТ НАРОДА ПРОДЪЛЖИЛ ОЩЕ ИЗВЕСТНО ВРЕМЕ БОРБАТА. В КРЕПОСТТА БОЯНА, например, ДО СОФИЯ, ВОЙВОДАТА БОЙКО ДЪЛГО ВРЕМЕ СЕ Е СРАЖАВАЛ С ИМПЕРАТОРСКИТЕ ВОЙСКИ, ТВЪРДО Е ПАЗИЛ КРЕПОСТТА, НО НАЙ-СЕТНЕ И ТОЙ БИЛ РАЗБИТ.

ТАКА ЗАВЪРШИ ПЕЧАЛНО ВЪСТАНИЕТО НА ПЕТЪР ДЕЛЯН.

ВЪСТАНИЕТО НА ГЕОРГИ ВОЙТЕХ -1072 ГОД.

ТРИДЕСЕТ И ДВЕ ГОДИНИ СЛЕД ПЪРВОТО ВЪСТАНИЕ В МАКЕДОНИЯ ИЗБУХНАЛО ВТОРО ВЪСТАНИЕ, НАЧЕЛО С КАВХАНЪТ ГЕОРГИ ВОЙТЕХ, КОЙТО БИЛ ПРОВЪЗГЛАСЕН ОТ ВОДИТЕЛИТЕ И БОЛЯРИТЕ НА ВЪСТАНИЕТО 1072 ГОД. ЗА ВОЖД НА ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ НА МАКЕДОНИЯ. ТОЙ БИЛ НАРЕЧЕН ПЕТЪР ПО ИМЕТО

ЦДИА фонд 525 арх. ед. л. 82

НА БЪЛГАРСКИЯ ЦАР ПЕТЪР, ЧИЕТО ИМЕ БИЛО ТВЪРДЕ ПОПУЛЯРНО В МАКЕДОНИЯ
ЦЕНТЪРА НА ВЪСТАНИЕТО Е БИЛ ГР. ПРИЗРЕН, ЗЕТСКИЯ КНЯЗ МИХАИЛ
командването на Г. Войтех
ИЗПРАТИЛ В ПОМОЩ НА МАКЕДОНЦИТЕ ЕДИН ОТРЯД ОТ 300 ЧЕЛОВЕКА НАЧЕЛО
С ВОЙВОДАТА ПЕТРИЛ И ПОД ОБЩОТО КОМАНДВАНЕ НА НЕГОВИЯ СИН КОНСТАН-
ТИН БОДИН. ТОВА БИЛО НАПРАВЕНО В ОТГОВОР НА ~~БОРБАТА~~ молбата НА ГЕОРГИ ВОЙТЕХ
И НЕГОВИТЕ БОЛЯРИ.

ПЪРВИТЕ БОЕВЕ НА ВЪЗСТАННИЦИТЕ СВЪРШИЛИ С БЛЕСТЯЩА ПОБЕДА.
ВИЗАНТИЙСКИТЕ ВОЙСКИ БИЛЕ РАЗБИТИ; КОМАНДВАЮЩИТИЯ ВОЙСКИТЕ И
МНОЖЕСТВО ВИЗАНТИЙСКИ ВОЙНИЦИ БИЛЕ ВЗЕТИ В ПЛЕН. ЦЕЛИЯТ ВИЗАНТИЙ-
СКИ ЛАГЕР БИЛ ПАДНАЛ В РЪЦЕТЕ НА ВЪЗСТАННИЦИТЕ. ПРЕВЗЕТ БИЛ И
ГР. СКОПИЕ, КЪДЕТО ОСТАНАЛ ГЕОРГИ ВОЙТЕХ ДА УПРАВЛЯВА. СЛЕ ТАЯ
ПОБЕДА БИЛИ ВЗЕТИ ОХРИД, ДЕВОЛ, НО ПРЕД КОСТУР ВЪЗСТАННИЧЕСКИТЕ
ОТРЯДИ БИЛЕ РАЗБИТИ. ПЛЕНЕН БИЛ ПЕТРИЛОВИЯ ПОМОЩНИК, А СОМ ПЕТРИЛ
ЕДВА МОЖАЛ ДА СЕ СПАСИ С БЯГСТВО.

СЛЕД ТАЯ ПОБЕДА НА ВИЗАНТИЙСКИТЕ ВОЙСКИ БИЛ ЗАСТРАШЕН ГР. СКОПИЕ. ГЕОРГИ ВОЙТЕХ, ОСТАНАЛ БЕЗ КАКВА ДА Е ПОДРЪЖКА ОТВЪН, НАПУСНАЛ ГРАДА БЕЗ БОЙ И СЕ Е ОТПРАВИЛ КЪМ КОНСТАНТИН БОДИН, КОЙТО ВЕДНАГА СЕ ВДИГНАЛ И ЗАЕДНО С БОДИН ПОТЕГЛИЛИ КЪМ СКОПИЕ. СРЕЩАТА МЕЖДУ ДВЕТЕ НЕПРИЯТЕЛСКИ ВОЙСКИ Е СТАНАЛА ЮЖНО ОТ КОСОВО ПОЛЕ. ВЪЗСТАННИЦИТЕ ПРЕТЪРПЯХА ПЪЛНО ПОРАЖЕНИЕ, ПЛЕНЕНИ БЯХА КОНСТАНТИН БОДИН И ГЕОРГИ ВОЙТЕХ И ОТКАРАНИ КАТО ПЛЕННИЦИ В ЦАРИГРАД. ГЕОРГИ ВОЙТЕХ УМРЯЛ ОТ ТЕЖКИЯТ РЕЖИМ, НА КОЙТО Е БИЛ ПОДЛОЖЕН, А КОНСТАНТИН БОДИН ПО-КЪСНО БИЛ ОСВОБОДЕН. СЛЕД СМЪРТА НА БАЩА СИ ОКОЛО 1081 Г. ТОЙ ЗАЕЛ ПРЕСТОЛА.

ТАКА ЗАВЪРШИЛ И ВТОРИЯ ОПИТ ЗА ОСВОБОЖДЕНИЕ НА МАКЕДОНИЯ И НА ИЗТОЧНИТЕ И ЮЖНИ СЛАВЯНИ ОТ ВИЗАНТИЙСКО РОБСТВО.

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

МАКЕДОНСКИЯ ВЛАДЕТЕЛ ДРАГОМИР СТРЕЗ.

СЛЕД СТО И ПЕТНАДЕСЕТ ГОДИНИ ВИЗАНТИЙСКО РОБСТВО, БЪЛГА-
РИТЕ ОТ МИЗИЯ - ПОД РЪКОВОДСТВОТО НА ДВАМАТА БРАТЯ - БОЛЯРИТЕ ПЕТЪР
И АСЕН, ЕФИКАСНО ПОДПОМОГНАТИ С ОРЪЖИЕ И БОЙЦИ ОТ СВОИТЕ СЪСЕДИ
КУМАНИТЕ, ВДИГНАЛИ ВЪСТАНИЕ В 1186 Г. ВЪСТАНИЕТО ИЗЛЕЗЕ УСПЕШНО.
ТАКА БЕШЕ ОСНОВАНО ВТОРОТО БЪЛГАРСКО ЦАРСТВО НА АСЕНОВЦИТЕ. МАКЕ-
ДОНИЯ ОСТАНА ДА РОБУВА. ПРИ ЦАРУВАНЕТО ОБАЧЕ, НА КАЛОЯНА ГОЛЯМА
ЧАСТ ОТ МАКЕДОНИЯ БЕШЕ ОСВОБОДЕНО ОТ ВИЗАНТИЙСКО РОБСТВО И ТАКА
СПОРЕД ДУМИТЕ НА ЕДИН ГРЪЦКИ ЛЕТОПИСЕЦ, ПРЕКЪСНАТА БИЛА ЕЛИНИЗАЦИЯТА
НА СЛАВЯНСКОТО НАСЕЛЕНИЕ В ТАЯ ОБЛАСТ. ПРЕЗ ВРЕМЕТО НА ЦАР ИВАН
АСЕН II БЕШЕ ОСВОБОДЕНА И ЦЯЛА МАКЕДОНИЯ. ТАКА БЕШЕ ВЪСТАНОВЕНА
СТАРАТА ЮЖНОСЛАВЯНСКА ДЪРЖАВА НА САМУИЛА В СЪЩИТЕ, ДАЖЕ И ПО-ГОЛЕМИ
ГРАНИЦИ.

ПРЕЗ ВРЕМЕ НА ВТОРОТО БЪЛГАРСКО ЦАРСТВО И ПРЕЗ ЦАРУВАНЕТО НА
АСЕНОВЦИ /АСЕН, ПЕТЪР, КАЛОЯН И БОРИЛ/ В МАКЕДОНИЯ СЕ СЪЗДАДОХА

[illegible] БЛАГОПРИЯТНИ УСЛОВИЯ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ ПОТИЦНЦИЯЛНИЯ СТРЕМЕЖ НА МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ КЪМ ОБОСОБЯВАНЕ. ТЪКМО ТОГАВА, ОСОБЕНО ПРЕЗ ВРЕМЕТО НА ЦАР БОРИЛА, ПОЛОЖЕНИЕТО В МАКЕДОНИЯ ~~БЕШЕ~~ било ТАКОВА, ЧЕ НАСЕЛЕНИЕТО, ПОДГОНЕНО И ОГРАБВАНО ОТ НЕНАСИТЕНИТЕ НОВОЗАБОГАТЯВАЩИ БЪЛГАРСКИ БОЛЯРИ, ДА ЗАГОВОРИ ЗА СЕБЕ СИ. ТЪКМО ТОГАВА СЕ ЯВИ НА СЦЕНАТА БЪДАЩИЯТ МАКЕДОНСКИ ДЪРЖАВНИК И ВОЖД ДОБРОМИР СТРЕЗ.

ДОБРОМИР СТРЕЗ БИЛ БРАТОВЧЕД НА БОРИЛА, А СПОРЕД НЯКОИ И НЕГОВ БРАТ. ТОЙ БИЛ ВАЖНА ЛИЧНОСТ В БОЛЯРСКИЯ СЪВЕТ В ТЪРНОВО, ВЗЕЛ АКТИВНО УЧАСТИЕ ПРИ ОРГАНИЗИРАНЕТО И ОБЯВЯВАНЕТО НА ТЪРНОВСКОТО ВЪСТАНИЕ НАЧЕЛО С АСЕН И ПЕТЪР И СЕ Е БИЛ ХРАБРО. ИЗГЛЕЖДА, ЧЕ ТОГАВА ТОЙ БИЛ ИЗПРАТЕН С СПЕЦИАЛНА МИСИЯ В МАКЕДОНИЯ, КЪДЕТО УСПЯВА ДА СТАНЕ МНОГО БЛИЗЪК НА СЛАВЯНСКОТО НАСЕЛЕНИЕ, КЪДЕТО И ОСТАВА. ТАМ Е ТОЙ, КОГАТО КАЛОЯН ВОДИ БОРБА ЗА СЕЛУН. НО ПРИ ЦАРУВАНЕТО НА БОРИЛА, С КОГОТО ИЗГЛЕЖДА ~~ТОЙ~~ Е БИЛ В ОСТЪР КОНФЛИКТ, ТОЙ ВЕЧЕ СЕ ОБЯВЯВА ЗА САМОСТОЯТЕЛЕН ГОСПОДАР НА МАКЕДОНИЯ С СТОЛИЦА ПРОСЕК НА ВАРДАР /БЛИЗО ДО ДЕМИР КАПИЯ/.

МАКЕДОНИЯ ДО ИДВАНЕТО НА КНЯЗ ДОБРОМИР СТРЕЗ Е БИЛА АРЕНА НА НЕПРЕКЪСНАТИ НАШЕСТВИЯ НА ЧУЖДИ ПЛЕМЕНА И ВОЙСКИ -СРЪБСКИ, ВИЗАНТИЙСКИ, ЛАТИНСКИ, И ТОВА ПОЛОЖЕНИЕ СЪЗДАЛО У НАСЕЛЕНИЕТО ЧУВСТВОТО НА САМОСЪХРАНЕНИЕ И СЪЗНАНИЕТО, ЧЕ САМО В СЪЕДИНЕНИЕТО НА ВСИЧКИ СЛАВЯНО-МАКЕДОНСКИ СИЛИ ЛЕЖИ НЕГОВОТО СПАСЕНИЕ. СЛЕД УБИЙСТВОТО НА КАЛОЯНА ИЗВЪРШЕНО ОТ НЕГОВИЯ НАЙ-ПРИБЛИЖЕН ВОЙВОДА КУМАНЕЦЪТ МАНАСТЪР И ЧРЕЗ ИЗМАМА, СЕ ВЪЗКАЧЕЛ НА ПРЕСТОЛА НЕСПОСОБНИЯТ ЦАР БОРИЛ. ПОЛОЖЕНИЕТО В МАКЕДОНИЯ ВЗЕЛО ЯСНО ДА СЕ ОПРЕДЕЛЯ В ПОЛЗА НА КНЯЗ ДРАГОМИР СТРЕЗ И ПРОТИВ БЪЛГАРИЯ НА ЦАР БОРИЛА. МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ ИМАЛИ И ДРУГО ОСНОВАНИЕ ДА БЪДАТ ПРОТИВ БОРИЛА: ТОЙ БИЛ НАЙ-СЛЕПИЯТ свирепия ГОНИТЕЛ НА БОГОМИЛИТЕ И КАТО ТАКЪВ ТОЙ НЕМОЖАЛ ДА НЕ БЪДЕ ВРАГ НА МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ. ТОЙ БИЛ ВРАГ СЪЩЕВРЕМЕННО МОЖЕ БИ И ПО СЪЩИТЕ ПРИЧИНИ И НА СВОЯ БРАТОВЧЕД / ИЛИ БРАТ/ ДОБРОМИР СТРЕЗ. ТЪКМО ТИЯ ПРИЧИНИ Т.Е. И ПОРАДИ ИДЕЙНИТЕ РАЗЛИЧИЯ МЕЖДУ БОРИЛА И КНЯЗ ДОБРОМИР СТРЕЗ И ЗАРАДИ БОГОМИЛСКИТЕ СИ РАЗБИРАНИЯ ПОСЛЕДНИЯТ Т.Е. СТРЕЗ Е БИЛ ПОДГОНЕН ОТ БОРИЛА И ~~ПОСЛЕДНИЯ~~ Стрез БИЛ ПРИНУДЕН ДА ТЪРСИ ~~СПАСЕНИЕ ПРИ~~ помощ от СРЪБСКИЯ КРАЛ СТЕФАН НЕМАНОВИЧ.

КРАЛ СТЕФАН НЕМАНОВИЧ ПОСРЕЩНАЛ КАТО СКЪП ГОСТ СТРЕЗА. ПО СТЪПКИТЕ НА БОРИЛА ДА БУ БЪДЕ ПРЕДАДЕН, БИЛЕ ДЕМОНСТРАТИВНО ОТХВЪРЛЕНИ ОТ СТЕФАН. СТЕФАН И СТРЕЗ ЗА ЗАВЪРЗАЛИ ПРЕГОВОРИ И с МАКЕДОНСКИТЕ БОЛЯРИ, КОИТО ИЗГЛЕЖДА БИЛЕ НЕДОВОЛНИ ОТ УПРАВЛЕНИЕТО НА ЦАР БОРИЛА И БИЛЕ ГОТОВИ ДА ОТХВЪРЛЯТ ВЛАДИЧЕСТВОТО МУ, по тайни [illegible] ТЕ С ГОТОВНОСТ СЕ СЪГЛ СИЛИ ДА ПРИЗНАЯТ ЗА ГОСПОДАР СТРЕЗ . ПОСЛЕДНИЯТ С ПОМОЩА НА СРЪБСКИ ВОЙСКИ НАВЛЯЗАЛ В МАКЕДОНИЯ. НЕГОВОТО ПОЯВЯВАНЕ БИЛО СИГНАЛ ЗА ОБЩО ОТМЕТВАНЕ ОТ БОРИЛА. А НАРОДА ТРЪГНА ЛЕСНО С НЕГО ЗАЩОТО ~~МНОГО~~ от порано твърде ДОБРЕ ГО ПОЗНАВАШЕ. "ЗНАХОУ БО ЕГО -ГОВОРИ ЗА СТРЕЗА

78

фонд № 525

84

ГОВОРИ ЕДИН СРЪБСКИ ЛЕТОПИСЕЦ – И МНОЗИНА ПРИ НЕГО ПРИХОЖДАХВ" МАКЕДОНСКИТЕ ЗЕМИ, НА КОИТО СТРЕЗ СТАНА ВЛАДЕТЕЛ В/1208 Г./ ОБРАЗУВАЛИ, СПОРЕД ДУМИТЕ НА САМИЯ СТЕФАН НЕМАНОВИЧ " ПОЛЦАРСТВИЕ БЪЛГАРСГО".

ПО-КЪСНО СТРЕЗ СЕ ЕМАНЦИПИРА/ ОТ ВСЯКАКВО СРЪБСКО ВЛИЯНИЕ. И НАМЕРЕНИЯТА НА СРЪБСКИЯ КРАЛ СТЕФАН ДА ПРЕВЪРНЕ МАКЕДОНИЯ В ВАСАЛНА НА СЪБРИЯ ДЪРЖАВА И СТРЕЗ – В СВОЙ ВАСАЛ – ПРОПАДНАЛИ. СТРЕЗ ОСТАНАЛ НЕ САМО НЕЗАВИСИМ ГОСПОДАР ОТ СРЪБСКИТЕ КРАЛЕ, А НАЙ-СТРОГО Е ПРЕСЛЕВАЛ ОНИЯ СВОИ ВЕЛМОЖИ, КОИТО БИЛЕ СПЕЧЕЛЕНИ за ~~ОТ~~ СРЪБСКИТЕ ИНТЕРЕСИ.

СТРЕЗОВОТО КНЯЖЕСТВО С СТОЛИЦА ПРОСЕК ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ПЕРИОД ОТ 1196 Г. ДО 1215 Г. ВОДЕЛО НЕПРЕКЪСНАТА БОРБА С СЪРБИ, ЛАТИНЦИ, БЪЛГАРИ, ЕПИРЦИ И ВИЗАНТИЙЦИ, ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ ГОДИНИ, ОБАЧЕ, Стрез ~~ТОЙ~~ СЕ ПОМИРИЛ С БЪЛГАРСКИЯ ЦАР БОРИЛА-СИГУР ГЛАВНО ПО ПОЛИТИЧЕСКИ съображения ПРИЧИНИ. БОРИЛ НЕ Е ИМАЛ ВЪЗМОЖНОСТ И СИЛИ ДА СЕ БОРИ НА ВСИЧКИ СТРАНИ И ПОРАДИ ТОВА ЛЕСНО Е ПРЕДПОЧЕЛ ДА СВЪРЖЕ СЪЮЗ С БОРИЛА ВМЕСТО С КРАЛ СТЕФАН. АКО СТАВА ВЪПРОС ЗА ЛОШИТЕ ОТНОШЕНИЕ НА БОРИЛА КЪМ БОГОМИЛИТЕ И ЖЕСТОКИТЕ ГОНЕНИЯ СПЯМО ТЕХ ОТ НЕГОВА СТРАНА ТО КРАЛ СТЕФАН БЕШЕ ОЩЕ ПО-ЖЕСТОК КЪМ БОГОМИЛИТЕ. В НЕГОВАТА СТРАНА ВЪОБЩЕ БОГОМИЛИ НЯМАЛО. ТЕ СА БИЛЕ ВИНАГИ ПРЕСЛЕДВАНИ И УНИЩОЖАВАНИ БЕЗ ОСТАТЪК.

В 1211 Г. ДОБРОМИР СТРЕЗ Е НАНЕСЪЛ СТРАШНО ПОРАЖЕНИЕ НА КРЪСТОНОСЦИТЕ А В 12 6 Г. ТОЙ С ЕПИРСКИЯ ДЕСПОТ МИХАИЛА ЗАПОЧНАЛ ВОЙНА СРЕЩУ СРЪБСКИЯ ЖУПАН СТЕФАН НЕМАНОВИЧ, ОТ КЪДЕТО ВЕЧЕ НЕ СЕ ВЪРНА. НАРОДНОТО ПРЕДАНИЕ ГОВОРИ И СОЧИ И ДО ДНЕС В ЖЕДЕНСКИЯ ДЕРВЕНТ НА ВАРДАРА, МЕЖДУ СКОПИЕ И ТЕТОВО "СТРЕЗОВОТО КАЛЕ", КЪДЕТО МАКЕДОНСКИЯТ КНЯЗ БИЛ УБИТ ЕДНА НОЩ В ЛАГЕРА СИ.

ЗА УБИЙСТВОТО НА СТРЕЗ ПРОФЕСОР ЙОРДАН ИВАНОВ В КНИГАТА СИ " БЪЛГАРСКИ СТАРИНИ", ГОВОРЕЙКИ ЗА СМЪРТА НА СТРЕЗ, ПРАВИ ИЗВЛЕЧЕНИЯ ОТ ЖИТИЕТО НА СВ. САВА ПИСАНО ОТ ТЕОДОСИЯ, КОЙТО ХВЪРЛЯ СТРАШНИ ОБВИНЕНИЯ СРЕЩУ СТРЕЗА, ЗАГДЕТО ПОСЛЕДНИЯ Е ИЗМЕНИЛ НА СРЪБСКИЯ КРАЛ СТЕФАН НЕМАНОВИЧ.

ЦЕНТР... ИСТОР. АРХИВ

СТЕФАН ПРАТИЛ БРАТА СИ СВ. САВА ПРИ СТРЕЗ, ЗА ДА ГО МОЛИ ЗА ПОМИРАНИЕ. ЛЕГЕНДАТА ПОСОЧВА-ПИШЕ ПРОФ. ИВАНОВ, ЧЕ СТРЕЗ БИЛ УБИТ ОТ САМИЯ СВ. САВА, ЗАЩОТО СЪЩАТА ВЕЧЕР, КОГАТО ТРЯБВАШЕ ДА СЕ ВЪРНЕ ОТ ЛАГЕРа/ СТОЛИЦАТА/ НА СТРЕЗ, ПОСЛЕДНИЯТ Е УМРЯЛ. В ЖИТИЕТО СЕ ГОВОРИ, ЧЕ Стрез ~~ТОЙ~~ БИЛ УБИТ ОТ АНГЕЛ. СВ. САВА ОБАЧЕ, КОЙТО УЖ НИЩО НЕ ЗНАЕЛ ЗА СМЪРТА НА СТРЕЗ, ПОБЪРЗАЛ ДА НАПУСНЕ ДВОРЕЦА.

В ЖИТИЕТО СЕ ГОВОРИ ПО НАТАТЪК КАК СВ. САВА Е БИЛ ИЗПРАТЕН ИЗ ЛЕЖДА С СЪЩАТА БЛАГОРОДНА И АНГЕЛСКА МИСИЯ ПРИ ЦАР ИВАН АСЕН В ТЪРНОВО. НО ТАМ СВ. САВА УМИРА ТЪКМО ТОГАВА, КОГАТО БЪЛГАРСКИЯ ЦАР, "НИЩО НЕПОДОЗИРАЙКИ", НАПУСНАЛ ДВОРЕЦА И ОТИШЕЛ НА ЛОВ. И КОГАТО СЕ ВЪРНАЛ – СЕ ГОВОРЕЛО В ЖИТИЕТО, ЧЕ ТОЙ НЕ МОЖАЛ ДА ЗАВАРИ "СВЕТЕЦА

КАКВИ ИЗМЕНЕНИЯ ... СРЪБСКИТЕ ВЛАДЕТЕЛИ

Македония под ~~сръбско робство~~ сръбско владичество ~~на Сърбия~~

~~79~~

НБКМ ☆ БИА
Фонд № 525
Арх. ед. ....
Л. 95

КИЯ"

ВЪЗМОЖНО Е И ТОЙ ДА Е БИЛ УБИТ ОТ НЯКОЙ " БЪЛГАРСКИ АНГЕЛ".
РАЗБИРА СЕ, ~~ЖИТИЕЛЯТ~~ Животописецът НА СВ. САВА НЕ КАЗВА, ЧЕ "СВЕТЕЦЪТ" САВА БИЛ
УБИТ ОТ АНГЕЛ. И ПРАТЕН от бога! ЗАЩОТО КАКЪВ СВЕТЕЦ щеше Е БИЛ САВА, АКО БЕШЕ
УБИТ ОТ БОЖИ ПРАТЕНИК, ОТ АНГЕЛ?

СВЕТЕЦЪТ САВА СЕ ПОМИНАЛ В ТЪРНОВО ТОЧНО НА 12 I 1236 ГОД.

В СВОЯТА РЕЦЕНЗИЯ ВЪРХУ ИСТОРИЯТА НА БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА
ОТ ПРОФ. ЗЛАТАРСКИ, ПРОФ. СНЕГАРОВ, ГОВОРЕЙКИ ВЪРХУ ТЕЗАТА НА ЗЛАТАРСКИ
В ВРЪЗКА С СМЪРТА НА СТРЕЗ, ИЗКАЗВА АНОЛОГИЧНИ МИСЛИ С ТИЯ НА
ПРОФ. ИВАНОВ В СМИСЪЛ, ЧЕ УБИЙСТВОТО НА СТРЕЗ Е ИЗЛЯЗЛО ОТ СТРАНА
НА ОНИЯ ~~КЕХЕДИХ~~ СРЕДИ И ЛИЦА, КОИТО СЛЕД УБИЙСТВОТО МУ ЗАБЕГНАЛИ В
СЪРБИЯ И ПО ПЪТЯ НАСТИГНАЛИ СВ. САВА, КОЙТО ТОКУ ЩО НАПУСНАЛ ЛАГЕРА
НА СТРЕЗ ОЩЕ СЪЩАТА НОЩ, В КОЯТО СТАНАЛО УБИЙСТВОТО. В ТОВА И САМИЯ
ЗЛАТАРСКИ НЕ СЕ СЪМНЯВА.

СЛЕД СМЪРТТА НА СТРЕЗ НЕГОВИТЕ ЗЕМИ БИЛЕ ЗАВЛЯДЯВИ ОТ ЛАТИНЦИТЕ
А В 1230 Г. МИНАХА В ВЛАДЕНИЕ НА ЕПИРСКИЯ ДЕСПОТ. СЪЩАТА ГОДИНА
ОБАЧЕ ЕПИРСКАТА ДЪРЖАВА, КОЯТО ТОГАВА БЕШЕ НАЙ-СИЛНАТА И НАЙ-ГОЛЯМАТА
ДЪРЖАВА НА ПОЛУОСТРОВА, БЕ ОНИЩОЖЕНА ОТ БЪЛГАРСКИЯ ЦАР АСЕН II,
КОГАТО ПРИ БИТКАТА В КЛОКОТНИЦА / 1230 Г./ БЕШЕ ПЛЕНЕН И САМИЯ
ЕПИРСКИ КРАЛ КИР ТОДОР, а след смъртта на Ив. Асен II Македония по-
пада под сръбско иго

XIV [illegible]

БА В ЗАПАДНА МАКЕДОНИЯ КАТО ВАСАЛ НА ТУРЦИЯ. В БИТКАТА ПРИ ПРАВИ-
ВЕ /РОМЪНИЯ В 1394 ГОД./ КОГАТО ТОЙ ВОЮВА ПРОТИВ ХРИСТИЯНСКИТЕ
ВОЙСКИ -СЛАВЯНСКИ И НЕСЛАВЯНСКИ, КАТО СЪЮЗНИК НА ТУРЦИТЕ, КРАЛИ
МАРКО БИВА УБИТ. И С ТОВА МАКЕДОНИЯ ОСТАВА ВСЕЦЯЛА ПОД ВЛАСТА НА Т
ТУРЦИЯ, КАТО ИЗГУБВА СВОЯТА ПЪЛНА НЕЗАВИСИМОСТ И ВАСАЛНОСТ,

"САМИТЕ СРЪБСКИ ЗАВОЮВАТЕЛИ ПОДПАДНАЛИ ПОД ВЛИЯНИЕТО НА БЪЛГАРСКА-
ТА КУЛТУРА /МАКЕДОНИЯ/ ВМЕСТО ДА БЪДЕ ПОСЪРБЕНА" И ОЩЕ:" НЕ СРЪБСКИ-
ТЕ ПО ПРОИЗХОД КРАЛЕ ИЗМЕНИХА НАЦИОНАЛНОТО СЪЗНАНИЕ НА МАКЕДОНИЯ,
А ОБРАТНО -МАКЕДОНСКОТО НАСЕЛЕНИЕ СХВАНАЛО СЪВРЕМЕННАТА НА СЕМАНИ-
ЧИТЕ ДЕЙСТВИТЕЛНОСТ СЪОБРАЗНО СВОИТЕ ПРЕДИШНИ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ Т.Е. НЕ-
МАНИТЕТЕ И КУЛТУРАТА /СЛЕДОВАТЕЛНО И ПИСМЕННОСТТА/ НА ТЯХНАТА
ДЪРЖАВА, ЦАРЕ И КУЛТУРА." МИСИРКОВ НЕ Е СВЪРШИЛ ОЩЕ. "ДУШАН С СВОЯТА
ПОЛИТИЧЕСКА ДЕЯТЕЛНОСТ -ПРОДЪЛЖАВА" ВЕЛИКИЯ СИН НА МАКЕДОНИЯ" -МИСИР-
КОВ СЪЗДАЛ ЗАПАД-БЪЛГАРСКО ЦАРСТВО ВМЕСТО СЪЩЕСТВУВАЩОТО ДО ТОГАВА
КРАЛСТВО НА НЕМАНИЧИТЕ."

ГОВОРЕЙКИ ЗА ТАКА НАРЕЧЕНОТО ОТ ИСТОРИЦИТЕ СРЕДНО-СРЪБСКА
РЕДАКЦИЯ НА КНИЖОВЕН ЕЗИК, МИСИРКОВ КАЗА:"В ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА
XIII ВЕК "СРЪБСКАТА" РЕДАКЦИЯ / КАВИЧКИТЕ СА НА МИСИРКОВ/ КОЯ Е ПОЧНАЛ
ДА ИЗПЪДЯ ОТ ПРЕДЕЛИТЕ НА ОХРИДСКАТА АРХИЕПИСКОПИЯ "СРЕДНО-БЪЛГАР-
СКАТА РЕДАКЦИЯ.

~~КАКВИ ИЗМЕНЕНИЯ [illegible] ИЗВЪРШИЛИ СРЪБСКИТЕ ВЛАДЕТЕЛИ [illegible] ЧЕСКИЯ СЪСТАВ НА МАКЕДОНИЯ~~

Македония под ~~турско робство~~ сръбско владичеството ~~на Сърбия~~

1) [illegible]

СЛЕД СМЪРТА НА ЦАР ИВАН АСЕН II, БЪЛГАРИЯ ПОЧНАЛА БЪРЗО ДА ЗАПАДА. ВМЕСТО НЕЯ ВЗЕ ВСЕ ПО-ВЕЧЕ И ПО-ВЕЧЕ ДА СЕ ЗАДИЛЬВХ СЪРБИЯ. ЯВЯВА СЕ НА ИСТОРИЧЕСКАТА СЦЕНА СРЪБСКАТА ДИНАСТИЯ НА НЕМАНИЦИТЕ, КАРТАТА НА БАЛКАНСКИЯ ПОЛФОСТРОВ И ОСОБЕНО ТАЯ НА ЮЖНЕТЕ СЛ СЛАВЯНИ ВЗЕ БЪРЖЕ ДА СЕ ПРЕКРОЯВА. На МАКЕДОНИЯ, ОСТАНАЛА САМА НА СЕБЕ СИ, ЗАВЛАДЯНА ОТ ВИЗАНТИЯ, и ПРЕДСТОЕШЕ ДА ИЗРИВА ЕДНО ДВЕТЕ-ВИЗАНТИЙСКО, ИЛИ СРЪБСКО ИГО. И ТЯ РАЗБИРА СЕ, ПО МНОГО ПРИЧИНИ ПРЕДПОЧЕТЕ СРЪБСКОТО, ОТКОЛКОТО ВИЗАНТИЙСКОТО РОБСТВО. ЗАТОВА СЛАВЯНСКОТО НАСЕЛЕНИЕ В МАКЕДОНИЯ ПРИ БОРБИТЕ МЕЖДУ СЪРБИЯ И ВИЗАНТИЯ ЗА МАКЕДОНИЯ И ОТ МАКЕДОНИЯ, ТО ОТ СЪРЦЕ ПОДПОМАГАШЕ СРЪБСКИТЕ ВОЙСКИ И С ВСИЧКИ СИЛИ СПЪВАШЕ ДВИЖЕНИЕТО НА ВИЗАНТИЙСКИТЕ ВОЙСКИ. ТАКА ЛЕСНО СЪБРИЯ МОЖА ДА ПРОНИКНЕ В МАКЕДОНИЯ И В ЕДНО ~~ДВЕ~~ две ДЕСЕТОЛЕТИЯ ЦЯЛА ДА Я ЗАВЛАДЕЕ.

ЗАВЛАДЯВАНЕТО НА МАКЕДОНИЯ ОТ СРЪБСКИТЕ КРАЛЕ НЕ СТАНА ИЗВЕДНАЖ, А НА НЯКОЛКО ЕТАПИ. ПРЪВ СТЕФАН УРОШ I /1282–1321 Г/ ЗАВЛАДЯВА СКОПИЕ, ТЕТОВО И ДЕБЪР. СЕГА СЪРБИТЕ ЗА ПЪРВИ ПЪТ СТЪПВАТ В МАКЕДОНИЯ. СТЕФАН УВОШ ДЕЧАНСКИ / 1321–1331 Г./ ЗАВЛАДЯВА ВА ЮГОИЗТОК КЮСТЕНДИЛ, ЩИП И ВЕЛЕС. СИН МУ СТЕФАН ДУШАН СИЛНИ ПРЕЗ 1334 Г. ПРЕВЗЕМА ПРИЛЕП, А В 1342 – ВОДЕН, СТРУМИЦА И МЕЛНИК, А В

КМ ☆ БНА ФОНД № 595 АРХ. ЕД ... Я
18

"НАШИТЕ "НАУЧНИЦИ" ОТ СКОПИЕ ЗНАЯТ еха КАКВО Е ПИСАЛ К.МИСИРКОВ,
В НЕГОВАТА КНИГА"ЗА МАКЕДОНСКИТЕ РАБОТИ". ТЕ ОБАЧЕ НЕЗНАЯТ еха, ЧЕ
МИСИРКОВ СЛЕД СВОЯТА МЛАДЕЖКА РАБОТА"ЗА МАКЕДОНСКИТЕ РАБОТИ",Е
ПИСАЛ И НЕЩО ДРУГО И, РАЗБИРА СЕ-ПАК"ЗА МАКЕДОНСКИТЕ РАБОТИ".

СЕГА ЩЕ ВИДИМ КАКВО Е ПИСАЛ К.МИСИРКОВ, КОГАТО ДОСТАТЪЧНО Е
ПОУМНЯЛ"ЗА МАКЕДОНСКИТЕ РАБОТИ". И СПЕЦИАЛНО ПО ВЪПРОСА, КОЙТО НАС
НИ ИСТЕРЕСУВА В НАСТОЯЩИЯ МОМЕНТ, А ИМЕННО -ДАЛИ СРЪБСКИТЕ ВЛАДЕТЕ-
ЛИ СА ПРОМЕНИЛИ НАРОДНОСНОТО СЪЗНАНИЕ НА МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ
И КАКВО Е БОЛО ТОВА СЪЗНАИЕ ПРЕДИ И СЛЕД ЗАВЛАДЯВАНЕТО НА МАКЕДОНИЯ
ОТ СРЪБСКИТЕ КРАЛЕ И ЖУПАНИ.

СЛЕД КАТО МИСИРКОВ ОПРЕДЕЛЯ ГРАНИЦИТЕ НА СРЪБСКИТЕ И БЪЛГАРС-
КИТЕ ПЛЕМЕНА НА ПОЛУОСТРОВА И ВЛИЯНИЕТО, КОЕТОК СА УПРАЖНИЛИ
СРЪБСКИТЕ ВЛАДЕТЕЛИ ОТ ДИНАСТИЯТА НА НЕМАНИЧИТЕ ВЪРХУ МЕСТНОТО СЛА-
ВЯНСКОТО НАСЕЛЕНИЕ В МАКЕДОНИЯ, Г-Н Той ~~МИСИРКОВ~~ НЕ САМО ЧЕ НЕ НАМИРА СЪЩЕСТВЕНИ
ЕТНИЧЕСКИ ПРОМЕНИ, А НАПРОТИВ КОНСТАТИРА, ЕДНО УКРЕПВАНЕ, НА"НАЦИ-
ОНАЛНОТО БЪЛГАРСКО СЪЗНАНИЕ" НА СЛАВЯНСКОТО МАКЕДОНСКО НАСЕЛЕНИЕ
ПРЕЗ ТОЯ ПЕРИОД ОТ ВРЕМЕ. ВМЕСТО НЕМАНИЧИТЕ ДА УПРАЖНЯТ КУЛТУРНОТО
СИ ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ МАКЕДОНСКОТО СЛАВЯНСКО НАСЕЛЕНИЕ, ТЕ САМИТЕ
ПРЕТЪРПЕЛИ ВЛИЯНИЕТО НА ЗАВЛАДЯНОТО МАКЕДОНСКО НАСЕЛЕНИЕ, КОЕТО
И ПО КУЛТУРА И ПО НАРОДНО СЪЗНАНИЕ СИ Е ОСТАНАЛО СЪЩО." ПО ТАКЪВ НАЧ-
ЧИН-~~ПИШЕ~~ продължава Г Н МИСИРКОВ-СЕ РЕШАВА ЕДНА ЧАСТ ОТ ИНТЕРЕСУВАЩИЯТ НИ
ВЪПРОС: КАКВИ ИЗМЕНЕНИЯ ВЪРХУ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНОСТ Е ПРЕДИЗВИКАЛО
ВЛИЗАНЕТО НА ЗАПАДНИТЕ БЪЛГАРСКИ ЗЕМИ В ДЪРЖАВАТА НА НЕМАНИЦИТЕ.
ЗА ЮЖНАТА ПОЛОВИНА НА ЗАПАДНИТЕ И БЪЛГАРСКИ ЗЕМИ ИМАМЕ ОПРЕДЕЛен
ОТГОВОР, А ИМЕННО, ЧЕ ДЪРЖАВАТА НА НЕМАНИЦИТЕ НЕ Е СЪЗДАЛА НИКАКВО
ИЗМЕНЕНИЕ В НАРОДНИЯ БИТ, ХАРАКТЕРА И НАЦИОНАЛНОТО САМОСЪЗНАНИЕ
НА БЪЛГАРИТЕ." ПО НАТАТЪК:"С ЗАВЛАДЯВАНЕТО НА МАКЕДОНИЯ ТЕ /СРЪБСКИ-
ТЕ КРАЛЕ/ СТАНАЛИ ОБЕДИНИТЕЛИ НА БЪЛГАРСКИ ЗЕМИ". И ОЩЕ ПО-НАТАТЪК:
"САМИТЕ СРЪБСКИ ЗАВОЮВАТЕЛИ ПОДПАДНАЛИ ПОД ВЛИЯНИЕТО НА БЪЛГАРСКА-
ТА КУЛТУРА /МАКЕДОНИЯ/ ВМЕСТО ДА БЪДЕ ПОСЪРБЕНА"И ОЩЕ:" НЕ СРЪБСКИ-
ТЕ ПО ПРОИЗХОД КРАЛЕ ИЗМЕНИХА НАЦИОНАЛНОТО СЪЗНАНИЕ НА МАКЕДОНИЯ,
А ОБРАТНО -МАКЕДОНСКОТО НАСЕЛЕНИЕ СХВАНАЛО СЪВРЕМЕННАТА НА СЕМАНИ-
ЧИТЕ ДЕЙСТВИТЕЛНОСТ СЪОБРАЗНО СВОИТЕ ПРЕДИШНИ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ Т.Е.НЕ-
МАНИТЕТЕ И КУЛТУРАТА /СЛЕДОВАТЕЛНО И ПИСМЕННОСТТА/ НА ТЯХНАТА
ДЪРЖАВА, ЦАРЕ И КУЛТУРА." МИСИРКОВ НЕ Е СВЪРШИЛ ОЩЕ ."ДУШАН С СВОЯТА
ПОЛИТИЧЕСКА ДЕЯТЕЛНОСТ -ПРОДЪЛЖАВА"ВЕЛИКИЯ СИН НА МАКЕДОНИЯ"-МИСИР-
КОВ СЪЗДАЛ ЗЯПАД-БЪЛГАРСКО ЦАРСТВО ВМЕСТО СЪЩЕСТВУВАЩОТО ДО ТОГАВА
КРАЛСТВО НА НЕМАНИЧИТЕ."

ГОВОРЕЙКИ ЗА ТАКА НАРЕЧЕНОТО ОТ ИСТОРИЦИТЕ СРЕДНО-СРЪБСКА
РЕДАКЦИЯ НА КНИЖОВЕН ЕЗИК, МИСИРКОВ КАЗА:"В ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА
XIII ВЕК"СРЪБСКАТА" РЕДАКЦИЯ / КАВИЧКИТЕ СА НА МИСИРКОВ/ЩОМ Е ПОЧНАЛ
ДА ИЗПЪЖДА ОТ ПРЕДЕЛИТЕ НА ОХРИДСКАТА АРХИЕПИСКОПИЯ "СРЕДНО-БЪЛГАР-
СКАТА РЕДАКЦИЯ.

БНА ФОНД № 595 АРХ. ЕД .... Л. 89

НО ТЪЙ КАТО АРХИЕПИСКОПИЯТА СЕ ЯВЯВА ГЛАВНА ПОДПОРА НА БЪЛГАРСКОТО НАЦИОНАЛНО СЪЗНАНИЕ, ОЧЕВИДНО Е ПРИЕМАНЕТО НА "СРЪБСКАТА" /КАВИЧКИТЕ СА ПАК НА МИСИРКОВ/ НЕ СЕ СВЪРЗВАЛО С ПРЕСТАВЛЕНИЕТО ЗА ИЗМЕНЕНЕНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНОСТ?.. "ОЧЕВИДНО В ПРЕДЕЛИТЕ НА ТАЯ АРХИЕПИСКОПИЯ "СРЪБСКАТА" РЕДАКЦИЯ, МИНАВАЛА ЗА СЪЩО ТАКАВА БЪЛГАРСКА ПИСМЕНОСТ, КАКВАТО БЕШЕ ГОСПОДСТВАЩАТА ТУК ПРЕДИ ТОВА СРЕДНОБЪЛГАРСКАТА"./СТР. 251/. ПО-НАТАТЪК Г-Н МИСИРКОВ ГОВОРИ ЗА ТОВА КАК "БЪЛГАРСКОТО НАЦИОНАЛНО САМОСЪЗНАНИЕ" НА МАКЕДОНЦИТЕ Е БИЛО ИЗВЕСТНО И НА СЪСЕДНИТЕ НА МАКЕДОНИЯ ДЪРЖАВИ." ДЪРЖАВАТА НА ВЪЛКАШИНА И КРАЛИ МАРКО СЕ НАРИЧА БЪЛГАРСКА, ОЧЕВИДНО, ПОРАДИ ЕТНИЧЕСКИЯ И СЪСТАВ И ПОРАДИ БЪЛГАРСКОТО НАЦИОНАЛНО САМОСЪЗНАНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО,-ЕДНОТО И ДРУГОТО НЕ СА МОГЛИ ДА НЕ БЪДАТ НЕПОЗНАТИ НА СЪСЕДНИТЕ АЛБАНЦИ. НАРИЧЕНЕТО НА ДОЛНА СЪРБИЯ СЪЩИНСКА БЪЛГАРИЯ ПАК КАТО ЦЕЛИ ГОВОРИ ЗА БЪЛГАРСКОТО НАСЕЛЕНИЕ В СЪРБИЯ /СТР.323/. И ОЩЕ "ВСИЧКИ ТИЯ ФАКТИ ПРЕДПОЛАГАТ ~~ИЛИИ~~ ДОКАЗВАТ НА БЪЛГАРСКОТО НАСЕЛЕНИЕ В МАКЕДОНИЯ И ПО СЪСТАВА НА ДУШАНОВОТО ЦАРСТВО НА ДВЕ ПОЛОВИНИ "СРЪБСКА" И "БЪЛГАРСКА". С ТОВА НАПЪЛНО СЕ УСТАНОВЯВА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНОСТ НА МАКЕДОНИЯ. ЕТО ЗАЩО КАЗАХМЕ ПО-ГОРЕ, ЧЕ НЕМАНИЧИТЕ НЕ СА БИЛЕ ОБЕДИНИТЕЛИ НА СРЪБСКИЯ НАРОД, А ЗАВОЮВАТЕЛИ НА ЗАПАДНО-БЪЛГАРСКИ ЗЕМИ И ОСНОВАТЕЛИ НА ЗАПАДНО-БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА. С ЗАВОЮВАТЕЛНАТА СИ ПОЛИТИКА ТЕ /СРЪБСКИТЕ КРАЛЕ/ СТАВАТ ОБЕДИНИТЕЛИ НА БЪЛГАРСКИТЕ ЗЕМИ,/СТР.5

Г. МИСИРКОВ, СРАВНЯВАЙКИ ДУШАНОВОТО ЦАРСТВО С САМУИЛОВАТА ДЪРЖАВА КАЗВА: "ДУШАНОВОТО ЦАРСТВО СЪВПАДАШЕ В ТЕРИТОРИАЛНО ОТНОШЕНИЕ С САМУИЛОВОТО ЦАРСТВО. ПОСЛЕДНОТО, ОБАЧЕ, БИЛО МНОГО ПО-ЯКО ОТ ДУШАНОВОТО ЦАРСТВО ПРИ ВСИЧКИЯ ВЪНШЕН БЛЯСЪК НА ПОСЛЕДНАТА И ПРИ ВСИЧКИЯ ~~ПРЕХИМЖНАТ~~ ТРАГИЧЕН КРАЙ НА ВТОРАТА. ВЪНШНИЯТ БЛЯСЪК НА ДУШАНОВОТО ЦАРСТВО СЕ ДЪЛЖИ НА СЛАБОСТТА НА ВИЗАНТИЯ И НА ДИПЛОМАЦИЯТА НА НИМАНИЧИТЕ. ПРИЕМУЩЕСТВОТО НА САМУИЛОВОТО ЦАРСТВО СЕ СЪСТОИ В СЪЩЕСТВУВАНЕТО НА ЕДНА ГОСПОДСТВАЩА НАРОДНОСТ В ДЪРЖАВАТА И НА ВСЯКЪДЕ ЕДНАКВО НАЦИОНАЛНО САМОСЪЗНЕНИЕ. СЛАВЯНСКИЯ ЕЛЕМЕНТ В ЦАРСТВОТО НА САМУИЛА И В ДУШАНОВАТА ДЪРЖАВА ТЕРИТОРИАЛНО /И ЧИСЛЕНО ВЕРОЯТНО Е БИЛО ЕДНАКВО. НО ПРИ ОБЩОТО БЪЛГАРСКО НАЦИОНАЛНО САМОСЪЗНАНИЕ У САМУИЛОВИТЕ ГРАНИЦИ, ДЪРЖАВАТА НА САМУИЛА БИЛА ПО-ЯКА. У ДУШАНОВАТА ДЪРЖАВА, СЛАВЯНСКОТО НАСЕЛЕНИЕ СЕ ДЕЛЯЛО НА ТРИ ВИДА ПО САМОСЪЗНАНИЕ: ЕДНИ ОТ ТЯХ /СЛОВЕНИ/ БИЛИ ОТ СРЪБСКИ ПРОИЗХОД С СРЪБСКИ НАЦИОНАЛЕН ХАРАКТЕР И С НАЦИОНАЛНО СЪЗНАНИЕ; ДРУГИЯТ ДЯЛ Е БИЛ ОТ БЪЛГАРСКИ ПРОИЗХОД С БЪЛГАРСКИ ХАРАКТЕР, НО С СРЪБСКО ПОЛИТИЧЕСКО САМОСЪЗНАНИЕ, ОТЛИЧНО ОТ ОНОВА НА ПЪРВИЯ ДЯЛ /МОРАВСКО/ И ТРЕТИЯ-ОТ БЪЛГАРСКИ ПРОИЗХОД, С БЪЛГАРСКИ НАЦИОНАЛЕН ХАРАКТЕР И БЪЛГАРСКО НАЦИОНАЛНО САМОСЪЗНАНИЕ/МИЗИЯ, ТРАКИЯ И МАКЕДОНИЯ/. ВСИЧКО ТОВА ПРАВЕЛО ВЪЗМОЖНО САМОЗАПАЗВАНЕТО НАРОДНОСТА НА СРЪБСКОТО МАЛЦИНСТВО В ДЪРЖАВАТА НА ИМАНИЦИТЕ И ПОСЛЕДНОТО ОБСТОЯТЕЛСТВО

90

ПРАВЕЛО НЕИЗМЕННА ПОГРАНИЧНАТА ЛИНИЯ МЕЖДУ СРЪБСКИЯ И БЪЛГАРСКИ НАРОДИ. ПРЕЗ ВСИЧКОТО СЪЩЕСТВУВАНИЕ НА ДЪРЖАВАТА НА НЕМАНИЧИТЕ"./СТР. 579/.

СПОРЕД МИСИРКОВ ГОЛЕМИЯТ БРОЙ НА БЪЛГАРСКОТО НАСЕЛЕНИЕ В ДЪРЖАВАТА НА НЕМАНИЦИТЕ Е СТАНАЛ ВАЖЕН ПОЛИТИЧЕСКИ ФАКТОР В СТРАНАТА, ЧЕ СКОРО ПОЛИТИЧЕСКОТО ПРЕОБЛАДАВАНЕ ДО ДУШАНА НА СРЪБСКИ ЕЛЕМЕНТ /РАШКА, ЗЕТА/ В ДЪРЖАВАТА МИНАЛО ДО ТАКАВА СТЕПЕН КЪМ БЪЛГАРИТЕ, ЩОТО ДУШАНОВАТА СРЪБСКА ДЪРЖАВА ВЗЕЛИ С ПРАВО САМИТЕ СЪРБИ ДА Я НАРИЧАТ "БЪЛГАРСКА СЪРБИЯ", НЕЩО, КОЕТО СРЪБСКИТЕ ФЕОДАРИ И ВИСШЕТО СРЪБСКО ДУХОВЕНСТВО НИКОГА НЕ СА МОГЛИ ДА ПРОСТЯТ ДА НА ЦАР ДУШАНА, КОЙТО СТАНАЛ ПО-ГОЛЯМ БЪЛГАРИН ОТ САМИТЕ БЪЛГАРИ, за което ~~ОТ КОИТО~~ БИЛ НАРЕЧЕН "ДУША НА БЪЛГАРИТЕ" И ОТ ТАМ ИМЕТО МУ ДУШАН, А ЗА ТУРЦИТЕ БИЛ ДУШМАН. ТУК, СПОРЕД МИСИРКОВ, СЕ КРИЕ ПРИЧИНАТА, ЧЕ ЗА ДУШАНА НЕ Е НАПИСАНО ЖИТИЕ, КАКТО ТОВА Е СТОРЕНО ЗА ПО-МАЛКИ ОТ НЕГО КРАЛЕ. ПО СЪЩИТЕ причини ~~СИЛИ~~ ТОЙ Е НАРЕЧЕН САМО ДУШАН СИЛНИЙ, НО НЕ И ВЕЛИКИЙ, С КОЕТО СА ИСКАЛИ ДА КАЖАТ В СЪРБИЯ, ЧЕ ЗНАЧЕНИЕТО НА ДУШАН НЕ Е ТОЛКОВА В НЕГОВИЯ УМ, А В НЕГОВАТА ГРУБА СИЛА.

ВЛАДИЧЕСТВОТО НА СЪРБИТЕ В МАКЕДОНИЯ, КАКТО ВИДЯХМЕ, НЕ Е БИЛО ПРОДЪЛЖИТЕЛНО, И Е БИЛО ЧИСТО НОМИНАЛНО, ПОРАДИ КОЕТО ПРАВ Е Г-Н МИСИРКОВ ДА ТЪРДИ, ЧЕ ТО НЕ Е ИЗВЪРШИЛО НИКАКВИ ПРОМЕНИ В ЕТНИЧЕСКИЯ състав НА МАКЕДОНСКОТО НАСЕЛЕНИЕ. ИЗВЕСТНО ВЛИЯНИЕ СЕ ЗАБЕЛЯЗВА В ЕЗИКОВНО ОТНОШЕНИЕ, КОЕТО ЛЕСНО МОЖЕ ДА СЕ ОБЯСНИ С ВЛИЯНИЕТО НА ЧЕРКВАТА. СЛАВЯНСКИЯ ЕЗИК-ПРЕМЕСЕН С СЪРБИСМИ. РУСКИЯТ ПРОФ. СЕЛИЩЕВ, ГОЛЯМ ПОЗНАВАЧ НА МАКЕДОНИЯ, ОСОБЕНО В ЕЗИКОВНО ОТНОШЕНИЕ, ГОВОРЕЙКИ ЗА КОЛОНИЗАТОРСКИТЕ ОПИТИ НА СЪРБИТЕ В МАКЕДОНИЯ В XVIII ВЕК В СВОЯТА СТАТИЯ "ОЧЕРКИ ПО МАКЕДОНСКАТА ДИАЛЕКТОЛОГИЯ" ПИШЕ: "С ВЛИЯНИЕТО, УПРАЖНЕНО ОТ СТРАНА НА СРЪБСКИТЕ ГАРНИЗОНИ, БОЛЯРИ и преселници и главно с администрацията, най-сетне и чрез писмеността ~~ххххххх~~ се обясняват известни спорадични вмъкнали се в езика на някой македонски говори и фонетични черти, а именно произношението к и г вместо щ и жд /гаки вместо гащи, пракам вместо плащам, веги вместо вежди, стрекя вместо среща и т.н. и у вместо ъ /мука вместо мъка, рука вместо ръка, окрук вместо окръг и т.н./. Прав е Селищев, като се досеща, че за разпространението на к и г, независимо от всякакво сръбско влияние, ще да е благоприятствало обстоятелството, че съществува в Македония, както в най-източните земи, където никога сръбски крак не е стъпвал, се развиват с кунцарните съгласни к и г.

В заключение Селищев в същата статия казва: "всички македонски говори са български говори в пълния етнически смисъл".

Единството на южнославянските племена, населяващи Мизия, Тракия и Македония, което се извърши ~~ххх~~ в IX век, в X век се затвърди,

Ц... ИСТОР. АРХИВ
НБКМ ☆ БИА
Фонд № 525
Арх. ед. ....
л. ....

93 91

през общата ~~югославянска~~ южнославянска култура насъщите тия племена, която обхва-на едно обширно пространство от Черно море чак до ~~[illegible]~~ Охрид и Шумла и от тиса и от Дунав до Бялото море Ш най-главно племената, които днес се намират в центъра на тази област, в областите Македония, Тракия и Мизия. Робството на македонци, тракийци и ~~мизийци~~ мизийци под Византия от падането на Самуила и от първото българско царство, както и общата участ на тия племена през време на многовековното турско робство, още по-силно затвърдиха и заякчиха това единство. Именно на това единства, изковано на наковалната на вековете, се изгради и единната борба срещу фанариотите за църковно ~~мо~~-училищни свободи, за български църкви и училища. В корените на последната борба ние намираме най-здравите стимули и на борбата на македонските революционери ~~в~~ борбата им за политическо освобождение на Македония от султанското иго.

[illegible]

Първоизвори [illegible]

Македония под турското иго в.

Обширната сръбска държава след Душана~~, както видяхме~~, бърже се разпадна. Тя беше образувана чрез силата на оръжието и пак чрез силата на оръжието беше разгромена. Населението в тая държава, представляващо конгломерат от народности и племена, които нищо не ги свързваше с държавата на сърбите, освен стрехът пред силата, а пък щом се изгуби~~ха~~ тая сила, те се се пръснаха. Славянските племена на Балканския полуостров, и особено държавиците, в които влизаха тия племена, преживяха своята трагедия. На почвата на отчаянието от материалната ~~[illegible]~~ нищета и насилие от страна на господстващите класи се появиха на нова сметка разни ереси, а суеверието плетеше фантастични светове. В това време, когато турската опасност висеше ~~[illegible]~~ като дамоклиев меч върху главите на всички населения на Балкан. полуостров, те вместо да се готвят за сериозна съпротива, те се самоизяждаха, или се занимаваха с най-различни суеверия и религиозни глупости. Така напр. в Цариград един фанатизиран духовен проповедник, проповядва на народа ~~в Цариград~~, че турците ще влязат в града, ще преследват гръцките войски до колоната на Константина, която е до площада на църквата "Св.София". Това ще бъде последния, обаче, предел на турската сила: когато стигнат до колоната, ще слезе ангел от небето и с меч в ръка, ще предаде меча и империята на един беден човек, седнал в подножието на колоната, който ще му рече:" Вземи тоя меч и отмъсти за божия народ!"- при тия думи турците щели да се разбягат, а гърците, щели да ги гонят до Персия.

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ
Фонд № 625
Арх. ед. ....

РАЗБИРА СЕ, ТУРЦИТЕ ВЛЕЗЛИ В ЦАРИГРАД, ДОШЛИ ДО КОЛОНАТА И МИНАЛИ НАТАТЪК. [illegible] ПРЕВЗЕЛИ ЦЕЛИЯ ГРАД И ПОЧНАЛИ ДА ГРАБЯТ, опустошават И УБИВАТ. АНГЕЛ ОТ НЕБЕТО ВЕЧЕ НЕ СЕ ЯВИЛ, за да ги спаси и божия народ. ТАКА ВИЗАНТИЯ СЕ СГРОМОЛЯСА.

ТУРЦИЯ СВАРИ БЪЛГАРИЯ РАЗЕДИНЕНА НА ДВЕ ЦАРСТВА И ЕДНО КНЯЖЕСТВО: ТЪРНОВСКО, ВИДИНСКО И ДОБРУДЖАНСКО. СЪРБИЯ БИЛА РАЗДЕЛЕНА НА 7 ДЕСПОДСТВА, ГЪРЦИЯ НА 4 ДЪРЖАВИ – ЦАРИГРАДСКА, ЛАТИНСКА, ЕПИРСКА И ТРАПЕЗУНСКА. КОГАТО ОБЛАСТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ се ПРЕВЗЕМАЛИ ~~СЕ~~ от турците ЕДНА СЛЕД ДРУГА ~~ОТ ТУРЦИТЕ~~, ГЪРЦИ, СЪРБИ, РОМЪНИ И АЛБАНЦИ НЕ САМО СТОЯЛИ БЕЗЧУВСТВЕНИ И РАВНОДУШНИ, НО ГЪРЦИТЕ СЕ БИЕЛИ С ГЪРЦИ, СЪРБИ – С СЪРБИ: ИВАН ПАЛЕОЛОГ Е ВОЮВАЛ СРЕЩУ КАНТАКУЗЕН ЗА ПРЕСТОЛА, КАНТАКУЗЕН, В СЪЮЗ С ТУРЦИТЕ, ВОЮВАЛ СРЕЩУ ПАЛЕОЛОГА, ЗА ДА МУ ОТНЕМЕ ПРЕСТОЛА. ПРЕЗ ЦЯЛОТО НАШЕСТВИЕ НА ТУРЦИТЕ, КАЗВА СТАНОЕВИЧ /"ИСТОРИЯ СРЪБСКАГО НАРОДА"/, СЪРБИТЕ НЕ СЕ СЪЕДИНЯВАТ ЗА ОБЩА БОРБА СРЕЩУ ТУРЦИТЕ; ТЕ ПОСТОЯННО ВОЮВАТ ПОМЕЖДУ СИ: РАШКА СРЕЩУ БОСНА, БОСНА СРЕЩУ ХУМ, ХУМ СРЕЩУ ЗЕТА; ПОВТОРИЛО СЕ ЗНАЧИ ПОДИР 2000 ГОДИНИ РАВНОДУШИЕТО НА ГЪРЦ~~ИТЕ~~ките държавици, КОГАТО ФИЛИП МАКЕДОНСКИ ПОЧНА ДА ги ПРЕВЗЕМА ЕДНО СЛЕД ДРУГО ~~ГРЪЦКИТЕ ДЪРЖАВИЦИ~~.

ЗАПАДНА ЕВРОПА СЕ ОПИТАЛА ДА СТОРИ НЕЩО СРЕЩУ ТУРЦИТЕ, НО НИЩО НЕ ИЗЛЯЗЛО. В 1496 ГОД. УНГАРСКИЯТ КРАЛ СИГИГЗМУНТ С МНОГО ФРЕНСКИ И ИТАЛИАНСКИ РИЦАРИ НАВЛЯЗЪЛ В БЪЛГАРИЯ, ЗА ДА ИЗГОНИ ТУРЦИТЕ. ПРЕВЗЕЛ ВИДИН, ОРЯХОВО С ПОМОЩТА НА БЪЛГАРСКИЯТ ГАРНИЗОН. В ОКОЛНОСТА НА НИКОПОЛ С ПОМОЩТА НА СЪРБИ И БЪЛГАРИ НАПАДНАЛИ ТУРЦИТЕ НАЧЕЛО С БАЯЗИДА, НАРИЧАН СВЕТКАВИЦА /ИЛДЪРЪМ/. ОТНАЧАЛО УСПЕХЪТ БИЛ НА ТЯХНА СТРАНА И ТУРСКИТЕ ВОЙСКИ БИЛИ РАЗКОЛЕБАНИ, НО В НАЙ-КРИТИЧНИЯ МОМЕНТ – ПИШЕ СТАНОЕВИЧ /СТР. 161 ПАК ТАМ/, СРЪБСКИЯТ КНЯЗ СТЕФАН ЛАЗАРОВИЧ СЕ ЯВИЛ В ПОМОЩ НА ТУРЦИТЕ. ХРИСТИЯНСКИТЕ ВОЙСКИ БИЛИ РАЗБИТИ. ТАКА СКОРО ЦЕЛИЯТ БАЛКАНСКИ ПОЛУОСТРОВ ПАДНАЛ ПОД ВЛАСТТА НА ТУРСКИТЕ СУЛТАНИ. СВОБОДАТА НА БАЛКАНСКИТЕ НАРОДИ И ДЪРЖАВИ БИЛА ОТНЕТА за СТОТИЦИ ГОДИНИ, А ТЯХНАТА КУЛТУРА ВЪРНАТА С 1000 ГОДИНИ назад. ДИВНИЯТ КРАЛИ МАРКО ~~ИЛИ~~ И ТОЙ КАКТО СВОЯ СЪБРАТ СТЕФАН ЛАЗАРОВИЧ, КАКТО ВИДЯХМЕ по-горе, СТАВА СЪЮЗНИК НА ТУРЦИТЕ И СЕ СРАЖАВА РАМО ДО РАМО С ТЯХ СРЕЩУ ХРИСТИЯНСКИТЕ ВОЙСКИ. В ТИЯ БОРБИ ПАДА И САМИЯ ТОЙ. ТАКА ЦЯЛА МАКЕДОНИЯ ПАДА ПОД ТУРСКА ВЛАСТ. В 1402 г. ... ТУРСКИТЕ ВОЙСКИ, [illegible] БЯХА ВЕЧЕ В ОХРИД. НАД МАРКОВИТЕ КУЛИ В ПРИЛЕП СЕ РАЗВЯВАЩЕ вече ТУРСКИЯТ ПОЛУМЕСЕЦ.

ТУРСКОТО НАШЕСТВИЕ ~~ПИШЕ ПРОФ. ИВАН СНЕГАРОВ~~ ВНЕСЕ УЖАС В ХРИСТИЯНСКОТО НАСЕЛЕНИЕ И ТО Е МИСЛЕЛО, ЧЕ ~~ТО~~ [illegible] това явление от бога Е ЗНАМЕНИЕ ЗА СВЪРШВАНЕТО НА СВЕТА. В МАКЕДОНИЯ бяха ~~БИЛИ~~ УНИЩОЖЕНИ ЦЕЛИ ГРАДОВЕ – ЖЕНСКО, ВАРДАР, ПРОСЕК, ДЕВОЛ И ДР. ТАКА НАСТЪПИХА ЗА МАКЕДОНИЯ ТЕЖКИТЕ ДНИ И НОЩИ НА 500 ГОДИШНОТО ИГО, КЪМ КОЕТО СЕ ПРИБАВИ И НЕ ПО МАЛКО ТЕЖКОТО ИГО И НА цариградските фанариоти. През тоя дълг и мъчителен гнет-политически, икономически и духовен, нашият народ беше достигнал до положението, ~~не~~ да изгуби всякакъв образ и подобие на народ. Той беше ~~превър-~~ на своите господара. ~~Превърнат~~ от своите господари и експлоататори -турските паши, бейове и разни турски аги и гръцки фанариоти в стадо от хора. Той незнаеше какъв е, от где е и на къде отива. Приличаше на пътник, пуснат с парашут в незнайна страна и в тъмна нощ. Той знаеше само едно име, с което неговите господари се обръщаха към него: ~~зовящат~~ гяурин ~~[illegible]~~ и камшикът на господарят, когато той не чуеше добре името си. ~~— гяурин~~. Така той забрави себе си, а забравен беше и от света. Неговият духовен живот се поддържаше само от народната словесност, в народните песни и приказки, в които той изливаше своята мъка в тъжни напеви, и своята вяра за по-добри дни.

В началото на XIV век Европа се залюляла. Капитализмът беше разпрусал древните покои на западно-европейски ~~феодализъм~~ феодализъм. Настъпи едно съживяване, едно пробуждане и в нашият народ. Забравен от всички той полека-лека взе да си спомня за себе си, за своето далечно минало. Тоя проблясък в цялото орея като единици. ~~Но това се отнасяше за единици.~~ Масите продължаваха още да спят своя литургичен сън и да тънат в невежество и мрак. Неговите съседи ~~дори~~ отричаха неговото съществуване. Науката, и то голямата славянска наука, нищо не знаеше за неговото съществуване ~~и~~ че съществува някакво славянско племе, което някога е дало на славянския свят и на човечеството големи личности като Кирил и Методи, като Климента, и много други такива, които са вековечни предславянството културтрегери, дори и в епохата, когато се извършваше пробуждането на другите славянски народи, нашият народ за тях не съществуваше, или бяха твърде малко онея, които знаеха нещо за него. Още в 1816 год. знаменитият учен Добровски считаше нашия македонския и българския език, за наречие на сръбския. Сведенията на Копитара, добър познавач на славянските езици, относително българският (македонския) език, неговите познания се ограничаваха с това, че този език имал член след съществителните имена. Шафарик в 1816 г. предполагаше, че българите живеят само между Дунав и Балкана и че числото им достига до 600,000. Едвам в 1822 г. науката се сдобива с първата българска граматика, благодарение труда на големия сръбски езиковед Вук Караджич. Последният във Виена се запозна с търговци македонци от Разлога. От тях той се сдобива с народни песни и приказки, въз основа на които ~~той~~ можа да добие първите познания за българския език. Вук Караджич даже обнародвал част от тия народни песни от Пиринска Македония, като ги озаглавил "Песме бугара" /стр 101/. Като написа и първата бълг. граматика

Ето един куплет от една от тия македонски песни, въз основа на които Вук Караджич написа [illegible] граматика:

" Не рани рано на вода,
Пос белолико,
Не клопай ведри ковани
На тия бистри кладенци"

525

Едва от 50-те години на миналия век се започна научното изучването на българския език в работите на Миклошич. По тоя начин започнатото от Паисия македонски и подетото от ~~Нарлучев~~ българин Софроний Врачански стана достояние и на вънкашния свят. Разбира се, това начало, което сложи Отец Паисий и го поде Софроний Врачански, за да ни го предаде и на нас македонците, по пътя на своето развитие, то срещна непреодолими пречки. Тежкото положение в на онова време на нашия народ и анархията в турската държава, предизвикана от смутовете на Пазвантооглу, Али паша, Янински и др. ~~ни~~ не даде възможност щото делото на Отец Паисий да се превърне в масово движение.

По-късно с настъпването на относителен мир в Европейска Турция, което се извърши с въведените от Махмуд II ~~кхки~~ реформи, настъпиха по-добри дни за народния поминък. Относителната свобода потикна земеделието и животновъдството, даде голям простор на занятията и търговията. По тоя начин икономическото съживяване причини и съживяването на духовният живот на нашият народ. Задачата беше една навсякъде и на всички, които се чувстваха еднoплеменни т.е, които не бяха ни гърци, ни сърби, ни ромънци, ни евреи, нито пък турци. А бяха такива, каквито другите ги наричаха и към каквито другите се обръщаха. Те бяха българи и безспорно духовното раздвижване имаше за задача да подобри участа на тези именно българи. Ясно е защо първите наши възрожденци бяха на чисто: те знаеха за какво се борят, защото знаеха какви са. Те никогаш ако не се чувствуваха българи, и народ-българи, не биха издигнали лозунга за български църкви и училища, бидейки в съседство с свободния тогава братски сръбски народ. При една свободна славянска и близка нам страна, ако имаха определено народностно съзнание ~~а~~ биха вдигнали лозунга за сръбски училища и църкви, което би било при изгодно и най-логично. Защото, освен помоща, която биха получили те в книги и пари и в морална подкрепа ~~, се~~ такава една политика би увеличила безкрайно много шансовете и за политическото освобождение на Македония. В такъв случай значи имаше на какво да се опре и на какво ~~и на какво~~ да разчита борбата на нашите възрожденци. Те, обаче, ~~и~~ не направиха това. Даже и ония, които по онова време следваха [illegible] Ковачевич, К. Шапкарев и др. в сръбски училища и бяха в най-близък контакт със сърбите и с сръбската култура, ~~те~~ връщайки се от сръбските земи, носейки сръбските книги и учебници, по нямане наши -македонски или български, работеха пак за български църкви и училища, а не за сръбски [illegible]

В 1824 год, излезе буквара на Петър Берон. Той беше печатан за България, но скоро се разпространи и в трите източни южнославянски области -Мизия, Тракия и Македония. Македонецът Неофит Рилски написа първата българска граматика, която също така намери разпространение в всички тия три области.

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ

ЦДИА
Фонд № 5
Арх. ед.
л.

Фонд № 521
Арх. ед.
л.

Интересно е, че първите български възрожденци~~, както~~ ще видим по-~~нататък~~ се явиха в Македония. Масов характер, обаче, движението за български църкви и училища получи ~~главно~~ първоначално в Мизия и Тракия т.е, в същинска България. В Македония това неможа да стане. Едва към втората половина на XIX век ~~едва~~ се забелязва масовият характер на това движение. Тази аномалия ~~на гл. д~~ между другите причини, изтъкнати вече и, се дължи, на обстоятелството, че Македония се намираше и се намира на най-невралгичния пункт на Бал. полуостров. Тя граничи с Гърция, от където патриарсията вербуваше най-фанатичните и преданни свои пропагандисти. Поради близостта с елинския свят и ~~най-малкото движение на нашия народ се чувстваше и се вземаха~~ [illegible] от друга страна, [illegible] движението бързи и съответни мерки от Цариград. С това се обяснява факта, че първите наши възрожденци станаха жертва именно по тия причини. Борбата у нас беше свързана не само с материални, ~~но~~ морални жертви, а и с физически. Първи между тия жертви бяха двамата [illegible] братя Миладинови от Струга, които трябваше да глътнат горчивата отрова, поднесена от враговете на нашия народ. Йордан Константинов в борбата срещу същите неприятели -фанариотите, за български църкви и училища, изгуби едното си око и през цял живот остана сляп. И колко даже други наши духовници, миряни в първите редове на борбата с години лежаха по затворите на Цариградската патриарсия и някой там оставиха своите кости.

~~Тези~~ Прилично много драматични ~~перипетии~~ обстоятелства ~~раздвижиха~~ антифанариотската борба у нас. Това, обаче, не стресна ни най малко нашите възрожденци, които, въпреки всички пречки и всички жертви, докрай продължиха борбата. Големите жертви, вместо да ~~да~~ убият куража и вярата им в успеха на делото, обратно—те заякчиха тяхната воля и усилиха вярата им в крайния успех победа. В 1860 год. тия корави македонци бяха именно, които на историческата великденска служба в Цариградската българска църква, когато в момента трябваше да се спомене името на патриарха, те бурно и единогласно ~~заявиха~~: "Не го сакаме патрикот!". Тия същи бяха които образуваха авангарда и ариергарда ~~на~~ хилядите демонстранти, които ~~[illegible]~~ [illegible] пред Али паша, тогавашен велик везир на султана, срещу домогванията ~~и страшният режим~~ на цариградската патриаршия. Изво[illegible] ите правди [illegible] да осуетят [illegible] крайна [illegible] борба

~~Тънтежи~~ [illegible] процеси у нас

~~В ЕВРОПА СЕ СЛУЧВАТ ТЪНТЕЖИИ~~ против турското ~~[illegible]~~ фанариотското иго и по-късно. От това гледище нашето възраждане представлява, ~~накратко~~ любопитно [illegible] явление. То, може да се каже, е уникум в световната история: един народ, напълно загубен за историята, забравен от другите, даже и от себе си, обречен на загиване, прост и неук, беден и босо, угнетяван [illegible], заобиколен от ~~врагове с кръвни~~ [illegible] неприятели-~~македонци~~ [illegible], този загубен и пропаднал [illegible] народ само в ~~10-15~~ 10-15 години да се възправи, горд и величествен [illegible] стара култура [illegible] но поради големите политически промени, които ~~тя~~ извърши, а главно с ония социални преобразования, които тя проведе. "Центъра на тежестта на Френската революция - казва проф. Колб в своята превъзходна "История на човешката култура", не е в онази промяна, която прокара в формата на управление, а ~~в~~ бе във формите на самите основи на социалния строй."

Това, което се извърши в Западна Европа, се повтори, макар и в по-малък мащаб и някак си по своеобразно, и у нас. ~~Най-сетне~~ Както видяхме на други места, в Западна Европа, феодализма - това могъщо, но отживяло икономическа ~~формация~~, не можа да се удържи и се сгромоляса, ~~в Западна Европа~~. Под мощните удари на капитализма, на капиталистическото проникване, счупиха се и у нас тежките вериги на много заблуди, предразсъдъци и невежество. Феодализмът, ~~тук~~ обаче у нас не можа да получи оня удар, който получи в Западна Европа. Тук той ~~имаше~~ взе по-друг характер. Затова и феодалните отношения тука бяха по-други. Тук, в Отоманската държава, нямаше онова раздробяване ~~в Отоманската държава~~, което виждаме в Западна Европа. Тук имаме, както [illegible], една силна централна власт, една силна централизирана държава, държавата на Султана, на която са подчинени всички сили и власти в държавата. Затова борбата против феодализма в Отоманската държава и специално в Македония не се водеше общо от всички населения - християнски и мохамедански, а само от християнските населения и на първо място от българското македонско население. Тя бе насочена не само против феодалите в страната - едрите земевладелци и беговете, а срещу турските феодали и турските бегове. Тука феодалът можеше да бъде само турчинът, а също така и бегът - само турчин. По тая именно причина борбата носеше не само ~~класов~~ икономически характер, а и национален. За македонското население ~~даже~~ турчинът феодал беше много по-страшен като турчин, отколкото само като феодал. Същото може да кажем за турските паши, бегове, аги и разни други робски ~~[illegible]~~ [illegible]

У нас процесът на разложението, старите форми на живот се извършваше едновременно с процесът на националното пробуждане, или [illegible] обособяване на македонското славянско население, [illegible] в народ, от [illegible] в български [illegible], както казва поетът [illegible] нация. В Македония [illegible] за успешното водене и успешния край на борбата. Защото наистина само едно население с [illegible] и здраво укрепнало национално съзнание можеше да изнесе една толкова тежка и толкова ~~продължителна~~ борба, каквато беше тази, против фанариотското иго и по-късно против турското [illegible] робство.

От това гледище нашето възраждане представлява ~~наистина~~ любопитно явление. То, може да се каже, е уникум в световната история: един народ, напълно загубен за историята, забравен от другите, даже и от себе си, обречен на загиване, прост и неук, беден и ~~[illegible]~~ [illegible], заобиколен от врагове ~~[illegible]~~ неприятели - ~~навсякъде~~, този загубен и пропаднал народ само в ~~10-15~~ години да се възправи, горд и величествен [illegible] за своите права, да дели мегдан с една стара култура [illegible]

БНА ФОНД № 526 АРХ. ЕД. ...... Л. 98

но поради големите политически промени, които ~~са~~ извърши, а главно с ония социални преобразования, които тя проведе. "Центъра на тежестта на френската революция - казва проф. Колб в своята превъзходна "История на чошешката култура" не е в оназа промяна, която прокара в формата на управление, а във формата на самите основи на социалния строй."

Това, което се извърши в Западна Европа, се повтори, макар и в по-малък мащаб и някак си по своеобразно, и у нас. Като въздействие на други места ~~Най-сетне~~ феодализма - това могъщо, но отживяло икономическа ~~формация~~ формация, в Западна Европа, не можа да се удържи и се сгромоляса ~~в Западна Европа~~. Под мощните удари на капитализма, на капиталистическото проникване, счупиха се и у нас тежките вериги на много заблуди, предрасъдъци и невежество. Феодализмът ~~тук~~ обаче у нас не можа да получи оня удар, който получи в Западна Европа. Тук той ~~имаше~~ взе по-друг характер. Затова и феодалните отношения тука бяха по-други. Тук в Отоманската държава нямаше онова раздробяване ~~в Отоманската държава~~, което виждаме в Западна Европа. Тук имаме една силна централна власт, една силна централизирана държава, държавата на Султана, на която са подчинени всички сили и власти в държавата. Затова борбата против феодализма в Отоманската държава и специално в Македония не се водеше общо от всички населения - християнски и мохамедански, а само от християнските населения и на първо място от българското македонско население. Тя бе насочена не само против феодалите в страната - едрите земевладелци и беговете, а срещу турските феодали и турските бегове. Тука феодалът можеше да бъде само турчинът, а също така и бегът - само турчин. По тая именно причина борбата носеше не само ~~класов~~ икономически характер, а и национален. За македонското население ~~даже~~ турчинът феодал беше много по-страшен като турчин, отколкото само като феодал. Същото може да кажем за турските паши, бегове, аги и разни други ~~ррбски~~ [illegible]

У нас процесът на разложението, старите форми на живот се извършваше едновременно с процесът на националното пробуждане или ~~обособяване~~ пробуждане на македонското славянско население, ~~не само~~ като ~~народ~~ [illegible] в народ, от [illegible] в български ~~[illegible], както казва поетът, от [illegible] в народ~~ [illegible] се яви българската нация. В Македония [illegible] за успешното водене и успешния край на борбата. Защото наистина само едно население с повишено и здраво укрепнало национално съзнание можеше да изнесе една толкова тежка и толкова ~~но величествена~~ на борба, каквато беше тази, против фанариотското иго и по-късно против турското ~~[illegible]~~ робство. От това гледище нашето възраждане представлява ~~наистина~~ любопитно явление. То, може да се каже, е уникум в световната история. Един народ, напълно загубен за историята, забравен от другите, даже и от себе си, обречен на загиване, прост и неук, беден и ~~[illegible]~~ обезправен, заобиколен от ~~врагове~~ свирепи ~~с хиляди~~ неприятели - ~~[illegible]~~ този загубен и пропаднал [illegible] народ само в ~~10-15~~ години да се възправи, горд и величествен [illegible] за своите права, да дели мегдан с една стара култура [illegible]

НБКМ
Фонд № 525
Арх. ед. ....
Л. ....

~~култура в~~ Европа, елинската, и срещу една богата класа, разполагаща с най-големите банки на Балкан-
ският полуостров, и ~~най-сетне~~ по-късно и срещу една вековна империя. Виж и стр. 97

Виж стр. 97 за ония, които от близко познават всички ~~мъчителни и радостни~~ драматични ~~перипетии~~
перипетии, през които минаха ~~драматичните~~ борбите на нашият народ през
епохата на ~~цялото~~ нашето възраждане, и знаят това не от многотомните съчи-
нения на големите наши и чужди историци, а ей тъй, от самият живот в разни хроники или
предаден нам от живи тогавашни съучастници на борбата и в техните скъпи
спомени, дошли до нас по един или друг начин, само това може да ~~та може~~ се види каква е
била борбата не само на известните нам водители на тая борба-възрожден-
ците, но и на самите маси, сред които се губеха водачите; Може даже да кажем, че последните в същност ~~те~~ бяха като
синапово ~~семе~~ зърно сред морският пясък, спрямо ~~тях~~ тия маси. И все пак и при всич-
ки многобройни врагове и най-тежки условия, простият македонски човек,
тоя от македонските колиби, паланки и градове, ~~хору~~ с рунтавия калпак
или кирливия фес, от тоя нечуван двубой ~~борбата~~ излезе победител. Мъничето победи ~~слона~~ слона,

който ~~[illegible]~~ желае да има ясна представа горе -долу за

96 нашия народ е водил през епохата на възраждането, и за духът, който е владеел [illegible] в всички слоеве на ~~народа~~ населението, той трябва непремен- 180 но да прочете "Спомените" на Михаил Ив.Македонски, който като учител в онова ~~време,~~ [illegible] е в родния си град Крива паланка. Особено моментът, когато е станала ~~става~~ първата народна манифестация в историята на турската държава в знак на благодарност към Падишаха за благоволението му към бедния [illegible] екзархията и изоставен наш народ да ~~признае~~ за признаване [illegible] в Цариград-пър- [illegible] политическо (не само духовно) ~~[illegible]~~ нареждания ~~[illegible]~~ описанието на М. Македонски за онова време ~~[illegible]~~ на борбата. Тов~~а~~ всичко ~~[illegible]~~ е много характерно за онова време народ и за психологията на един изплашен, следствие 500 годишното робство

Въпросната манифестация е била направена по един ~~[illegible]~~ невиждан до тогава начин: ~~[illegible]~~ почти цялото население на Крива паланка, мъже и жени, стари и млади, бедни и богати, от черква заедно с цялото духовенство, облечено в черковни одежди, с черковните тържествено развяващи се хоругви, ~~начело [illegible]~~ цялото това тържествено шествие минава по главната улица и се отправя към ~~[illegible]~~ конака, правителствения дом. Чиновниците наизкачат на прозорците. Каймакаминът е в чудо. Шествието спира пред конака. Един от учителите държи вдъхновено слово, което свършва с обичайния възглас: "ПАДИШАХАМЪЗ ЧОК ЯША!" След словото гръмва славословието за султана, изпълнено от училищния хор. Един от учителите декламира. Нови песни и декламации. Ефектът е чудесен.

Тази първа своего рода манифестация неможеше да не [illegible] вниманието на турската власт. Подучена от местните гъркомани, тя взе бързи мерки. Това беше вече много, то мирише на революция. И почват арестите. Паднаха първите жертви в турския затвор. Настъпи ~~голямо~~ униние и отчаяние, сред народа. Водителите на движението се стреснаха, за да се предпази обаче делото от провал, по-смелите водители свикват ~~[illegible]~~ [illegible] от по-видни ~~паланчани~~ паланчани, за да се обмисли от всички новото положение и се вземат съответни мерки. И най-главно да се наблегне, [illegible]

ЦЕНТР. [illegible]

[illegible] разложение сред борящите се.

В своите „Спомени":

ЕТО КАК ОПИСВА ТОВА съвещание САМИЯТ УЧАСТВАЩ В НЕГО М.МАКЕДОНСКИ:

„ЦЯЛАТА ТАЯ РАДОСТ КАКТО И РАДОСТТА ЗА ИЗДАВАНЕ ФЕРМАНА ЗА УЧРЕДЯВАНЕ НА БЪЛГАРСКАТА ЕКЗАРХИЯ/ 28 II 1870 Г./ НЕ ПРОДЪЛЖИ МНОГО. СКОРО над НЕБЕТО ~~НАД~~ КРИВА ПАЛАНКА СЕ ПОМРАЧИ. ТУРСКАТА ВЛАСТ СЕ СЕПНА, ГЛАВНО ПАТРИАРШИЯТА. ПОЧНАХА ЗАПЛАШВАНИЯ, МЪКИ, ЗАТВОРИ. НЯКОЙ ВЗЕХА ДА СЕ ДЪРПАТ НАСТРАНА. ТЪКМО КОГАТО ВСИЧКИ ПРИСЪСТВУВАЩИ НА СЪВЕЩАНИЕТО БЯХА ЗАМИСЛЕНИ И ВИДИМО УПЛАШЕНИ ОТ СТРАХ, ЧЕ ВСИЧКО МОЖЕ ДА ПРОПАДНЕ, ПОП АПОСТОЛ СПАСЯВА ПОЛОЖЕНИЕТО И ТО НЕ С НЯКАКВИ ФИЛОСОФСКИ ДОВОДИ И НАУЧНА АРГУМЕНТАЦИЯ, А С НАРОДНИ ПОСЛОВИЦИ И ХУМОР.

"СЛУШАЙТЕ, ГОСПОДИНОВЦИ! - СЕ ПРОВИКНА ПОП ~~ДА ВИ КАЖА~~ АПОСТОЛ. ЕДНА КАТО ДВЕТЕ. АЗ СЪМ ПОП, ПА НЕ СЕ БОЯ, ТА ВИЕ ЛИ? АКО БЕСЯТ НЯКОГО, ПЪРВИЯТ СЪМ АЗ. СЛЕД МЕНЕ ИДЕ РЕДА НА МАЗАКА, АМА И ЦЪРЦАН ЙОСИФ ДА МУ МИСЛИ/ОБЩ СМЯХ/. ЧЕРВЕН СЪМ КАТО РАК, ТРЕСКА МЕ НЕ ХВАЩА, ТА ПРОКЛЕТИЯ ЛИ/ПОП АПОСТОЛ ПРАВЕШЕ ИЛЮЗИЯ ЗА СХИЗМАТА Т.Е. ЗАПЛАШВАНИЯТА ОТ СТРАНА на патриаршията да отлъчи от черквата всеки, който вземе страната на борците за български черкви и у-ща/. Тия работи ги знае поп Иван Кратовски. Питайте го него. /поп Иван Кратовски е свещеник в града, стоящ начело на борбата/. Той сега е в шише. /общ смях/. Преди малко прочетох от Славейкова за афоризмото /схизмата/. Така: "Афроз Корос праса дан даха уджус, ючи бир параса!" Той арна цена дава, аз и аспра не давам за тая схизма. /нескончаем смях/ Па да ви кажа и още една: "кой се бои от врабци да не сее просо. Така е то! Хем искате народни владици и незнам що, а сега сте навели глави като мисирки. Незнаете ли, че който възседне магарето, той трябва да му мирише и .... /продължителен смях/.

" С тези шеговити изрази - пише Македонски, ~~той~~ поп Апостол разгони всякаква загриженост и застави всички при весело настроение да си отпуснат езиците и всички в един глас запяха: "До кога, мили българи, до кога гърци ще ви тъпчат!" (К.М.)

„След това всички напуснаха ~~събранието~~ съвещанието и на излизане поп Апостол се обърна към Михалко Мазака, Иосиф Стаменов и др.: „Църцан", защо не си носиш с табла на глава крушите и ябълките на баба си Велика Кака Жица, па да ги продаваш и да събираш мангърите, а ми си тръгнал община да уреждаш, читалище да създаваш, народни работи да гледаш, с цял света да се бориш и незнам още що. Така, да би мирно седяло, не би чудо видяло".

В това малко събрание на македонските деятели като в капка вода е отразена психологията на онова време и ~~на тая~~ борба, която вече беше раздвижила целият народ от горе до долу. Запален отгоре народът от водителите на движението на борбата като неугасващ факел. И огънят обхвана вивнаха долу масите, и загоряха като неугасващ факел. И огънят обхвана не само възрастните, но и всички, които можеха да мислят и да чувстват. В полето взеха участие и най-малките деца. Те наравно с бащите и с дядовците си мразеха силно и силно обичаха това, което мразеха и обичаха техните близк

102

[Ин]тересен е разказа, който ни предава Южаков и Рачински-двамата видни руски общественици, които през 1858-59 год. обиколили Македония и цяла зима прекарали в Кукуш, тъкмо в онова време, когато там е учителствувал Димитър Миладинов. След като описва състоянието на учебното дело в града Кукуш и подчертава, че не само в Кукуш, но и в цяла Македония българските [у]-ща стояли по-високо ~~от~~ гръцките, се спира върху духа, който владеел вред [в] ~~на~~ ...ите училища и казва, че децата в тия у-ща с гордост заявявали своето българско име. Името грък в Кукуш било вече оскърбително." На 1 I 1859 г. до късна вечер населението на Кукуш с песни и възклицания: "да живеят българите" минавало из улиците. Южнаков по-нататък разказва как, когато на гости у едно семейство, малко едно дете, поднасяйки ~~му~~ в малка табличка чашките с ракия, една чашка е паднала на земята и се изляла ракията на земята, детето, без да погледне чашката, извикало: "Така ке се скършат главата на душманите наши".

" Какъв славен народ би станал! - ~~се~~ провиква Южаков, ~~каза~~ ако той би получил независимост! Този народ е весел, жив, войнствен и красив! И по-нататък: "Аз сега гледам на българите като народ с големи заложби, за да не кажа с велики заложби."

Ето какво впечатление са направили на един чужденец тогавашните наши македонци и какъв дух на високо национално съзнание ги е вдъхновявал. Под ръце имам една интересна драма в две действия, написана от някой си К. "Отказването на с. Будилово", издание на книжарницата К.Г.Самарджиев - Солун. Съдържанието на тая драма е как с. Будилово се освобождава от фанариотско иго. Драмата носи дата 1896 г. Ще трябва да се прочете тази малка, но много интересна историческа книжка, за да се види като в огледало каква е съдбата на която е играл своята роля борящето се славяно-македонско население, с голи ръце срещу силните врагове, за извоюване на правото си да се учи и се моли богу не на гръцки, а на български [illegible] култура.

...кола - свещеник на селото колебае се, да приеме борбата ... гръцкия владика. В това време селото вече е приготвило всички книжа, нужни за отказване от гръцкия владика, от патриаршията.

Извлечение:

Яв. I. Прежните и поп Никола.

Поп Никола - Добър ви ден!

(Всички) - Дал ти бог добро.

Хаджи Благо. Седни, дядо попе! /попът сяда/. Я прочети тая книга, ...да видим какво писува. /подава му листът/. Попът чете лекичко, лицето му се ...мръщи. Хаджията се подсмива.

Поп Никола. - Да бехме почакали малко!

Хаджи Благо. - Да чекаме ли? До кога ще чекаме? Затрихме се вече от ...чекане. Ще подивеем бе, дедо попе! Какъв хаир виждаме от твоето "Кирие Елей...сон?" Нито ние го отбираме, нито господ нас разбира... Мина вече онова време ...щем вече гръцко. От цария имаме воля да четем, да пеем на нашия език. ...Имаме си екзархия. Нея познаваме вече. Който иска с нас да върви, благо...рим му, който не ще, сбогом, много здраве!"

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ
ЦДИА фонд № 525 арх. ед. ... л. ...

103

103

I-вия селянин.–На всякъде дето минахме, все за екзархията се държи християнският народ.

ПОП НИКОЛА. То е тъй, мигар аз искам гръцкото. Да пази бог!.. ~~Колко~~ Тъкму си мислех, че не му е времето сега. Барем една-две години още да се почека, то е добре.

ДЯДО БОЖКО.–Какво казваш ти? Две години, ха! Два дена, два сахата нечекаме вече!... Ти ми кажи нам правичката, дядо попе, искаш ли да се държиш с селото, или ще държиш владиката?

ПОП НИКОЛА.–Всякога съм отивал с селото и сега немога да се отреча от него.

ДАСКАЛ ГОЛЕ.–Тогава ти ще подпишеш с нас заедно харзувалите.

ПОП НИКОЛА.–Колкото за това, не ме мешейте. Ти си е селска работа!

ХАДЖИ БЛАГО.–Ако е така дядо попе, търси си място, Попове ние ще си намериме. С нас си немаш по-вече работа.

ПОП НИКОЛА.–От селото не се отричам аз. Туко ви казвам, че нема нужда да се подписвам аз. Селската работа си е селска, а черковната-попова.

МИТЪР КОДЖАБ.–Ами това нашето е черковна работа. Ако беше за ценяване пацари, сами шяхме да си свършим, що е потребно.

ХАДЖИ БЛАГО.–По вече приказки няма. От сега ти наш поп не си. Иди си търси работа. Има още диви села. Дедо владика ще ти намери някое.

ПОП НИКОЛА.–А бе, това ако е за подписване ще подпиша, гледайте само да не ме турете в някоя неволя. Аз съм сиромах човек, а дядо владика може пакост да ми стори.

~~ДАСКАЛ~~ Даскал ГОЛЕ.–Косъм от главата ти нема да падне.

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

МИТЪР КОДЖАБ.–Ние отиваме по царския закон.

ДЕДО БОЖО. Доде е селото с тебе, ти нема от що да се боиш.

ДВАМАТА СЕЛЯНИ /едновременно/ Право!

ПОП НИКОЛА. Ще подпиша.

ХАДЖИ БЛАГО./весело/–Ха, така те искам! Ходи по пътя! Къде [illegible] из търнето! /подава на попа кесията с тютюна/. На, свий си една цигара.

ДАСКАЛ ГОЛЕ. Иде кехаята с много селяни. Изведнаж две работи върши.

В четвърто действие, се говори как цялото село се е събрало и се поздравяват с подетото дело. Даскал Голе им говори:" Е селяни! Днешния ден е за нази голем праздник. Децата ни що го помнат. Секи тряба да помита своя език, своета вера башина. До сега ние отивахме по чуждото. Сега се събирам да макнем чуждото. От дайсет години тая работа се е замотила в селото ни. Сега му доде времето да се сврши. И аз вервам, че всичкото село е готово. Затова пия наздраве за всичките селяни.

ХАДЖИ БЛАГО. Всички знаете защо сме се събрали. Ние проводихме човеци на Солун да ни приготват харзували. Сега книгите са готови. търги В представляваха субективния фактор,.Субективният

их писува, че от сега нататък ние се отказваме от гръцко. Да види и сега всички готови ли са?-Отдавна сме готови.

ЕДИН МЛАД СЕЛЯНИН. Ами български даскал ще имаме ли.

ДЯДО БОЖО. И български даскал, и българска книга и всичко!

ДРУГ СЕЛЯНИН. Ами български владика дали ще дойде. - - -

Нататък в драмата се говореше за борбата, която са отпочнали враговете на движението-представителите на вилико-гръцката барджуазия: Хекиминът-шарлатанин и ~~банкеринът~~ -лихварин-грабител. Разбира се, като казваме великогръцка борджуазия, ние искаме само да подчертаем, че над борбата между двете буржуазии-гръцката и българската в Македония, които фактически бяха ръководители на борбата, имаше велико-гръцка борджуазия. Велико-българска борджуазия в Македония нямаше. Тя се създаде след освобождението на България.

Спрямо въстаналата малка [illegible]

Горният извадец ния от драмата "Отказването на село Бодилово" направихме, за да се види от всички ония, които познават македонските борби от писанията на заинтересовани врагове на нашият народ. Да видят през прозорчето на тая малка сценка и през спомените на М.Македонски, че движението против фанариотското иго за български църкви и у-ща не беше дело на чужда пропаганда, идваща от България, или от някоя друга държава. И второ-да се разбере, че това беше дело всенародно, а не такова на отделни лица, и беше обхващало от доле до горе и от десно на ляво т.е. хоризонтално и вертикално широките народни маси.

на историческата истина и

само главното

обира населението, защото епископите не са

ДЕЛОТО НА НАШИТЕ ВЪЗРОЖДЕНЦИ

IV

Възраждането на нашиет народ обикновено се е свързало с идеите на френсузката революция. Това е верно. Но то не е всичко. Идеите на францезката революция представляваха субективния фактор. Субективният фактор, обаче, не създава събитията в историята, а само ги ускорява, или обратно — ги закъснява. В основата на всяко едно историческо събитие лежат икономически причини. Нашето възраждане, като явление историческо, и то се подчинява на тоя исторически закон. Той е общ за всички събития в историята. У нас в миналото се правеше голяма грешка, когато всички събития в нашата история се обясняваха обикновено с субективни фактори, главно с "героите на историята" и с техните идеи. Днес се знае — това е основното на историческият материализъм, че не героите създават събития-та, а обратно — те самите са плод на тия събития, на обективната и историческа действителност. В такова идеалистическо безмислие — да се търсят причините на голямоте събития в личностите, изпаднаха и големите "научници" от Скопие, проповедвайки и учейки на ляво и дясно, че цялата история на нашето възраждане с всички събития в нея са били резултат на отделни лица, пропагандатори и оръдие на "българската буржуазия". У нас в Македония може би по-вече от всекъде другаде, в основата на всички събития ~~у нас~~ лежат материални, икономически причини. Който познава нашият народ още от турско време, който се е запознал с неговото окаяно материално положение, с неговата нещастна икономика, вечна негова спътница, той много лесно ще си обясни, че в основата на нашето възраждане лежат на първо място материални икономически интереси. Експлоатацията, на която нашия народ се е подхвъргал със стотици години, и през време на възраждането в основата на "благочестивите грижи" на "светата наша православна църква", олицетворявана тогава от Цариградската патриаршия,

...СКИ ☆ БИА ФОНД № 525 АРХ. ЕД. ....

лежеше в основата на всички тия грижи безогледният грабеж от страна на гр
гръцките владици, в онова време беше станал пословичен. За
тоя грабеж и за формите му, ~~хххххххххх~~ ние намираме много свидетелства. на
за тях ни говори и сръбският архимандрит Герасим Земич, който прекарал
няколко месеци в Светогорските манастири през 1784 год, той говори как наши
калугери и богомолци са му разказвали теглото на македонския селянин от
страна на фанариотите. – пише Герасим Земич – "Когато умре някой ~~пише Герасим Земич~~ по-заможен
човек, свещениците не го погребваха докато не се заплати от 100 до 500
турски гроша. Платата се взема според имотното състояние. Често идва
някой епископ от Цариград да обира населението, защото епископите не са
доволни от милостинята, която събират всяка година от народа и от
заплатата, която получават, определена с султански ферман. Епископите при
всяка църква си имат свои светски епитропи, също гърци, и освен че искат
да им се плати извънредно много за венчаване и кръщаване, пишат още някой
клетви и проклинат народа, ако откаже да брои исканата сума. Клетвите гла-
сят: "Каквото ви се роди да не живее". "Житата където се посеят, да не никнат;
нат; да нямате в работата си никакво щастие, нито божията благословия; да ви
угасне огъня, да ви упостеят къщата; зверове да се плодят ~~ът~~ в къщите ви".
Изплашеното от тия люти клетви, населението от устата си отделя, за
да нахрани ненаситните божи служители.

Още по-широка ~~Пълна~~ картина за експлоатацията и грабежите от страна на фанариот-
ското духовенство и на икономическия гнет, на който било подхвърлено
нашето население ни дава Неофит Бозвели ~~се вижда от~~ знаменитото съчинение "Мати Булгария" разпра
ва борецът против фанариотството Неофит Бозвели.

Ето той как описва ~~живота~~ на едни владика в ония времена:"

"Поведе гръцкият митрополит поцире си, четворица турци-ясакчии,
петнадесет градски чорбаджии /гъркомани/ от село до село, 35 попове,
протосингела си, четворица дякони, 25 калугери, 60 селянци, той и челибията
му, 2-ма граматици, кафеджия, ахчия/20 готвачи/ 2-ма чубукчий, 6-ма сеизи,
8 сексени, натоварени с покшиши и 2-3 ~~едн~~ /коня/ с златисти хаши, позлате
ни сребърни зенгий, с пюсклий нагръдници, и юзди както и наченесите му
конете, накичени и понесе поцир си многоразлични такъми, тенджери, легени,
паници, потилки, завивки, наргилета и кехлибарени чибуци-че така прочее като
кундисат на някое горко село пренива 2-3 нощи. Владиката светява общо на
селото попа и взема 500 гроша и за общо селска милостиня им взема 3330 или
2200 гроша, а от най-малкото село 1550 гроша. Изпитва още кой се е скарал
с жените и искат да се напущат и взема 2,500 или 1,500 гроша, според имота
за да ги раздели. Ако пък само се карат 100 гроша, 300, или 500 гроша. А
за някаква си никаква роднина, ако ги наклеветят, че са венчани, глобява ги
по 500 гроша, попа който ги е венчал го глобява с 850 гроша и го аргосва и
пак го прощава. На протосингела селският съвет трябва да плати 150 гроша

189

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ

НБКМ ☆ БИА
Фонд № 525
Арх. ед.
л. 107

на челебите 350 гроша, на дяконите 200 гроша, на кафеджията, чубукчията и ахчията по 500 гроша, а на сеизите -по 25, на ясакчиите по 100. А някой селяни подаряват на владиката да го поменуват или конче, или юнче, или друго нещо. А в което село има църква в него стоят цяла седмица и по-вече, за да им служи владиката литургия. За литургията взема 250 гроша. И там ще освети вода, ще пусне дискус и всеки е длъжен да хвърли по 5 гроша. Всяка църква дава по един нов антимис и взема по 350 гроша. Остава по един устав на гръцки език и взема по 80 гроша; остава гръцки миней, и взема 1,250 гроша, а всяка църква поотделно -350 гроша общо за служението. За водосвет взема по 250 гроша."

И с право Неофит Бозвели се провиква: "И на кое ли правителство позволява на ~~одиите~~ съдиите да ~~им~~ се потъпкват, онеправдават и угнетяват дотолкова поданниците?

Тежко и горко! Та това е същинско разбойничество и злодейство!

Нашите възрожденци всичко това знаеха. Водейки борба против золумите на гръцките владици и против техните многобройни агенти – архирейски наместници, протосингели и продадени свещеници, те в същност водеха борба в защита икономическите интереси на своя народ. ~~Но~~ На изгребания на борбата против гръцките свещеници за освобождаване от техните безкрайни разбойничества, ~~както ги нарича Неофит Бозвели~~ и злодеяния, изказвани от Бозвели, те много лесно ~~минаха~~ и неусетно мина към втория етап на борбата – [illegible] борба против гръцките църкви и у-ща. И при едия и при другия случай обаче борбата почна да се обобщава, съществено противникът да се обобщава: борбата от тазва срещу ~~отделни~~ гръцки владици и гръцкия патриарх се превърна ~~за [illegible]~~ в борба против всичко гръцко, което беше, разбира се, неправилно. Но това неправилно от ~~гледището~~ на ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~, спомогна да се мине към третия етап на борбата: отричане на гръцките църкви и у-ща като омразни такива и борба за български църкви и у-ща. ~~По~~ такъв начин скоро в съзнанието на нашите възрожденци и главно в съзнанието на македонските маси израстна в целия си ръст, грандиозната идея за снова време, за освобождението, за пълното освобождение на нашият народ от духовното фанариотско робство чрез извоюване на самостоятелна църковно-училищна ~~свобода и~~ независимост. Тук именно се прояви голямата роля на нашите водачи-възрожденци, които много добре схванаха своята задача и, заставайки начело на борбата, бяха готови на всички жертви. И те на дяло и с личния си пример показаха на следващите след тях ~~народни маси~~ поколения как трябва да се работи, как трябва да се жертва, ако стане нужда, ~~когато се иска~~ и живота си за народно дело

Ясно е от казаното до тук, че

Всяка борба на славянското население за духовно освобождение от фанариотите, борба за български черкви и училища, която никога не е съществувала, то бе тъй естествено за македонските славяни, както бе естествено за славяните от Мизия, Тракия. Това в миналото никой разумен човек не е отричал. Никой даже самите сърби. Напротив сърбите не само не са отричали това, а никога не са отказвали своята братска помощ на братята си българи от Македония. Когато се свика църковния събор в Цариград 1871 г. в тогавашния белград. в-к „Единство" е била поместена специална дописка от Цариград за събора, запазена и до днес, в която между другото се дава списък на делегатите от Македония в събора. Петдесет години преди тая дописка

Известният сръбски и ~~народен~~ филолог Вук Караджич сам признава, че едни от най-старите [illegible]

109

НБКМ ☆ БИА
Фонд №625
Арх. ед.
л.

109

ПРЕПЪЛНЕНО С ГРАНДИОЗНИ РЕВОЛЮЦИОННИ МОМЕНТИ. И ТИЯ МОМЕНТИ НЕ СА ДЕЛО НА ФАЛШИФИКАТОРИ, ИЗМИСЛИЦИ. Нима НЕ Е ИЗМИСЛИЦА ГЛАСЪТ, КОЙТО ПРОГЪРМЯ ПРЕДИ ВЕК И ПОЛОВИНА, ~~ГЛАСЪТ НА~~ АТОНА И СЕ ПРЪСНА ПО ЦЯЛАТА НАША ЗЕМЯ: "О, НЕ РАЗУМНИ ЮРОДЕ, ПОРАДИ ЩО СЕ СРАМИШ ДА СЕ НАРЕЧЕШ БОЛГАРИН!" ФАЛШИФИКАЦИЯ, ИЗМИСЛИЦА ЛИ Е ДА СЕ ТВЪРДИ, ЧЕ ТОЗИ ГОЛЯМ БЪЛГАРИН, ПО ПРАВО НАРЕЧЕН ПАТРИАХ НА БЪЛГАРСКОТО ВЪЗРАЖДАНЕ, Е БИЛ МАКЕДОНЕЦ И РОДОМ ОТ Разлог. ОБРАТНО, ФАЛШИФИКАЦИЯ СЕ ТВЪРДИ ПРОТИВНОТО. И ОЩЕ ПО-ГОЛЯМА ТАКАВА, ЧЕ е даже твърди ~~ХХХХХХ~~ХХХ Е БИЛ ЗАБЛУДЕН И НЕЗНАЕЛ КАКЪВ БИЛ. БЕЗОБРАЗНА ФАЛШИФИКАЦИЯ Е ~~СЪЩО ТАКА~~ И БЕЗКРАЙНА ИЗМИСЛИЦА, е също така, ДА СЕ ТВЪРДИ, ЧЕ ТОЙ Е БИЛ ПОДВЕДЕН "ОТ БЪЛГАРСКАТА БОРЖУАЗИЯ", ГНУСНА ФАЛШИФИКАЦИЯ е И НЕЧУВАНА ДЪРЗОСТ е ДА СЕ ТВЪРДИ, ЧЕ БРАТЯ МИЛАДИНОВИ СА БИЛИ ОТРОВЕНИ ОТ БЪЛГАРИ, ОТ "БЪЛГАРСКАТА БОРЖУАЗИЯ", ЧЕ ДЖИНОТ БИЛ ОСЛЕПЕН ОТ БЪЛГАРИ НА ГАВРАИЛ КРЪСТЕВИЧ, НЕЩО КОЕТО СЕ ТВЪРДИ В ЕДНА КНИГА НЕОТПЕЧАТАНА ОЩЕ, ОЗАГЛАВЕНА „ЮЖНИТЕ СЛАВЯНИ И БАЛКАНСКИЯТ МИР", ПЪЛНА С БЕЗМИСЛИЦИ, И ЗАТОВА ГОРЕЩО ПРЕПОРЪЧАНА ЗА ПО-БЪРЗОТО Й ОТПЕЧАТВАНЕ ОТ АГЕНТА на РАНКОВИЧ. [redacted]. НАЙ-СЕТНЕ ОТВРАТИТЕЛНА ФАЛШИФИКАЦИЯ НА ИСТИНАТА Е, ЧЕ САМО ТЕСНИ НАЦИОНАЛИСТИ, ГРУБИ ВЕЛИКОБЪЛГАРИ И ФАШИСТИ СА БИЛИ ОНИЯ, КОИТО СА ПРЕЗНАВАЛИ, ~~ЧЕ СА БЪЛГАРИ~~ И ТВЪРДЕЛИ, ЧЕ МАКЕДОНИЯ НЯКОГА Е БИЛА НАСЕЛЕНА ОТ БЪЛГАРИ. ~~ЧЕ МАКЕДОНИЯ Е БИЛА НАСЕЛЯВАНА С БЪЛГАРИ~~ И ЧЕ ИМЕННО ТИЯ БЪЛГАРИ СА ВОДИЛИ БОРБАТА в братска дружба с останалите българи ПРОТИВ ФАНАРИОТСТВОТО И САМИ СА СИ ИЗВОЮВАЛИ СВОЯТА ЦЪРКОВНО-УЧИЛИЩНА СВОБОДА И НЕЗАВИСИМОСТ, ТОВА НИТО ЕДИН СЪРБИН В ОНОВА ВРМЕ НЕ Е ИМАЛ КУРАЖА НИТО НАМЕРЕНИЕТО ДА ОТРЕЧЕ. НАПРОТИВ НАШИТЕ БРАТЯ СЪРБИ НЕ САМО СА ПРИЗНАВАЛИ ТОЯ ФАКТ, НО НИКАГАШ НЕ НИ СА ОТКАЗВАЛИ СВОЯТА ДРАГОЦЕННА БРАТСКА ПОМОЩ. ЧЕ ТЕ СА ИМАЛИ ЯСНА ПРЕДСТАВА ЗА ДЕЙСТВИТЕЛНОТО ПОЛОЖЕНИЕ В МАКЕДОНИЯ СЕ ВИЖДА ОТ СЛЕДНАТА ДОПИСКА, ПЕЧАТАНА В СРЪБСКИЯ ВЕСТНИК " ЕДИНСТВО" В 1871 ГОД.

ЕТО И САМАТА ДОПИСКА:

Всичко горе дебело подчертахме, за да разберат най-сетне фалшификаторите [illegible], че това се знае вече от македонската младеж, [illegible]

ЦАРИГРАД, 7 МАЯ.

"МИСЛИМ ДА ЌЕ ИНТЕРАСАНТНО БИТИ ДА ВАШИ ЧИТАОЦИМА САОБШИМ ИМЕНА ОНИХ БУГАРСКИХ ПРЕСТАВНИКА... [illegible]

ПЕДЕСЕТ ГОДИНИ ПРЕДИ ТАЯ ДОПИСКА ГОЛЕМИЯТ СРЪБСКИ УЧЕН МЪЖ И ПРЕКРАСЕН ФИЛОЛОГ ВУК КАРАДЖИЧ САМ Е ПРИЗНАЛ ЧЕ двама ~~ЕДНИ ОТ~~ НАЙ-ПЪРВИТЕ МАКЕДОНСКИ ВЪЗРОЖДЕНЦИ, А ИМЕННО ХАДЖИ ЙОАКИМ КЪРЧОВСКИ И КИРИЛ ПЕЙЧОНОВИЧ СА БИЛЕ БЪЛГАРИ И СА ПИСАЛИ БЪЛГАРСКИ КНИГИ. РАЗБИРА СЕ, ТОЗИ ТЪНЪК ПОЗНАВАЧ НА СРЪБСКИ ЕЗИК И враг НА ВСИЧКИ АРХАИЗМИ, НЕ Е ОСТАНАЛ МНОГО очарован ОТ ЕЗИКА НА НАШИТЕ ПИСАТЕЛИ.

ВУК КАРАДЖИЧ В СВОЯ ЗНАМЕНИТ "ПРЕДГОВОР" ИЗБРОЯВАЙКИ ПЕЧАТАНИТЕ ТОГАВА БЪЛГАРСКИ КНИГИ

НБКМ ☆ БИА
Фонд № 525
Арх. ед. ....
л 110

ТОГАВА БЪЛГАРСКИ КНИГИ, ПИШЕ ВУК, "ДО СЕГА АЗ ЗНАЕХ САМО ТРИ БЪЛГАРСКИ КНИГИ: МАЛА КНИЖКА/НА ОСМИНА/"О МИТАРСТВА". В ТАЯ КНИЖКА ВИДЯХ МИНАЛАТА ГОДИНА /1821 Г./. ВИДЯХ МЕ Я В СЪРБИЯ, НО НЕ МОГА ДА КАЖА НИЩО ЗАРАД НЕЯ /СТРУВА МИ СЕ, ЧЕ Е ПЕЧАТАНА В БУДИН; Б/ "РАЗЛИМНИ ПОУЧИТЕЛНИ НАСТАВЛЕНИЯ" СЪЧИНЕНИЯ ИЕРОМОНАХОМ ИЙОАЖИМ ХАДЖИ ГР. БУДИН 1819 Г." ТАЯ КНИЖКА Е БОЖИМ ПИВАНА НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК, В СЪЩНОСТ НЕ Е НИ БЪЛГАРСКА, НИТО РУСКА, НИТО СЛАВЯНСКА, А Е ЕДНО БЕЗПРАВИЛНО СМЕШЕНИЕ ИЗ ВСИЧКИТЕ ТРИ ЕЗИКА; В. НА УЧИТЕЛЯ И СВЕЩЕННИКЪТ МОСКОПОЛСКИ ДАНАИЛ "ЛЕКСИКОН......... "/ЧЕТРИЕЗИЧНИКЪТ Б.М./, НАПЕЧАТЪН ПЪРВИ ПЪТ ПРЕДИ 6[illegible] ГОДИНИ, А В 1802 ГОД. ПРЕПЕЧАТАНА В ДОБРОВНИК. В ТАЗИ ГРЪЦКА КНИГА ИМА НЯКОЛКО ГОВОРА: ГРЪЦКИ, ВЛАШКИ, БЪЛГАРСКИ И АРНАУТСКИ, КОИТО СА НАПИСАНИ С ТАКАВА ЦЕЛ, ЗА ДА БИ МОЖАЛИ ТИЯ НАРОДИ ДА ОСТАВЯТ СВОИТЕ ВАРВАРСКИ ЕЗИЦИ И ДА ПОЧНАТ ДА УЧАТ ГРЪЦКИ."

ВУК КАРАДЖИЧ СЕ ИЗВИНЯВА че не можъл ДА ИЗПОЛЗВА БЪЛГАРСКИЯТ ТЕКСТ ОТ "ЧЕТИРИЕЗИЧНИКЪТ", ПОРАДИ ТОВА, ЧЕ БИЛ НАПИСАН С ГРЪЦКИ БУКВИ И МНОГО ЛОШО.

А БЪЛГАРСКИЯТ ТЕКСТ НА "ЧЕТИРИЕЗИЧНИКЪТ" НА ХАДЖИ ДАНАИЛ ОТ МОСКОПОЛЕ В СЪЩНОСТ БЕШЕ МАКЕДОНСКО НАРЕЧИЕ НА БИТОЛСКО-ПРИЛЕПСКИ ГОВОР, КОЕТО ВУК НАРИЧА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК, ЗАЩОТО ЗНАЕ, ЧЕ ТАМ ЖИВЕЯТ БЪЛГАРИ И ЧЕ САМИЯТ АВТОР НА ЛЕКСИКОНА ХАДЖИ ДАНАИЛ, ОБРЪЩАЙКИ СЕ КЪМ РАЗЛИЧНИТЕ НЕГРЪЦКИ НАРОДНОСТИ, МАКЕДОНСКИТЕ СЛАВЯНИ НАРИЧА БЪЛГАРИ И СЛАВЯНСКАТА ЧАСТ НА РЕЧНИКА - БЪЛГАРСКА.

НИЕ ТУК НЯМА ДА СЕ СПИРАМЕ И ДА ИЗБРОЯВАМЕ ВСИЧКИ ОНИЯ
АВТОРИ, СВЕДЕНИЯ И ФАКТИ, С КОИТО ТЪЙ МНОГО ИЗОБИЛСТВА ИСТОРИЧЕСКАТА
литература, ЗА ДА СЕ ВИДИ ОТ ВСЕКИГО, ЧЕ НЕ В ВРЕМЕТО САМО НА ХАДЖИ
ДАНАИЛ Т.Е. БЛИЗКО ПРЕДИ 200 ГОД., А И МНОГО ПО-РАНО СЛАВЯНСКОТО
НАСЕЛЕНИЕ СЕ Е ТРЕТИРАЛО КАТО БЪЛГАРСКО И САМОТО ТО ЗНАЕЛО, ЧЕ Е
ТАКОВА. ГОЛЕМИТЕ НАШИ ДЕЯТЕЛИ - ВЪЗРОЖДЕНЦИТЕ ИМЕННО, ЗАЩОТО СА
ЗНАЕЛИ КАКВИ СА И КАКВО Е САМОТО СЛАВЯНСКО НАСЕЛЕНИЕ В МАКЕДОНИЯ
СА ВОДЕЛИ БОРБА НЕ ЗА СЛАВЯНОМАКЕДОНСКИ У-ЩА, ИЛИ ПРОСТО ЗА МАКЕДОН-
СКИ ТАКИВА, А ЗА БЪЛГАРСКИ У-ЩА. ПРЕЗ ВРЕМЕ НА РЕВОЛЮЦИОННИТЕ БОРБИ
НИТО ЕДИН ОТ НАШИТЕ РЕВОЛЮЦИОНЕРИ НЕ БЕ ЗАЯВИЛ, ЧЕ НЕ Е БЪЛГАРИН,
И ЧЕ НАСЕЛЕНИЕТО, КОЕТО СЕ БОРЕШЕ ЗА СВОЯТА СВОБОДА, НЕ Е БИЛО БЪЛ-
ГАРСКО И У-ЩАТА НЕ БЪЛГАРСКИ.

КОГАТО СТАВА ДУМАТА ЗА НАЦИОНАЛНОТО СЪЗНАНИЕ НА МАКЕДОНСКИЯТ
БЪЛГАРИН, ОСОБЕНО НА БЪЛГАРИТЕ ОТ ЕПОХАТА НА НАШЕТО ВЪЗРАЖДАНЕ, ТРЯБ-
ВА ДЕБЕЛО ДА ПОДЧЕРТАЕМ, ЧЕ ТЕ СА БИЛЕ МНОГО ПО-РАЗПАЛЕНИ БЪЛГАРИ,
ОТКОЛКОТО БЪЛГАРИТЕ В ОСТАНАЛИТЕ БЪЛГАРСКИ КРАИЩА. РАЗБИРА СЕ, И ТОВА
ЯВЛЕНИЕ ИМА СВОЕТО ИСТОРИЧЕСКО ОБЯСНЕНИЕ, А ИМЕННО те са били
~~ННО В ТОВА, ЧЕ ТЕ СА Б~~

ПОСТАВЕНИ ДА ДЕЙСТВАТ ПРИ МНОГО ПО-ЛОШИ УСЛОВИЯ ОТ ОСТАНАЛИТЕ БЪЛГАРИ. ТАКА СЕ ОБЯСНЯВА ОНИЯ ФАНАТИЗЪМ, С КОЙТО МРЯХА МНОГО ОТ ТЯХ. ПОСЛОВИЧЕН ЩЕ ОСТАНЕ ФАНАТИЗМЪТ НА ЙОРДАН ХАДЖИ КОНСТАНТИНОВ ДЖИНОТ, КОЙТО В ЕДНА СВОЯ СТАТИЯ В "ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК" КАЗВА; " АКО МЕ ЗАПИТАТ КАКЪВ СЪМ, ЧОВЕК ИЛИ БЪЛГАРИН, АЗ ЩЕ ОТГОВОРЯ, ЧЕ СЪМ БЪЛГАРИН, ЗАЩОТО АКО НЕ СЪМ БЪЛГАРИН НЕ МОГА ДА БЪДА И ЧОВЕК." ЗА НЕГО НЯМАЛО ПО-ВЕЛИКА ИМЕ ОТ БЪЛГАРСКОТО. ЩО ПРОИЗЛИЗАЛО ОТ ИМЕТО БОГ-БОЛГАРИН..

ЙОРДАН КОНСТАНТИНОВ ДЖИНОТ БЕШЕ БЪЛГАРИН НЕ ЗАЩОТО ЧУЖДАТА ПРОПАГАНДА БЕШЕ ГО НАПРАВИЛА ТАКЪВ ИЛИ БЕШЕ ЗАБЛУДЕН, А ЗАЩОТО ТАКИВА БЯХА ВСИЧКИ МАКЕДОНСКИ СЛАВЯНИ, ~~ТАКА~~ такива Т.Е. КАТО БЪЛГАРИН ТЕ СЕ ЧУВСТВАХА, КАТО БЪЛГАРИ РАБОТИХА, СТРАДАХА И МРЯХА. ТАКИВА СЕ ЧУВСТВАХА И ВСИЧКИ ВЪЗРОЖДЕНЦИ И ЗАТОВА ИМЕННО РАБОТЕХА НЕ ЗА ГРЪЦКИ ИЛИ СРЪБСКИ У-ЩА, А ЗА БЪЛГАРСКИ ТАКИВА. ОТ НЕЗАПОМНЕНИ ВРЕМЕНА НАШИЯТ НАРОД СИ Е БИЛ ТАКЪВ, КАКЪВТО Е БИЛ ПРЕЗ ВРЕМЕ НА НАШЕТО Възраждане, КАКЪВТО Е БИЛ ПРЕЗ ВРЕМЕ НА НАШИТЕ РЕВОЛЮЦИОННИ БОРБИ И КАКЪВТО Е, В ОГРОМНАТА СИ ЧАСТ И ДНЕС СЛАВЯНСКОТО НАСЕЛЕНИЕ В ТРИТЕ ДЯЛА НА МАКЕДОНИЯ. В ТОЗИ СЛУЧАЙ НИЕ НАПЪЛНО СЕ СЪГЛАСЯВАМЕ С МИСИРКОВА, ЧЕ МАКЕДОНЦИТЕ НЕ ИЗГУБИЛИ СВОЕТО БЪЛГАРСКО СЪЗНАНИЕ ПРЕЗ ЦЯЛОТО СРЪБСКО РОБСТВО НА НЕМАНИЧИТЕ И ЧЕ ПРЕЗ ЦЯЛОТО ВЛАДИЧЕСТВО НА СРЪБСКИТЕ КРАЛЕ МАКЕДОНСКОТО НАСЕЛЕНИЕ СИ Е ОСТАНАЛО БЪЛГАРСКО, ЩЕ ПОТВЪРДИМ СЪЩО ТАКА МНЕНИЕТО НА МИСИРКОВА, ЧЕ ПРЕЗ ВРЕМЕТО НА КРАЛИ МАРКА МАКЕДОНИЯ СЕ Е СЧИТАЛА НА ПЪЛНО КАТО БЪЛГАРСКА ЗЕМЯ И САМИЯТ КРАЛИ МАРКО СЕ НАРИЧАЛ ВЛАДЕТЕЛ НА БЪЛГАРСКА ЗЕМЯ. И ТОВА Е НЕ САМО МНЕНИЕ НА МИСИРКОВ. В СРЪБСКИТЕ НАРОДНИ ПЕСНИ КАКТО И ВСИЧКИ НАШИ -МАКЕДОНСКИ И БЪЛГАРСКИ, КРАЛИ МАРКО МИНАВА ~~ДАЖЕ~~ ~~И~~ КАТО БЪЛГАРИН. В ЕДНА ПЕСЕН ОТ СЪБРАНИТЕ НАРОДНИ ПЕСНИ ОТ ВУК КАРАДЖИЧ КРАЛИ МАРКО СЕ НАРИЧА " ЦЪРНИ БУГАРИНА" ИЗВЕСТНИЯТ ДАЛМАТИНСИ ПОЕТ АНДРЕЙ КАЧИЧ МИОШИЧ /1 ....../../, КОЙТО В СВОЯТА СБИРКА "РАЗГОВОР УГОДНИ НАРОДА СЛАВИНСКАГО", ИЗРАЗЯВАЙКИ БАЛКАНСКИТЕ ЮНАЦИ, ПЕШЕ:

БОСНА СЛАВИ РЕМО БОШНЯНИНА,
СЕН БИЕЛИ ИВУ СЕНЯНИНА,
УНГАРИЯ СИБИНЯНИН-ЯНКА,
БУЛГАРИЯ КРАЛЕВИКЯ МАРКА,
ЕРЦЕГОВЦИ МИЛОШ ~~КОБЕНИНА~~ Кобилича.

В СРЪБСКИТЕ ПЕСНИ СЪБРАНИ ОТ ВУК КАРАДЖИЧ СРЕЩАМЕ ОЩЕ И ТАКИВА СТИХОВЕ КАТО СЛЕДНИТЕ :

ЕТО ТЕБЕ, КРАЛЕВИЧУ МАРКО,
" от ОТ ЛИЕПЕ ЗЕМЛЕ БУГАРИЯ,
Или ~~ИЛИ~~ или ~~СВАККА~~ Свака ЗЕМЕЯ ХВАЛИ ГОСПОДАРА
БУГАРИЯ КРАЛЕВИЧА МАРКА.

ВЦИ СРЕЩУ

общо
ФАНАРИОТИЗМА, ТОЧНО ТАКА СХВАЩАХА СВОЯТА ЗАДАЧА-ДА УКРЕПВАТ И ДА РАЗШИРЯВАТ ОБЩИЯТ ФРОНТ СРЕЩУ ОБЩИЯ ВРАГ В ИМЕТО НА ЕДНА И СЪЩА цел СИЛА И НАШИТ

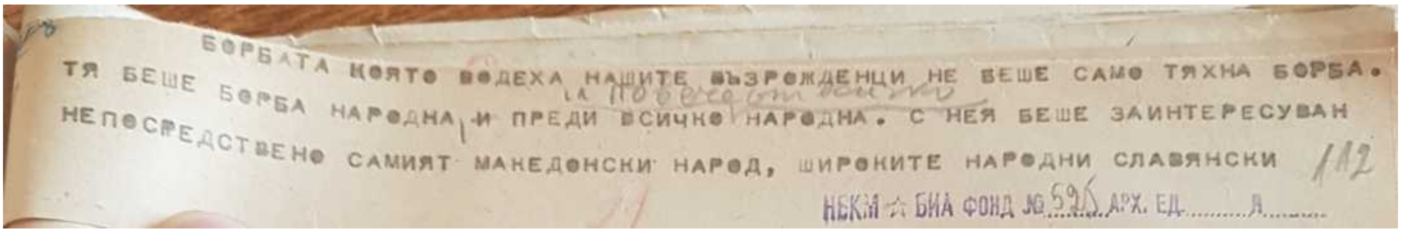

БОРБАТА КОЯТО ВОДЕХА НАШИТЕ ВЪЗРОЖДЕНЦИ НЕ БЕШЕ САМО ТЯХНА БОРБА.
и повече от всичко
ТЯ БЕШЕ БОРБА НАРОДНА, И ПРЕДИ ВСИЧКО НАРОДНА. С НЕЯ БЕШЕ ЗАИНТЕРЕСУВАН
НЕПОСРЕДСТВЕНО САМИЯТ МАКЕДОНСКИ НАРОД, ШИРОКИТЕ НАРОДНИ СЛАВЯНСКИ

112
НБКМ ☆ БИА ФОНД № 596 АРХ. ЕД. .... Л. ....

91

113

МАКЕДОНСКИ МАСИ. ОТ ИЗХОДА НА ТАЗИ БОРБА, ЗАВИСЕШЕ БЪДАЩЕТО НА ТИЯ МАСИ,
НЕЩО ПО-ВЕЧЕ-ТЯХНОТО НАСТОЯЩЕ. БОРБАТА СЕ ВОДЕШЕ В ИМЕТО НА НАЙ-ЖИЗНЕНИ
КОНКРЕТНИ И АКТУЕЛНИ интереси ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ, ПРЕДИ ВСИЧКО ЗА ОСВОБОЖДЕНИЕ ОТ ИКО-
НОМИЧЕСКИЯТ ГНЕТ НА ЦАРИГРАДСКИТЕ ФАНАРИОТИ, ВЛАДИЦИ, ПРОТОСИНГЕЛИ, АЛЧНИ
ПОПОВЕ И ПРЕВОДИТЕЛИТЕ - ВЪЗРОЖДЕНЦИ ДОТОЛКОВА ИМАХА ПРАВО ДА СЕ НАРИЧАТ
НАРОДНИ ВОДАЧИ, ДОКОЛКОТО ВЯРНО ИЗРАЗЯВАХА С СВОЯТА ДЕЙНОСТ НАРОДНИТЕ
ЖЕЛАНИЯ И ЗАСТЪПВАХА ВЕРНО НАРОДНИТЕ ИНТЕРЕСИ. НАРОДА НИКОГАШ НЕПРИЗНАВА
ЗА СВОИ ВОДАЧИ ЛИЦА, КОИТО СЕ БОРЯТ НЕ ЗА НЕГОВИ, А ЗА СВОИ СОБСТВЕНИ ИНТЕ-
РЕСИ, КОИТО НА ГЪРБА МУ СТРОЯТ СВОЕТО БЛАГОПОЛУЧИЕ ЗА СМЕТКА НА НАРОДНАТА
НИЩЕТА. КОГАТО по-късно БОРБАТА В МАКЕДОНИЯ ЗАКИПЯ И В НЕЯ БЯХА ~~ВЕЧЕ~~ АНГАЖИРАНИ
ШИРОКИТЕ НАРОДНИ МАСИ, ВОДИТЕЛИТЕ ~~ВЕЧЕ~~ ПОЧУВСТВАХА СВОЯТА ЗАВИСИМОСТ И
ОТГОВОРНОСТ ПРЕД МАСИТЕ. ТЕ ВЕЧЕ НЕМОЖЕХА ДА ДЕЙСТВАТ БЕЗОТГОВОРНО, ДА КРОЯТ
И ПРЕКРОЯВАТ ПЪТИЩАТА НА БОРБАТА СЪОБРАЗНО САМО СВОИТЕ ВАЗБИРАНИЯ, ОБРАТНО
ТЕ ТРЯБВАШЕ ВЕЧЕ ДА ~~ДАВАТ~~ държат СМЕТКА ЗА ГЛАСЪТ НА МАСИТЕ, КОЙТО БЕШЕ наистина СТАНАЛ
"ГЛАС БОЖИЙ". КОГАТО В БИТОЛЯ СЛЕД УЧРЕДЯВАНЕТО НА БЪЛГАРСКАТА ЕКЗАРХИЯ
БИТОЛСКИТЕ БЪЛГАРИ НАУЧИЛИ ПО ОКОЛНИ ПЪТИЩА, ЧЕ ЕКЗАРХИЯТА Е ВОДИЛА
ПРЕГОВОРИ ~~ЗХ~~ С ПАТРИАРШИЯТА ПРИ ПОСРЕДНИЧЕСТВОТО НА ГАВРАИЛ КРЪСТЕВИЧ
ЗА ПРЕМАХВАНЕТО НА СХИЗМАТА, РАЗБИРА СЕ, СРЕЩУ ИЗВЕСТНИ ОТСТЪПКИ ~~КЪМ~~ в полза на
ПАТРИАРШИЯТА, там, а ~~В~~ БИТОЛА, СЕ ДИГНАЛ МИТИНГ, КОЙТО ПРОТЕСТИРАЛ ПРОТИВ РЕШЕНИЕТО
НА ЕКЗАРХИЯТА ДА ОТСТЪПИ НЯКОЙ ОБЛАСТИ В БИТОЛСКО ПОД ВЕДОМСТВОТО НА
ПАТРИАРХА. СПЕЦИАЛНА ДЕЛЕГАЦИЯ СЕ ЯВЯВА ПРИ ~~ВИДИНСКИЯТ~~ Битолския РУСКИ КОНСУЛ, КОГОТО
МОЛИ ДА НАПРАВИ ДОСТОЯНИЕ ПРЕД ПЪЛНОМОЩНИЯТ МИНИСТЪР в Цариград ГРАФ ИГНАТИЕВ ЖЕЛАНИЕ-
ТО НА БИТОЛЧАНИ И ТЯХНОТО ТВЪРДО РЕШЕНИЕ, ЧЕ НЯМА ДА СЕ СЪГЛЯСАТ НА НИКАК-
ВИ ОТСТЪПКИ СПРЯМО ПАТРИАРШИЯТА, заплашвайки, че ще ДАЖЕ И С ЦЕНАТА ~~ДА СЕ~~ ОТКАЖАТ И ОТ САМАТА
ЕКЗАРХИЯ. РАЗБИРА СЕ, ПРЕГОВОРИТЕ БИЛЕ ~~ПРЕКРАТЕНИ~~ прекъснати, СХИЗМАТА ОСТАНА ДА СЪЩЕ-
СТВУВА, ЕДИНСТВЕНОТО НА БЪЛГАРСКИЯТ НАРОД - ЗАПАЗЕНО. т.е. единството на борбата на южнославянските [illegible]

БОРБАТА НА НАШИТЕ ВЪЗРОЖДЕНЦИ БЕШЕ НЕ САМО НАРОДНА БОРБА, В СМИСЪЛ
ЧИСТО МАКЕДОНСКА. ТЯ БЕШЕ борба ОТ ПО-ГОЛЯМ МАЩАБ-БОРБА ВСЕНАРОДНА, ВСЕБЪЛГАРСКА
ЗА УКРЕПВАНЕ ОБЩИЯТ южно-славянски ФРОНТ СРЕЩУ ОБЩИЯТ ВРАГ. ТАЯ БОРБА ОБХВАЩАШЕ ЦЯЛОТО
ПРОСТРАНСТВО ОТ ЧЕРНО МОРЕ ДО ~~СИНЬО~~ Охрид И ОТ ДУНАВ ДО БЯЛОТО МОРЕ. И ЗА ТОВА
НАШИТЕ ВЪЗРОЖДЕНЦИ БЯХА ЕДНОВРЕМЕННО И БЪЛГАРСКИ ВЪЗРОЖДЕНЦИ, КАКТО БЪЛГАР
СКИ ВЪЗРОЖДЕНЦИ БЯХА СЪЩЕВРЕМЕННО И НАШИ, МАКЕДОНСКИ, ВЪЗРОЖДЕНЦИ. НЕОФИТ
РИЛСКИ БЕШЕ ТОЛКОВА МАКЕДОНЕЦ, КОЛКОТО И БЪЛГАРИН. СЪЩО МОЖЕ ДА СЕ КАЖЕ
ЗА БРАТЯ МИЛАДИНОВИ, ДЖИНОТ, ПАРЛИЧЕВ И ВСИЧКИ ОСТАНАЛИ МАКЕДОНСКИ ВЪЗРОЖ-
ДЕНЦИ, КОИТО БЯХА И СЕГА СА И БЪЛГАРСКИ ~~ВЪЗРОЖДЕНЦИ~~. КАКТО СМИРНЕНСКИ И
БОТЕВ, ДЯДО БЛАГОЙ и Тодор Димитров, [illegible] Вапцаров и [illegible] ~~И ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ~~ СА ТОЛКОВА БЪЛГАРИ, КОЛКОТО И МАКЕДОНЦИ.
ТАЗИ ОБЩНОСТ НА БОРБАТА ИМЕННО БЕШЕ ПЪЛНАТА ГАРАНЦИЯ ЗА УСПЕХА НА ДЕЛОТО.
И НИКОМУ ТОГАВА НЕ Е ИДВАЛО НА ~~ЕМ~~ ум ДА СЕ ЦЕПИ, ЗА ДА ОБРАЗУВА ОТДЕЛЕН нека
ЧИСТО МАКЕДОНСКИ ФРОНТ, ОТКЪСНАТ ОТ ФРОНТА НА ОСТАНАЛИТЕ БОРЦИ СРЕЩУ
ФАНАРИОТИЗМА. ТОЧНО ТАКА СХВАЩАХА СВОЯТА голема ЗАДАЧА - ДА УКРЕПВАТ И ДА РАЗШИ-
РЯВАТ ОБЩИЯТ ФРОНТ СРЕЩУ ОБЩИЯ ВРАГ В ИМЕТО НА ЕДНА И СЪЩА ~~СИЛА~~ цел И НАШИТЕ
ВЪЗРОЖДЕНЦИ. И ТУКА Е ЕДНА ОТ ГОЛЕМИТЕ ТЕХНИ ЗАСЛУГИ. ВЪРВЕЙКИ ПО ТОЯ ПЪТ,

запазиха единствено не самите тях възрожденците и народа и

ТЕ В МНОГО КРАТКО ВРЕМЕ УСПЯХА ДА РЕАЛИЗИРАТ БЛЕСТЯЩИ РЕЗУЛТАТИ. така да се каже МАЛКИТЕ ЦЪРКОВНО-УЧИЛИЩНИ КРЪЖОЦИ, СЕ ПРЕВЪРНАХА В МОЩНИ ЦЪРКОВНО-УЧИЛИЩНИ ОБЩИНИ, КОИТО ИЗИГРАХА ТАКАВА РОЛЯ, КАКВАТО ИЗИГРАХА НАРОДНИТЕ ~~XXXXXXXXXX~~ РУСКИ СЪВЕТИ ПРЕЗ ВРЕМЕ НА ВЕЛИКАТА РУСКА РЕВОЛЮЦИЯ И СЪВЕТИТЕ ПРЕЗ (1905) ПРЕДИ НЕЯ. ЗА ДА СИ ПРЕДСТАВИМ КОНКРЕТНО ТИЯ ГОЛЕМИ ПОСТИЖЕНИЯ НА НАШИТЕ ВЪЗРОЖДЕНЦИ САМО В ОБЛАСТА НА УЧЕБНОТО ДЕЛО, НИЕ ЩЕ СИ ПОСЛУЖИМ С ЕДНА ИНТЕРЕСНА СТАТИСТИКА, КОЯТО НАМИРАМЕ У ДИМИТЪР МИШЕВ В КНИГАТА ~~МУ~~ ИЗ "~~НАЧАЛО НА ЕДНО НАРОДНО~~ НАРОДНАТА ПРОБУДА....."СТР. 23. ~~ЕТО СТАТИСТИКА~~ Цифрените пише:

"ПРЕЗ 1836 ГОД. У СРЪБСКОТО КНЯЖЕСТО Е ИМАЛО 72 У-ЩА, А У НАС / В ТРЕТЕ ОБЛАСТИ/-233; ПРЕЗ 1862 ГОД. У СРЪБСКОТО КНЯЖЕСТВО Е ИМАЛО 321 У-ЩА, У НАС -809; ПРЕЗ 1867 ГОД. У СРЪБСКОТО КНЯЖЕСТВО -338 У-ЩА, У НАС 1479.

В ГЪРЦИЯ НАМИРАМЕ ПОЧТИ СЪЩОТО ОТНОШЕНИЕ: ПРЕЗ 1830 ГОД. ИМАЛО 71 У-ЩА, В 1855-409, В 1873 Г.-1248. НЕ Е ПО ЛОШО И СЪОТНОШЕНИЕТО НА ОТПЕЧАТАНИТЕ КНИГИ, ВЕСТНИЦИ, СПИСАНИЯ, И РАЗНИ УЧЕБНИЦИ И РЪКОВОДСТВА, КЪДЕТО НИЕ СТОИМ ПАК НА ПЪРВО МЯСТО. ТОЗИ НЕВЕРОЯТЕН НАПРЕДЪК У НАШИЯ НАРОД В ТОЛКОВА КРАТЪК ПЕРИОД ОТ ВРЕМЕ И ПРИ ОНИЯ ИЗКЛЮЧИТЕЛНИ УСЛОВИЯ ПОД ТУРСКОТО и фанариотско РОБСТВО, ЯСНО ПОКАЗВАТ, ЧЕ ПРОСТИЯТ БЪЛГАРСКИ НАРОД, ТОВА "СТАДО ОТ ПРОСТАЦИ", КАКТО ГО НАРИЧАТ ПРОФЕСОРИТЕ: ЦВИЧ И БЕЛИЧ, ВЪПРЕКИ СВОЯТА "ПРОСТОТИЯ" УСПЯ ДА НАСТИГНЕ И НАДМИНЕ КУЛТУРНИТЕ И НЕПРОСТИ НЕГОВИ СЪСЕДИ. още преди да бе XIX получил освобождението си

~~ПРОСЛАВЕНИТЕ МАКЕДОНСКИ ВЪЗРОЖДЕНЦИ.~~ По главните възрожденци

МАКЕДОНСКОТО ВЪЗРАЖДАНЕ, КАКТО КАЗАХМЕ ПО-ГОРЕ БЕШЕ НАРОДНО И ВСЕНАРОДНО ДЕЛО. НЕГОВИТЕ КОРЕНИ СЕ КРИЯТ В ИСТОРИЯТА НА ~~БЪЛГАРСКИЯТ НАРОД~~ старобългарските векове. ТО БЕ РЕЗУЛТАТ НА ЕДНА ВИСОКА, ПРОПИТА С РЕВОЛЮЦИОНЕН КИПЕЖ ЕПОХА, КОГАТО ЕДНО ОБЩЕСТВО СЛИЗАШЕ ВЕЧЕ ОТ СЦЕНАТА И ВМЕСТО НЕГО СЕ ИЗКАЧВАШЕ НОВО. ТОВА БЕШЕ ЕПОХА НА ВЪЗХОДЯЩИЯ КАПИТАЛИЗЪМ, КОЕТО СЕ ПРИДРУЖАВАШУ С ОКОНЧАТЕЛНОТА ЛИКВИДАЦИЯ НА ФЕОДАЛИЗМА. НО ЕДНО НАРОДНО ДВИЖЕНИЕ, КАКВОТО И ДА Е, ~~ТО~~ може МОЖЕ ДА ПОСТИГНЕ ПОСТАВЕНИТЕ ОТ ЖИВОТА ЗАДАЧИ САМО ТОГАВА, КОГАТО РАЗПОЛАГА С НУЖНИТЕ И НЕОБХОДИМИ ЖИВИ СИЛИ, Т.Е. С НУЖДНИЯТ КАДЪР ОТ ПОДГОТВЕНИ ХОРА, НАЧЕЛО НА КОЙТО ЗАСТАВАТ "ГЕРОИТЕ НА ИСТОРИЯТА". ТОЗИ КАДЪР НАЧЕЛО С СВОИТЕ ГЕРОИИ-ВОДАЧИ, ИЗПЪЛНЯВА НАЙ-ВАЖНАТА ЗАДАЧА В ИСТОРИЯТА-~~ДА УЛЕСНИ И ДА УСКОРИ ПРОЦЕСЪТ НА ИСТОРИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ~~ които разчистиха пътя на новото [illegible]. В СЛУЧАЯ ТЕ ИЗПЪЛНЯВАТ РОЛЯТА НА ВЕЩИ АКУШЕРКИ КОИТО ПОДПОМАГАТ И УЛЕСНЯВАТ РАЖДАНЕТО НА НОВОТО. БЕЗ ТЯХ НОВОТО МЪЧНО МОЖЕ ДА СЕ РОДИ И АКО ВСЕ ПАК СЕ РОДИ, ТО ЩЕ БЪДЕ НЕПРЕМЕННО ХИЛАВО. В ТАКЪВ СЛУЧАЙ РЕСТАВРАЦИИТЕ Т.Е. ВРЪЩАНЕ КЪМ СТАРОТО И НАПУЩАНЕ ПОЗИЦИИТЕ НА НОВОТО СТАВА НЕИЗБЕЖНО.

ЦДИА ФОНД № 525 АРХ. ЕД. Л.

КАКТО ВСЯКО НОВО, НА КОЕТО ПОЯВАТА МУ НИКОГА НЕ ИДВА СЛУЧАЙНО, "СВЕТКАВИЧНО", СТИХИЙНО САМО, ТАКА И НАШЕТО ВЪЗРАЖДАНЕ НЕ СЕ ЯВИ НИТО СЛУЧАЙНО, НИТО САМО СТИХИЙНО, НИТО ПЪК СВЕТКАВИЧНО. ТО ПРЕКАРА СВОЯ НЕОБХОДИМ ИНКУБАЦИОНЕН, ТАКА ДА СЕ КАЖЕ, ПЕРИОД ПРЕДИ ДА ВЗЕМЕ СВОЕТО

МЯСТО В ЖИВОТА. ВСЕКИ ЕДИН ИНКУБАЦИОНЕН ПЕРИОД ИМА СВОИТЕ ГЕРОИ-АКУШЕРИ. МАКЕДОНСКОТО ВЪЗРАЖДЕНЕ В ПЕРИОДАТА ~~[illegible]НА СВОЕТО ВЪЗРАЖДАНЕ~~ ИМАШЕ СВОИТЕ ГЕРОИ, КОИТО БЯХА НЕГОВИТЕ ПРЕТЕЧИ И РАЗЧИСТИХА ПЪТЯ МУ, ПОСТАВИКИ ПРЕДПОСТАВКИТЕ НА НЕГОВОТО РАЖДАНЕ. МНОЗИНА ОТ ТЕЗИ ПРЕТЕЦИ СА ИЗВЕСТНИ НАМ, НО МНОГО ИМА ТАКИВА, КОИТО И ДО ДНЕС ОСТАВАТ В СЯНКА. НО ВСИЧКИ ТЕ - МАЛКИ И ГОЛЕМИ-ИЗВЕСТНИ И НЕИЗВЕСТНИ, ГОВОРЯЩИ МАКЕДОНСКИ, СРЪБСКИ, РУСКИ, ИЛИ ГРЪЦКИ СА ДАЛИ ПО НЕЩО В СЪКРОВИЩНИЦАТА НА НАШАТА КУЛТУРА, НА НАШЕТО ВЪЗРАЖДАНЕ. МЕЖДУ ТИЯ МАЛКО ИЗВЕСТНИ НА ШИРОКАТА ЧИТАЮЩА НАША ПУБЛИКА

Пръв

Христофор Жефарович е

СРЪБСКИ ЕЗИК. ТОГАВА

ХРИСТОФОР ЖЕФАРОВИЧ.

ХРИСТОФОР ЖЕФАРОВИЧ Е РОДЕН В ГР.ДОЙРАН.ЗА ~~МНОЖЕСТВОТО~~ мнозинството ОТ НАШИЯ Той РОД Е НЕИЗВЕСТЕН. НО НЯМА ИСТОРИК, КОЙТО СЕ Е ЗАНИМАВАЛ С ИСТОРИЯТА НА СЛАВЯНСКИТЕ НАРОДИ НА ПОЛУОСТРОВА,БИЛ ТОЙ НАШ ИЛИ ЧУЖД,КОЙТО ДА НЕ ЗНАЕ КОЙ БЕ ХРИСТОФОР ЖЕФАРОВИЧ.ХРИСТОФОР ЖЕФАРОВИЧ СТАНА ИЗВЕСТЕН НА НАУЧНИЯ КУЛТУРЕН СВЯТ С СВОЯТА ЗНАМЕНИТЕ КНИГА "СТЕМАТАГРАФИЯ",ИЗДАДЕНА В ВИЕНА В 1741 ГОД. ЗНАЧИ ЦЕЛИ СТО ГОДИНИ ПРЕДИ НАШЕТО ВЪЗРАЖДАНЕ ДА ПРИЕМЕ ВСЕНАРОДЕН ХАРАКТЕР.

ХРИСТОФОР ЖЕФАРОВИЧ Е ПИШЕЛ НА СРЪБСКИ ЕЗИК,ЗАЩОТО ПОЗНАВАЛ САМО СРЪБСКИ ЕЗИК.ТОГАВА НЯМАШЕ КНИЖОВЕН БЪЛГАРСКИ ЕЗИК, нито македонски НИТО ДАЖЕ ИМАШЕ ГОЛЯМА ЛИТЕРАТУРА НА ПРОСТОНАРОДЕН БЪЛГАРСКИ ЕЗИК.ТОЙ ПИШЕШЕ НА СРЪБСКИ СЪЩО ТЪЙ КАКТО ПАРЛИЧЕВ НАПИСА НА ГРЪЦКИ ЕЗИК СВОЯТА ~~КНИГА~~ поема "СЕРДАРИ",КАКТО ДИМИТЪР МИЛАДИНОВ ЗАПИСВАШЕ НА ГРЪЦКИ ЕЗИК И С ГРЪЦКА АЗБУКА БЪЛГАРСКИТЕ НАРОДНИ ПЕСНИ. ХРИСТОФОР ЖЕФАРОВИЧ ПИШЕШЕ НА СРЪБСКИ, НО ТОЙ НИКОГА НЕ Е ОТРИЧАЛ СВОЕТО несръбско НАРОДНОСНО ПРОИЗХОЖДЕНИЕ. ОНИЯ КОИТО СА БИЛЕ БЛИЗКО ДО НЕГО И СА РАБОТИЛИ С НЕГО,ЗНАЕЛИ НЕГОВАТА НАРОДНОСТ И ПОСЛЕ В СПОМЕНИТЕ след ~~ПОСЛУЧАЙ~~ НЕГОВАТА СМЪРТ СА ОТБЕЛЯЗВАЛИ НЕГОВИЯ ~~БЪЛГАРСКИ~~ ПРОИЗХОД.НЕГОВОТО НАРОДНО СЪЗНАНИЕ МЕЖДУ ДРУГОТО Е ИЗРАЗЕНА И В НЕГОВАТА СТЕМАТОГРАФИЯ, КЪДЕТО Е ДАЛ ГЕРБОВЕТЕ НА ВСИЧКИ СЛАВЯНСКИ ЗЕМИ, МЕЖДУ КОИТО НЕЗАБРАВИЛ ДА ПАМЕСТИ ГЕРБА на Македония ~~И НА БЪЛГАРИЯ~~, ~~КОЯТО~~ последната, КАКТО ВЕЧЕ ЗНАЕМЕ, НЕСЪЩЕСТВУВАШЕ ТОГАВА ЗА СВЕТА. В СЪЩАТА СТЕМАТОГРАФИЯ ТОЙ Е НАРИСУВАЛ ОБРАЗИТЕ НА СРЪБСКИТЕ И БЪЛГАРСКИТЕ ЦАРЕ И СВЕТИИ,ОЧЕВИДНО С РОДОЛЮБИВА ЦЕЛ. ТАМ СА ПОМЕСТЕНИ ОБРАЗИТЕ И НА НАШИТЕ СЕДМОЧИСЛЕНИЦИ-КИРИЛ, МЕТОДИ, КЛИМЕНТ, НАУМ, ЛАВРЕНТИ Сава, АНГЕЛАРИ И ГОРАЗД. ОТ ТАМ ИМЕННО НАШИТЕ ВЪЗРОЖДЕНЦИ СА СЕ ВЪЗПОЛЗВАЛИ В ВЪЗПРОИЗВЕЖДАНЕТО ЛИКОВЕТЕ НА НАШИТЕ СЕДМОЧИСЛЕНИЦИ И НЯКОЙ БЪЛГАРСКИ ЦАРЕ.

ХРИСТОФОР ЖЕФАРОВИЧ Е МНОГО ИЗВЕСТЕН В СРЪБСКАТА ЛИТЕРАТУРА.ТОЙ ЗА НЕЯ Е ТОВА,КОЕТО Е ОТЕЦ ПАИСИЙ ЗА ИСТОРИЯТА НА БЪЛГАРСКИЯТ НАРОД. ИСТОРИКЪТ НА СРЪБСКАТА ЛИТЕРАТУРА ИВАН СКЕРЛИЧ В СВОЕТО ДЕЛО "СРЪБСКА КНИЖЕВНОСТ В ОСЕМНАЙСТИ ВЕКУ"-БЕЛГРАД СТР. 247, ТАКА ПОЧВА СВОИТЕ БЕЛЕЖКИ ЗА АВТОРА НА "СТЕМАТОГРАФИЯТА": "ПЪРВИЯТ СРЪБСКИ ПИСАТЕЛ ПРЕЗ XVIII ВЕК,КОЙТО ОБНАРОДВА СВОЕТО ПРОИЗВЕДЕНИЕ Е БИЛ ХРИСТОФОР ЖЕФАРОВИЧ, А ПЪРВАТА СРЪБСКА КНИГА,НАПЕЧАТАНА В АВСТРИЯ, Е НЕГОВАТА "СТЕМАТОГРАФИЯ".

ПАВЕЛ НЕНАДОВИЧ, СРЪБСКИ КАРЛОВИЧКИ МИТРОПОЛИТ/1749-1768 Г./НАПИСАЛ

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ БКП - БИА фонд № 595 арх. ед. ... л. ...

ЦДИА — БИА ФОНД № 525 АРХ. ЕД. ......

НА ЖЕФАРОВИЧ ПОСВЕЩЕНИЕ, КАТО "РЕВНИТЕЛЮ ОТЕЧЕСТВА БОЛГАРСКОГО"/ВЖ. "БЪЛГАРСКИ СТАРИНИ" ОТ ПРОФ.ЙОРДАН ИВАНОВ./СЪЩИЯТ ПАВЕЛ НЕНАДОВИЧ НАКРАЯ СВОЕТО ПОСВЕЩЕНИЕ СЪРШВА С ДУМИТЕ:БЛАГОПОЧТЕНОМУ ГОСПОДИНУ ХРИСТОФОРУ ЖЕФАРОВИЧУ....РЕВНИТЕЛЯ ОТЕЧЕСТВА БОЛГАРКОГО...ПАВЕЛ НЕНАДОВИЧ ОТ УСЪРДИЕ СИ Е НАПИСАХ".

ЯСНО Е , ЧЕ ПАВЕЛ НЕНАДОВИЧ,КОЙТО от ОБЛИЗО ПОЗНАВА ХРИСТОФОР ж НЕЕФАРОВИ С КОЙТО Е ~~ПРИКАЗВАЛ МОЖЕ БИ~~ живел съвместен живот И Е ПРИКАЗВАЛ ДЪЛГО, НЕДВУСМИСЛЕНО ЗАЯВЯВА ЧЕ НЕГОВИЯТ ОБОЖАВАН ПРИЯТЕЛ ПО НАРОДНОСТ НЕ Е БИЛ СЪРБИН, А БЪЛГАРИН И ОТ"ОТЕЧЕСТВА БОЛГАРКОГО". Дойран

ХРИСТОФОР ЖЕФАРОВИЧ УМРЯЛ В МОСКВА НА 18.X.1753 ГОД, В АРХИВАТА НА РУСКИЯТ СИНОТ Е ЗАПАЗЕНО НЕГОВОТО ЗАВЕЩАНИЕ И СВЕДЕНИЕ ЗА НЕГО В ОТДЕЛНО ДЕЛО, В ЗАГЛАВИЕТО НА КОЕТО СЕ ЧЕТЕ:"СВЕЩЕННИКА БУГАРИЯ ЖЕФАРОВИЧ...."ИМЕЮТСЯ ПО НЕМ ОСТАВШАЯ В ЖИВОТНИХ В ТУРЕСКОЙ ОБЛАСТ В ПРАВОСЛАВНОЙ АРХИЕПИСКОПИЯ СОЛУНСКОЙ ВО ГОРОДЕ ДОЙРАНЕ БРАТ РОДНОЙ СВЕЩЕНИК И ПРОЧИЕ СРОДНИКИ".

В ЕДНА СТАТИЯ ~~НА~~ своя ПРОФ. ~~БАЦЧЕВ~~ Баласчев,ПОМЕСТЕНА В СПИСАНИЕ" МИНАЛО" ГОД. I,КНИГА III/,ГОВОРЕЙКИ ЗА ГЕРБОВИТЕ в ТЕМАТОГРАФИЯТА НА ХРИСТО ЖЕФАРОВИЧ ПЕШЕ:"В СТЕМАТОГРАФИЯТА НА ХР.ЖЕФАРОВИЧ,ПРЕВЕДЕНА ОТ ПЕВЕЛ РИТЕР, СЕ ГОВОРИ ЗА ЗЛАТЕН ЛЪВ И КОРОНОВАН ЛЪВ,ОБАЧЕ ПИШЕ:В НЕКИ ОБРЕТОХ ЛВА ЧЕРВЕНА НА ЗЛАТНА ПОЛЕ ИЖЕ ОБАЧЕ МАКЕДОНСКИ ГЛЕДСЯ (Км.) БИТ"ПО НА ТАТЪН ГОСПОДИН БАЛАСЧЕВ ГОВОРИ И ЗА ДРУГИ ПИСАТЕЛИ/ДЕР ФАНИК ЛУЖОН/ ПРИ КОГОТО БЪЛГАРСКИЯ ГЕРБ БИЛ ИЗОБРАЗЕН КАТО ЧЕРВЕН ЛЪВ НА ЗЛАТНО ПОЛЕ. ПРОФ. ИВАН СНЕГАРОВ В СТАТИЯТА СИ /ПЪРВАТА БЪЛГАРСКА ПЕЧАТНИЦА/"БЪЛГАРСКИ ПРЕГЛЕД" ГОД.XI КНИГА III И IV /,СПИРАЙКИ СИ НЕ СТЕМАТОГРАФИЯТА НА ХР,ЖЕФАРОВИЧ, ПИШЕ:"СТЕМАТОГРАФИЯТА НА ХР. ЖЕФАРОВИЧ, ПОСОЧВАЙКИ МИНАЛОТО КАТО ЗАЛОГ ЗА ЕДНО ПО-СВЕТЛО БЪДАЩЕ, Е УКАЗАЛ ВЛИЯНИЕ ЗА ВЪЗРАЖДАНЕТО НЕ САМО НА СЪРБИТЕ НО И НА БЪЛГАРИТЕ ОТНЕГО СЕ ПОЛЗВАЛ НЕВЕРНО И ОТЕЦ ПАИСИЙ". ~~ОТЕЦ ПАИСИЙ.~~

Но интересното е, пак, че Жефарович, макар нар-
чащ се българин, си остава
македонец и ... XXI
говори и за отделен маке-
донски герб.

Отец Паиси

ДВАДЕСЕТ И ЕДНА ГОДИНА СЛЕД СМЪРТА НА ЖЕФАРОВИЧ ДРУГ ЕДИН ОЩЕ ПО-ГОЛЯМ МАКЕДОНЕЦ ~~Е~~ и БЪЛГАРИН СЕ ЯВИ КАТО ~~ШУМЕН~~ бурен ПРЕДВЕСТНИК ЗА ВЪЗРАЖДАНЕТО НА БЪЛГАРСКИЯТ НАРОД -ОТЕЦ ПАИСИЙ.

ЗА ОТЕЦ ПАИСИЙ И ЗА ЗНАЧЕНИЕТО НА НЕГОВОТО ГОЛЯМО ДЕЛО КАТО РОДОНАЧАЛНИК НА БЪЛГАРСКОТО И НА ВСЕБЪЛГАРСКОТО ВЪЗРАЖДАНЕ В БЪЛГАРИЯ ДОСТА МНОГО ~~ДЕ~~ е ПИСАно. НЯМА ИНТЕЛЕГЕНТЕН ЧОВЕК В БЪЛГЕРИЯ, КОЙТО ДА НЕ ЗНАЕ КОЙ Е ОТЕЦ ПАИСИЙ И В КАКВО ТОЧНО СЕ СЪСТОЙ ЗНАЧЕНИЕТО МУ В БЪЛГАРСКАТА ИСТОРИЯ. В ПИРИНСКА МАКЕДОНИЯ СЪЩО ТАКА ИМЕТО НА ОТЕЦ ПАИСИЙ Е ИЗВЕСТНО НА цялото ~~ВСИЧКИ~~ ПОЧТИ население ~~БЪЛГАРИ~~. В ВАРДАРСКА МАКЕДОН ПРЕЗ ВРЕМЕ НА БЪЛГАРСКАТА ОКУПАЦИЯ МАКЕДОНСКАТА ВЛАДЕЖ ИМАШЕ СЛУЧАЙ ТАКА СЪЩО ДА СЕ ЗАПОЗНАЕ С ИМЕТО И С ДЕЛОТО НА ОТЕЦ ПАИСИЙ. РАЗБИРА СЕ, ТОГАВА ~~М~~ в МАКЕДОНИЯ ОКУПАЦИОННИТЕ българските фашистки ВЛАСТИ СИ СЛУЖИХА С ИМЕТО НА

ФОНД № 525 ... Л. 118

НАШИТЕ ВЪЗРОЖДЕНЦИ, В ТОВА ЧИСЛО И С ИМЕТО И С ДЕЛОТО НА ОТЕЦ ПАИСИЙ
ЗА ПОСТИГАНЕ НА АНТИНАРОДНИ ИМПЕРИАЛИСТИЧЕСКИ И ПРОТИВОМАКЕДОНСКИ
ЦЕЛИ. ТОГАВА СЕ ВНУШАВАЩЕ НА МАКЕДОНСКАТА МЛАДЕЖ, ЧЕ ВСЕКИ, КОЙТО
Е ПРОТИВ УСТАНОВЕНАТА БЪЛГАРСКА фашиска ВЛАСТ В МАКЕДОНИЯ И ОСОБЕНО, КОЙТО
ИЗПОВЯДВА ЛЕВИЧАРСКИ, КОМУНИСТИЧЕСКИ РАЗБИРАНИЯ Е ВРАГ НЕ САМО НА
ДЪРЖАВАТА, НО И НА СВОЯ СОБСТВЕН НАРОД. ЗАВЕТА НА МАКЕДОНСКИТЕ ВЪЗРОЖ-
ДЕНЦИ Е БИЛ ЕДНА ВЕЛИКА САН-СТЕФАНСКА БЪЛГАРИЯ, НАЧЕЛО С БЪЛГАРСКИЯТ
ЦАР БОРИС III И НЕГОВИЯТ ВЕЛИК СЪЮЗНИК -ХИТЛЕР. ЧРЕЗ ТЪРЖЕСТВАТА
УСТРОЙВАНИ В ЧЕСТ НА ЕДИН ИЛИ ДРУГ ВЪЗРОЖДЕНЕЦ, ИЛИ МАКЕДОНСКИ ИЛИ
БЪЛГАРСКИ РЕВОЛЮЦИОНЕР, ТЕ ВТЪЛПЯВАХА ШОВЕНИСТИЧЕСКИ ЧУВСТВА, ЧУВСТВА
НА УМРАЗА КЪМ ВСИЧКИ НАРОДИ, ОСОБЕНО КЪМ БРАТСКИЯ СРЪБСКИ И ГРЪЦКИ
НАРОДИ И НАЙ-ВЕЧЕ УМРАЗА КЪМ ВЕЛИКИЯ СЪВЕТСКИ СЪЮЗ, С ТОВА ФАКТИЧЕСКИ
СЕ ОТРИЧАШЕ ВЕЛИКОТО ДЕЛО НА НАШИТЕ ВЪЗРОЖДЕНЦИ, КОИТО НИКОГАШ НЕ СА СЕ
БОРИЛИ ПРОТИВ СЛАВЯНСКИТЕ НАРОДИ И ОСОБЕНО ПРОТИВ ВЕЛИКИЯ РУСКИ НАРОД,
ОТ КОГОТО ОТ ВЕКОВЕ нашия народ СА ОЧАКВАЛИ СВОЕТО ОСВОБОЖДЕНИЕ.

В КАКВО СЕ СЪСТОИ ЗНАЧЕНИЕТО НА ОТЕЦ ПАИСИЙ ЗА НАС МАКЕДОНЦИТЕ.

КАЗАХМЕ НА ДРУГО МЯСТО, ЧЕ ИСТОРИЧЕСКИТЕ СЪБИТИЯ НЕ СЕ ИЗВЪРШВАТ
ИЗОЛИРАНО ЕДНО ОТ ДРУГО. ТЕ НЕ СА НАРЕДЕНИ МЕХАНИЧНО ЕДНО СЛЕД ДРУГО,
А СА СВЪРЗАНИ ПОМЕЖДУ СИ НЕРАЗРИВНО В ЕДНА НЕПРЕКЪСНАТА ВЕРИГА. СЛЕД-
ВАЩИ ЕДНО ПОДИР ДРУГО и излизащи едно от друго обуславящи всяко друго ПО СИЛАТА НА НЕУМОЛИМАТА ИСТОРИЧЕСКА ЗАКОНОМЕР-
НОСТ и необходимост И ГЛАВНО ВИНАГИ ЛОГИЧНО И НЕПРЕКЪСНАТО, В ЕДНА ВЕРИГА ОТ ПРИЧИНИ
И СЛЕДСТВИЯ, КЪДЕТО СЛЕДСТВИЯТА ЧЕСТО ПЪТИ СТАВАТ ПРИЧИНА НА НОВИ
ПРИЧИНИ. ПО-ГОРЕ ВИДЯХМЕ ОЩЕ КАК САМИЯ ОТЕЦ ПАИСИЙ СЕ Е ПОЛЗВАЛ ОТ
СТЕМАТОГРАФИЯТА НА ХР. ЖЕФАРОВИЧ, А ПОСЛЕДНИЯТ СПОРЕД ПРОФ. БЕЛАСЧЕВ,
е съчинен ОТ ПАВЕЛ РИТЕР. А И ПАВЕЛ РИТЕР СИГУР СЕ Е ПОЛЗВАЛ ОТ ДРУГИ И Т.Н.
ЩЕ РЕЧЕ, ЧЕ ВСИЧКИ ~~ХЕХМК~~ ТЕ СА СВЪРЗАНИ ПОМЕЖДУ СИ С БЕЗБРОЙ видими ВИДИМИ
И НЕВИДИМИ НИШКИ И ТО НЕ САМО ПОМЕЖДУ СИ, НО И С МНОГО ДРУГИ ПО-МАЛКИ
ИЛИ ПО-ГОЛЕМИ СЪБИТИЯ И ЛИЦА, НЕИЗВЕСТНИ НА ШИРОКАТА ПУБЛИКА, А САМО
НА ЕДИН ТЕСЕН КРЪГ ХОРА НА НАУКАТА. САМ ОТЕЦ ПАИСИЙ Е РОЖБА НА ЕДНА
СРЕДА, ВЪН ОТ КОЯТО НИЕ НЕ БИХМЕ МОГЛИ ДА СИ ГО ПРЕДСТАВИМ. НИТО
ПЪК ТОЙ БИ БИЛ ВЪЗМОЖЕН. СЛУЧАЙНО ЛИ ОТЕЦ ПАИСИЙ ИЗНИКНА ОТ БАНСКО? НЕ!
ЗА ВСЕКИ ОНЗИ, КОЙТО ПОЗНАВА ИСТОРИЯТА И МИНАЛОТО НА БАНСКО, ТОЙ ЛЕСНО
ЩЕ СИ ОБЯСНИ ЗАЩО ОТЕЦ ПАИСИЙ ИСКОЧИ ОТ БАНСКО, А НЕ например ОТ ГОРНА ДЖУМАЯ,
СВ. ВРАЧ ИЛИ ПЕТРИЧ.

ВЛИЯНИЕТО, КОЕТО СА УПРАЖНИЛИ, ПРЕДВЕСТНИЦИТЕ НА ОТЕЦ ПАИСИЙ
ВЪРХУ НЕГО, КАКТО И СРЕДАТА, В КОЯТО ЖИВЯЛ В МАКЕДОНИЯ И В СВ. ГОРА
БЕЗСПОРНО Е БИЛО ГОЛЯМО. ДА ОСТАВИМ БАНСКО, КОЕТО БЛЕСТЕШЕ В ОНОВА
ВРЕМЕ С СВОИТЕ ГОЛЕМИ МАЙСТОРИ В ПЛАСТИЧНОТО ИЗКУСТВО, КАКТО И В
ОБЛАСТА НА ТЪРГОВИЯТА. ВИДЯХМЕ НА ДРУГО МЯСТО КАК ТЪРГОВЦИ ОТ РАЗЛОЖКО
В ВИЕНА СА СПОМОЩСТВУВАТЕЛИ НА БЪЛГАРСКИ КНИГИ, ДРУГИ СА били В КОНТАКТ
С ВУК КАРАДЖИЧ И МУ ДАВАТ СВЕДЕНИЯ ЗА БЪЛГАРСКИЯТ ЕЗИК ВЪЗ ОСНОВА
НА КОИТО този СРЪБСКИЯТ УЧЕН ~~ВУК КАРАДЖИЧ~~ НАПИСА ПЪРВАТА БЪЛГАРСКА ГРАМА-
ТИКА. ДА ОСТАВИМ И ДРУГИ ПОДРОБНОСТИ, КОИТО СА ДЕЙСТВАЛИ ВСИЧКИ ВКУПОМ
ВЪРХУ ЛИЧНОСТА И ДЕЛОТО НА ОТЕЦ ПАИСИЙ, И ДА ВЗЕМЕМ САМО СРЕЩАТА МУ С

~~176~~

119

в СВЕТАГОРСКИТЕ МАНАСТИРИ се С СРЪБСКИЯТ ИСТОРИК ИВАН РАИЧ. ИСТОРИЧЕСКА СРЕЩА НАИСТИНА! ТЯ Е БИЛА СЪДБОНОСНА ЗА НАШИЯТ ИСТОРИК и за българската история. В ТАЯ СРЕЩА НЕСЪМНЕНО ИВАН РАИЧ Е РАЗГОВАРЯЛ ДЪЛГО С ЛЮБОПИТНИЯ КАЛУГЕР, КОГОТО ГО Е ПОСЪВЕТВАЛ МОЖЕ БИ в ~~ОБЩАТА СРЕЩА~~ ДА СЕ ЗАИНТЕРЕСУВА и той ОТЕЦ ПАИСИ ~~ОТ~~ със съдбата на С НЕГОВИЯ НАРОД, С НЕГОВОТО МИНАЛО, СЪЩО ТЪЙ КАКТО И ИВАН РАИЧ СЕ Е ЗАИНТЕРЕСУВАЛ ЗА СРЪБСКИЯТ НАРОД И бе ТРЪГНАЛ ДА СЪБИРА МАТЕРИАЛИ ОТ МАНАСТИР НА МАНАСТИР ОТ ДЪРЖАВА НА ДЪРЖАВА за историята му.

ОТЕЦ ПАИСИЙ НЕМОЖАЛ ДА НЕ СЕ ЗАМИСЛИ ВЪРХУ ПОСТАВЕНАТА ПРОБЛЕМА. ТОЙ И БЕЗ ТОВА ОТ ПОСТОЯННИЯТ МУ КОНТАКТ в монастира НА КАЛУГЕРИ ОТ ДРУГИТЕ НАРОДНОСТИ – ГРЪЦКИ, СРЪБСКИ, РУСКИ И ДР. Е БИЛ МОЖЕ БИ неведнаж ПОДИГРАН, ЗАРАДИ ТОВА, ЧЕ Е ПРОИЗХОЖДАЛ ОТ ЕДИН НАРОД толкова прост ~~народ~~ БЕЗ КАКВОТО И ДА Е МИНАЛО, БЕЗ ИСТОРИЯ, ЗАЩОТО, НАИСТИНА, НЕМОЖЕ ДА СЕ ГОВОРИ ЗА МИНАЛОТО НА ЕДИН НАРОД, ЗА КОЙТО НЯМА НИКЪДЕ НАПИСАНО ПОНЕ ЕДИН РЕД Т.Е. КОЙТО НЯМА НАПИСАНА СВОЯ ИСТОРИЯ. о. Паисий ~~ТОЙ~~ БИЛ В ЕДНО ОБЩЕСТВО ОТ ХОРА, ВСИЧКИ ЗНАЕЩИ КАКВИ СА И ~~СА СЕ~~ ГОРДЕЕЩИ се С СВОЕТО МИНАЛО. ТЕ МОЖЕ БИ УМИШЛЕНО СА ПРЕДИЗВИКВАЛИ ОТЕЦ ПАИСИЙ И ТОЙ ДА КАЖЕ НЕЩО ЗА МИНАЛОТО НА СВОЯ ~~НАРОД~~ прост българския. А САМ ОТЕЦ НИЩО НЕЗНАЕЛ ЗА НЕГО. ТОЙ ЗНАЕЛ САМО ЕДНО, ЧЕ НЕГОВИЯТ НАРОД ОТ ВСИЧКИ СЕ НАРИЧА БЪЛГАРСКИ, ЧЕ ИВАН РАИЧ МУ Е ГОВОРИЛ ЧЕ И ТОЙ /НЕГОВИЯТ НАРОД/ ИМАЛ СВОЕ МИНАЛО, И ТО МНОГО ПО-СЛАВНО ОТ МИНАЛОТО И НА СЪРБИ И НА РУСИ. САМИЯТ НАРОД, ОБАЧЕ, ИМАЛ НАЙ-ЛОШО МНЕНИЕ ЗА СЕБЕ СИ, ЗА СВОЕТО ИМЕ, ЗА НЕГО ИМЕТО "БЪЛГАРИН" БЕ СИНОНИМ НА НЕЩО ПРОСТО, ДОЛНО, ОВЧАРСКО. И ЯСНО Е ЗАЩО ПО-ИЗДИГНАТИТЕ БЪЛГАРИ СА СЕ СРАМУВАЛИ ОТ СВОЕТО ИМЕ И КОГАТО СА СТАВАЛИ ГОЛЕМЦИ, ИЛИ БОГАТИ ТЪРГОВЦИ ТЕ СА ИЗМЕНЯВАЛИ ДАЖЕ И СВОИТЕ ИМЕНА, ЗА ДА НЕ ПРИЛИЧАТ НИКАК НА БЪЛГАРСКИ. /Например, АКО Е БИЛ РАЙКО ТОЙ ~~СЕ Е НАЗОВА~~ назовавал се гръцко КСЕНОФОН, АКО Е БИЛ СПАС, СЕ Е КАЗВАЛ СОТИР, И ВМЕСТО СТОЯНОВ СЛАГАЛ ~~ОКОНЧАНИЕТО~~ истовото на името му СТОЯНИДИС И Т.Н.

КОГАТО у ОТЕЦ ПАИСИ ~~СЕ ПОЯВИ~~ блесна СЪЗНАНИЕТО ЗА НОВАТА БЪЛГАРСКА ~~НАЦИОНАЛНОСТ~~ народност, НЕГОВОТО ~~СЪРЦЕ~~ сърце ПОЧНАЛО ДА СЕ СВИВА ОТ БОЛКИ ПРЕД СТРАШНАТА КАРТИНА, В КОЯТО СЕ НАМИРАЛ НЕГОВИЯ НАРОД. ТОЙ ПОЧНАЛ ДА СЪБИРА СВЕДЕНИЯ в споровете му с другите калугери ВЕЧЕ, ЗА ДА МОЖЕ първо САМ СЕБЕ СИ ДА УБЕДИ И ДА УКРЕПИ В НОВОТО СЪЗНАНИЕ. И ВЗЕЛ ДА СЕ РОВИ В МАНАСТИРСКИТЕ БИБЛИОТЕКИ И АРХИВИ, и сигур ~~СКОРО~~ ТОЙ ~~БЕШЕ~~ ~~бързо~~ скоро НЕ САМО себе СИ УБЕДИЛ В НОВАТА ~~НАЦИОНАЛНА~~ българска ВЯРА, НО РЕШИЛ ДА ТЪРСИ СРЕДСТВА ЗА ДА УБЕДИ И ВСИЧКИ ОНИЯ, КОИТО СА СЕ СРАМУВАЛИ ОТ СВОЕТО ИМЕ И СА ПРИЕМАЛИ ЧУЖДИ ИМЕНА. И ТРЪГНА ОТЕЦ ПАИСИЙ ПО СЪЩИЯТ ПЪТ, ПО КОЙТО БЕШЕ ТРЪГНАЛ И ИВАН РАИЧ. ОБИКОЛИ МНОГО МАНАСТИРИ, ХОДИ И В СЪРБИЯ, В СРЪБСКИТЕ ЗЕМИ ПРИПАДАЩИ тогава В АВСТРИЯ, И ОТ ТАМ В ВИЕНА. НЕГОВОТО ПЪТУВАНЕ НЕ ОСТАНА НАПРАЗНО. ТОЙ НАМЕРИ ДОСТА МАТЕРИАЛ, ЗА ДА ПОЧНЕ ВЕЧЕ СВОЕТО ВЕЛИКО ДЕЛО – НАПИСВАНЕТО НА БЪЛГАРСКАТА ИСТОРИЯ.

ТАКА СЕ РОДИ В 1762 ГОДИНА СЛАВЯНОБЪЛГАРСКАТА "ИСТОРИЯ ЗА ЦАРЕТЕ И ЗА СВЕТИИТЕ БЪЛГАРСКИ". ~~XXXXXXXXXXXXXX~~ В НЕЯ ОТЕЦ ПАИСИЙ, ВЪЗВЕЛИЧАВАЙКИ МИНАЛОТО НА СВОЯ НАРОД, ИЗТЪКВАЙКИ ~~МУ~~ ЧЕ И ТОЙ Е ДАЛ НЕЩО НА СВЕТА, ЧЕ И ТОЙ ИМАЛ ЦАРЕ И ПАТРИЦИ И ЧЕ веки българин НЕ ДА СЕ СРАМУВА, А ДА СЕ ГОРДЕЕ С СВОЕТО ИМЕ. А КЪМ ОНИЯ, КОИТО ПРОДЪЛЖАВАЛИ ДА СЕ ОТКАЗВАТ, ~~И~~ ДА СЕ СРАМУВАТ ОТ СВОЕТО ИМЕ БЪЛГАРСКО, ТОЙ С ГНЯВ И С СТРАШЕН УПРЕК СЕ ОБРЪЩА към ~~КЪМ~~ ТЯХ С ДУМИ [illegible] македонски език

Ц. ТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

~~107~~

ТЕ: О НЕРАЗУМНИ ЮРОДЕ, ПОДАДИ ЧТО СЕ СРАМИШ ДА СЕ НАРИЧЕШ БОЛГАРИН? ДАЛИ БЪЛГАРИТЕ НЕ СА НАРОД? ДАЛИ ТЕ НЯКОГАШ ~~ТЕ~~ НЕ СА БИЛЕ СИЛНИ, МОГЪЩИ И БОГАТИ? свети ЗНАЙ БЪЛГАРИНО, СВОЯ РОД И ЕЗИК! ЗНАЙ, ЧЕ НЯКОГА ОТ СЛАВНИ БУДИН ДО АТОН Е БИЛ ПРИПОЗНАВАН НАШИЯТ "ЗАКОН! НЕ СЕ СРАМУВАЙ ОТ ЕЗИКА СИ И КОГАТО ТИ КАЖАТ ТВОИТЕ "БЪЛГАРСКО и ~~[illegible]~~НЕ БЕСНО"-ТИ ДА СЕ ГОРДЕЕШ С СВОЕТО това ИМЕ ЧЕСТНО!"

такъв ТОВА БЕШЕ ПЪРВИЯТ ПРОПОВЕДНИК ОТ ЕПОХАТА НА НАЙ-ТЪМНОТО ~~ИГОХИ~~XXXXXXX ТУРСКО И ФАНАРИОТСКО ИГО. ТОВА БЯХА ПЪРВИТЕ ЗАРИ, КОИТО ОСВЕТИХА ИСТОРИЧЕСКИТЕ ХОРИЗОНТИ я небосклон НА НАШИЯТ ЖИВОТ И ЗАПОЧНА ВЕЧЕ ДА СЕ ЗАЗОРЯВА. И СТАНА ДЕН ПЕРВИ. СЛЕД НЕГО ЗАПОЧНАХА ЕДНО СЛЕД ДРУГО ДА СЕ ЯВЯВАТ НОВИ ЗВЕЗДИЧКИ звездици НА НЕБОСВОДА. МАЛКАТА ИСТОРИЯ НА ОТЕЦ ПАИСИЙ ИЗВЪРШИ ГОЛЯМО ЧУДО. ТЯ ПОМОГНА ДА СЕ ПРЪСТНЕ ВЕКОВНАТА ТЪМА. НАШИТЕ МАКЕДОНСКИ ВЪЗРОЖДЕНЦИ, С ШЕПА ГРАБЕХА ОТ ИСТОРИЯТА НА ОТЕЦ ПАИСИЙ. ТЯ СТАНА ТЯХНА НАСТОЛНА КНИГА. ТЕ НЕ ЗНАЕХА ДРУГА ИСТОРИЯ ЗА МИНАЛОТО НА СВОЯ НАРОД. "ЦАРСТВЕНИКЪТ"-ТАКА БЕШЕ НАРЕЧЕНА ПАИСЕВАТА ИСТОРИЯ, СТАНА ИЗВЕСТНА НА ВСИЧКИ ПО-СЪБУДЕНИ МАКЕДОНЦИ-УЧИТЕЛИ, СВЕЩЕННИЦИ И ТЪРГОВЦИ. ТЯ БЕШЕ ЕДИНСТВЕНИЯ УЧЕБНИК ПО ИСТОРИЯ В НАШИТЕ ТОГАВАШНИ У-ЩА. ТЯ ИГРАЕШЕ СЪЩАТА РОЛЯ ВСРЕД НАШИТЕ ВЪЗРОЖДЕНЦИ, които изиграха КАКТО ТВОРЕНИЯТА НА БЪЛГАРСКИТЕ РЕВОЛЮЦИОНЕРИ И ПИСАТЕЛИ-КАРАВЕЛОВ, РАКОВСКИ, БОТЕВ, ЗАИМОВ, БИОГРАФИИТЕ НА ЛЕВСКИ, ЗАПИСИТЕ НА ЗАХАРИ СТОЯНОВ ~~В~~ върху нашите мак. революционери.

БЕЗ ИСТОРИЯТА НА ОТЕЦ ПАИСИЙ НАШЕТО ВЪЗРАЖДАНЕ СИГУРНО БИ ЗАКЪСНЯЛО НАЙ-МАЛКО С ПОЛОВИН ВЕК, ЕТО ЗАЩО НЕ Е БЕЗРАЗЛИЧНО ЗА НАС МАКЕДОНЦИТЕ ДЕЛОТО НА ОТЕЦ ПАИСИЙ. ДЕЛОТО НА ОТЕЦ ПАИСИЙ БЕШЕ БЪЛГАРСКО ДЕЛО, А И НАШЕТО ДЕЛО ПРЕЗ ЕПОХАТА НА НАШЕТО ВЪЗРАЖДАНЕ БЕШЕ БЪЛГАРСКО ДЕЛО И НАШИЯ ВЪПРОС, КАКТО КАЗАХМЕ БЕШЕ БЪЛГАРСКИ ВЪПРОС.

Отец Паисий написа своята история не на [illegible] човек български език, какъвто тогава не е имало на македонски език с една черковни славянски думи и изрази.

ХАДЖИ ЙОАКИМ КЪРЧОВСКИ И КИРИЛ ПЕЙЧИНОВИЧ.

Хаджи Иоаким Кърчовски ~~и Кир~~

ПРЕЗ ВРЕМЕ НА ПЕТВЕКОВНОТО ТУРСКО И ФАНАРИОТСКО ИГО, ДУХОВНИЯТ ЖИВОТ В НАШАТА СТРАНА НЕ БЕШЕ НАПЪЛНО ЗАГЛЪХНАЛ. ЗАПАЗЕНИ БЯХА ОТДЕЛНИ КУЛТУРНИ ОГНИЩА, КОИТО НИКОГАШ НЕ ИЗГАСНАХА. ТЯХНИЯ ОГЪН НАЙ-РЕВНИВО СЕ ПАЗЕШЕ ОТ РЕВНИТЕЛИ НА НАШИЯТ РОД И ЕЗИК. ТАКИВА ОГНИЩА СЕ НАМИРАХА В РАЗНИ МЕСТА В МАКЕДОНИЯ И ПРЕДИМНО В МАКЕДОНСКИТЕ МАНАСТИРИ. МОНАСТИРИТЕ СВ. НАУМ, КРАЙ ОХРИД, МАНАСТИРА В КИЧЕВСКО СВ. ПРЕЧИСТА, МОНАСТИРА "ТРЕСКАВЕЦ ДО ПРИЛЕП И НАЙ-ВЕЧЕ ИСТОРИЧЕСКИЯТ МОНАСТИР БИГОР, НАРЕЧЕН ОТ АНГЕЛ ДИНЕВ "ОГНИЩЕ НА БЪЛГАРЩИНАТА"/ВЖ. ВЕСТНИК "ИЛИНДЕН" ОТ 1926 ГОД./ ~~ХКАК~~

и затова връзката на новото време с старата македонска

ОТ ТИЯ ИМЕННО МОНАСТИРИ И ОТ МНОГО КАТО ТЯХ ИЗЛЕЗНАХА УЧЕНИЦИТЕ И РЕВНИТЕЛИТЕ НА БЪЛГАРСКИЯТ РОД И ЕЗИК, КОИТО ЗАСТАНАХА НАЧЕЛО В РЕДОВЕТЕ НА НАШИТЕ ВЪЗРОЖДЕНЦИ. ОТ ТАМ ИЗЛЕЗНАХА ПЪРВИТЕ ВЪЗРОЖДЕНЦИ, МЕЖДУ КОИТО БЯХА ЙОАКИМ КЪРЧОВСКИ И КИРИЛ ПЕЙЧИНОВИЧ.

Тук е мястото да подчертаем историческия и патриотически факт, че тия големи ревнители на българския род и език фанатици бяха много по-големи ревнители на македонския род и език, защото говореха и пишеха [illegible] на своя майчин македонски език

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ
НБКМ
Фонд № 595
Арх. ед.
л 121

ХАДЖИ ЙОАКИМ КЪРЧОВСКИ.

ТОЙ Е ПЪРВИЯ НАШ ПИСАТЕЛ,КОЙТО ПОЧНА В НАЧАЛОТО НА XIX ВЕК
А ПЕЧАТА КНИГИ НА ПРОСТ НАРОДЕН МАКЕДОНО-СЛАВЯНСКИ ЕЗИК,КОЙТО ТОЙ НАРЕЧ
Е"ПРОСТЕЙШИ БЪЛГАРСКИ ЯЗИК". ДЕЙНОСТТА МУ КАТО УЧИТЕЛ ЗАСЕГНА ИЗКЛЮЧИТЕЛ
О МАКЕДОНСКИ ГРАДОВЕ:КИЧЕВО/КЪРШЕВО/,КРАТОВО,КРИВА ПАЛАНКА И ДР.ЛИЦАТА,
ОИТЕ МУ ПОМАГАХА В НАПЕЧАТВАНЕТО НА КНИГИТЕ СА ТЪРГОВЦИ ОТ ~~СЕЛО~~ цела МАКЕДОНИЯ!
Т КРАТОВО,ЩИП,КРИВА ПАЛАНКА,СЕЧИЩА /ТЕТОВСКО/ И РАЗЛОЖКО.ГРАДОВЕТЕ И
ЕЛАТА ОТ КЪДЕТО СЕ ПОКАЗВАТ ОСОБЕНО НЕГОВИТЕ ПОМОЩНИЦИ,ПАК СА ГЛАВНО
Т СЕВЕРНА МАКЕДОНИЯ. НАЙ-СЕТНЕ ЕЗИКА НА СВОИТЕ КНИГИ,КОЙТО НАРИЧА БЪЛГАР
КИ, А САМИТЕ КНИГИ ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА МАКЕДОНСКИТЕ ГРАДОВЕ, СА НАПИСАНИ НА
АКЕДОНСКО НАРЕЧИЕ-ТЕТОВСКИ ГОВОР С ПРИМЕСИ И ОТ ДРУГИ ГРАДОВЕ.

ТАКА ПЪРВАТА КНИГА НА ХАДЖИ ЙОАКИМА,ПЕЧАТАНА В БУДИН В
814 ГОД.-"ПОВЕСТ РАДИ СТРАШНАГО И ВТОРАГО ПРИШЕДСТВИЯ ХРИСТОВА", Е БИЛА
ОДПОМОГНАТА ОТ ТЪРГОВЦИ ОТ ЩИП,КРАТОВО,КРИВА ПАЛАНКА И СЕЧИЩА, А САМАТА
ВЕСТ БИЛА НАПИСАНА НА"ПРОСТЕЙШИ ЯЗИК БОЛГАРСКИ"ПОЛЗУВАНИЯ РАДИ ПРОСТЕЙ-
ИХ ЧЕЛОВЕКОВ И НЕКНИЖНИХ.

ВТОРАТА ЙОАХИМОВА КНИГА -"МИТАРСТВА",КАЗВА СЕ В НАЧАЛНИЯ ЛИСТ
ИЛА ПРЕВЕДЕНА ОТ"ЮОАКИМА ДАСКАЛА КЪРЧОВСКАГО" И ПЕЧАТАНА С ИЗЖИВЕНИЕТО
А ХРИСТИЯНИТЕ "ШИПСКИХХИ ПРОЧИХ ГРАДОВ БОЛГАРСКИХ" И С ПОМОЩА НА ТЪРГОВ-
И ОТ КРАТОВО,КРИВА ПАЛАНКА И СЕЧИЩА,В БУДИН В 1817 ГОД.

ПРЕЗ СЪЩАТА 1817 ГОД. С ПОМОЩА НА СЪЩИТЕ ТЪРГОВЦИ БИЛА НАПЕ-
АТАНА ПАК В БУДИН ТРЕТАТА КНИГА НА ЙОАКИМА:"ЧУДЕСА ~~ПРЕЗ СВЕТИЯ~~ пресвятая БОГОРОДИ-
И,ПРЕВЕДЕНИ ОТ КНИГА АМАРТАЛОВ СОТИРИЯ НА БЪЛГАРСКИ ЯЗИК".

ТРЯБВА ДА ЗАБЕЛЕЖИМ, ЧЕ САМ АВКСЕНТИ,МИТРОПОЛИТ НА КЮСТЕНДИЛ-
НАТА ЕПАРХИЯ /В КОЯТО ВЛЕЗАХА КЮСТЕНДИЛ,КРАТОВО,ЩИП,КОЧАНИ И ДР./, АКО
ГРЪК И ~~ХХХХХХХХХ~~ ПРЕДСТАВИТЕЛ НА ЦАРИГРАДСКАТА ГРЪЦКА ПАТРИЯРШИЯ СЕ ЯВЯВА НАЧЕЛО НА
ОМОЩНИЦИТЕ И УЛЕСНЯВА ПОЯВЯВАНЕТО НА БЪЛГАРСКА КНИГА ЗА НУЖДИТЕ НА СВОЕТ
О БЪЛГАРСКО ПАСТВО. ДРУГИТЕ СПОМОЩНИЦИ НА КНИГАТА ИДАТ ГЛАВНО ПАК ОТ
ЕВЕРНА МАКЕДОНИЯ: КРАТОВО, САМОКОВ,ДЕПНИЦА,С.РИЛА,КРИВА ПАЛАНКА,КОЧАНИ,
.КОКОШИ /КУМАНОВСКО/,СКОПИЯ,СТРУМИЦА И ДР.

ЧЕТВЪРТАТА КНИГА НА ХАДЖИ ЙОАКИМА ИЗЛЯЗЛА ПАК В БУДИН ПРЕЗ
819 ГОД.,НАРЕЧЕНА:"РАЗЛИЧНА ПОУЧИТЕЛНА НАСТАВЛЕНИЯ". ЗА НЕЯ ПОМОГНАЛ
ЪРГОВЕЦЪТ МАРКОВИЧ ОТ КРАТОВО,КАКТО И МНОГО СПОМОЩНИЦИ ОТ РАЗНИ БЪЛГАРСКИ
РАДОВЕ.КАТО ИЗКЛЮЧИМ НЯКОЛКО СПОМОЩНИКА ОТ ПЛОВДИВ,НИШ,ЛЯСКОВЕЦ,И САМОКОВ
РУГИТЕ ИДАТ ВСИЧКИ ОТ МАКЕДОНИЯ-ЩИП, НОВО-СЕЛО/ТО САМО ДАВА 500 ГРОША!/,
ИПСКИТЕ СЕЛА:БАЛВАН,ВАРСАКОВО,НЕМАНЦИ,СТАНУЛОВЦИ,ДОЛЯНИ,ОВЧЕПОЛСКИЯ
ОНАСТИР,ГЮРИЩЕ,КРАТОВО,КРАТОВСКОТО СЕЛО ШЛЕГОВО,КУМАНОВСКИТЕ СЕЛА-ДОВЕ-
ЕНЦИ И ПЕЗОВО,РАДОВИШ,СТРУМИЦА,ВЕЛЕС,БИТОЛЯ,СКОПИЕ,КУЧЕВИШКИЯТ МОНАСТИР
РИ СКОПИЕ,ДЕБЪРСКИТЕ ГОЛЕМИ СЕЛА-ГАРЕ,ТРЕСАНЧЕ,ЛАЗАРОВО-ПОЛЕ,ГАЛИЧНИК,
РАД ГОСТИВАР,ГОРНА ДЖУМАЯ.

ИБРОЯВАМЕ ГОРНИТЕ СЕЛИЩА, ОТ КЪДЕТО СА ИЗЛЕЗНАЛИ СПОМОЩНИЦИ

122

ЗА ДА СЕ ВИДИ КАКЪВ ГОЛЯМ ИНТЕРЕС Е ИМАЛО В ОНАЯ РАННА ЕПИКА НА НАШЕТО
ВЪЗРАЖДАНЕ, В САМОТО НАЧАЛО НА XIX ВЕК ВСРЕД МАКЕДОНСКИЯТ НАРОД В
НЕГОВИТЕ НИЗИНИ КЪМ ДЕЛОТО НА ВЪЗРОЖДЕНЦИТЕ НИ. ТОВА ОЩЕ ВЕДНАЖ
ПОТВЪРЖДАВА ИЗКАЗАНАТА ОТ НАС МИСЪЛ, ЧЕ НАШЕТО ВЪЗРАЖДАНЕ НЕ БЕШЕ
ДЕЛО ЗАПОВЕЗАНО ОТ НЯКАКАВА ЦЕНТРАЛА, ИЛИ ПЪК ПРЕДИЗВИКАНО ПО НАСИЛ-
СТВЕН НАЧИН ИЛИ ЧРЕЗ ИЗМАМА ОТ ЗАИНТЕРЕСОВАНИ ПРОПАГАНДАТОРИ. НАПРОТИВ
ТО БЕШЕ ДЕЛО И ТАКАВО СИ ОСТАНА, НА САМИЯТ НАРОД И ВЪЗРОЖДЕНЦИТЕ БЯХА
САМО ЕДНИ МЕДИУМИ, ЕДНИ ИЗРАЗИТЕЛИ НА НЕГОВИТЕ ЖЕЛАНИЯ, МИСЛИ И ЧУВСТВА
И ИЗОБЩО ИЗРАЗИТЕЛИ НА НЕГОВИТЕ материални идеали ИНТЕРЕСИ. САМО ТАКА МОЖЕ ДА СЕ ОБЯСНИ
ОНЯ НЕОБИКНОВЕН РЪСТ НА ДВИЖЕНИЕТО САМО В 10-15 ГОДИНИ И ОНОВА
ВЪОДУШЕВЛЕНИЕ ВСРЕД НАШИТЕ ВЪЗРОЖДЕНЦИ И ГОТОВНОСТТА ИМ ЗА НАЙ-ГОЛЕМИ
ЖЕРТВИ ОТ ЕДНА СТРАНА И ОТ ДРУГА - ВЪОДУШЕВЛЕНИЕТО И ГОЛЕМИЯ ИНТЕРЕС
ВСРЕД МАСИТЕ, КОЕТО БЕШЕ НЕРАЗДЕЛЕН СПЪТНИК ПРЕД ЦЯЛАТА БОРБА НА
ВСИЧКИ БОРЦИ И НА ЦЕЛИЯ НАРОД.

Кирил Пейчинович

~~КИРИЛ ПЕЙЧИНОВИЧ.~~ В ЮЖНОТО ПОДНОЖИЕ НА ШАР-ПЛАНИНА СЕ НАМИРА
СЕЛОТО ТЕАРЦЕ, ПРИ ГР. ТЕТОВО. ОТ ТАМ Е БИЛ ВИДНИЯТ ПРОСВЕТИТЕЛ И
ПИСАТЕЛ НА от славяно-македонската ~~НОВОБЪЛГАРСКАТА~~ ВЪЗРОДИТЕЛНА ЕПОХА. КИРИЛ ПЕЙЧИНОВИЧ /УМРЯЛ
1845 Г./. ТОЙ Е ДЕЙСТВУВАЛ ВЕ В СЕВЕРНА МАКЕДОНИЯ, В СКОПСКО И ТЕТОВСКО
ВИНАГИ С ВИСОКО СЪЗНАНИЕ НА ~~БЪЛГАРСКА~~ НАЦИОНАЛНА СВЕСТ. НЕГОВИТЕ КНИГИ
СЕ ЯВЯВАТ МЕЖДУ ПЪРВИТЕ РАННИ ОПИТИ ДА СЕ ПЕЧАТА НА ПРОСТОНАРОДЕН
макед ~~БЪЛГАРСКИ~~ ЕЗИК. В 1816 ГОД., КОГАТО КИРИЛ БИЛ ИГУМЕНЪТ НА МАРКОВИЯ
МОНАСТИР ПРИ СКОПИЕ ИЗЛЕЗЕ В БУДИН НЕГОВОТО „ОГЛЕДАЛО", НАПИСАНО „на ПРЕПРОС-
ТЕЙШИМ И НЕ КНИЖНИМ ЯЗИКОМ БОЛГАРСКИМ". ПО-КЪСНО ПРЕЗ 1840 ГОД., БЕ
НАПЕЧАТАНА ДРУГА КИРИЛОВА КНИГА "УТЕШЕНИЕ ГРЕШНИМ" В Новата наша ~~БЪЛГАРСКАТА~~
ПЕЧАТНИЦА В СОЛУН. ТОГАВА КИРИЛ БЕШЕ ИГУМЕН НА ЛЕШЕЧКИЯ МОНАСТИР ПРИ
ТЕТОВО. ПЕЧАТАРЪТ - ПИСАТЕЛ АРХИМАНДРИТ ТЕОДОСИ ОТ ДОЙРАН /МАКЕДОНИЯ/
НАПИСАЛ ПРЕДГОВОР КЪМ КНИГАТА НА ЛИСТ ВБ В ПРЕДГОВОРА, МЕЖДУ ДРУГО
ЧЕТЕМ ЗА КИРИЛА ПЕЙЧИНОВИЧ, ЗА ИЗВОРИТЕ, КОИТО ПРЕВЕЛ И СЪСТАВИЛ ЗА
КНИГАТА СИ „УТЕШЕНИЕ ГРЕШНИМ: ПРИВЕДЕНИ СО ТОЛКОВАНИЕ, НА ПРОСТИ ЯЗИК
БОЛГАРСКИЙ ДОЛНИЯ МИСИИ СКОПСКИ И ТЕТОВСКИЙ ДА Я ЧАТАТ И ПРОСТИЮ
НАРОД"...

КИРИЛ ПЕЙЧИНОВИЧ БЕ В ТЕСНА ВРЪЗКА С ИЗВЕСТНИЯ МАКЕДОНСКИ ДЕЯ-
ТЕЛ ДАСКАЛ КАМЧЕ, КОЙТО СЪ НЕКОИ СВОИ СЪТРУДНИЦИ ОРГАНИЗИРА В СЕЛО
КАВАТОША, ТАВАДАРСКО, ПЪРВАТА МАКЕДОНСКА ПЕЧАТНИЦА. да скоро ДЪЛГО ВРЕМЕ ПО ТАВА-
НИТЕ И СКРИВАЛИЩАТА НА НЯКОЙ КЪЩИ В СЪЩОТО СЕЛО ~~ДЪЛГО ВРЕМЕ~~ СЕ НАМИ-
РАХА ОСТАНКИ ОТ ТАЯ ПЪРВА ПРИМИТИВНА НАША ПЕЧАТНИЦА. НЕ СЕ ЗНАЕ
КАКВО Е СТАНОЛО ТОЧНО И КАКВИ СА БИЛЕ ПРИЧИНИТЕ ЗА НЕЙНАТА ЛИКВИДА-
ЦИЯ. ИДЕЯТА ОБАЧЕ НА ДАСКАЛ КАМЧЕВ БЕ ПОДХВАНАТА ОТ ГОЛЕМИЯ СИН НА
МАКЕДОНИЯ ТЕОДОСИ СИНАИТСКИ, КОЙТО СЪЗДАДЕ ПЪРВАТА ИСТИНСКА НАША
ПЕЧАТНИЦА В ГР. СОЛУН, КЪДЕТО БЯХА НАПЕЧАТАНИ МНОГО НАШИ КНИГИ - всички
те до един писани на македонски език с много излиш-
ни старо-славянски изрази.

ЦЕНТР. Д

Хаджи Теодоси Синаитски

~~ХАДЖИ ТЕОДОСИ-АРХИМАНДРИТ СИНАЙСКИ.~~ ИМЕТО НА ХАДЖИ ТЕОДОСИ Е
СВЪРЗАНО С ЕДНО ОТ НАЙ-КРУПНИТЕ СЪБИТИЯ В НАШАТА КУЛТУРНА ~~КЛЕКИЦХХ~~ ИС-
ТОРИЯ, А ИМЕННО ОТКРИВАНЕТО НА ПЪРВАТА БЪЛГАРОШМАКЕДОНСКА ПЕЧАТНИЦА. ПО
ТАЯ ПРИЧИНА ИМЕННО ТОЙ Е НАРЕЧЕН В ИСТОРИЯТА НА БЪЛГАРИЯ ПАТРИАРХ НА
БЪЛГАРСКОТО КНИГО ПЕЧАТАНЕ.

НУЖДАТА Е МАЙКА НА ВСИЧКИ ОТКРИТИЯ,КАЗВА БЕРНАРД ДЕ СЕМПИЕР В
СВОЯТА КНИГА "ПАВЕЛ И ВЕРГИНИЯ". Нашият ЕДИН НАРОД,КОЙТО 500 ГОДИНИ Е СПАЛ
ДУХОВНА ЛИТАРГИЯ,ЩОМ ОТВОРИМ КЛЕПКИ И ПОГЛЕДНА НАОКОЛО,ТОЙ СЕ СТРЕСНА.
ВСИЧКО ПРИПНАЛО КЪМ ВИСИНИТЕ,КЪМ СЛЪНЦЕТО, КЪМ КУЛТУРА И ПРОСВЕТА, ЕДИН-
СТВЕН ТОЙ СТОИ ДОЛУ В ПОДНОЖИЕТО НА ПЛАНИНАТА И САМО ПЛАХО -ПЛАХО ПОГЛЕЖ-
ДА НАГОРЕ КЪМ ПЪПЛЯЩИТЕ СЪСЕДНИ И ПО -ДАВЕЧНИ НАРОДИ.ТОЙ Е В ТЪМНИНА И
МРАК. СЛЪНЧЕВИТЕ ЛЪЧИ ОТ ГОРЕ ОТ ПЛАНИНАТА НЕ ДОСТИГАТ до НЕГО.ПИ ТОЙ
РЕШИ ДА РАЗНЪСА МРАКЪТ И ДА ТРЪГНЕ НАГОРЕ. НАГОРЕ КЪМ СЛЪНЦЕТО. И НАПРЕГНА
ТОЙ ВСИЧКИ СИЛИ. НО НАГОРЕ НЕ СЕ ВЪРВИ В МРАКА. НУЖНО БЕШЕ СВЕТЛИНА,
ЗА ДА СЕ ДОСТИГНЕ СЛЪНЦЕТО И ТАЯ СВЕТЛИНА БЕШЕ КНИГАТА ЗА ОНОВА ВРЕМЕ
БЪЛГАРСКАТА КНИГА. ОТЕЦ ПАИСИЙ БЕШЕ НАПИСАЛ ТАКАВА КНИГА Я И НА РЪКА
Я ПРЕПИСА В МНОГО ЕКЗЕМПЛЯРИ И ТРЪГНА ДА Я РАЗНАСЯ. ДА РАЗНАСЯ, ЗА ДА
ЧЕТАТ,ДА Я ПРЕПИСВАТ И ДА РАЗПРОСТРАНЯВАТ ВСРЕД НАРОДА, НО ТОВА БЕШЕ
НЯКОГА,КОГАТО"ГОСПОД ХОДЕШЕ ПО ЗЕМЯТА". НО ТОВА ВРЕМЕ БЕШЕ ВЕЧЕ ОТДАВНА
МИНАЛО. То беше XVIII, А ТЕОДОСИ ЖИВЕЕШЕ В XIX ВЕК,КОГАТО КНИГИТЕ НЕ СЕ РАЗНА-
СЯХА и на рока ДА СЕ ПИШАТ И ПРЕПИСВАТ, А СЕ ПЕЧАТАХА В ХИЛЯДИ ЕКЗЕМПЛЯРИ И ТАКА
НАПЕЧАТАНИ ТЕ ЛЕСНО СЕ РАЗПРОСТРАНЯВАХА ПО ВСИЧКИ СТРАНИ. КНИГАТА ВЕЧЕ
БЕШЕ ПОЛУЧИЛА СВОИТЕ КРИЛЕ И НЯМАШЕ НУЖДА НА РЪЦЕ ДА СЕ ДВИЖИ ОТ ЧОВЕК НА
ЧОВЕК. ТЯ САМА ХВЪРЧЕШЕ. НО ТАКИВА ПЕЧАТНИЦИ В МАКЕДОНИЯ НЯМАШЕ. ТЕ СЕ
НАМИРАХА В ВИЕНА, В БУДИН, В НОВИ САД, А ПО-КЪСНО- И В БЕЛГРАД. ТАМ
НАШИТЕ ПИСАТЕЛИ ЗАПОЧНАХА ДА ПЕЧАТАТ СВОИТЕ КНИГИ. НИЕ ВИДЯХМЕ КАК
ХАДЖИ ЙОАКИМ КЪРШОВДКИ И КИРИЛ ПЕЧИНОВИЧ ПЕЧАТАХА СВОИТЕ КНИГИ ДАЛЕЧ ОТ
МАКЕДОНИЯ-В ВИЕНА И БУДИН.

ЧЕРКОВНО-УЧИЛИЩНА БОРБА СЕ ВОДЕШЕ НЕ САМО С СЛОВЕСТНИ ПРОПОВЕДИ
А И С КНИГАТА СИРЕЧ НЕ САМО УСТНО, А И ПИСМЕННО. КНИГАТА Е ВЕЛИКА СИЛА.
ЗА ЕДНО ИДЕЙНО ДВИЖЕНИЕ, ЗА ЕДНО НАРОДО ОСВОБОДИТЕЛНО ДВИЖЕНИЕ НЕ БЕШЕ
ДОСТАТЪЧНА УСТНАТА РЕЧ. КНИГАТА СЕ ЯВЯВАШЕ НАЙ-СИЛНОТО ОРЪЖИЕ.,

УМСТВЕНОТО ДВИЖЕНИЕ В БЪЛГАРСКИТЕ ЗЕМИ И ПО-СПЕЦИАЛНО В МАКЕ-
ДОНИЯ, ПОЧНА КАКТО ВИДЯХМЕ ОЩЕ С ХРИСТОФОР ЖЕФАРОВИЧ И ХАДЖИ ДАНАИЛ
МАКАР ПОСЛЕДНИЯТ И ДА БЕШЕ ГРЪК. ТО ПРОДЪЛЖИ С ОТЕЦ ПАИСИЙ И СТИГНА
ЧРЕЗ ЙОАКИМ КЪРШОВСКИ И КИРИЛ ПЕЙЧИНОВИЧ ДО ТЕОДОСИ СИНАЙСКИ, ПРЕДИ НЕГО
В ПЕЧАТНИЦАТА В МОСКО ПОЛЕ СЕ ПОЧНА ПЕЧАТАНЕТО НА ПЪРВИТЕ КНИГИ,ПРЕД
НАЗНАЧЕНИ ЗА МАКЕДОНИЯ. ОТ ТАМ СЕ ПЕЧАТАХА НА ГРЪЦКИ ЕЗИК И С ГРЪЦКА
АЗБУКА. НУЖДНИ БЯХА НАШИ ПЕЧАТНИЦИ, В КОИТО ДА СЕ ПЕЧАТАТ НА НАШ ЕЗИК
РАЗБИРАЕМ ЗА МАСИТЕ, ЗА КОИТО СЕ ПИШЕХА ТИЯ КНИГИ. И ВТОРО НУЖНО БЕШЕ ТИ
ТИЯ ПЕЧАТНИЦИ ДА НЕ БЪДАТ ВЪН ОТ МАКЕДОНИЯ И ДАЛЕЧ ОТ НЕЯ, В КАКЪВТО
СЛУЧАЙ, ПЕЧАТАНЕТО СТАВАШЕ МНОГО ТРУДНО И ~~ПОВВЖВАШЕ~~ костуваше ~~МНОГО.~~ скъпо. ПЕЧАТАНЕТО

НА НАШИ КНИГИ В ДАЛЕЧНИ ПЕЧАТНИЦИ ПРИНУЖДАВАШЕ ПИСАТЕЛИТЕ ДА ОТИВАТ ЧАК
ТАМ, ЗА ДА ПРИСЪТСТВАТ ПРИ ПЕЧАТАНЕТО ИМ, САМИ ДА ИЗВЪРШАТ НУЖДНАТА КО-
РЕКЦИЯ. ПРИ ТОГАВАШНАТА ТЕХНИКА НА КНИГОПЕЧАТАНЕТО ТОВА БЕШЕ НЕОБХОДИМО.
ТАКА СЕ ГУБЕШЕ МНОГО ВРЕМЕ И МНОГО СРЕДСТВА.

В КРАЯ НА XVIII И В НАНАЧАЛОТО НА XIX ВЕК ЗА АВСТРИЙСКИТЕ СЪРБИ
БЕШЕ ОТВОРЕНА ПЕЧАТНИЦИ В 1777 ГОДИНА В ВИЕНА, КОЯТО В 1796 ГОД. БЕ
ПРЕНЕСЕНА В БУДИН. В АВСТРИЯ МЕЖДУ ТАМКАШНИТЕ СЪРБИ ЖИВЕЕХА И КНИЖОВНИЦИ
БЪЛГАРИ - МАКЕДОНЦИ ОТ РАЗНИ МЕСТА НА МАКЕДОНИЯ, ГЛАВНО ОТ КРАТОВО И РАЗЛОЖ-
КО, КОИТО НЕСМЕЕЙКИ ДА ПИШАТ НА ПРОСТОНАРОДЕН ЕЗИК, СА ПИШЕЛИ НА ЦЪРКОВНО-
СЛАВЯНСКИ /ВЕЛКО ПОПОВИЧ ОТ КРАТОВО/, ИЛИ НА СЛАВЯНО-СРЪБСКИ ЕЗИК /ХРИСТО
ФОР ЖЕФАРОВИЧ/,

ПОД РЪКОВОДСТВОТО НА ОХРИДСКИЯТ АРХИЕПИСКОП, КОГАТО АРХИЕПИС-
КОПИЯТА бЕ ВЪЗМОГНАЛА ФИНАНСОВО, В ВРЕМЕТО НА ПАТРИАРХА И ОСАФА/1718-1745/
ОТКРИТА БИЛА СРАВНИТЕЛНО ГОЛЯВМА ПЕЧАТНИЦА В БОГАТИЯ ТОГАВА ГРАД МОСКО-
ПОЛЕ /ЮЖНА АЛБАНИЯ/ С ПОДДрЪЖКАТА НА МОНАСТИРА " СВ. НАУМ" КРАЙ ОХРИД.
ТАЯ ПЕЧАТНИЦА, АКО И ФОРМАЛНО ГРЪЦКА, ПО ИДЕЯ БЕШЕ БЪЛГАРО-МАКЕДОНСКА.
ТЯ БЕШЕ СИ ПОСТАВИЛА ЗА ЦЕЛ ДА ЗАПОЗНАЕЕ ПРАВОСЛАВНИЯ СВЯТ С ВЕЛИКОТО
ДЕЛО НА КЛИМЕНТА ОХРИДСКИ И С ДЕЛОТО НА НЕГОВИТЕ ученици ДРУГАРИ. В ПЕЧАТНИЦАТА
СА СЕ ПЕЧАТАЛИ НА ГРЪЦКИ ЕЗИК ГЛАВНО СЛУЖБИ И ЖИТИЯ НА ОХРИДСКИТЕ СВЕ-
ТИИ, КОИТО БИЛИ ПРОСЛАВЕНИ В ТЕЗИ СЪЧИНЕНИЯ, КАТО ПРОСВЕТИТЕЛИ НА БЪЛГАРСКИЯ
НАРОД. В ТАЯ ПЕЧАТНИЦА ЩЕ ДА Е НАПЕЧАТАЛ И МАСКОПОЛЕЦЪТ ИКОНОМ ХАДЖИ
ДАНАИЛ СЪСТАВЕНИЯ ОТ НЕГО "ЧЕТИРИЕЗИЧНИКА", В КОЙТО ОСВЕН ОБЯСНЕНИЕТО
НА ДУМИТЕ НА ГРЪЦКИ, ВЛАШКИ И ТУРСКИ, МАКАР И С ГРЪЦКИ БУКВИ, ДАДЕ ни МИ СЕ
ОБЯСНЕНИЕ И НА МАКЕДОНСКИ ЕЗИК - БИТОЛСКО - ПРИЛЕПСКО НАРЕЧИЕ. ТОЗИ ЕЗИК
/ПРИЛЕПСКО-БИТОЛСКИ/, АВТОРЪТ НА "ЧЕТИРИЕЗИЧНИКА" ИКОНОМ ХАДЖИ ДАНАИЛ
НАРИЧА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК. А ТОЙ ЗНАЕЛ МНОГО ДОБРЕ КАКВИ ЕЗИЦИ ИМАЛО В МАКЕ-
ДОНИЯ И ИМЕНАТА КОИТО НОСИЛИ ТИЯ ЕЗИЦИ. ЧЕТИРИЕЗИЧНИКА НА ХАДЖИ ДАНАИЛ
ИМА ГОЛЯМО ДИАЛЕКТОЛОГИЧЕСКО ЗНАЧЕНИЕ ЗА БАЛКАНСКИТЕ НАЦИОНАЛНОСТИ.
ПРОФ. ВАЛЕРИ ПОГОРЕЛО ОТДАВА ГОЛЯМО ЗНАЧЕНИЕ НА ХАДЖИ ДАНАЕЛОВИЯ "ЕЗИЧ-
НИК". С НЕГО ТОЙ ЗАПОЧВА СПИСЪКА НА СТАРИТЕ ПЕЧАТНИ БЪЛГАРСКИ КНИГИ.
/1802-1877 ГОД./.

ПЪРВИТЕ КОИТО У НАС ДОНАСЯТ ПЕЧАТНИ КНИГИ ОТ АВСТРИЯ, ОТ БУДИН-
ГРАДА /БУДА-ПЕЩА/ БЯХА МАКЕДОНСКИ ТЪРГОВЦИ. ТИЯ НАШИ ТЪРГОВЦИ ИЗПРАЩАЛИ
ПЕЧАТАНИ СРЪБСКИ КНИГИ В РОДИНАТА СИ - НА СВОИ РОДНИНИ И ПРИЯТЕЛИ И ТАКА
НАШИЯТ НАРОД ЗА ПЪРВИ ПЪТ СЕ Е ЗАПОЗНАЛ С ПЕЧАТНА КНИГА. ОСВЕН ТОВА
ТИЯ ПЪРВИ НАШИ МЕЦЕНАТИ ПОЧНАЛИ САМИ ДА ИЗДАВАТ И ПЕЧАТНИ КНИГИ/СРЪБ-
СКИ И БЪЛГАРСКИ/, КОИТО СА БИЛЕ ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА БЪЛГАРСКИЯТ НАРОД. ТАКА
НАПРИМЕР, ПОМОЛЕН ОТ СЪРБИ БЪЛГАРСКИЯТ ТЪРГОВЕЦ МАРКО ШЕБЕРОВИЧ
РОДЕН ОТ РАЗЛОЖКО, Е ДАЛ СРЕДСТВАТА ЗА НАПЕЧАТВАНЕТО НА ПОМЕНАТИТЕ ПО-ГОРЕ
ЦЪРКОВНО-СЛАВЯНСКИ КНИГИ, ЦЪРКОВНО-СЛАВЯНСКИЯ БУКВАР. (Виена и Будим)

НАШИТЕ ПИСАТЕЛИ ПЕЧАТАЛИ СВОИТЕ КНИГИ В КАЗАНИТЕ ДВЕ ПЕЧАТНИЦИ,
КОЕТО КАКТО ВИДЯХМЕ БИЛО СЪПРОВОДЕНО С МАСА ТРУДНОСТИ И ГОЛЕМИ РАЗНОСКИ.

ИМЕННО ТОВА ОБСТОЯТЕЛСТВО НАКАРАЛО НАШИЯТ ПРЪВ КНИГО-ПЕЧЕТАР, ТЕОДОСИ СИНАИТСКИЙ ДА СЕ ПОЗАМИСЛИ ВЪРХУ ПРОБЛЕМАТА НА ТОВА ИЗКУСТВО И ДА ДОЙДЕ ДО мисълта ~~ИДЕЯТА~~ ЗА ОТКРИВАНЕ НА НАЩА ПЕЧАТНИЦА В МАКЕДОНИЯ. ТАЗИ ИДЕЯ ТОЙ МОЖ 1838 ГОДИНА, ОТ КОГАТО ПОЧВА ЛЕТОБРОЕНИЕТО НА НАШЕТО КНИГОПЕЧАТАНЕ. НА ДРУГО ДА Я ИДЕАЛИЗИРА СЛЕД ГОЛЕМИ ТРУДНОСТИ И РАЗНОСКИ И С ГОЛЯМ РИСК В ~~1847~~ 1837 МЯСТО КАЗВАМЕ, ЧЕ И ТОВА ДЯЛО НЕ БЕШЕ ИЗОЛИРАНО, ПАДНАЛО ОТ НЕБЕТО, А БЕШЕ В ВРЪЗКА С ЕДИН ДРУГ ОПИТ В СЪЩАТА ОБЛАСТ, А ИМЕННО С ОПИТА НА ДАСКАЛ Кочев ~~СТАНЧЕВ~~, А ВЕРОЯТНО С НЕГО И КИРИЛ ПЕЙЧИНОВИЧ, ДА ОРГАНИЗИРАТ ТАКАВА ПЕЧАТНИЦА В С. ВАТОША. ИСТОРИЯТА НА ВАТОШКАТА ПЕЧАТНИЦА НЕ Е ОЩЕ ДОСТАТЪЧН ДОБРЕ ПРОУЧЕНА.

В НОВО ОТКРИТАТА ПЕЧАТНИЦА НА ТЕОДОСИ СИНАИТСКИЙ В СОЛУН БЯХА ПЕЧАТАНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯТА НА КИРИЛ ПЕЙЧИНОВИЯ, АРХИМАНДРИТ ПАРТЕНИ ЗАГРАФСКИ И ДР. Всички тия книги ФАКТИЧЕСКИ СА писани на макед. език, който в смисъл на негръцки, се нарича български

НИЕ ДНЕС ПРОСТО УДИВЛЯВАМЕ СЕ НА ГЕРОИЗЪМА НА НАШИТЕ НАРОДНИ ТРУЖ НИЦИ -ПРОСВЕТИТЕЛИ И ВЪЗРОЖДЕНЦИ, НА СМЕЛОСТТА ИМ, ЩОТО ПРИ ОНИЯ ТЕЖКИ И УСИЛНИ ГОДИНИ ДА ИМАТ КУРАЖА ДА ПРЕДПРИЕМАТ ТАКОВА ЕДНО РИСКОВАНО ДЕЛО, КОЕТО ДНЕС ПРИ ИДЕАЛНИТЕ СРАВНИТЕЛНО УСЛОВИЯ Е ТРУДНО ЧОВЕК САМ ДА СЕ НАГЪРБИ ДА ПРЕДПРИЕМЕ. ДОСТАТЪЧНО е ДА СИ ПРИПОМНИМ ЗА ОНИЯ УСЛОВИЯ, ПОЛИТИКО-ОБЩЕСТВЕНИ И ИКОНОМИЧЕСКИ В КОИТО Е ЖИВЯЛ НАШИЯ НАРОД И В КОИТО СА ИМАЛИ НЕЩАСТИЕТО ДА РАБОТЯТ НАШИТЕ ВЪЗРОЖДЕНЦИ, ПРИ ОНИЯ ДРАКОНОВСКИ МЕРКИ НА ТУРСКАТА ВЛАСТ СРЕЩУ ВСЕКИ ОПИТ ДА СЕ ПРЪСНЕ СВЕТЛИНА В ВЛАДЕЮЩИЯ ТОГАВА МРАК И ОСОБЕНО СРЕЩУ ТРАДИЦИОННИЯ СТРАХ У ТУРЦИТЕ ОТ КНИГАТА ВЪОБЩЕ, ОТ КОЯТО СЕ ПЛАШЕЛИ КАКТО "ДЯВОЛ ОТ ТАМЯН"-ТОВА ДЕЛО ПОГЛЕДНАТО ПРЕЗ ПРИЗМАТА НА ВСИЧКИТЕ тие НЕЗГОДИ ПРЕД НАС ИЗРАСТНА КАТО ЕДНО ОТ НАЙ-ГРАНДИОЗНИТЕ КУЛТУРНИ ДЕЛА В НАШАТА ИСТОРИЯ. ИСТОРИЯТА НА ТЕОДОСИЕ~~ВА~~ТА ПЕЧАТНИ ГОВОРИ ЧЕ ТЯ НИЦА Е БИЛА НЯКОЛКО ПЪТИ ПОВРЕЖДАНА И ЕДИН ПЪТ ИЗГОРЯЛА. И ПРЕДИ ВСИЧКО ТОВА НЕЙНИЯТ "ДИРЕКТОР" НЕ СЕ ОТЧАЙВАЛ. ТОЙ Я ПОПРАВЯЛ ДАЖЕ И СЛЕД ИЗГАЛЯНЕТО А ВЪЗСТАНОВИЛ И ПРОДЪЛЖИЛ ДЯЛОТО, КОЕТО СПОРЕД НЯКОЙ БИЛО ЛИКВИДИРАНО САМО С НЕГОВАТА СМЪРТ.

ПЕЧАТНИЦАТА НА ТЕОДОСИ Е ПОЧНАЛА ДА ФУНКЦИОНИРА В 1837 ГОД. И 1838 Е ПРЕКРАТИЛА СВОЯ ЖИВОТ В 1843 ГОД. 1834

С ТОВА ПРИКЛЮЧИ НЕЙНАТА ИСТОРИЯ.

НБКМ ☆ БИА
Фонд № 528
Арх. ед. ______
л. ______

НБКМ
Фонд № 525
Арх. ед.
л. 119

120 ~~1109~~ +49

ВЕЛЕШКИЯТ МИТРОПОЛИТ ГЕНАДИ.

СВЕТСКОТО МУ ИМЕ БЕ ГЕОРГИ,А КАТО СВЕЩЕННИК ИЗВЕСТЕН БЕ В СВОЯТА РОДИНА ПОД ИМЕТО ПОП ГЕОРГИ АРНАУТИНЪТ. РОДЕН НА 15 ЯНУАРИ 1810 ГОДИНА В СЕЛО ПОДКОЖЕНИ,БРИЗКО ДО ПОДГАЛЕЦ. ОЩЕ МЛАД СЛЕД СМЪРТА НА ЖЕНА СИ,СЕ ЗАКАЛУГЕРИЛ И КАТО ТАКЪВ ПРИЕЛ ИМЕТО НА СВОЯ ДЯДО ГЕНАДИ. НЕГОВИЯТ БАЩА ИВАН ХАМСИНОВ Харасимов БИЛ ЧОВЕК ИНТЕЛЕГЕНТЕН И ПО ПРОФЕСИЯ УЧИТЕЛ. На него се именува неговия внук Ив. Генадиев, който ТОЙ ИМАЛ ОСЕМ СИНА, МЕЖДУ КОИТО СА НИКОЛА ГЕНАДИЕВ,БИВШ МИНИСТЕР ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БЪЛГАРИЯ ПАВЕЛ ГЕНАДИЕВ, ИЗВЕСТЕН ОБЩЕСТВЕНИК И КНИЖОВНИК,ХАРИТОН ГЕНАДИЕВ СЪЩО ТАКА БЪЛГАРСКИ КНИЖОВНИК И ОБЩЕСТВЕНИК. Ив. Генадиев бе син на Генадиевите деди.

МИТРОПОЛИТ ГЕНАДИ, СЛЕД КАТО СТАНАЛ АРХИМАНДРИТ И ПРИЕЛ ИМЕТО НА СВОЯ ПРАДЯДО ГЕНАДИ,БИЛ ВИКАРИ НА ДЕРКОВСКИЯ МОНАСТИР, А ПОСЛЕ НА ПЕЛАГОНИСКИЯ /БИТОЛСКИ/. ТОВА БИЛО РАЗБИРА СЕ ПРЕЗ РЕЖИМА НА ВСЕЛЕНСКАТА ПАТРИАРШИЯ. НА НОЕМВРИ 1858 Г. ГЕНАДИ БИЛ НАЗНАЧЕН ЗА ДЕБЪРСКИ МИТРОПОЛИТ, КЪДЕТО СЛУЖБАТА В КАТЕДРАЛАТА В САМИЯТ ГРАД ДЕБЪР СЕ ИЗВЪРШВАЛА НА СЛАВЯНСКИ ЕЗИК. С БЛАГОСЛОВИЯТА НА БАЩА СИ СИНЪТ НА МИТРОПОЛИТ ГЕНАДИ ИВАН ГЕНАДИЕВ ОТКРИВА В ПРЕЧИСТЕНСКИЯТ МОНАСТИР БЪЛГАРСКО У-ЩЕ ЗА ВЪЗРАСТНИ МОМЦИ И ГЛАВНО ЗА МОНАСИ И СЛУЖИТЕЛИ В ЦЪРКВАТА И НА ГРЪЦКИ ЕЗИК. ЕДИН ОТ УЧЕНИЦИТЕ НА ИВАН ГЕНАДИЕВ БИЛ КОЗМА ПРЕЧИСТЕВСКИ,КОЙТО ПО-КЪСНО В 1904 Г. БЕ РЪКОПОЛОЖЕН ЗА ДЕБЪРСКИ български МИТРОПОЛИТ. ОТ ДЯДО СИ Т.Е. ОТ БАЩА ТА НА МИТРОПОЛИТ ГЕНАДИ,КОЙТО Е ВЛАДЕЕЛ ДО СЪВЪРШЕНСТВО НЕ САМО ГОВОРИМИЯ МАТЕРЕН ЕЗИК И СТАРОГРЪЦКИЯ И НОВОГРЪЦКИЯ ТАКЪВ,КАКТО СЛАВЯНСКИЯ И ЛАТИНСКИЯ, НАСЛЕДИЛ СПОСОБНОСТТА КЪМ ЧУЖДИ ЕЗИЦИ,КОЕТО ПО-КЪСНО СЕ ПРЕДАВА И НА НЕГОВИТЕ СИНОВЕ-ПАВЕЛ,НИКОЛА И ХАРИТОН ГЕНАДИЕВИ.

ВЪВ 1881 Г. 1871 ЦАРИГРАДСКИЯТ ПАТРИАРХ ПОВЕРЯВА НА МИТРОПОЛИТ ГЕНАДИ ВЕЛЕШКАТА ЕПАРХИЯ,КОЕТО СТАВА ПО ИСКАНЕТО НА САМИТЕ ВЕЛЕШКИ ПЪРВЕНЦИ. СЛУЖБАТА В КАТЕДРАЛАТА В ГР.ВЕЛЕС СЕ ИЗВЪРШВАЛА НА ЦЪРКОВНО-СЛАВЯНСКИ ЕЗИК.

СЛЕД УЧРЕДЯВАНЕТО Н БЪЛГАРСКАТА ЕКЗАРХИЯ, ВЕЛЕШКИЯТ МИТРОПОЛИТ ГЕНАДИ ПРИПОЗНАВА ВЕДОМСТВОТО НА ЕКЗАРХИЯТА. ПАТРИАРХЪТ ГО ОБЯВЯВА ЗА СХИЗМАТИК И ГО ОТЛЪЧВА ОТ ЦЪРКВАТА. ВПОСЛЕДСТВИЕ ГЕНАДИ БИЛ ИНТЕРНИРАН ОТ БИТОЛЯ ОТ ТУРСКОТО ПРАВИТЕЛСТВО. ТУК В БИТОЛЯ В ТЪРЖЕСТВЕНИ СЛУЧАИ ТОЙ СЛУЖИЛ В БИТОЛСКАТА СЪБОРНА ЦЪРКВА "СВ.БОГОРОДИЦА".

ВЪВ 1874 Г. ГЕНАДИ БИЛ В ОХРИД НА ОСВЕЩЕНИЕ ТАМКАШНИЯ ХРАМ. ПО ИС- КАНЕ НА ГРЪЦКИЯ МИТРОПОЛИТ ~~ГЕНАДИ~~ Мелетий ПОД КОНВОЙ БИЛ ИЗПРАТЕН В БИТОЛЯ, ЗАС- ТАВЕН ДА ПЪТУВА НОЩЕМ НА 75 ГОДИШНА ВЪЗРАСТ.

НА 11 МАЙ 1875 Г.МИТРОПОЛИТ ГЕНАДИ СЛУЖИ ТЪРЖЕСТВЕНА СЛУЖБА НА САМИ КИРИЛ И МЕТОДИ/24 МАЙ/ПРИ СТЕЧЕНИЕ НА МНОГО НАРОД. В СЪЩАТА ГОДИНА,КАКТО НИ Е ИЗВЕСТНО ИЗБУХНА ГОЛЯМОТО АПРИЛСКО ВЪЗСТАНИЕ, А В СОЛУН БЯХА УБИТИ ФРАНЦУЗКИЯ И ГЕРМАНСКИ КОНСУЛИ. СЛУХОВЕТЕ ЗА КЛАНЕТАТА В БЪЛГАРИЯ,ОСОБЕНО ТОВА В БАТАК,И УБИЙСТВОТО НА ДВАМАТА КОНСУЛИ,ТАКА СИЛНО РАЗТРЕВОЖИЛО ГЕНАДИ, ЧЕ ТОЙ ЦЯЛА ВЕЧЕР НЕ МОЖАЛ ДА МИГНЕ И СЕ РАЗХОЖДАЛ В СТАЯТА. СУТ-

НБК / БИ ФОНД 19 525 АРХ. ЕД. Я

РИНТА ТОЙ СЕ ПОЧУВСТВАЛ ЗЛЕ И СЕ СГРОМОЛЯСАЛ НА ЗЕМЯТА. М ЛКО СЛЕД ТОВА
ИЗДИХНАЛ В РЪЦЕТО НА ДЪЩЕРЯ СИ СОФИЯ И НЕГОВАТА СНАХА. ОПЯЛОТО МУ СЕ ИЗВЪР-
ШИ МНОГО ТЪРЖЕСТВЕНО ПО НАРЕЖДАНЕ НА ЕКЗАРХ ЙОСИФ ОТ ОХРИДСКИЯ МИТРОПОЛИТ
НАТАНАИЛ.

ИМАЙКИ ПРЕДВИД ГОРНИТЕ БИОГРАФИЧНИ БЕЛЕЖКИ ЗА ЖИВОТА НА МИТРОПО-
ЛИТ ГЕНАДИ НИЕ НИКЪДЕ НЕ ВИЖДАМЕ НЕГОВАТА ОБЩЕСТВЕНА ДЕЙНОСТ. НО АКО СЕ
ВЗРЕМ ПО-ВНИМАТЕЛНО В ТИЯ БЕЛЕЖКИ И ПРОСЛЕДИМ ЖИВОТА МУ КАТО МИТРОПОЛИТ
ОТ ДЕБЪР И ВЕЛЕС, КЪДЕТО СЛУЖБАТА И В ДВЕТЕ КАТЕДРАЛИ НА ТИЯ ГРАДОВЕ СЕ
ИЗВЪРШВАЛА НА СЛАВЯНСКИ ЕЗИК, НИЕ ЛЕСНО ЩЕ СЕ УБЕДИМ, В ~~ИЖМЕХХХ~~ НЕГОВАТА
ЛИЧНА НАМЕСА В ТОВА РЕВОЛЮЦИОННО ДЕЛО ЗА ОНОВА ВРЕМЕ. ЕДИН ВЛАДИКА, ПОДЧИ-
НЕН НАПРАВО НА ГРЪЦКАТА ПАТРИАРШИЯ, КОЙТО МЕЖДУ МНОГОТО СИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ ИМАШЕ ~~ЗА~~
ГЛАВНО И ТАКОВА ДА ПРЕЧИ НА ВЪЗРАЖДАНЕТО НА НАШИЯТ НАРОД И ПО НИКОЙ НАЧИН
ДА НЕ РАЗРЕШАВА НА СЛАВЯНСКИ ЕЗИК ДА СЕ ПЕЕ ИЛИ ДА СЕ ЧЕТЕ В ЦЪРКВИТЕ, ДА
ПОЗВОЛИ В НЕГОВО ПРИСЪТСТВИЕ В САМИТЕ КАТЕДРАЛИ ДА СЕ СЛУЖИ НА СЛАВЯНСКИ
ЕЗИК това ПОКАЗВА МНОГО ЯСНО КАКЪВ Е БИЛ МИТРОПОЛИТ ГЕНАДИ И КАКВА Е БИЛА НЕГОВА-
ТА ДЕЙНОСТ КАТО чуждата ВЛАДИКА. ОЧЕВИДНО Е, ЧЕ ТОЙ СЪВСЕМ НЕ СЕ ЗАДОВОЛЯВАЛ САМО С
ПРОСТОТО ЧЕТЕНЕ И ПЕНИЕ НА СЛАВЯНСКИ ЕЗИК В ЧЕРКВИТЕ, А Е ВЗИМАЛ АКТИВНО
УЧАСТИЕ ВЪВ ВЪЗРОДИТЕЛНАТА ДЕЙНОСТ НА СВОИТЕ СЪОТЕЧЕСТВЕНИЦИ.. ТОЙ Е ПРОИЗ-
НАСЯЛ СВОИТЕ СЛОВА И БЕСЕДИ НА ГОВОРИМИЯТ НАРОДЕН ЕЗИК И С ТОВА Е засилил
ОЩЕ ПО-ВЕЧЕ БОРБАТА ПРОТИВ ФАНАРИОТСТВОТО. ЧЕ ТОВА Е ТАКА СЕ ВИЖДА ОТ ЕДИН
МНОГО ЦЕНЕН ДОКУМЕНТ ОТ 1864 Г., КОЙТО ПОРАДИ ЕДНО ЩАСТЛИВО СТЕЧЕНИЕ НА
ОБСТОЯТЕЛСТВАТА Е ДОСТИГНАЛ ДО НАШЕ ВРЕМЕ И ЗА ПРЪВ ПЪТ ~~ПУБЛИКУВА~~ ПРЕДИ
НЯКОЛКО ГОДИНИ.

ТУК СТАВА ДУМА ЗА ЕДНА РЕЧ, ДЪРЖАНА ОТ ПОМЕНАТИЯ МИТРОПОЛИТ, ЧИИТО
ГРЪЦКИ ПРЕПИС С ДАТА 14 ЮЛИЙ 1864 Г. Е ЗАПАЗЕН И ДО ДНЕС. ТАКАВА ВЕРОЯТНО
Е БИЛА ДЪРЖАНА И САМАТА РЕЧ. РЕЧТА Е ДОСТА ДЪЛГА, ПОРАДИ КОЕТО НИЕ ЩЕ ПРЕ-
ДАДЕМ НЯКОИ САМО ИЗВАДКИ ОТ НЕЯ. В ТОЯ СИ ВИД ТЯ ПРЕДСТАВЛЯВА ИНТЕРЕС, КАКТО
ЗА УЧЕНИЯ ИСТОРИК, ТАКА И ЗА дилетанта ~~ДИВЕРТАНТА~~. ОСВЕН ТОВА ТЯ ПО ЕДИН ЯСЕН И НЕДВУС-
МИСЛЕН НАЧИН ГОВОРИ ЗА ЧУВСТВАТА И ВЪЖДЕЛЕНИЯТА НА МАКЕДОНСКОТО НАСЕЛЕНИЕ.
НЕ САМО В МИНАЛОТО, НО И В ВРЕМЕТО НА САМИЯ МИТРОПОЛИТ ГЕНАДИ. ЕТО НЕЙНОТО
НАЧАЛО, КАКТО И НЯКОЛКО ПО-ХАРАКТЕРНИ ОТКЪСЛЕЦИ ОТ ДРУГИ МЕСТА НА РЕЧТА:

„ДРАГИ СЪГРАЖДАНИ, КОЙ ЩЕ МИ ДАДЕ ЗА ГЛАВАТА ВОДА И ЗА ОЧИТЕ МНОГО
СЪЛЗИ, ЗА ДА ОПЛАКВАМ НАРОДА СИ ДЕНЕМ И НОЩЕМ" – ТЪЙ ГОВОРИ И СЕ ПРОВИКВА
ПРОРОК ИЕРЕМИЯ И ДОБАВЯ: " ДАНО ОЧИТЕ МИ СТАНАТ ВЕЧНИ ИЗВОРИ НА ГОРЧИВИ
СЪЛЗИ, ЗА ДА ОПЛАКВАМ ВЕЧНО НАРОДА СИ И ДА ПОНЕСА НЕГОВИТЕ МЪКИ".

— МНОГО ПЪТИ АЗ ГОСПОДА, КОГАТО СИ СПОМНЯ, ЧЕ САМО НИЕ БЪЛГАРИТЕ СЕ
НАМИРАМЕ В ТЪМАТА НА НЕВЕЖЕСТВОТО И НЕ РАЗБИРАМЕ ЩО Е ДОБРО И ЩО Е ЗЛО, САМ
КАЗВАМ ТИЯ ДУМИ НА ПРОРОК ИЕРЕМИЯ. И ВСЕКИ ЧИСТ БЪЛГАРИН, КОЙТО РАЗБИРА
ЩО Е НАРОДНОСТ, ЩО Е ВЯРА И ЩО Е ЧЕСТ, КОГАТО СИ СПОМНИ, ЧЕ НИЕ БЪЛГАРИТЕ
НЕ ЩЕ СМЕ ПРОЧУТИ И СЛАВНИ, НО СМЕ БИТИ И ГРАБЕНИ ОТ КАЛУГЕРСКИ РЪЦЕ, ТОГАВА ЩЕ
ЩЕ ПЛАЧЕ И ЩЕ КАЖЕ ТЕЗИ СЛОВА НА ПРОРОК ИЕРЕМИЯ....

122 Ь' 176

178

АКО ХВЪРЛИМ ЕДИН ПОГЛЕД ВЪРХУ НАРОДИТЕ ОТ ЦЯЛАТА ЗЕМЯ, ДО КЪДЕТО
ЖИВЕЕ ЧОВЕК, ЩЕ ВИДИМ, ЧЕ МАКАР НИЕ БЪЛГАРИТЕ ДА СМЕ СТО ПЪТИ ПО-МАЛКО ОТ
ТЯХ И ДА ПРИТЕЖАВАМЕ ЕДНО ЕНДИЗЕ ЗЕМЯ, ДОКАТО ДРУГИТЕ ПРИТЕЖАВАТ 400 ЕНДИ-
ЗЕТА, ОБАЧЕ ВСИЧКИ ДРУГИ ДЕВЕДЕСЕТ И ДЕВЕТ НАРОДИП УВЕЛИЧИХА ЗНАНИЯТА СИ И
СЕ ПРОСВЕТИХА. САМО НИЕ, БЪЛГАРИТЕ, СПИМ ОЩЕ В НЕВЕЖЕСТВО... НИЕ ОЩЕ СМЯТАМЕ
ПРОСВЕТАТ ЗА ГЛУПОСТ, А У-ЩАТА ГИ ИМАМЕ КАТО ОБОРИ. И АКО НИП ПОИСКАТ ПОМОЩ
ЗА У-ЩАТА, ОТГОВАРЯМЕ " АЗ НЯМАМ ДЕТЕ В У-ЩЕ, ЗА ДА ДАМ ПОМОЩ".

ПО НАТАТЪК ДЯДО ГЕНАДИ ЗАСТАВА ПРОТИВ НЕВЕЖЕСТВОТО, В КОЕТО ТЪНЕ
МАКЕДОНСКИЯТ НАРОД, ПРОТИВ НЕГРАМОТНОСТА НА ГРЪЦКИТЕ КАЛУГЕРИ И ПРОСИЯТА,
ПРОТИВ ВАЧУВАНИЯТА И ВРАЧКИТЕ. ОСОБЕНО ИНТЕРЕСЕН Е ПАСАЖЪТ, ПОСВЕТЕН НА
БЪЛГАРСКИЯТ ЕЗИК:

— ПО ЦЯЛ СВЯТ ЗНАЯТ, ЧЕ ДЕТЕТО ТРЯБВА НАЙ-НАПРЕД ДА УЧИ МАЙЧИНИЯ СИ
ЕЗИК И ПОСЛЕ, АКО ИМА ВРЕМЕ И ДРУГИ ЕЗИЦИ. НО НИЕ ИЗОСТАВЯМЕ МАЙЧИНИЯ СИ
ЕЗИК И УЧИМЕ ДЕЦАТА СИ НА ЧУЖДИ ЕЗИЦИ-НА ГРЪЦКИ. УЧИТЕЛЪТ ИМ ПРЕПОДАВА, НО
ТЕ НЕ РАЗБИРАТ, КАКТО ЦИГУЛКАТА, КОЯТО СВИРИ И САМА НЕ ЧУВА И ПОПОВЕТЕ ЧЕТАТ
В ЧЕРКВА НА ГРЪЦКИ И САМИ НЕ РАЗБИРАТ. А НАРОДЪТ СЕДИ КАТО УДАРЕН ОТ БОГА,
СЛУША И НИЩО НЕ РАЗБИРА, УШИ ИМА И УШИ НЯМА, ЛЕК ИМА, А НЕ ГО ОСТАВЯТ ДА СЕ ИЗ-
ЛЕКУВА. ИМА СИ СВОЙ ЕЗИК В КЪЩИ СИ ГОВОРИ, НО НЕ ГО ОСТАВЯТ ДА ГО ИЗУЧИ.
ЖАДЕН Е И МАКАР ДА ИМА ВОДА, НЕ ГО ОСТАВЯТ ДА ПИЕ. ДА ИМАХМЕ МАЙЧИНСКИ
ЕЗИК, НИКОЙ НЯМАШЕ ДА БЪДЕ ПРОСТ, А ДЕТЕТО ОТ 6 ГОДИНИ ЩЕШЕ ДА ЧЕТЕ И ДА
РАЗБИРА, ПОНЕЖЕ МУ Е МАЙЧИН ЕЗИК,...

— ЧЕСТО ЧУВАМЕ ОТ МНОГО БАЩИ, ЧЕ ВОДЯТ ДЕЦАТА СИ НАСИЛА НА У-ЩЕ-И ТОВА
Е ПОРАДИ ЕЗИКА. ЗАЩОТО ВСЯКО ДЕТЕ, КОЕТО ПРАЩАТ НАСИЛА НА У-ЩЕ, НЕ ЩЕ ОДИДЕ
НАСИЛА А С РАДОСТ, АКО СЕ ОБУЧАВАШЕ НА МАЙЧИНИЯ СИ ЕЗИК-НА БЪЛГАРСКИ.

— НА ВСЯКЪДЕ РАЗБРАХА, ЧЕ ЛЕКАР БЕЗ ДИПЛОМА Е ПАЛАЧ, УЧИТЕЛ БЕЗ
ДИПЛОМА-ХОЛЕРА, СВЕЩЕННИК БЕЗ ДИПЛОМА ПЪКЪЛ. САМО НИЕ ~~ЛИ~~ НЕ ПИТАМЕ ИМА ЛИ ДИП-
ЛОМА ИЛИ НЕ. ДОЙДЕ НЯКОЙ ЛЕКАР ОТ ЗАГОРА, НЕГРАМОТЕН И СИ ИГРАЕ С ЗДРАВЕТО
И ЖИВОТА НИ КАТО С ЗАРОВЕ И ИЗПРАТИ ХИЛЯДИ ДУШИ НА ОНЗИ СВЯТ, А НИЕ ГО
УВАЖАВАМЕ И МУ ДАВАМЕ ПАРИ, ДОЙДЕ ЕДИН УЧИТЕЛ ОТ ГЪРЦИЯ, ПРОПОВЯДВА ПО
ГРЪЦКИ НА БЪЛГАРЧЕТАТА И ИМ ПРЕДСТАВЯ КРИВОТО ЗА ПРАВО И ПРАВОТО ЗА КРИВО
И ИМ КАЗВА:"ВИЕ ТРЯБВА ДА КАЗВАТЕ, ЧЕ СТЕ ГЪРЦИ, А НЕ БЪЛГАРИ, ЗАЩОТО ГЪР-
ЦИТЕ СА ПРОЧУТИ И СЛАВНИ НА ВСЯКЪДЕ" И ГОРКИТЕ ДЕЦА ГО СЛУШАТ И НИЩО НЕ
РАЗБЕРАТ. И СЛАВА БОГУ, ЧЕ ГО НЕ РАЗБИРАТ.—

ЦЕНТР. ИСТОР. АРХИВ

— ЗА ТЕЗИ ЗАБЛУЖДЕНИЯ ГЪРЦИТЕ НИ СМЯТАТ ЗА ВАРВАРИ И КОГАТО ВИДЯТ
БЪЛГАРИ КАЗВАТ:" ЕТО МИНАВА ВОЛЪТ", НО КОГАТО ВИДЯТ ИМЕТО НА НЯКОЙ ПРОЧУТ
БЪЛГАРИН ПОЖЕЛТЯВАТ КАТО ЧЕ ЛИ СА ВИДЕЛИ ДЯВОЛА С ОЧИТЕ СИ И С ГОЛЯМА
ЯРОСТ И ФАНАТИЗЪМ ЗАГОВАРЯТ ЗА НАШЕТО НЕВЕЖЕСТВО. НО НЕ СИ ЛИ СПОМНЯТ, ЧЕ
НА ЧУЖД ЕЗИК ПРОСВЕТА НЕ МОЖЕ ДА ИМА. И НАИСТИНА, КОГА СМЕ ИМАЛИ РЕДОВНИ
У-ЩА, ЗА ДА БЪДЕМ УЧЕНИ. И КАК МОГАТ ДА БЪДЕТ УЧЕНИ БЪЛГАРИТЕ, КОИТО СА ПРИ-
НУДЕНИ НАСИЛА ДА УЧАТ ГРЪЦКИ И ДА ЗАБРАВЯТ НАРОДНОСТТА СИ. КОГА СА НИ ОСТА-
ВИЛИ СПОКОЙНИ НАШИТЕ ПАСТИРИ, ТА ДА БЪДЕМ УЧЕНИ? КОЖИТЕ НИ ОДИРАТ ОТ ТЯЛОТО

АКО ХВЪРЛИМ ЕДИН ПОГЛЕД ВЪРХУ НАРОДИТЕ ОТ ЦЯЛАТА ЗЕМЯ, ДО КЪДЕТО
ЖИВЕЕ ЧОВЕК, ЩЕ ВИДИМ, ЧЕ МАКАР НИЕ БЪЛГАРИТЕ ДА СМЕ СТО ПЪТИ ПО-МАЛКО ОТ
ТЯХ И ДА ПРИТЕЖАВАМЕ ЕДНО ЕНДИЗЕ ЗЕМЯ, ДОКАТО ДРУГИТЕ ПРИТЕЖАВАТ 400 ЕНДИ-
ЗЕТА, ОБАЧЕ ВСИЧКИ ДРУГИ ДЕВЕДЕСЕТ И ДЕВЕТ НАРОДИ УВЕЛИЧИХА ЗНАНИЯТА СИ И
СЕ ПРОСВЕТИХА. САМО НИЕ, БЪЛГАРИТЕ, СПИМ ОЩЕ В НЕВЕЖЕСТВО... НИЕ ОЩЕ СМЯТАМЕ
ПРОСВЕТАТ ЗА ГЛУПОСТ, А У-ЩАТА ГИ ИМАМЕ КАТО ОБОРИ. И АКО НИ ПОИСКАТ ПОМОЩ
ЗА У-ЩАТА, ОТГОВАРЯМЕ " АЗ НЯМАМ ДЕТЕ В У-ЩЕ, ЗА ДА ДАМ ПОМОЩ".

ПО НАТАТЪК ДЯДО ГЕНАДИ ЗАСТАВА ПРОТИВ НЕВЕЖЕСТВОТО, В КОЕТО ТЪНЕ
МАКЕДОНСКИЯТ НАРОД, ПРОТИВ НЕГРАМОТНОСТА НА ГРЪЦКИТЕ КАЛУГЕРИ И ПРОСИЯТА,
ПРОТИВ ВАЧУВАНИЯТА И ВРАЧКИТЕ. ОСОБЕНО ИНТЕРЕСЕН Е ПАСАЖЪТ, ПОСВЕТЕН НА
БЪЛГАРСКИЯТ ЕЗИК:

—ПО ЦЯЛ СВЯТ ЗНАЯТ, ЧЕ ДЕТЕТО ТРЯБВА НАЙ-НАПРЕД ДА УЧИ МАЙЧИНИЯ СИ
ЕЗИК И ПОСЛЕ, АКО ИМА ВРЕМЕ И ДРУГИ ЕЗИЦИ. НО НИЕ ИЗОСТАВЯМЕ МАЙЧИНИЯ СИ
ЕЗИК И УЧИМЕ ДЕЦАТА СИ НА ЧУЖДИ ЕЗИЦИ-НА ГРЪЦКИ. УЧИТЕЛЪТ ИМ ПРЕПОДАВА, НО
ТЕ НЕ РАЗБИРАТ, КАКТО ЦИГУЛКАТА, КОЯТО СВИРИ И САМА НЕ ЧУВА И ПОПОВЕТЕ ЧЕТАТ
В ЧЕРКВА НА ГРЪЦКИ И САМИ НЕ РАЗБИРАТ. А НАРОДЪТ СЕДИ КАТО УДАРЕН ОТ БОГА,
СЛУША И НИЩО НЕ РАЗБИРА, УШИ ИМА И УШИ НЯМА, ЛЕН ИМА, А НЕ ГО ОСТАВЯТ ДА СИ ИЗ-
ПЕКУВА. ИМА СИ СВОЙ ЕЗИК В КЪЩИ СИ ГОВОРИ, НО НЕ ГО ОСТАВЯТ ДА ГО ИЗУЧИ.
ЖАДЕН Е И МАКАР ДА ИМА ВОДА, НЕ ГО ОСТАВЯТ ДА ПИЕ. ДА ИМАХМЕ МАЙЧИНСКИ
ЕЗИК, НИКОЙ НЯМАШЕ ДА БЪДЕ ПРОСТ, А ДЕТЕТО ОТ 6 ГОДИНИ ЩЕШЕ ДА ЧЕТЕ И ДА
РАЗБИРА, ПОНЕЖЕ МУ Е МАЙЧИН ЕЗИК,...

—ЧЕСТО ЧУВАМЕ ОТ МНОГО БАЩИ, ЧЕ ВОДЯТ ДЕЦАТА СИ НАСИЛА НА У-ЩЕ-И ТОВА
Е ПОРАДИ ЕЗИКА. ЗАЩОТО ВСЯКО ДЕТЕ, КОЕТО ПРАЩАТ НАСИЛА НА У-ЩЕ, НЕ ЩЕ ОДИДЕ
НАСИЛА А С РАДОСТ, АКО СЕ ОБУЧАВАШЕ НА МАЙЧИНИЯ СИ ЕЗИК-НА БЪЛГАРСКИ.

—НА ВСЯКЪДЕ РАЗБРАХА, ЧЕ ЛЕКАР БЕЗ ДИПЛОПА Е ПАЛАЧ, УЧИТЕЛ БЕЗ
ДИПЛОМА-ХОЛЕРА, СВЕЩЕННИК БЕЗ ДИПЛОМА ПЪКЪЛ. САМО НИЕ ~~ЛИ~~ НЕ ПИТАМЕ ИМА ЛИ ДИП-
ЛОМА ИЛИ НЕ. ДОЙДЕ НЯКОЙ ЛЕКАР ОТ ЗАГОРА, НЕГРАМОТЕН И СИ ИГРАЕ С ЗДРАВЕТО
И ЖИВОТА НИ КАТО С ЗАРОВЕ И ИЗПРАТИ ХИЛЯДИ ДУШИ НА ОНЗИ СВЯТ, А НИЕ ГО
УВАЖАВАМЕ И МУ ДАВАМЕ ПАРИ, ДОЙДЕ ЕДИН УЧИТЕЛ ОТ ГЪРЦИЯ, ПРОПОВЯДВА ПО
ГРЪЦКИ НА БЪЛГАРЧЕТАТА И ИМ ПРЕДСТАВЯ КРИВОТО ЗА ПРАВО И ПРАВОТО ЗА КРИВО
И ИМ КАЗВА:"ВИЕ ТРЯБВА ДА КАЗВАТЕ, ЧЕ СТЕ ГЪРЦИ, А НЕ БЪЛГАРИ, ЗАЩОТО ГЪР-
ЦИТЕ СА ПРОЧУТИ И СЛАВНИ НА ВСЯКЪДЕ" И ГОРКИТЕ ДЕЦА ГО СЛУШАТ И НИЩО НЕ
РАЗБИРАТ. И СЛАВА БОГУ, ЧЕ ГО НЕ РАЗБИРАТ.—

ЦЕНТР. СЪВЕТ ИСТОР. АРХИВ

—ЗА ТЕЗИ ЗАБЛУЖДЕНИЯ ГЪРЦИТЕ НИ СМЯТАТ ЗА ВАРВАРИ И КОГАТО ВИДЯТ
БЪЛГАРИ КАЗВАТ:" ЕТО МИНАВА ВОЛЪТ", НО КОГАТО ВИДЯТ ИМЕТО НА НЯКОЙ ПРОЧУТ
БЪЛГАРИН ПОЖЕЛТЯВАТ КАТО ЧЕ ЛИ СА ВИДЕЛИ ДЯВОЛА С ОЧИТЕ СИ И С ГОЛЯМА
ЯРОСТ И ФАНАТИЗЪМ ЗАГОВАРЯТ ЗА НАШЕТО НЕВЕЖЕСТВО. НО НЕ СИ ЛИ СПОМНЯТ, ЧЕ
НА ЧУЖД ЕЗИК ПРОСВЕТА НЕ МОЖЕ ДА ИМА. И НАИСТИНА, КОГА СМЕ ИМАЛИ РЕДОВНИ
У-ЩА, ЗА ДА БЪДЕМ УЧЕНИ. И КАК МОГАТ ДА БЪДЕТ УЧЕНИ БЪЛГАРИТЕ, КОИТО СА ПРИ-
НУДЕНИ НАСИЛА ДА УЧАТ ГРЪЦКИ И ДА ЗАБРАВЯТ НАРОДНОСТТА СИ. КОГА СА НИ ОСТА-
ВИЛИ СПОКОЙНИ НАШИТЕ ПАСТИРИ, ТА ДА БЪДЕМ УЧЕНИ? КОЖИТЕ НИ ОДИРАТ ОТ ТЯЛОТО-

НИ И КРЪВТА НИ ПИЯТ И ПАК ТЕ САМИТЕ, КОИТО НИЕ ХРАНИМ И ОБЛИЧАМЕ, СЛУШАТ
БЕЗСИЛИЕТО НИ, НО КОГАТО ПОГЛЕДНАТ ГЪРЦИТЕ КЪМ БЪЛГАРИЯ ПОЖЕЛТЯВАТ ОТ ЯРОСТ,
ЗАВИСТ И СТРАХ, ЗАЩОТО ТАМ НЕ УЧАТ ГЪРЦИ, НО ЕЗИКЪТ И В МАЛКО ВРЕМЕ БЪЛГАРИЯ
ДОБИ СВЕТЛИНА И ДНЕС ПРЕЗ ВЛАСТВУВАНЕТО НА Н.В.ЦАРЯ СУЛТАН АЗИС, КОЙТО
ИЗВАДИ ЛЮДЕ УЧЕНИ И ПРОЧУТИ, КОИТО ЗНАЯТ ЩО Е ДОБРО И ЗЛО, ОТ ТЯХ СЕ УПЛАШИХА
ГЪРЦИТЕ. И ЗАТОВА МРАЗЯТ БЪЛГАРСКОТО ИМЕ И НЕ ГО ПРОИЗНЯСАТ НИТО В РАЗГОВОРИТЕ, НИТО В ГЕОРГРАФИЯТА СИ В КОЯТО НАЙ-МАЛКИТЕ ГРЪЦКИ СЕЛИЩА СА НАМЕСЕНИ
С ИМЕНАТА СИ, НО НЕ СМОМЕНАВАТ ИМЕТО БЪЛГАРИЯ, КОЯТО Е НАЙ-ГОЛЯМАТА ЕП РХИЯ
НА ЦЯЛ СВЯТ".

В ГОРНАТА РЕЧНА МИТРОПОЛИТ ГЕНАДИ, ПРОИЗНЕСЕНА В ОХРИДСКОТО У-ЩЕ НА
ОРЕКАЗАНАТА ДАТА, ЯСНО Е ОТРАЗЕНА ЦЯЛАТА ЕПОХА НА НАШИТЕ ВЪЗРАЖДАНИЦИ. ОТ
НЕЯ СЕ ВИЖДА, ЧЕ ГЕНАДИ НЕ Е БИЛ ОБИКНОВЕН ГРЪЦКИ ВЛАДИКА, А Е БИЛ ПЪРВОСТЕПЕНЕН ПРОПОВЕДНИК ИМАГ НА НОВАТА ВЯРА ЗА НАРОДНОСНО И ПОЛИТИЧЕСКО ОСЪЗНАВАНЕ. ОТ НЕЯ НИЕ ВИЖДАМЕ, ЧЕ ГЕНАДИ В ЧЕРКВА, В КАЧЕСТВОТО МУ НА ВЛАДИКА
НЕ САМО Е ПРОПОВЯДВАЛ НА ГОВОРИМИЯТ НАРОДЕН МАКЕДОНСКИ ЕЗИК, НО ТОЙ Е ВЪРШИЛ
ОЛЯМА ПРОПАГАНДА В ПОЛЗА НА НАШИЯТ мак. ЕЗИК, В ПОЛЗА НА НАШЕТО мак. У-ЩЕ И ПОРИЦАВА
СИЧКИ ОНИЯ, КОИТО ПОДЦЕНЯВАТ ЗНАЧЕНИЕТО НА СВОЯ ЕЗИК, НЕЖЕТВУВАТ ЗА СВОЕТО
ОДНО У-ЩЕ, НЕЗАВИСИМО ОТ ТОВА ДАЛИ ТЕ ИМАТ ИЛИ НЯМАТ ДЕЦА -УЧЕНИЦИ.

ОТ ТОВА ГЛЕДИЩЕ МИТРОПОЛИТ ГЕНАДИ НИ Е С ПРАВО МОЖЕМ ДА ГО ПРИЧИСЛИМ
ЪМ БЕЗСМЪРТВНИЯ ЛИК НА НАШИТЕ македонски ВЪЗРОЖДЕНЦИ.

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

НБКМ
Фонд
Арх. ед.
59

XXVI

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

НБКМ ☆ БИА
ФОНД № 525

130

БРАТЯ МИЛАДИНОВИ.

ТЕ СА ДИМИТЪР И КОНСТАНТИН МИЛАДИНОВИ. ДИМИТЪР БЕ ПО-ГОЛЕМИЯ БРАТ, КОНСТАНТИН-ПО-МАЛКИЯТ.

БРАТЯ МИЛАДИНОВИ СА НАЙ-ПОПУЛЯРНИТЕ ИМЕНА В БЪЛГАРИЯ, СРЕД МАКЕДОНСКАТА ЕМИГРАЦИЯ И ВСРЕД ДАМИЯ БЪЛГАРИСКИ НАРОД., КАКТО И В САМАТА МАКЕДОНИЯ ДО НЕЙТО ПОРОБЯВЕНЕ-1912-1913 ГОД. ОРЙОЛЪТ НА ТЯХНАТА МЪЧЕНИЧЕСКА СМЪРТ ГИ НАПРАВИ СКЪПИ ЗА ВСЯЦО ЕДНО МАКЕДОНСКО И ~~БЪЛГАРСКО~~ СЪРЦЕ. СЛЕД СМЪРТТА ТЕ С ПРАВО СТАНАХА ЗНАМЕ НА НАШАТА БОРБА СРЕЩУ ПРОКЛЕТОТО И ТРИКЛЕТО ФАНАРИОТСКО ИГО, И ОТ ТОГАВА НАСТЪПЛЕНИЕТО СРЕЩУ ФАНАРИОТИТЕ КРИЕ ОЩЕ ПО-ГОЛЕМИ РАЗМЕРИ, А БОРЧЕСКАТА ЕНЕРГИЯ И ВЯРАТА В УСПЕХА НА ПОДЕТОТО ДЕЛО- СТОКРАТНО СЕ УВЕЛИЧИ.

ТОВА, КОЕТО ЕДНО ДВИЖЕНИЕ ПРАВИ СИЛНО И НЕПОБЕДИМО, ТОВА СА ИМЕННО МЪЧЕНИЦИТЕ, КОИТО ТО ДАВА. БЕЗ СМЪРТТА НА ХУСА, ХУСИСКОТО ДВИЖЕНИЕ В ЧЕХИЯ СИГУР НЕ БИ ВЗЕЛО ОНИЯ ШИРОКИ ВСИНАРОДНИ РАЗМЕРИ, КОИТО ТО ВЗЕ СЛЕД НЕГОВАТА СМЪРТ; ВИЛХЕЛ-ТЕЛ СТАНА ПОБЕДОНОСНО ЗНАМЕ И НА-СИЛНОТО ОРЪЖИЕ В РЪЧЕТЕ НА НЕГОВИТЕ СЪОТЕЧЕСТВЕНИЦИ, ХРИСТОС СТАНА ВЕЛИК и неговото учени получи невиждани размери, СЛЕД КАТО БЕ СМЪКНАТ БЕЗЖИЗНЕНИЯ МУ ТРУП на мъченика ОТ КРЪСТА НА ГОЛГОТА. БЕЗ ХИЛЯДИТЕ БЕСИЛКИ, КОИТО НАСТЪРВЕНАТА БОРЖУАЗИЯ ИЗДИГНА С МЪЧЕНИЧЕСКИ ТЕЛА НА ПРОЛЕТАРСКИТЕ БОРЦИ И ХИЛЯДИТЕ И БЕЗ ~~КЕТАТОВИ~~ СЛАВНИТЕ ХЕКАТОМИ СИГУР ОКТОМВРИЙСКАТА РЕВОЛЮЦИЯ И РЕВОЛЮЦИОННО ДВИЖЕНИЕ В СВЕТА НЕ БИ ВЗЕЛИ ТАКИВА ВСЕЧОВЕШКИ РАЗМЕРИ.

ПРИМЕРИ, ПРИМЕРИ С ХИЛЯДИ ПРИМЕРИ МОГАТ ДА СЕ ПОСОЧАТ В ИСТОРИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА ЧОБЕШВИЯ РОД В ПОДКРЕПА НА ГОРНАТА ТЕЗА, А ИМЕННО, че ПАДНАЛИТЕ ЖЕРТВИ ДАВАТ ДАВАТ КРИЛА НА ВСЯКО ЕДНО ОБЩЕСТВЕНО-ИСТОРИЧЕСКО ДВИЖЕНИЕ.

__ДИМИТЪР МИЛАДИНОВ.__ ТОЙ Е РОДЕН В ГР. СТРУГА ПРЕЗ 1810 ГОД. ОТ БЕДНИ СТРУЖКИ РОДИТЕЛИ. ОТ ОНАЯ СЛАВНА СТРУГА, ЗА КОЯТО КАЗВАТ: "КАТО СТРУГА НЯМА ДРУГА". И РОДЕН БЕ В ЕДНО ВРЕМЕ, КОГАТО ЧОВЕКУ МИЛО И ДРАГО е БИЛО В СТРУГА ДЮКЯН ДА ИМА, НА КЕПЕНЦИТЕ ДА СТОИ, СТРУЖКИТЕ МОМИ ДА ГЛЕДА, КОГА МИ ОДАТ ЗА ВОДА СО ШАРЕНИТЕ СТОМНИНЯ, СО ВЕЗАНИТЕ ЧЕВЛИНЯ."

ДИМИТЪР МИЛАДИНОВ ИМАЛ ПЕТИМА БРАТЯ И ДВЕ СЕСТРИ. БАЩА ИМ ХРИСТО БИЛ БЕДЕН ГРЪНЧАР, КОЙТО ВИРТУОЗНО ВЛАДЕЕЛ СВОЯ ЗАНАЯТ. МАЙКА МУ БИЛА ГОЛЯМА ПЕВИЦА. ЗА ЖАЛОСТ, ИМЕТО НА ТАЯ ЧУДНА МАКЕДОНСКА ПЕВИЦА И ДО ДНЕС Е ОСТАНАЛО НЕИЗВЕСТНО.

ДИМИТЪР СЛЕД КАТО ПОУЧИЛ МАЛКО В РОДНИЯ СИ ГРАД СТРУГА, УЧЕНОЛК БИВИЯТ БАЩА, КОЙТО БИЛ "ШЕТАН ЧОВЕК", Т.Е. ЧОВЕК КОЙТО ЗНАЕ МНОГО ЧУЖДИ СТРАНИ И НАРОДИ, ИМАЛ ГОЛЯМО ЖЕЛАНИЕ ДА СЪЗДАДЕ ОТ СВОЯ СИН УЧЕН Д-СКАЛ КОЙТО ДА МОЖЕ СВОБОДНО ДА ЧЕТЕ ГРЪЦКИТЕ КНИГИ, ЧЕРКОВНИТЕ ПЕСНИ И МОЛИТ

и да ги управежда
ОТЧЕ НАШ И ЕВАНГЕЛИЕТО НА СТРУЖКИ ГОВОР. ТОЙ САМ НЕЗНАЕЛ ГРЪЦКИ ЕЗИК
Бащата
И ТОВА СТРАШНО ГО ИЗМЪЧВАЛО. ЧЕСТО КАЗВАЛ НА СВОИТЕ СЪГРАЖДАНИ:"СЛУШЯВ
В ЦЪРКОВ ВАНГЕЛИЕТО ДА СЕ ПЕЙТ, АМА ШЧО МАРИФЕТ, ШЧО ФАЙДЕ КОГА НЕРАЗБИРАМ
НИШЧО" /ШАПКАРЕВ/. ПО ТАЯ ПРИЧИНА СЛЕД КАТО СВЪРШИЛ МАЛКОТО УЧЕНИЕ В
РОДНИЯ СИ ГРАД СТРУГА ДИМИТЪР БИЛ ИЗПРЕТЕН ДА ПРОДЪЛЖИ УЧЕНИЕТО СИ В
КИЛИЯТА НА МОНАСТИРА " СВ.НАУМ"./ДО ОХРИД/. КАТО СЕ ВЪРНАЛ ОТ МОНАСТИРА
ДИМИТЪР ВЕЧЕ БИЛ НАПЪЛНО ПОДГОТВЕН ЗА ОНАЯ ЗАДАЧА, КОЯТО МУ БИЛА ВЪЗЛО-
ЖЕНА ОТ НЕГОВИЯ БАЩА: ТОЙ СВОБОДНО ЧЕТЕЛ ГРЪЦКИ ЕЗИК И СВОБОДНО ПРЕВЕЖ-
ДАЛ МОЛИТВИТЕ, ПЕСНИТЕ ЕВАНГЕЛИЕТО И АПОСТОЛА ОТ ГРЪЦКИ НА СТРУЖКИ. СКОРО
ИМЕТО НА ДИМИТЪР СЕ РАЗНЕСЛО ИЗ ЦЕЛИЯ ГРАД КАТО НАУЧЕН МОМЪК. ЦЯЛАТА
ОКОЛИЯ СЕ НАУЧИЛА ВЕЧЕ В СТРУГА ИМАЛО УЧЕН ЧОВЕК. ПОЛАСКАН ОТ ТОЯ УСПЕХ
НА СВОЯ СИН, БАЩАТА ГО ИЗПРАЩА ДА ПРОДЪЛЖИ ~~НАУКАТА~~ УЧЕНИЕТО В ОХРИДСКОТО -
У-ЩЕ, КОЕТО ТОГАВА СЕ ПОЛЗВАЛА С ЗАВИДНА СЛАВА. СЛЕД СВЪРШВАНЕТО НА
УЧИЛИЩЕТО В ОХРИД ДИМИТЪР В 1830 ГОДИНА СТАВА УЧИТЕЛ В ГРАДА -ОХРИД,
КЪДЕТО УЧИТЕЛСТВУВАЛ 2 ГОДИНИ. ДОБРЕ АМА ТОЙ ЖАДУВАЛ ЗА ПО-ВИСОКА КУЛ-
ТУРА. БЛАГОДАРЕНИЕ НА ПОМОЩТА КОЯТО ПОЛУЧИЛ ОТ СТРУЖКИ И ОХРИДСКИ РОДОЛЮ-
ЦИ ТОЙ В 1839 ГОД. ПОСТЪПИЛ В ПРОЧУТАТА ЗА ОНОВА ВРЕМЕ ЯНИНСКА ГИМНА-
ЗИЯ, СЛЕД СВЪРШВАНЕТО НА КОЯТО /КЪМ 1836-37 ГОД./ ДИМИТЪР СЕ УСТАНОВЯВА
и учителствувал до
КАТО УЧИТЕЛ В ОХРИД. ~~КЪМ КРАЯ~~ НА 1839 ГОД. ПРЕЗ 1839 ГОДДИМИТЪР Е В
СТРУГА. ПРЕЗ ЕСЕНТА НА 1839 ГОД. ТОЙ БИЛ ПОКАНЕН ОТ СВОЯ СТАР ПРИЯТЕЛ,
ГОЛЕМИЯ МАКЕДОНСКИ ДЕЕЦ НАКЕ СТАНИШЕВ ДА ОДИДЕ КАТО УЧИТЕЛ Н ГР.КУКУШ.
ТУК МИЛАДИНОВ УЧИТЕЛСТВУВАЛ 2 ГОДИНИ. В КУКУШ ТОЙ НЕ САМО УРЕДИЛ
УЧИЛИЩАТА, КОИТО БИЛИ МНОГО ЗАНЕМАРЕНИ, НО ИЗВЪРШИЛ ИСТИНСКА РЕВОЛЮЦИЯ Е
ТЯХ. ТОЙ РАЗПАЛИЛ ЛЮБОВ НЕ САМО КЪМ УЧИЛИЩЕТО, НО И КЪМ НАУКАТА В ДУШИТЕ
НА СВОИТЕ УЧЕНИЦИ И ГРАЖДАНИ. КАКТО НАВСЯКЪДЕ, ТАКА И ТУК МИЛАДИНОВ
СТАНАЛ ИЗВЕДНАЖ НАЙ-ПОПУЛЯРНАТА ЛИЧНОСТ В ГРАДА И ОКОЛИЯТА. НЕГОВОТО
УЧИЛИЩЕ СЕ Е ПРОЧУЛО. КЪМ НЕГО ТОЙ Е ПРИВЛЯКЪЛ ВСИЧКО ПО-БУДНО ОТ
СЪЩИНСКИ
ГРАДА И ТО СКОРО СЕ ПРЕВЪРНАЛО В СИ КЛУБ ЗА МАЛКИ И ГОЛЕМИ. ДЕНЕМ
ОБУЧАВАЛ МАЛКИТЕ УЧЕНИЦИ, А ВЕЧЕР-ГОЛЕМИТЕ, БЕЗ РАЗЛИКА НА ПОЛ И ВЪЗ-
РАСТ. ПО ТАКЪВ НАЧИН УЧИЛИЩЕ И СЕМЕЙСТВО, УЧИТЕЛИ, УЧЕНИЦИ И РОДИТЕЛИ
ЦЪРКВА И УЧИЛИЩЕ СТАНАЛО ЕДНО.

ТУК В КУКУШ ЗА първи ПЪТ ДИМИТЪР МИЛАДИНОВ В ШЕРОК МАЩАБ ВЪВЕЖ-
не съвсем
ДА МЕСТНИЯ ГОВОР В УЧИЛИЩЕТО И ЧЕРКВАТА, РАЗБИРА СЕ, ТОВА НЕ ОФИЦИАЛНО.
УЧИЛИЩЕТО СИ Е ОЩЕ ГРЪЦКО И НА ГРЪЦКИ СЕ ПРЕПОДАВА. ГРЪЦКА Е И ЦЕРКВАТ?
И НА ГРЪЦКИ СЕ ЧЕТЕ И ПЕЕ. НО МЕЖДУ ГРЪЦКИТЕ ПЕСНИ И ЧЕТЕНИЯ, КАКТО В
ЧЕРКВАТА КРАЙ УЧИЛИЩЕТО ЗАПОЧВА ДА СЕ ПРОМЪКВА ПО-ШИРОКО ОТКОЛКОТО В
ОХРИД СЛАВЯНСКАТА РЕЧ. НО ВСИЧКО ТОВА НЕТРАЕЛО ДЪЛГО. НЕГОВАТА РАБОТА
СКОРО СТАНАЛА ДОСТОЯНИЕ НА ГРЪЦКИЯ ВЛАДИКА АНТИМ, КОЙТО ГО ПОДГОНИЛ.
ПО ТАЯ ПРИЧИНА ДИМИТЪР БИЛ ПРИНУДЕН С БОЛКА ДА СЕ ПРОСТИ С КУКУШКИТЕ
УЧИЛИЩА И С КУКУШАНИ. ВРЪЩА СЕ В СТРУГА, КЪДЕТО СЕ ОЖЕНИЛ ЗА МИТРА-ДЪЩ-
РЯ НА СТРУЖКИЯ ГРАЖДАНИН НАУМ МАТОВ. В СТРУГА ПРОЯВИЛ ~~СЪЩАТА~~ ДЕЙНОСТ

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

КАНТО В КУКУШ, НО ПРЕХВЪРЛЯЛ НЕЕ СЕ ЧЕСТО ПЪТИ И В ОХРИД. В ТОВА ВРЕМЕ
ОХРИД Е БИЛ УЧИТЕЛ И ГРИГОР ПАРЛИЧЕВ, БИВШ НЕГОВ УЧЕНИК, КОЙТО ПО-КЪСНО
НА ПОЕТИЧЕСКИТЕ СЪСТЕЗАНИЯ В АТИНА 1860 ГОД. ПОЛУЧИЛ ЗЛАТЕН ЛАВРОВ
ВЕНЕЦ ЗА СВОЯТА ПОЕМА "СЕРДАРИЯ"/ВЪОРЪЖЕНИКЪТ/, ИЛИ НА ГРЪЦКИ-О АРМАТО-
ЛОС, НО ВЪПРЕКИ ТОВА ТОЙ НЕ СЕ ОТКАЗАЛ ДА ВЪРВИ ПО ПЪТЯ НА СВОЯТ УЧИТЕЛ
И ВМЕСТО ДА СТАНЕ ПРОЧУТ ЕЛИНСКИ ПОЕТ, ПРЕДПОЧЕЛ ДА СТАНЕ ПРОСТ МАКЕДОН-
СКИ ДАСКАЛ. ТУК В ОХРИД МИЛАДИНОВ ЗА ПЪРВИ ПЪТ ПОДХВЪРЛИЛ ИДЕЯТА ДА СЕ
ОТКРИЕ БЪЛГАРСКО У-ЩЕ. ОБАЧЕ ТАЗИ НЕГОВА ИДЕЯ ТОЛКОВА МНОГО ИЗПЛАШИЛА
ВЛАДИШАТА И ОХРИДСКИТЕ ЧОРБАДЖИИ, ЧЕ БЕЗ ДА ДАДЪТ СМЕТКА ЗА НЕГОВА-
ТА ПОПУЛЯРНОСТ ГО ИЗПЪЖДАТ. ОТ ТУК ДИМИТЪР ОТИВА В ПРИЛЕП, КЪДЕТО СТАВА
УЧИТЕЛ.

ТУК МУ Е МЕСТОТО ДА ОТБЕЛЕЖИМ, ЧЕ ТЪКМО В ТОВА ВРЕМЕ, КОГАТО ДИМИ-
ТЪР МИЛАДИНОВ Е ОЩЕ В ОХРИД /1845 Г./ ПРИСТИГНАЛ В ГРАДА РУСКИЯТ УЧЕН
ПРОФ. ВИКТОР ГРИГОРОВИЧ, КОЙТО ПЪТУВАЛ ИЗ ЕВРОПЕЙСКА ТУРЦИЯ, НО НАЙ-ВЕЧЕ
ПОСЕЩАВАЛ СЛАВЯНСКИТЕ ЗЕМИ И ПРЕДИМНО-БЪЛГАРСКИТЕ. ЩОМ ПРИСТИГНАЛ В
ГРАДА ТОЙ ПОСЕТИЛ ДИМИТЪР МИЛАДИНОВ В КЛАС, КОГАТО ВИДЯЛ КАК ПРЕВЕЖДА
ОТ ГРЪЦКИ НА СЛАВЯНСКИ НА ДЕЦАТА, ТОЙ УДИВЕН ВЪЗКЛИКНАЛ:" О, ЕЛИ НАШИ
БРАТЯ ЛИ СТЕ?" СЛЕД ТОВА ДВАМАТА ОТИШЛИ В СТУГА. ТАМ ВЕЧЕРТА ГРИГОРОВИЧ
ПОМОЛИЛ МАЙКАТА НА ДИМИТЪР ДА МУ ИЗПЕЕ ЕДНА "БОЛГАРСКА ПЕСЕН", КАКТО СЕ
ИЗРАЗЯВА САМ ДИМИТЪР МИЛАДИНОВ В ЕДНО СВОЕ ПИСМО ПРЕДАВАЙКИ ТОВА СЪБИ-
ТИЕ. ГРИГОРОВИЧ СИ ЗАПИСАЛ ЧУДНАТА ПЕСЕН, НО ЗАЕДНО С ТОВА ПОМОЛИЛ
" НАЙ-НАСТОЯТЕЛНО" ДИМИТЪР МИЛАДИНОВ ДА ПРИГОТВИ ЕДНА ГРАМАТИКА ЗА
БЪЛГАСКИ ЕЗИК /БЪЛГАРСКА ГРАМАТИКА/ / ДА МУ Я ИЗПРАТИ НЕПРЕМЕННО В
ВИЕНА. В ТАЗИ СРЕЩА, КОЯТО БИЛА ОТ ОГРОМНО ЗНАЧЕНИЕ ЗА ~~БЪЛГАРСКАТА~~ бъдещата
ДЕЙНОСТ НА МИЛАДИНОВ, СИГУРНО Е СТАНАЛО ДУМА ЗА ЗНАЧЕНИЕТО НА НАРОДНИТЕ
ПЕСНИ И ПРИКАЗКИ, ОТ КОГАТО ВЕЧЕ ДИМИТЪР СТАНАЛ СТРАСТЕН СЪБИРАЧ. В
СЛУЧАЯ ЗА НЕГО ТАЗИ СРЕЩА ОКАЗАЛА ВЪРХУ НЕГОВАТА БЪДАЩА ДЕЙНОСТ СЪЩО-
ТО ВЛИЯНИЕ, КОЕТО Е УКАЗАЛА СРЕЩАТА НА РАИЧ ВЪРХУ ОТЕЦ ПАИСИЙ.

ОТ ТУК НАТАТЪК МИЛАДИНОВ УЧИТЕЛСТВУВА В РАЗНИ ГРАДОВЕ И СЕЛА НА
МАКЕДОНИЯ. ПРЕЗ 1846 ГО. БИЛ В СТРУГА, А КЪМ 1847 ГОД. с. Магарево /КРАЙ БИТОЛЯ/.
В ТОВА ВРЕМЕ НЕГОВИЯ БРАТ КОНСТАНТИН БИЛ УЧИТЕЛ В СЪСЕДНОТО СЕЛО
ТЪРНОВО / ОЩЕ ПО-БЛИЗКО ДО БИТОЛЯ. А В 1852 ГО. ЕСЕНТА ТОЙ БИЛ ВЕЧЕ В
БИТОЛЯ. ДО ИДВАНЕТО МУ В БИТОЛЯ ДИМИТЪР МИЛАДИНОВ Е БИЛ "СТРАСТЕН ЕЛИ-
НИСТ -ФАНАТИК ЗА ГЪРЦИЗМА", КАКТО ТОВА ПИШЕ КУЗМАН ШАПКАРЕВ. НО В
БИТОЛЯ В НЕГО СТАВА ПРЕЛОМ - ОТ СТРАШЕН ЕЛИНИСТ -ФАНАТИК НА ГЪРЦИЗМА
ТОЙ СТАВА" ДОВОЛНО СЛАВИСТ. И ГОРИ-ФАНАТИК" /ШАПКАРЕВ/.

КАТО ГОВОРИМ ЗА ДИМИТЪР МИЛАДИНОВ, ЧЕ ТОЙ БИЛ ПРОТИВ" ГЪРЦИЗМА" НИЕ
НЕ ТРЯБВА ДА РАЗБИРАМЕ, ЧЕ ТОЙ БИЛ ВЪОБЩЕ ПРОТИВ ГРЪЦКАТА КУЛТУРА И
ПРОТИВ ГЪРЦИТЕ. ПОД"ГЪРЦИЗЪМ" ТОЙ РАЗБИРАЛ МОДАТА НА НЯКОИ ВИДНИ
МАКЕДОНСКИ СЕМЕЙСТВА ДА ПРАЩАТ ДЕЦАТА В ГРЪЦКИ У-ЩА, ЗА ДА УЧАТ ГРЪЦКА
НАУКА ВМЕСТО В НАШИТЕ У-ЩА, ТЪКМО ТАКИВА УЧЕНИЦИ ПО-КЪСНО СТАВАЛИ
ФАНАТИЧНИ РАЗПРОСТРАНИТЕЛИ И ЗАЩИТНИЦИ НА ПАНЕЛИНСКАТА ИДЕЯ И ВРАГОВЕ